

GRADA ZA POVIJEST NARODNOOSLOBODILACKE BORBE U ISTRI

„GLAS ISTRE” (1943-1945)

<http://library.foi.hr>

U V O D

Pojavom prvog broja **Glasa Istre** u kolovozu 1943. godine narodno-oslobodilački pokret u Istri dobio je svoj samostalni list, s kojim se ujedno obnavlja hrvatska štampa u Istri.

Istra je naime imala svoju štampu na hrvatskom jeziku u **XIX** i početkom **XX** stoljeća, ali je njezin prvi list, **Naša sloga**, osnovan 1870, morao biti obustavljen u doba Austro-Ugarske za vrijeme prvog svjetskog rata (1915). Ostali hrvatski listovi u Istri, npr. **Hrvatski list**, čiji je prvi broj izašao u Puli 15. srpnja 1915, prestao je poslije talijanske okupacije Istre (1918), a **Naš glas**, koji je kao slovensko-hrvatski časopis izlazio u Trstu od 1925. – 1928. prisilno je obustavljen, kao i ostali hrvatski listovi u Istri. Zapravo poslije Rapallskog ugovora (1920) Istra je gubila svaku mogućnost da ima svoje novine i časopise, a oni listovi koji su uspjeli da se održe još neko vrijeme konačno su morali obustaviti izlaženje. Štampa istarske emigracije u Jugoslaviji, npr. **Istra** (1929—1940) i **Istarski glas** (1939—1940), i drugi listovi, nisu smjeli ulaziti u Istru. Stoga pojava **Glasa Istre** kao glasila NOP u Istri označava obnovu istarske hrvatske štampe.

Međutim, i prije pokretanja ovoga vlastitoga istarskog lista u toku narodnooslobodilačke borbe javila su se glasila koja su bila namijenjena također Istri. Tako su početkom 1942. pokrenute na području tzv. V operativne zone, u koju je pored Hrvatskog primorja i Gorskog kotara spadala i **I s t r a**, »**Partizanske novine**, koje su imale ovaj podnaslov: »**Glasilo Štaba partizanske vojske za Hrvatsko primorje, Gorski kotar i Istru**«. Isti je štab u suradnji s Okružnim komitetom KPH za Hrvatsko primorje pokrenuo još jedan list namijenjen također Istri. To je dvojezični list **Sloboda-Libertà**, čiji je prvi broj izašao 1. lipnja 1942, a drugi, zapravo dvobroj (2—3) 30. lipnja iste godine. Njegovo izlaženje registrirala

je i **Borba** (20. X 1942). Poslije više od pola godine ovaj je list opet izlazio, sada samo na talijanskom jeziku (Libertà), u izdanju Okružnog komiteta KPH za Hrvatsko primorje, a namijenjen je bio Rijeci i Istri.¹

Osim ovih listova u Istru je prije pokretanja **Glasa Istre** dolazila i štampa NOP-a Hrvatskog primorja. Slanje ove štampe u Istru potvrđuje već izvještaj Okružnog komiteta KPH za Hrvatsko primorje od 7. prosinca 1942. s ovim riječima: »Preko političkih i partizanskih veza šaljemo štampu u Istru od svake edicije veći broj primjeraka.«² Na to je ukazao i jedan od prvoboraca Istre u jednom članku poslije oslobođenja, kada je napisao ovo: »Prva štampa u Istri dolazi iz Hrvatskog primorja i ona je u mnogome razbistrila pojmove i pomogla organizovanju narodnooslobodilačkog pokreta.«³ A u prigodnom katalogu povodom izložbe u Pazinu 1945. također se kaže, da »već 1941. god. stižu u Istru iz obližnjeg Hrvatskog primorja prvi letaci i brošure pisane materinim jezikom.«⁴ Čak su politički radnici u Istri u ono vrijeme i posebno tražili da Okružni komitet KPH za Hrvatsko primorje štampa neki materijal napose za Istru. Tako se u jednom izvještaju veli, da »drugovi (iz Istre) traže što više štampe i partijskog materijala na našem i talijanskom jeziku«,⁵ dok se u drugom javlja da je zahtjevu udovoljeno: »Na traženje drugova iz Istre umnožili smo brošuru Vrhovnog komandanta druga Tita »Nacionalno pitanje« i veći dio naklade (150 primjeraka) odaslali njima.«⁶ Zahtjeva iz Istre za štampom bilo je više. Jedan od istarskih boraca i političkih radnika, Josip Matas, pisao je istom Okružnom komitetu početkom 1943. godine: »Treba mnogo više štampe i to talijanske, treba radio vijesti najmanje 150 komada, jedno 50 komada na talijanskom jeziku, »Glas omladine«⁷ 50 komada, »Primorski borac«⁸ 100 komada. Treba štampe što više, jer sada svi traže štampu, čim se rad više širi...«⁹

Tako je u prvo vrijeme primorska štampa NOP-a nastojala zadovoljiti potrebe NOP-a u Istri za hrvatskom štampom, pa i onom na talijanskom jeziku. Za rasturanje ove štampe u Istri brine se sam Okružni komitet KPH za Hrvatsko primorje, pa u cilju da ta štampa stigne što brže u Istru šalje 29. travnja 1943. Relejnoj stanici Bribir uputstvo da štampu za Istru kurir nosi direktno na punkt Sušak (a ne u bazu Sušak), gdje ga čeka kurir za Kastav odnosno Istru, a ovo čini »zbog veze sa Istrom, koja će samo na taj način dobivati brže našu štampu.«¹⁰ Služeći tako i Istri, primorska je štampa NOP-a također pisala o Istri. Sušački »Primorski vjesnik« (nastavljač »Crvenog vjesnika«, čiji je prvi broj izašao u Sušaku početkom kolovoza 1941) donio je već u 6. broju od 14. rujna 1941. prilog »Glas iz Istre«, a **Primorka**, list AFŽ za Hrvatsko primorje, koja je počela izlaziti u prosincu 1942, u dvobroju 5—6, za travanj-svibanj 1943. piše o porobljivanju Istre i otporu protiv okupatora u članku »Naša Istra«. U broju 5. za svibanj 1943. **Primorski borac** je od 34 stranice teksta posvetio 7 stranica Istri, dakle jednu petinu, a njegov 6. broj

za lipanj-srpanj 1943. ima također priloga o Istri, pa donosi i pozdrav Istre Vladimiru Nazoru, predsjedniku ZAVNOH-a, pod naslovom »Nepokorena Istra«, na koji je Nazor odgovorio svojim »Odazivom Istranima«.¹¹

Ipak svi napori i uspjesi, na koje je ovdje samo djelomično ukazano, zaostajali su za potrebama i traženjima u pogledu hrvatske štampe u samoj Istri, iako je već i ta po količini nedovoljna štampa mnogo učinila za razvoj NOP-a u Istri, kako je to kasnije naglasio Lovro Milenić, delegat Okružnog komiteta KPH za Hrvatsko primorje u Istri.¹² Stoga je Privremeno partijsko rukovodstvo KPH za Istru, osnovano 10. ožujka 1943. u Karojbi, kraj Pazina, već u travnju te godine, dakle neposredno poslije osnutka, odlučilo pokrenuti vlastiti list, posebno glasilo za Istru, i taj zadatak povjerilo prvoborcu Istre profesoru Anti Drndiću. Odmah su započele i pripreme za pokretanje istarskog lista i one su trajale duže vremena. Iz Istre je javljeno Okružnom komitetu KPH za Hrvatsko primorje i 11. svibnja 1943. da »se osjeća velika potreba lokalne štampe«, da je o tome već pisano, pa se dodaje: »Bio bi koristan jedan mjesečni list, recimo Istarski borac.« Pripreme oko pokretanja lista nisu međutim prestale, pa je Agitrop OK KPH za Hrvatsko primorje zamolio 18. lipnja 1943. Agitrop CK KPH da drug Cerić izradi skicu za **Glas Istre**, sugerirajući da se u toj skici prikaže kako Veli Jože kida lance u Motovunskoj šumi, u koju — gledajući u pozadinu Učku — idu Istrani u partizane.¹³ Agitrop CK KPH je tome udovoljio i 6. srpnja 1943. poslao »skicu za Glas Istre«.¹⁴ Da su pripreme za izdavanje istarskog glasila bile završene, potvrđuje Okružni komitet KPH za Hrvatsko primorje kada 5. srpnja 1943. javlja CK-u KPH da će za par dana izaći **Glas Istre**.¹⁵ Sa svoje strane Lovro Milenić kao delegat ovog OK za Istru pisao je da se taj list u Istri »s nestrpljenjem očekuje«.¹⁶ Ipak list nije izašao do druge polovine kolovoza, jer se na sastanku partijskog rukovodstva KPH za Istru 25. i 26. toga mjeseca još govori o listu i kaže da »za kratko vrijeme očekujemo naš list »Glas Istre«, koji će od sada redovito da izlazi i brinuti se za naše domaće prilike...«¹⁷

U to vrijeme u Istri još nije postojala partizanska tehnika za izradu ovakvog lista. I u tom pogledu pomoć Istri pružilo je Hrvatsko primorje. Taj je zadatak preuzela tehnika Okružnog komiteta KPH za ovo područje i u njoj su tiskana prva dva broja **Glasa Istre**, prvi u kolovozu, drugi u rujnu 1943. godine, oba prije kapitulacije Italije.

Pojava **Glasa Istre**, njegova dva prva broja, prije oslobođenja Istre od talijanskog jarma i njenog otcijepljenja od talijanske države značajan je događaj u povijesti hrvatske štampe u Istri uopće, u obnovi te štampe poslije zabrane izlaženja hrvatskih listova pod Italijom, a napose u razvitku NOP-a u Istri. Jer, pojava toga hrvatskog glasila očito dokazuje da se NOP u Istri bio toliko razvio, raširio i učvrstio da je mogao i mo-

rao pokrenuti svoj vlastiti list, iako još uvijek pod vrlo teškim uvjetima. Za izradu toga lista korištena je doduše još primorska partizanska tehnika, ali je list u pogledu redakcije i suradnje potpuno istarski i sam po sebi odraz nabujalih snaga NOP-a u Istri sredinom 1943. godine. A kada se **Glas Istre** javlja poslije njemačkog prodora u Istru u listopadu 1943, poslije vrlo žestokih udara novog okupatora i izvršenih zločina, poslije povlačenja Narodnooslobodilačke vojske i izvjesnog prekida u radu narodne vlasti, ali i novog zamaha NOP-a i nove, uporne borbe protiv Nijemaca i njegovih slugu u Istri, list se već štampa u vlastitoj partizanskoj tehnici na istarskom tlu. To je 3. broj **Glasa Istre** koji je objavljen u prosincu 1943. godine.

Glas Istre je glavno istarsko glasilo NOP-a, oblasni list za cijelu Istru, za razliku od okružnih listova, koje su u toku 1944. počeli izdavati pojedini istarski okružni NOO-i (Pazin, Poreč, Pula, Rijeka). Izlazio je od svoga osnutka za cijelo vrijeme narodnooslobodilačkog rata u Istri, sve do oslobođenja, a nastavio je i poslije, pa i danas izlazi u Puli kao tjednik. U I godini izlaženja (1943) **Glas Istre** je bio mjesečnik (za kolovoz, za rujanj, za prosinac), ali se u mjesecu studenom nije pojavio zbog nastalih teških prilika u Istri poslije njemačke ofenzive. U II godini izlaženja (1944) izlazio je više puta u mjesecu, naime po 3 puta (u siječnju, veljači i lipnju) ili dva (u travnju, svibnju, srpnju, kolovozu, rujnu i studenom), a u nekim mjesecima je izašao samo jedanput (u ožujku, listopadu i prosincu). U III godini izlaženja (1945) do oslobođenja Istre izlazio je dva puta mjesečno (u siječnju, veljači i ožujku) ili samo jedanput (u travnju). Prema tome godine 1943 (I godište) izašla su 3 broja, godine 1944 (II godište) izašlo je 25 brojeva, od kojih je jedan dvobroj (22-23), a godine 1945. do oslobođenja (III godište) 7 brojeva. Od osnutka lista do oslobođenja Istre izašlo je ukupno 35 brojeva.

U početku izlaženja **Glas Istre** je imao oblik časopisa, veličine 21/15 cm. Takva su prva tri broja. Od 4. broja list izlazi u novinskom obliku. Većina brojeva je izašla u veličini 33/22 cm, i to brojevi 4-15, 24-27, 29 i 31, dok su drugi nešto manji, 29,4/20,8 cm — broj 16, 17 i 18 — ili 31/21 cm — brojevi 19-22-23. Nekoji su izašli u većem obliku, 35/24,8 cm — brojevi 27, 28, 30, 32-35. U časopisnom obliku list ima različiti broj stranica: 22 (br.1), 31 (br. 2) ili 21 (br. 3), kao i u obliku novina. 4 stranice imaju brojevi 4, 5 i 37, 6 stranica brojevi 6, 7, 8 i 33 (pogrešno označen kao br. 32), 7 stranica ima broj 9, 8 stranica brojevi 10-18, 20, 21, 25-32 i 34, 10 stranica brojevi 19 i 24, a 12 stranica ima dvobroj 22-23. U časopisnom obliku list je izašao na ukupno 74 stranice, u novinskom, šapirografiran, na 217 stranica, a tiskan na 18 stranica.

Kao izdavač **Glasa Istre** javlja se najprije Narodnooslobodilačka fronta za Istru (br. 1-3), zatim Propodjel Oblasnog NOO-a za Istru (br. 4-7), potom izlazi kao glasilo Narodnooslobodilačke borbe u Istri (br.

3-11) odnosno za Istru (br. 13-15), ponovno mu je izdavač Propodjel Ob-
lasnog NOO-a za Istru (br. 16-21) i najzad Jedinstvena narodnooslobodi-
lačka fronta za Istru (br. 22-23 do 35).

Prva dva broja, kako je već spomenuto, izradila je tehnika Okruž-
nog komiteta KPH za Hrvatsko primorje, dok su svi ostali brojevi na
šapirografu izrađeni u Istri. Tehnika je označena samo na broju 15. od
14. lipnja 1944. — s ovim riječima: »Izradila Tehnika »Pobjeda« — dok
na ostalim brojevima oznake tehnike nema. Tri posljednja broja III go-
dišta (1945) do oslobođenja Istre — tiskana su u Štampariji »Primorskog
vjesnika«.

* * *

U ovom svesku »Vjesnika Historijskog arhiva u Rijeci« preštampani
su brojevi »Glasa Istre« izašli u toku prve godine, naime od kraja kolo-
voza 1943. do 4. lipnja 1944, to jest od broja 1. do 15. Ovo razdoblje —
izuzimajući kratak rok izlaska prva dva broja — traje od sloma fašističke
Italije i oslobođenja Istre do uspješnih akcija Prve istarske brigade »Vla-
dimira Gortana«, koja je osnovana 1. travnja 1944, i III zasjedanje ZAV-
NOH-a (8. i 9. svibnja 1944), kome su prisustvovali i predstavnici Istre.
U tom razdoblju jača NOP, učvršćuje se narodna vlast i stvara se oruža-
na snaga Istre. Svi događaji toga razdoblja ogledaju se i na stranicama
Glasa Istre. Ostali brojevi, od 16. do 35, to jest 13 brojeva II (1944) i 7
brojeva III (1945) godišta odnose se na razdoblje daljnjeg uspona NOP-a
u Istri, ali i najtežeg u povijesti narodnooslobodilačkog rata u ovoj po-
krajini, kada 43. divizija prelazi iz Istre u Gorski kotar i tamo učestvuje
u borbama protiv okupatora. Tada se već raspravlja i o našim granica-
ma na zapadu, dakle o Istri, i maršal Tito je u svom govoru na Visu 12.
rujna 1944. jasno formulirao naš stav o tome, a na kraju toga razdoblja
IV jugoslavenska armija izvršava svoj zadatak oslobođenja Istre. Spome-
nuti brojevi (16-35) bit će preštampani u slijedećem svesku ovoga »Vjes-
nika« i tako će Glas Istre kao vrijedan dokumenat NOB-e u Istri biti
objavljen u cijelosti.

Kako su pojedini brojevi lista pripremani i tiskani u različitim pri-
likama tokom NOR-a u Istri, to su se potkrale omaške u samom tekstu
i tiskarske pogreške. One su ovdje ispravljene, a pravopis je ujednačen
prema današnjim pravilima, da se ne bi ponavljale nepotrebne razlike
iz pojedinih brojeva. Svi su brojevi inače preštampani iz izvornika u pot-
punosti, bez skraćivanja ili ispuštanja teksta, bez promjena, redosljedom
lista. Ako je u tekstu pojedinog broja omaškom izostala koja riječ, ovdje
je stavljena u uglatu zagradu.

Ostale napomene i druga objašnjenja sa podacima o urednicima i
suradnicima »Glasa Istre« uslijedit će nakon preštampanja svih bro-
jeva lista u slijedećem svesku »Vjesnika«.

Vinko Antić

Već duže vremena — otkako se narodno-oslobodilački pokret počeo širiti našom Istrom — osjetila se velika potreba za jednim lokalnim istarskim listom.

Četvrt stoljeća je fašistička čizma gazila našu pitomu Istru. Planski se je uništavalo sve, što je hrvatsko. Ali uza sve to, što su se fašisti služili najodvratnijim sredstvima, ipak nisu uspjeli u svojim podlim namjerama odnarođivanja. Čvrsta vjera u konačno oslobođenje od mrskih tlačitelja živjela je uvijek u srcima i mislima naših rodoljuba. Ali, sa svim tim nesumnjivo je, da su barbarske metode fašističkih razbojnika imale i teških posljedica. Naš narod u Istri bio je lišen svakog kulturnog, prosvjetnog i političkog života. I tako je današnja politička i ratna situacija, koliko u Jugoslaviji, toliko i u svijetu zatekla mnoge naše ljude nespremne i neupućene. Oni se teško snalaze u svim ovim zbivanjima i tako mogu nasjesti prepedenoj propagandi neprijatelja i ne poći aktivno putem narodne borbe. A to se ne smije ni u kom slučaju dogoditi. Baš zato je potrebno raščistiti sve nejasne pojmove, zauzeti svoj stav u ovom velikom domovinskom ratu i aktivno učestvovati u njemu. A to danas znači otići putem borbe mobilizirajući sve zdrave narodne snage i povezati ih u opći narodno-oslobodilački pokret i NOV do konačnog sloma razbojničkog fašizma. Razjasniti i dokazati sve to bit će prvi cilj našeg lista. On će prodirati u svaki rudnik i tvornicu, u svaku crkvu i školu, u svaki seljački i gradski dom.

Poslije toliko godina mi opet imamo naš list — naše hrvatsko štivo! To nas ispunja ponosom, snagom i borbenim duhom.

»Glas Istre« će biti glas istine, borbe i slobode.

Istarski rodoljubi, svi na posao! Saradujte u našem listu! Vrijeme ne čeka, a teško onome, koga događaji preteknu!

»Glas Istre« mora trgnuti i one Istrane, koji još oklijevaju. On će nas još čvršće povezati i ujediniti u našem zajedničkom velikom djelu, — oslobođenju napaćene domovine!

DUH ISTRE OSTAO JE NEPOKOREN

Prošlo je dvadeset pet godina... Dvadeset pet godina terora i muka, batina, ropstva i uvreda.

Dvadeset pet godina — crnih godina! Teški su bili ti dani, teški i tužni. Sve narodne svetinje neprijatelj je gazio...

Zatvorene su naše škole i čitaonice, porušeni narodni domovi, zapaljene knjige i časopisi. Nad našim vratima osvanuli su tuđinski natpisi, tuđe zastave vijale su se po prozorima. Po hrvatskim selima naštampane su razbojničke glave fašističkog vode...

Neprijatelj je likovao.

Sa grobova naših otaca brisana su hrvatska imena. Gortan postaje Giordani, Danica — Albina, Pazin — Pisino. Brišu se svi tragovi hrvatskoj prošlosti.

I tada su nam ugrabili djecu. Odvukli ih u svoje škole. Dali im divize i naučili da dižu ruke. Htjeli su da nam otuđe mladost, da ona pljuje na svoju časnu prošlost i svoj materinji jezik.

Čitava Istra izgubila je svoja narodna prava.

Neprijatelj se slavodobitno smijao...

Smijao se je i podrugljivo dovikivao: »Schiavi, avanti!«

Oblaci, tamni oblaci ropstva i bijede pokrili su istarsko nebo. Mizerija je zavladala našim bogatim krajevima. Propadao je kmetom. Neprijatelj mu je otimao zemlju, kuću, blago i sve što je imao.

Pod gvozdеном петом фашистичког уgnjetača народ је стeнјао...
Стeнјао је, али се није дао.

Из лаbinsких минијера дигла се снажна песница истарских rudара. По нашим selima пушком у рuci доčekivalo се фашисте. Али crна кошуља је насртала. Звјерски се гушио сваки отпор. Влажне тамнице Liparsких otoka пуниле су се истарским родољубима. Страшне су биле те године, страшне и дуге.

ALI DUH ISTRE OSTAO JE NEPOKOREN!

Naveče, iako umoran od rada, istarski bi kmet uzeo svoje dijete na koljena, iz kakvog ugla izvadio bi hrvatsku knjigu — do koje prokleta ruka neprijatelja nije stigla — i učio sina da čita jezikom svojih predaka. On je svoju kravicu i dalje zvao »Boškarima«, a navečer, »poli« ognjišta pričale su se priče o Velom Joži i njegovoj snazi, koja će se ponovo probuditi. Nada u bolje dane uvijek je tinjala u poštenoj seljačkoj duši.

I DANAS ISTRA SE PONOVO BUDI

Ne straši se više svojih tlačitelja. Istra znađe, da je došlo vrijeme kad puškom u ruci treba rušiti ropstvo. Učka nije više mrtva. Po njoj odjekuje ponovo borbena pjesma slobode i časti, pjesma naših slavniх partizana!

Prošlo je dvadeset pet godina — crnih godina.

Danas je vedrije nebo. Pogнутe glave uspravljaju se ponosno. Istra mobilizira svoje snage. Istra stupa u borbu, jer su došli i njeni dani — dani slobode!

VRHOVNI KOMANDANT NOV DRUG TITO POZDRAVLJA PARTIZANE ISTRE I SLOVENSКОG PRIMORJA

Partizanskim odredima i brigadama Istre i Slovenskog primorja!

Šaljem vam naše borbene pozdrave. Nas vesele vaši uspjesi u borbi protiv okupatora Primorja. S ostalim dijelovima NOV, vi se borite za oslobođenje Istre i Primorja. Zajedno s ostalim narodima Jugoslavije, udarajte neprijatelja još jače, uništavajte njegovu vojsku, uništavajte saobraćajna sredstva, željezničke pruge, mostove i vojne objekte, ne dajte okupatoru mira i počinka. Budite istrajni i borite se isto tako kao vaši ratni drugovi u Bosni i Hercegovini i drugim krajevima.

Naprijed borci, komandiri i politički komesari jedinica NOV u Istri i Slov. Primorju.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

U ime Vrhovnog štaba
komandant TITO

IZ PROGLASA ZAVNOH-a NARODIMA HRVATSKE

»Braćo Hrvati Istre, Zadra, Rijeke i jadranskih otoka!

Nakon dugog i teškog robovanja pod krvavom fašističkom čizmom, danas se pred vama otvaraju mogućnosti nacionalnog oslobođenja i ujedinjenja s ostalim hrvatskim zemljama. Nastupio je čas da se i vi listom okupite oko Narodno-oslobodilačke fronte, čiji je plamen već zahvatio jedan dio Istre i otoka. Dižite se svi na oružje! Stupajte u junačke partizanske redove!»

Ovaj borbeni pozdrav i priznanje Vrhovnog komandanta druga Tita i poziv ZAVNOH-a odjeknut će snažno čitavom našom Istrom. Podstreknuti ovim pozivima mi ćemo još većim poletom i silnijom željom, u zajedničkoj

borbi sa čitavim hrvatskim i ostalim narodima Jugoslavije, dokrajčiti divljaštva fašističkih razbojnika. Ujedno nam je ovo najbolja garancija da su već sada zauvijek ukinute umjetne i nemoguće granice koje su nas dijelile od naše hrvatske domovine.

VELI JOŽE I UČKA

Svake noći, kad istarskim kršem i poljima nevine žrtve vape za osvetom, budi se Veli Jože... Zorom on opet usne tvrdim snom.

Ali što je to bilo neku noć?

Po cijeloj Istri govore, da su čuli, kroz oluju, lomljivu lanaca...

Možda su ljudi sanjali?

Ne, nije bio san. To se Veli Jože probudio i ustao. Mnogi su mislili, da je već davno umro (zli ljudi su to i željeli).

Međutim, on je ustao. Zaista ustao! Onako silan, ogroman, jak...

Zato se je i čulo puzanje lanaca, jer — kažu — da su ga još davno zakovali u Motovunskoj šumi — u dolini Mirne.

Učka-gora je sa svojih visokih vrhunaca vidjela, što se događa tamo preko žičanih granica.

— O, Jože, Veli Jože! Što još spavaš? Zar ne znaš, da su već sva tvoja braća ustala?

Tako je zvala plava Učka istarskog junaka.

— O, Jo-že! Ve-li Jo-že!...

Odzvanjalo je one noći dolinom Mirne. I Veli Jože se probudio. U dva koraka bio je na Učki. Sjeo je u njezino krilo, a rukama obavio visoke vrhunce.

— Gledaj, govorila mu je Učka, gledaj i slušaj —

I tako su za čas stajali Veli Jože i Učka-gora. Srca su im burno kucala. Srce Učke — srce Istre, i srce njena div-junaka — Velog Jože.

Učka je pokazivala Velom Joži svoje sestre Dinaru, Triglav, Kozaru, Prosaru, Velebit, Mosor... One su bile obasjane svijetlom slobode...

A tamo, malo u stranu, po kršu čuli su se koraci istarskih junaka — osvetnika, koraci istarskih partizana.

Veli Jože je sve razumio. Kroz njegove snažne mišiće prostrujala je vrela krv. Digao je svoje silne ruke i htio da zagrli one slobodne daleke planine i one junake osvetnike. Htio je da protrese cijelu Istru... Namrštio je tamne obrve. Iz očiju su mu sijevale munje. Istra se stresla. Zapjenili su se bijesni valovi istarskim obalama, niz klance i šume, kroz svako selo i grad dopirali su zraci nove zore...

Ujutro su ljudi jedan drugog zapitkivali:

— Što je to bilo ove noći?

— Veli Jože je kidao lance — odgovarao je svježi levanat s padina Učke.

I od te noći uvijek istarskim kršem odjekuju koraci istarskih partizana — oslobodilaca.

Da, čuju se koraci oslobodilaca.

Čuje se kidanje okova.

Istra se već diže i bori za svoju slobodu!

St.

I S T A R S K I M B O R C I M A

Slavenske lipe smo list

Ostali usprkos sili,

Tako osjećamo u srcu

U duši, krvi i žili.

Dosta je bilo ropstva,
Vlačnih tamnica i gladi!
Istra se diže u borbu
Protiv krvnika sada!

Dižite poštena čela,
Istrani, Hrvati, junaci!
Stegnite pesnice čvrste,
Vijat će naši barjaci!
Bidovec, Marušić, Gortan,
I stotine naših junaka,
Na pravednu osvetu zovu,
Da zemlja bude im laka!

Skidajte sjekiru, fašio,
I Dućea odurne glave!
Mi hoćemo Nazora, Tita
I crvenu zvijezdu slave!

I našoj će Istri sinut
Vedri Slobodni dani,
Jer svi će doskora biti
Borci i partizani.

St.

Č E K A N J E Z N A Č I I Z D A J U I P R O P A S T

Još uvijek ima u Istri ljudi, koji govore da treba mirno čekati povoljniji trenutak za borbu. A kad taj nastupi, onda će se oni navodno dignuti i srušiti fašizam... To su, međutim, samo prazne i besmislene riječi, koje se mogu objasniti samo oportunistom, kukavičlukom i sebičnošću. Kako ovi ljudi zamišljaju to »rušenje« fašizma i kakav će biti taj svemoćni čovjek, koji će u tom kratkom trenutku povesti i organizirati narod Istre — to ne znam. A, vjerovatno, to ne znaju ni propovjedači »čekanja trenutka«. Ali mi — međutim — znamo da oni nisu nikakvi rođoljubi, kakvima bi se htjeli prikazati, već svjesno ili nesvjesno — narodne izdajice!

Svi se ovi ljudi znaju na dugo i široko raspričati o strahotama i nepravdi fašističkog režima, čak i to, kako bi bolje bilo, da svi propadnu, nego da ostane i dalje fašizam u Istri. Dobro. S tim se slažemo. Ali da vidimo što oni rade da nestane tog ljutog i okrutnog neprijatelja? Ništa: oni čekaju! Međutim, ne bi u tome još ni bilo sve zlo. Ali oni su, k tome, prisiljeni, da pomažu i jačaju fašističke razbojнике i na kraju čak da stupaju u otvorenu borbu protiv svoje narodne vojske — protiv svojih oslobodilaca! Pokazat ćemo, da je zaista tako. Uzmimo najprije naše seljake. Oni moraju raditi kao robovi, a zatim najveći dio svoje muke i znoja nositi u »ammasso« i »radunu« i time produžavati rat i život talijanskim fašističkim psima. — Što je sa radnicima? Neki govore da radnici sabotiraju i malo rade. Ali kad bi oni radili samo pola sata, već bi zavrijedili onu bijednu nadnicu od 15—20 lira, koju im fašistički gospodari daju. Radnici — međutim — rade mnogo više. Dosta je proći našom Istrom, gdje se vide svuda čitava brda crvene zemlje (boksita) i ugljena. Od crvene zemlje ili aluminijumove rudače dobiva neprijatelj aluminijum za gradnju aviona, kojima divljački napada našu NOV i nezaštićena sela. Ugljen mu je opet potreban kao kruh za tjeranje fabričkih motora, kojima gradi topove, mitraljeze, municiju itd. Dakle opet sve ono, čime može da produži rat i naškodi našoj borbi i našim Saveznicima. Ali još to nije sve. Propovjedači čekanja trenutka, u svom ropskom služenju neprijatelju, stupaju i u otvorenu borbu protiv svoga naroda. Oni moraju i u fašističku vojsku, da ubijaju svoju braću u našoj NOV i bratskoj slavenskoj Rusiji kao i naše Saveznike Amerikance i Engleze. Moraju tamo sramno dati svoje živote i mladost najstrašnijem

krvniku našeg napaćenog naroda. Može li biti išta strašnije od toga za čovjeka, koji umije da misli? A sve to postaje upravo otvoreni zločin, kad znamo da je već stvorena naša narodna vojska, u kojoj ima mjesta za svakog istarskog rodoljuba!

U ovom sudbonosnom času naše povijesti čekanje znači izdaju! Čekanje znači pomaganje našim grobarima! Čekanje znači sramotu, poniženje i propast! Sada je nastupio čas, u kome se odlučuje o našem opstanku i budućnosti. Onaj tko danas drukčije govori, narodni je izdajica i sutra će odgovarati pred svojim narodom.

Nitko nema prava sada stajati po strani i čekati. SLOBODA SE NE DARUJE — ONA SE STIČE BORBOM!

Sad je vrijeme da i mi Istrani skupa sa svojom jugoslavenskom braćom stupimo u redove naše narodne vojske, u sveti boj za sreću i slobodu naše porobljene domovine!

*

ŠIRITE »GLAS ISTRE«!
ŽIVJELA NAŠA BORBA!

NEPOKORENA ISTRA DRUGU VLADIMIRU NAZORU

Naša Istra već dvadeset pet godina podnosi teške lance fašističkog ropstva. Tučena je, ponižavana, pljačkana i namučena. Ali kroz teška iskušenja i patnje narod nije klomuo. I danas sve odlučnije stupa u borbu za svoje oslobođenje. Sa neopisivim veseljem prati se svaki uspjeh naše divne Narodne vojske. A pred šest mjeseci preko plave Učke sa našeg oslobođenog teritorija dopro je do nas glas: Vladimir Nazor je među partizanima.

»Ma ča je to oni, ča je bi profesor naše gimnazije u Pazinu, ča je pisa o Velom Joži i Boškarini...« Tako se pričalo navečer po malim seljačkim kućama.

Druže Vladimiru Nazoru! Istra te nije zaboravila. Ostavio si miran i udoban život i otišao putem koji vodi k slobodi. Ostao si vjeran svome narodu. Znaj da istarski junak Veli Jože, o kome si ti rado pisao, ne spava više. Po Motovunskoj šumi čuju se njegovi koraci. Penje se uz brijeg, diže svoje snažne ruke da ponovo zadrma kampanilom talijanskog Motovuna i zauvijek istjera fašističku gamad sa naše hrvatske grude.

Istra ti šalje svoj vatreni borbeni pozdrav. Istra te smatra svojim pjesnikom i sluša tvoj glas, glas poštenog i istaknutog rodoljuba, glas našeg pjesnika slobode — Vladimira Nazora!

★

Kad su nam porobili Istru pjevao je veliki pjesnik:

I čekajte nas, čekajte nas! — Doć ćemo
Jest zavjet neki između nas i vas
... O Istro, grano odsječena, vežem te
Za srce svoje baš u ovaj čas.

Vladimir Nazor

ŽIVJELI ISTARSKI BORCI ZA SLOBODU!

TRIBA VEĆ MISLITI...

Kakva je sudbina »Battaglioni speciali« od Istrana u Italiji?

Već od njih se najde u Istri ki su veseliji, da im sini gredu u »Battaglioni speciali« nego mrež fašističke soldate, zač da ne će poiti na frontu, jer nimaju Talijani poverenje u naše jude, da će to dobro biti za njih. Su se širili glasi, da će biti »Battaglioni speciali« upotrebljeni samo za delo daleko od fronte, ali sve to nije istina. »B.s.« nisu učinjeni zato da se sačuvaju životi naših

judi, nego da ih oni prvi izgube za Talijane. U slučaju da vojska fini — makar sutra — oni se ne moru spasiti bižeći, kada su poslani daleko od svojih kraji. I kamo su poslani? Poslani su u Sardenju, Siciliju, Kalabriju i druge kraje dolinje Italije, kad je svakoga dana svake noći strašno bombardiranje. Nima hi drugo po Toškani ni po depositima u sridnjoj Italiji nego su svi daleko od svojih doma i svi su na takvem mistu, di hi tukla davati svoje mlade kosti i meso za propalu stvar Mušolinijevog fašizma. Danaska naši istarski očevi i majke dobivaju telegrame: »Vostro figlio è caduto per la patria!« (Vaš sin je pal za domovinu!) Nikoži dobivaju pak ekspres pisma od svojih sini, da neka za njih plate jenu mašu, zaradi ki su u perikuli od velikih »tiči« i tumače im koliko glada pritrpe. Vidi se na očima roditelja debele suze i ordinaju se maše. Ali sve to ni dosti, to sve ne pomaže, zač naši mladi judi svakoga dana ginu.

Danas su svi narodi, ki jube slobodu, prihvatili borbu, zač je to jedini put, kojim se more poiti k slobodi i tim putem su dognali barbarski fašizam na rub propasti. To znači, da ako se ne otrgnemo mi Istrani od njega, ćemo skupa s njim propasti. Vrime ni vajk jednako, da ako se fašizmu zameriš, da te čeka pržun ili smrt. Danas su se ujedinihi svi narodi, koji žele slobodu. Veliki i mali narodi su se složno digli da unište fašističkog gada i da saki narod dobije svoju slobodu.

Triba već misliti sa svojom glavom, i uviditi, da mi Hrvati u Istri ne smimo slepo poč mrež Talijane i borit se za one, ki su nas tukli i rovinivali. Da se spasimo od tega strašnega klanja i da dojdemo do slobode, moramo poiti onim dretim putem, kojim su pošli svi pravi Hrvati, putem borbe protiv fašizma.

Jedanput je mnogima bilo teško počti proti njemu, ali danas triba imati strah poiti š njim. Ima dosti judi koji fašizmu produžuju život, mrazeći narod od borbe, da još nije vrime. Oni govore da te se zdignuti kada bude vrime, a da se sada mora biti neutralan. Ki nosi hranu u »ammasso«, ki goni blago za »radunu«, dela za fašizam i tako ga mantinja, a to sve ni dosti nego mu fašizam pošalje kartulinu i mora poiti ubijati svoju braću u Jugoslaviju, Rusiju i proti Saveznika Dakle je li to neutralnost? Ne, nije to neutralnost, nego je to rad za fašizam!

Čuda od njih imaju strah te borbe za svoju slobodu, ali bi bilo bolje za njih, kada bi imali strah pomagati propalu stvar Mušolinija. Nima već mista za one ki govore, da na miran način će doći judi do svoje slobode. Slabi bi tako narodi obranili svoje zemlje i svoju slobodu. Došlo je vrime, di gre voko za voko, zub za zub.

Svi narodi Jugoslavije danas prolivaju krv uništavajući okupatore i domaće traditore za svoju i našu slobodu. Sa svojom hrabrošću ti narodi su učinili regularnu Narodno-oslobodilačku vojsku i imaju silne partizanske odrede.

Eto, to je i naša prava vojska, u kojoj triba da je misto svakemu pravemu istarskom sinu, ki jubi svoj narod i slobodu, zač se ta junačka vojska bori i za našu tužnu Istru. A more li biti grđe sramote poiti danas, kad imamo našu vojsku s onima ča su nas 25 lit ubijali i tukli? Tega je već dosti i preveć! Braćo Istrani, pokažimo cilom svitu, da ne ćemo već biti talijanski šćavi! Ali ne samo sa lipim ričima nego i borbom. Ni jedan jedini pravi narodnjak ne smi poiti već mrež krvopije našega naroda. Sve, ča je kripno i zdravo, neka se digne u borbu proti fašističke zviri. U njenu pogrdnome tilu mora bit i naša strila osvete! Naši brati nas čekaju raširenimi rukami. S njima ćemo storit novi i lipji život za nas i našu dicu. Zato svi složno u boj! Sad ili nikad drugo! (Š. seljak iz Istre)

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA NOV I ZAVNOH-a O CILJEVIMA I NAČINIMA NAŠE NARODNO-OSLOBODILAČKE BORBE

1. Narodno-oslobodilački pokret Hrvatske na čelu sa Glavnim štabom Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske i Zemaljskim antifašističkim vijećem

narodnog oslobođenja Hrvatske jest općenarodni pokret, u kojem sudjeluju svi hrvatski i srpski rodoljubi, bez obzira na stranačku, socijalnu i vjersku pripadnost. On je dio Narodno-oslobodilačkog pokreta Jugoslavije, koji se pod rukovodstvom druga Tita, Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije bori za oslobođenje svih Srba, Hrvata, Slovenaca, Crnogoraca i Makedonaca.

2. Stojeći na stanovištu demokratskih ideja i prava narodnog samoodređenja Narodnooslobodilački pokret Hrvatske bori se za potpuno oslobođenje Hrvatske ispod jarma zakletih neprijatelja hrvatskog i srpskog naroda — njemačkih i talijanskih fašističkih osvajača, za priključenje Hrvatskoj svih krajeva, koje je Pavelić prodao Italiji i Mađarskoj, tj. Hrvatskog primorja, sjeverne Dalmacije i otoka, Gorskoga kotara i Medumurja, kao i onih dijelova, **KOJE SU TALIJANSKI IMPERIJALISTI PRISVOJILI NAKON PRVOG IMPERIJALISTIČKOG RATA, TJ. ISTRE, ZADRA, LASTOVA I SVIH KVARNERSKIH OTOKA.**

3. Nakon oslobođenja od fašističkih okupatora i njihovih slugu i pomagača, hrvatski i srpski narod Hrvatske samostalno će — na temelju najšire narodne demokracije i prava narodnog samoodređenja — odlučiti kako o svom unutrašnjem uređenju, tako i o odnosima s ostalim narodima i zemljama.

4. Narodnooslobodilački pokret ne uvodi nikakvih promjena u pogledu društvenog (socijalnog) života, osim zamjene reakcionarnih općinskih uprava, načelnika i žandara, koji su se stavili u službu okupatora, s pravim, slobodnim narodnom voljom izabраниh predstavništava, koja imaju istinski demokratsko-narodni karakter. Sve najvažnije mjere, kako u društvenom životu, tako i u državnoj organizaciji rješavat će nakon rata predstavnici, koje izabere sam narod.

5. Narodnooslobodilački pokret bori se za socijalna i demokratska prava, te je prema tome daleko od svakog nasilja i nezakonitosti. On priznaje nepovredivost privatnog vlasništva kao i najšire mogućnosti ispoljavanja inicijative u industriji i ostalim privrednim djelatnostima. On poštuje slobodu savjesti i vjeroispovijesti.

6. Oficirima, koji stupe u Narodnooslobodilačku vojsku, jamče se njihovi činovi i položaji, koji odgovaraju njihovim sposobnostima.

Ova povijesna izjava najvišeg vojničkog i političkog tijela narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj dokazuje još jednom kako su podle i bez ikakvog osnova odurne laži, kojima se neprijatelj služio da naškodi našoj narodnooslobodilačkoj borbi, i razbije jedinstvo hrvatskog naroda.

Narodnooslobodilački pokret nije pokret jedne stranke ili klase, već općenarodni pokret sa širokim demokratskim načelima. Svi iskreni i pravi rodoljubi, bez obzira na politička uvjerenja — komunisti, HSS-ovci, demokrati, samostanci itd. — sudjeluju danas u ovom svetom domovinskom ratu sa jednim jediniim ciljem:

Oslobođenje svog porobljenog naroda.

FRANINA I JURINA

Fr an i na : O, Jurina, lipa krv moja, mi smo se jo pet stali posle toliko lit. Suze mi gredu na voči od veselja, ča te vidim.

Jur i na : Dragi zrman moj, i ja san sričan i kuntenat, ča smo se našli. A kuntenat san i ča te vidim u tako dobrom štat.

Fr an i na : Prid niko vrime san bija bolan, ma sad san, fala Bogu, boje i nikako san se pomladija u ovo zadnje vrime...

Jur i na : Vero san i ja, a najveć ovo, otkad su naši paroni zgubili Afriku, a sada vre i polovicu Sicilije. Mi se vidi, kako da ovo ne će već durat čuda.

Fr an i na : A ki će to jušto znat. Ma ja san pera, lipi brat moj, da se ne ćemo već nikad najti nas dva...

Jurina: Kako to? Nikad ne triba zgubit viru!

Franina: Znan, Jurina moj, ma kad je ono Jugoslavija propala, ja sam zgubija svu šperancu i san pēnsa, da nikad drugo ne budemo mogli ovako lipo po našu predikat u jenen hrvatskemu listu. Mi smo imeli vele šperance od one države, a ona se pridala neprijatelju i propala za jenu šetimanu.

Jurina: E, Franina moj, čovik se vadi vajk, dok je živ. Sad vidimo, da oni judi od jugoslavenskoga guverna nisu bili pravi. Oni nisu smili vodit zemlju, zač su gledali samo svoje interese. Tako narod ni bija kuntenat ni slobodan, kako ni mi drugi tote. Jeno je narod, a drugo je governo. Narodi jugoslavenski ne moru propasti. Propadaju samo governi, ki ne vajaju.

Franina: Ti, Jurina, vajk jušto predikaš. A di je sad governo, što je bija u Jugoslaviji?

Jurina: Je pobra zlato i uša s reoplanom za London, a narod je pustija na milost i nemilost Talijanon i Švabon. A sad, kad fini rat, se špera tornat da jopet pije, kako čimež, narodu krv.

Franina: A ča pereš, će moć tornat?

Jurina: Ne će, nikad drugo. Narod je već naša svoj pravi governo i storija velu vojsku. Pravu narodnu vojsku, ku Talijani zovu »ribelli« i »banditi« da bi privarili naše jude. De fato to su najbolji sini naroda Jugoslavije, ki nisu otili da budu robovi i sluge neprijatelju. Oni se sada bore za svoju slobodu i svoja sveta prava. Vre su oslobodili veliki parat svoje zemje i svaki dan su sve jači, jer cili narod vre ustaje i pristupa u svoju jubljenu vojsku.

Franina: E, sad kapin tu stvar, a i onu, ča san niki dan štija u »Piccolu«, da su »naši« izgubili na Balkanu tri i po mijara soldati i oficiri...

Jurina: Da, da, zrman moj, samo gi je bilo još čuda već, ki su pognojili jugoslavensku zemju, a će gi bit još na mijare i mijare. Če znat oni, ki su naši brati.

Franina: Sve je to lipo i na mistu, Franina moj, oni će oslobodit i očistit svoju zemju, ma ča će od nas brižni bit?

Jurina: Lipi brat moj, ti nič još ne znaš. Me pitaš, ča će bit od nas? Oli nismo i mi jena grana od slavenskoga duha? I nas topli hrvatska krv. Sporadi toga ćemo i mi Istrijani s našimi brati u borbu. Mi poznamo boje od njih tu vražju fašističku talijansku krv i mrzimo gi već od njih, pa ćemo gi i tuć još već nego oni. Su toliki naši Istrijani vre šli u boške s našimi brati. A gi je čuda i tu ki su spoznali, da ćemo se samo z borbom spasit. Sad je prišlo ono pravo naše vrime, da se regulaju svi konti...

Franina: Jurina moj, koliko smo mi brižni čekali to vrime...

Jurina: Smo, smo, a koliko smo tega i pripatili. Se domisliš, ča su delali, kad su simo prišli? A i kroz ovih dvadeset pet lit koliko su nam gi fabrikali. Nikad jin se ne ćemo moć dosti osvetiti!

Franina: A vero ćemo, lipi čovik moj, vero ćemo... Če znat oni za vajk, ki su »schiavi«. A ni ni jenega našega u Istriji, ki ne bi pomoga stuć te šence. Pa ćemo pole — kako i Kastavci — povidat: san ga ja, moj brat, mojga brata brat i sudac Kinkela i svi do vragu tega...

Jurina: Da, da, Franina, ma sad pustimo te čakule. Sad tribe delat. Svaka ura je veli valor. Ki danas čeka i gubi vrime, ni pravi narodnjak nego izdavica.

Franina: Imaš račun, sad se tribe borit i delat, da se ča prije otcipimo od ovih otrovnih breki. Ako ne, bi oni i nas popejali sobon u rovinu i smrt.

Jurina: Tako je pravo, Franina, a sad daj tu junačku žujevitu ruku.

Franina: Ča, vre greš, a kamo?

Jurina: Kamo? U našu partizansku vojsku, Franina moj, ča se čudiš?

Ča nismo rekli, da ni već vrimena za gubit? Sad puška i bumba govori...

Franina: Ma čekaj, gren i ja vaje s tobom. Ču i ja kega od onih črnih pokosit.

Jurina: Ne, Franina moj, mi ćemo podilit naše delo. Za sad još niko vrime je potriba, da ti zaostaneš tote s našimi judi. Ti ćeš jin istumačit, kako

je sad prišla ona ura, ku smo mi toliko čekali i da sad vaja svi kako jedan da se zdignemo, zač nam slobodu niko ne će darovat na gvantijeri. Oni, ča jin dojde kartulina, ne smu čekat ni jednu uru. Samo šunjavi bi danas pošli poginut za svoje najgrdje nepretelje i traditore, kime su, de rešto, zbrojeni dani življenja.

Franina: Ču, krv moja lipa, ču udelat sve, kako si me navadija. Tako, jušto tako, je pravo i pošteno. Neka se zna da smo i mi Istrijani vajki bili i da smo i sad hrvatska junačka krv...

Jurina: A sad tribe poč i...

Franina: Ma čekaj, zрман, ćemo poč pole ovega lipega diškerša poli Nine na glaž dobrega muškata, da steplimo krv.

Jurina: Ne Franina, sad ni vrime za oštarije, kad naši brati daju živote za nas. Nego tribe vaje poč, da ne bude kasno.

Franina: Imaš račun, ti si pravi čovik. Gren i ja vaje na delo. Neka te Bog pomore i sričan ti put.

Jurina: Bog, Franina, i do vidova!

ISTRANI MORAJU PREUZETI SVOJE MJESTO U OVOM ODLUČNOM BOJU

Kad smo iza rasula Austro-Ugarske monarhije bili odsječeni od ostalih hrvatskih zemalja i silom pripojeni talijanskom kraljevstvu, nismo se mogli pomiriti sa sudbinom. Vjerovali smo, da će predstavnici nove države SHS voditi više računa o nama pri sklapanju mirovnih ugovora. Ali rapallski ugovor nas je ljuto razočarao, a predstavnici vlasti u Jugoslaviji govorili su nam da trpimo i čekamo bolje dane. Fašisti međutim nisu čekali, nego su palili, zatvarali, tukli i ubijali naše ljude. Učitelji su djecu u školi silili da za svaku hrvatsku riječ, koja im je izmakla, plaze jezik i pljuvali su na nju

Sve najokrutnije zulumе, koje neljudska pamet može izmisliti, iskusili smo mi za tih dugih — dvadeset i pet godina. Ipak su i dalje naše oči bile uprte u Jugoslaviju kao zemlju spasa, ali u tome smo došli do novih razočaranja, a posebice sa Stojadinovićevom pogodbom s fašizmom i kasnije povezivanjem Cvetkovića i Mačeka uz osovinu. Mnogi naši ljudi, koji su morali bježati pred fašizmom, bili su dočekani s one strane granice kao prosjaci, a mjesta su dobivali oni, koji su, dok su bili u Istri, samo govorili, a ništa nisu radili i na narodni račun džepove punili. I mi smo morali uvidjeti da se uzalud nadamo pomoći od jugoslavenskih »koritaša«. Da narodi Jugoslavije sami treba da zbace sa sebe jaram, ako hoće sebi i nama pomoći.

Nakon naglog pada jugoslavenske države (koji je najbolje pokazao gnjiloću vladajućih režima), kad su partizanske čete nadčovječanskim junaštvom uzele da trijebe krvnike slobode, činila se ta borba nama u Istri nemoguća, iako pravedna i potrebna, ipak nekako daleka. Mnogi su na nju kao preko nekog zida gledali, ali sada ta borba nijednom našem Istraninu nije više daleka i strana. Mi ne možemo dalje stajati kao posmatrač, koji samo povlađuju borbu svoje braće, nego moramo i sami zauzeti svoje mjesto u ovom posljednjem odlučnom boju. Ne smijemo se plašiti terora fašista što su oni bjesniji, to mi moramo složnije po njima. Bijes je znak ne samo njihove zločinačke čudi, nego i njihove krajnje nemoći. Ima ih, koji još govore da je bolje čekati, jer će svejedno biti, što ima biti. Ti, ukoliko nisu podmukle izdajice, podle su kukavice, koji se sami svoje sjene plaše. »Tko čeka da mu drugi priprave kruh, nema pravo da ga jede«. A kad svane veliki dan slobode, kakvu će tek sramotu oćutjeti oni, koji toj slobodi nijesu ništa pridonijeli, premda su za to imali prilike. Ali mi ne ćemo čekati, jer što bi bilo, da su naša ruska braća skrستila ruke i čekala?

To sve, što smo dosada učinili, lijep je početak, ali je malo prema onome, što još možemo i moramo učiniti. Složno dakle pomognimo strti glavu teško ranjenoj zvjeri. A kad sunce slobode sine i pred naša vrata, napori i žrtve, koje smo pridonijeli bit će naš ponos i mi ćemo sretni uživati blagodati slobode.

Zvane, radnik iz zapadne Istre

Č R N I M A

Črni paroni, sve ste nan zeli,
Ča smo dobrega imeli,
A po le ste nas još tukli!
I u koparske pržune vukli!
Vi prokleti črni vrazi!

Za vas smo krumpir sadili,
Palace i ceste gradili,
A nan ste uje od ričine dali
I vajak nas šćavima zvali!
Vi pogani črni breki!

U Motovun smo trudni hodili,
Jaja, pršute i speh van nosili,
A pole ste nan vritnjak dali
Za svaku ča smo od vas iskali!
Vi črni falši gnusi!

Mi smo van na radunu
Pejali vole i našu vunu,
A nan ste slali dacijsere,
Filance i karabinijere!
Vi talijanski črni ladri!

I sine — naše junake,
U vojaške vaše barake,
Na silu ste nan pejali
I u srce njln otrov metali!
Vi črni omraženi žbiri!

Životi naši za vas su pali
Da bi vi zlatom žepe krgali,
A nan ste — za falšo blagostanje —
Storili novo, strašneje klanje!
Vi črni fašistički vuki!

N A Š A F R O N T A

Nakon slomljene fašističke ofenzive koju su poduzeli skupa Nijemci, Talijani, Bugari, ustaše i četnici sa velikim snagama protiv naše NOV prešli su naši borci u protuofenzivu. Oni danas nižu pobjedu za pobjedom. Oslobođen je veliki i bogati dio istočne Bosne sa gradovima Vlasnicom, Srebrenicom, Kladrnjem, Han-Pijeskom i Ugljevikom. U ovim bojevima poginulo je mnogo neprijateljskih vojnika i oficira i zaplijenjena velika količina ratnog materijala i hrane. Predalo se je više od 1500 domobranaca. Isto su tako naše jedinice oslobodile utvrđeni grad Zvornik i jedan od najvećih jugoslavenskih rudnika ugljena Kakanj. Pri tom je uništeno 400 neprijateljskih vojnika i oficira, a 600 ih je ranjeno. I u svim ostalim krajevima, Lici, Slavoniji, Dalmaciji, Hrv.

primorju i drugdje vodi Narodnooslobodilačka vojska uspješne bojeve. Svuda se trijebe fašistički psi. Neprijatelj nije više nigdje siguran. Njegovi vlakovi puni municije, hrane i vojnika lete u zrak, samo u 3 zadnja dana hrvatski partizani prekinuli su željezničku mrežu na 31 mjestu i izbacili iz tračnica 15 vlakova. Značajne uspjehe postigli su 19.VI naši partizani u Hrv. Primorju. Među njima ima i istarskih boraca. Oni su napali talijanske bunkere i u silnom jurišu savladali neprijatelja. U borbi se istakao jedan naš zemljak koji je zarobio talijanskog poručnika. Zaplijenjena su 4 teška mitraljeza »Breda«, 25 pušaka, 1 puškomitraljez i drugo.

Svi ovi i nebrojeni drugi sjajni uspjesi naše NOV u kojoj već sudjeluju naši borci i jedinice ispunjuju nas radošću, ali ujedno i obavezuju na nove napore i još odlučniju borbu.

I S T O Č N A F R O N T A

Poslije propale Hitlerove ofenzive, koja je ovog ljeta trajala tek desetak dana, prešle su pobjedonosne ruske armije u protuofenzivu. Ova njemačka ofenziva najbolje pokazuje koliko su se izmijenile snage na Istočnom bojištu. Dok je Hitler 1941. godine bio u stanju da navali sa svojim nebrojenim divizijama na čitavom ruskom frontu od preko 2.000 km, 1942. godine još je bio u mogućnosti da nasrne na južnom sektoru fronte u širini od oko 600 km. Cvog je ljeta Hitler još jednom nagomilao više nego ikad dosad ogromne količine rataog materijala i pokušao proboj fronte na širini od nekih 250 km. Međutim, dok je Hitler 1941. i 1942. godine imao značajne teritorijalne uspjehe, ove godine nije se mogao gotovo maknuti sa mjesta pred čeličnom obranom Crvene armije. Ne samo to, nego su Rusi već prešli u protunavalu i približavaju se sa tri strane važnom utvrđenju Orel. Isto tako uzeli su Rusi inicijativu i na južnom dijelu fronte. Pobjedonosna ruska vojska ispunja nas vjerom u brzi slom fašizma i ujedno podstiče na nove još snažnije udarce nad mrskim okupatorima.

S R E D O Z E M N A F R O N T A

Poslije uspjelog iskrcavanja savezničkih armija na Siciliju, engleske, američke i kanadske trupe nastavljaju napredovanje. Preko polovine otoka sa velikim lukama i gradovima već je u rukama Saveznika. Na okupiranom teritoriju ukinuta je fašistička stranka. Osjeća se velika demoralizacija talijanske vojske. Do sada se predalo preko 45.000 vojnika. Ofenziva se uspješno nastavlja i sigurno je da će uskoro čitava Sicilija biti u savezničkim rukama.

Napulj i Rim doživjeli su strahovita bombardiranja. Preko 5000 bombardera bacilo je 700.000 kg bombi na svaki od ova dva grada.

Iz temelja se ljulja trula fašistička zgrada.

K R O Z N A Š U I S T R U

NAKON SVIH ZLOČINA

FAŠISTI POKUŠAVAJU GOVORIMA ZAUSTAVITI NARODNI POKRET

21. lipnja po čitavoj Istri održali su fašistički plaćenici glupe govore, u kojima su tvrdili da je Istra... talijanska i fašistička i napadali veliku našu slavensku rusku braću. Ali nisu imali uspjeha.

U Puli bilo je samih fašista vrlo malo na skupštini. Zato su »crni« bijesni tukli po ulicama i gostionicama ljude, koji nisu htjeli na skupštinu. »A sad hodaju po gradu kao da su se octa napili, a glavinu crnu bacaju na ramena kao onaj kome zvone mrtvačka zvona« — tako nam piše jedan rodoljub iz Pule. Policija u Puli bijesni, jer su svi fašistički plakati, izlijepljeni prigodom

govora, noću skinuti. U Puli je govorio novinar renegat Marcelli, bivši Mrak, on se je u svom govoru žalio, da ima na skupštini vrlo malo ljudi, a da su i oni koji su došli antifašisti. Sada se fašisti žale, da je svako pred svijetom otkrio pravo stanje u Istri. Kao da ga svijet i bez Maracchia nije znao.

U Selu Medulinu fašistički gadovi su slali djecu da zovu očeve na sastanak, jer nitko nije bio došao.

U selo Vrsar došao je jedan mudrijaš iz Pule da drži govor, ali tamošnji pedeseta ga je mjesto toga pozvao k sebi na objed, jer je bolje ne šaliti se tamošnjim ljudima.

U Koprnu su fašisti zatvorili 300 ljudi, jer dan nakon govora bili su po zidovima izmrčeni fašistički plakati i ispisane parole za narodnooslobodilačku borbu. Naročito su uhapšeni svi postolari, jer su letaci bili izlijepljeni postolar-skom smolom.

NIKAD NEPOKORENI RAŠKI RUDARI

Pred nekoliko tjedana rudari iz zapadne Istre vraćali su se autobusom iz ugljenokopa kući. Na putu su karabinjeri zaustavili radničku korijeru i pozvali radnike, da pođu gasiti požar, koji je bio netom izbio u državnoj šumi ispod Barbana. Odlučniji radnici su odmah bacili riječ među drugove, da nitko ne pođe gasiti šumu fašističke države. Naišlo je još 5 radničkih autobusa s rudarima, ali i ovi su se povelj za prvima. Bijesni karabinjeri morali su radnike pustiti kući.

Rudari Raše i Labina među prvima su u borbi za slobodu. Među prvima su od Istrana, koji šalju najbolje između sebe u NOV.

TALIJANI SE PLAŠE I SVOJE SJENE

Fašistički psi su počeli njuškati po našoj Istri, nadajući se da će uhvatiti ribele i spremni su obilato potkupiti svakoga tko bi im nešto dojavio o našoj organizaciji. Tako su pred kratko vrijeme bili krivo obaviješteni da su u selo Ž. došla dva naša rodoljuba. Hrabri talijanski vitezovi odmah su krenuli u rat protiv partizana. Došli su u selo sa automobilima, mitraljezima i čak jednim odjelom crvenog križa. Tamo, naravno, nisu našli nikoga, jer nije nikoga ni bilo. Mučili su ljude i žene, da im kažu gdje su »ribelli«. Te jedne mizerije su poslale na dva nenaoružana čovjeka — kojih nije ni bilo, čitavu motoriziranu četu! A što će ove kukavice uraditi sa onim brojnim borcima koji već krstare istarskim planinama?

Ovdje donosimo našim čitateljima nekoliko kratica na koje često nailaze u našoj štampi:

NOV — Narodnooslobodilačka vojska

PO — Partizanski odred

AVNOJ — Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije

ZAVNOH — Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske

KPJ — Komunistička partija Jugoslavije

KPH — Komunistička partija Hrvatske

SKOJ — Savez komunističke omladine Jugoslavije

NOO — Narodnooslobodilački odbor

AFŽ — Antifašistički front žena

USAOJ — Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije

NOB — Narodnooslobodilačka borba

VŠ — Vrhovni štab

GŠ — Glavni štab

HSS — Hrvatska seljačka stranka

SDS — Samostalna demokratska stranka

IZDAJE: NARODNO-OSLOBODILAČKA FRONTA ZA ISTRU

SUDBINA ISTRE NE ĆE SE ODLUČITI ZA ZELENIH STOLOM

Zvonila su zvona, zviždale sirene, praštali mužari, a ljudi se grlili. Kako i ne bi? Svršeno je sa svim mukama. Sprema se novi život. Svršio je rat! Nikad više ne će biti pokolja. Svi će biti sretni...

I Istra se je radovala novom slobodnom životu. Ali za kratko. — »Veliki« ljudi sa visokim cilindrima i lakiranim cipelama drukčije su htjeli. Oni su pošli u Versaj, Pariz i Rapalo. Na raskošnim banketima uz zdravice i šampanjac oni su na geografskim kartama ucrtali neke šare. Sudbina evropskih naroda bila je određena. U veselom raspoloženju ljudi u cilindrima nisu htjeli znati, da njihove crte sijeku živa tijela iskrvavljenih naroda Evrope. Oni nijesu htjeli znati, da će njihovo lakoumno šaranje biti uzrokom novih potoka krvi, muka i nebrojenih žrtava!

Tako su ovi ljudi jednim nemogućim potezom pera rasjekli i našu hrvatsku domovinu, otkinuli komad njena živog tijela, bacivši ga kao mesar »žuntu« na balancu, talijanskim imperijalistima. Otkinuli su hrvatsku Istru i pola miliona ljudi bacili hladnokrvno u ropstvo. Nisu oni pitali, što želi naš kmet, naš delavac i čitav narod Istre. Tko je to u ostalom i vidio da se narod za nešto pita! To je krdo ovaca, koje mora slušati — govorili su »veliki« ljudi. Tako smo mi pripali »majci« Italiji. Izgubili smo pravo na narodnost, jezik i kulturu. Nismo gospodari svojih žuljeva i znojâ. Užasno smo izrabljivani.

Danas protiču ponovo potoci krvi. Pada mladi naraštaj. Padaju milijuni! Dolaze ponovo sudbonosni dani. Drugi veliki svjetski rat ide k svome svršetku. Fašistička tiranija pada...

Hoćemo li dopustiti, da nas i sada prevare? Ne! Nikada! I suviše smo prepatili ovih 25 godina: da bi danas mogli opet mirno čekati, što će drugi o nama odlučiti. Prozreli smo slatke riječi naših »prijatelja«. Ne će nas više prevariti! Nitko se više neće moći poigrati našom sudbinom i našom slobodom.

U našoj Istri se nešto kasnije nego u ostalim hrvatskim krajevima razgorjela narodnooslobodilačka borba. Ali baš zato ćemo sada udvostručiti naše napore. Mi ćemo u potpunosti koristiti bogata iskustva, pogreške i uspjehe našeg hrvatskog naroda i ostalih bratskih naroda Jugoslavije u njihovoj divovskoj borbi za slobodu. Okupljajući sve prave rodoljube, bez obzira na stалеšku i političku pripadnost, mi ćemo još u klici suzbiti svaki pokušaj narodnih neprijatelja, da ometaju našu borbu i našu slogu.

Nemogući i umjetni zid, kojeg su postavili kroz našu hrvatsku zemlju, ruši se. Ruše ga mladi istarski borci, koji svakog dana stižu u svoju narodnu vojsku. To je najbolje jamstvo naše slobode, a usput i odgovor »Istrie italianisime« kako je nazivaju Mussolinijevi i Badoglijevi fašisti, odgovor na njihove majmunske parade i mitinge, koji su pred kratko vrijeme održali na praznim trgovina istarskih gradova.

Kroz usta svojih mladih boraca danas cijela Istra polaže zakletvu:

»NE ĆEMO PUSTITI PUŠKU IZ RUKE SVE DOTLE DOK POSLJEDNJI OKUPATOR NE BUDE ISTJERAN IZ NAŠE ZEMLJE!«

Danas je naš put — borba, naš cilj — sloboda! Nitko nas od toga ne može odvratiti.

I zato se baš više ne može ni ponoviti velika nepravda 1918. godine.

Ovog puta ne će o našoj sudbini odlučivati ljudi u cilindru za zelenim stolom, već mi sami svojom borbom, svojom snagom i svojom sviješću! Istrani! Kidajte okove i borbom izvojštite slobodu!

Cijela Istra i svi krajevi naše hrvatske domovine, kao i svi ostali krajevi Jugoslavije s velikom radošću i bratskom ljubavlju dočekali su i pozdravili mlade istarske borce.

SRETNI I PONOSNI POŠLI SMO U NAŠU VOJSKU

Dugo godina je fašizam upotrebljavao svu tiraniju, da pokori patnički narod Istre. I kad je mislio, da mu je to pošlo za rukom, kada su razni podeštati hijerarhki govorili, da je stari hrvatski naraštaj istrijebljen, ili ukroćen, a mladi da je potpuno fašiziran, morali su se uvjeriti, da je sve to sasvim drukčije. Ništa nije pomoglo, što je pred par godina puljski kvestor udarao šakom po stolu i vikao: »Djeca su u Istri sva talijanska, sva, sva, sva!« Kad bi taj lopov s ostalim svojim banditima bio mogao zaviriti prije kratkog vremena u naša sela, baš tamo u lijepoj Poreštini, gdje su oni najmanje očekivali bilo kakav otpor, zaprepastio bi se:

Žene su marljivo pripremale hranu i robu za put, a ljudi su obustavili svaki posao, koji nije bio u vezi s mobilizacijom. Oni, koji su radili u ugljenokopu, napustili su rad. Seljaci su objesili svoje kose, kosire i motike. Svuda su odjekivale borbene pjesme. Trebalo je vidjeti silno oduševljenje i radost, koja se na svima čitala. U nekim selima nije bilo ni čovjeka, ni žene, ni odraslog djeteta, koje nije znalo za pripreme i odlazak u NOV. Na sam dan odlaska, kada su badoljevci nasilno mobilizirali, loveći kamionima ljude, u našim selima bilo je već sve spremno. Postavljene su bile straže po svim putovima, gdje je bilo opasno, da ne bi provalili banditi i pomrsili naš plan. I kad je javljeno, da kamioni već jure u sela, pograbili smo ruksake, oružje i sve, što smo imali, na hajd u brda. Sve je tamo došlo, da se s nama oprosti. Posjedali smo na travu oko punih zdjela, koje su za svoje borce donijele njihove drugarice. Uprtismo ruksake i rastadosmo se. Stariji i mladi drugovi, koji su još ostali klicali su nam i obećavali da će doskora i oni za nama. Otrgnuvši se iz zagrljaja majki i žena, krenuli smo odlučnim korakom. Kuda god smo prolazili, ljudi su nas toplo pozdravljali i nudili jelom, pićem i voćem.

A sada, već u slobodi, odmarajući se u gustoj jelovoj šumi, sjećamo se rastanka i suznih očiju majki, sestara i žena, koje smo tamo, kraj mora ostavili. Ali mi im sada dovikujemo: »Ne plačite, ne plačite za nama! Mi smo otišli putem časne borbe. Mi smo se odazvali pozivu druga Tita. Ne oplakujte istarske žene i majke sretne vojnike, koji će se vratiti preko Učke, goneći ispred sebe crni fašistički mrak i donoseći toplo sunce slobode! Oplakujte radije one jadnike, koji su otišli u fašističku Italiju da ginu za naše najveće neprijatelje! Oplakujte i one, koji još čekaju i koje neprijatelj hvata i trpa kao ovce u svoje kamione! Kažite vašim drugovima, da ne kolebaju, neka više ni časa ne čekaju, već neka idu za nama dok je još vrijeme. Upamtite, da se ne će spasiti onaj, koji želi u ovom najodlučnijem času ostati po strani. Stotine je takovih već propalo! Sloboda se ne kupuje na sajmu, a nitri se daruje. Nju ćemo samo puškom i borbom postići!«

J. (istarski partizan)

JEDAN SAVJET ONIMA, KOJI DOLAZE U NOV

Svi naši vojnici, koji stupaju u NOV morali bi sobom ponijeti slijedeće potrebne stvari: 1) 1 par čvrstih cipela, 2) 1 deku (ponjavu), 3) 1 par rubenine (bjankarije), 4) nekoliko rupčića (facolića) i par ručnika (šugamana), 5) 1 gamelu (porciju) i žlicu.

Treba imati na umu da svaki dan u našu oslobodilačku vojsku dolazi na stotine boraca i da se ne može za sve lako naći deka, cipele itd.

GREDU SOKOLI NOVI...

Osandeset vas je bilo
u dugoj fili,
 ča ste hodili
uz škrape i boške kontra
 želizu i kontra
 sili!

Kuntenti ste bili
kako zora.
Kripni, zdravi
kako i lavi,
s naših dubravi
i s našega mora ...

Ni črne noći tmica
ni grda litica
ni od trnja žica na konfinu
nič ni bila
istarskemu sinu!
Ni več konfini
ča su gi stili
po sili

falši Latini
s gnusnim rukami
vré među nami!

Naprid!
Srićni nam bili,
kud god hodili
sokoli mili!

Za van se zdižu
kako i bura
junaki novi, stari i mladi,
zač vre
gre hura!
Slobode naše ura!

St.

SADA I 1921 LITA

Narod Istrije je 1918. spa pod talijanski guverno. Prošla su tri lita opiranja i šperance, da će se možda popraviti neoprostivi grih u Rapalu. Ma 1921. lita je na silu zgrabija vlast fašizam, najkrvaviji guverno, ča ga spominje storija. Je pobra i naoruža okoli sebe najgorje zločince i brigante, kima su kradja, ubistva, silovanja i palež bili i prije glavni meštjer. Svon forcon se je Mušolini hitija na miran narod Istrije. Puni kamioni banditi su hodili po selima i mistima užgižuć hiže, napadajuć ricinusovih ujen, zapirajuć i mla-teć brižne juđe, i dicu na najzvirskiji način.

Judi iz našega i drugih sela su zeli ono oružja, ča su imeli i su čekali na cestami. Nisu stili pustit črne bande da jih užgu sela. Iz Pajari, Kringe i još nikih sela potirali su kmeti paličkuće. Ma črnih zviru je bilo sve već. Udrili su još žešće na narod. Po boškima i putima su lovili staro i mlado i svezane pejali u pržune. Četu polovitenih kmeti su dopejali u porečki pržun i hitili na pitun zvezane u verige. Z oderane kože na rukami i nogami krv je poprskala pitun. Pole su gi hitili u kortu pržuna i udri po njima z baketami od gume. Sugi silili da viču: »Viva l Italia fascista!« (živila fašistička Italija) Ma stari barba Tone je vajak vika: »Via l Italia fascista« van fašistička Italija). Još su ga žešće tukli, ma nič njih ni pomoglo.

Na brežiću R..., poli našega sela se je skupilo i staro i mlado iz cile okolice. Su zeli iz hiže, ča su mogli na brzu ruku, i dilili u bratskoj slogi bokunić siromašnega kruha. Izmučene oči su gledale užegana sela. Iz Pajari se je zdiza visoki ognj i dim. Su gorile hiže, naše sirotinjske male hiže... Plakale su žene i brižna dičica.

Danas ... pole dvadeset i dva lita, na brežiću R... i opet se okupilo staro i mlado. Puni kamioni priobučenih Badoljevih fašisti išću kako breki novo meso za kanune. Za posmrtnu gozbu svojega krvavega guverna. Narod iz sela biži na brežić R... da spasi gole živote.

Donke, kako i prid dvadeset i dva lita?... Ma štešo ni jušto kako oni bot. Vero ni. Pasa je na vela diferenca! Mi se danas ne bojimo ni kamioni ni mitraljezi. Ni to već ona bisna sila i forca, ku se ne more srušit. Zato se danas ne plaće na brežiću R... Danas se tamo skupila junačka četa kurentnih mladići... Oni su šli kripnin korakon, puni force i šperance u Narodno-oslobodilačku vojsku. Oni će brzo tornat i oslobodit našu dragu Istriju.

Danas se Istra bori. Z njenega mora, z brigi i dolčići opet se čuje poklik neumrlog barba Tone:

»Via, l' Italia fascista!«

Partizan »Jovo«
(seljak iz Poreštine)

ŽIVOT NAŠE ISTRE

Velika je žalost proći danas istarskim selima i gradićima. Nema više veselja, sve je mrtvo, pusto.

Ljudi delaju kao robovi. Nije se ni razdanilo, a naš kmet je već na nogama, uzima potrebne stvari i odlazi hitro u kampanju. Radi do škura. U ovim danima obična je stvar delat šesnaest sati pa i više, često bez odmora. A navečer mu ostane tek toliko snage da se dovuče do postelje. Starci od 70 godina vraćaju se u polje na rad, jer mladosti nema. Sve su pobrali ti prokleti razbojnici. I tako naš istarski kmet pošto je odgojio svoje sinove, i mislio naći koju uru mira, mora truditi više nego ikad u životu, da bi spasio svoju familiju i unuke.

A kad poslije toliko muke i znoja dolazi žetva, fašistički razbojnici kao gladni breki navaljuju na teške trude istarskog seljaka. Iz grada mu još ta prokleta fašistička gospoda podrugljivo poručuju kako će oni jesti bijeli kruh a za njih, kmete, dobar je i od same truginje. Uz svaku mašinu vršalicu postavljaju svoje agente da seljaci ne bi štogod »prevarili«. I tako istarski kmet nije gospodar da pobere plod svojeg teškog rada. Mora da skriva svoju muku kao da je ukradena.

Istarsko radništvo prolazi još gore. Po minijerama ugljena i boksita zaposleno je na desetine hiljada delavaca. Za težak i naporan posao u dubini od preko stotinu metara dobija radnik 16—26 Lit. K tome u stalnoj je opasnosti da izgubi život. Nesreće se događaju svakog dana. Jedu u nekim kužinama, ali time se ni životinje ne bi hranile. Manestra od verdure sa kojom rižom unutra, naravno bez obile, to je svakodnevna hrana.

Po našim gradovima nije ništa bolje. Ekonomske prilike se dnevno pogoršavaju. »Mercato nero« diže stalno cijene.

Protiv ovakvog stanja nezadovoljstvo istarskog naroda nadomice raste. Nemoćni u svom bijesu fašisti pune zatvore istarskih rodoljuba. Tamnice Pule, Labina, Kopra, Pazina, Rijeke i Trsta krcate su. Naročito se u Labinu vrše velika hapšenja. Čekaju radnike na izlazu iz rudnika, zavežu im ruke i onako prljave i gladne odvođe u zatvor. Samo posljednjih dana uhapsili su preko 500 radnika.

Sve to čine od straha pred svojom skorom propašću. Ali varaju se crni banditi, ako misle da će batinama i zatvaranjem ugušiti revolt istarskog naroda. Prekasno je! Istra zna svoj put, put borbe koji je vodi k slobodi. Ona će tim putem ići do kraja.

Istarski radnici! Dosta je tog zatvaranja i internacije. Ne radite za fašizam! Ne punite njihove kamione našim ugljem i boksitom! Sabotirajte posao! Kvarite sve što možete, ustajte u borbu za slobodu, za bolji zalogaj kruha. Napuštajte zagušljive rudnike, dođite na slobodu — u partizane!

Istarski seljaci! Ne dozvolite da prokleti ladri mirno pune »ammassa« plodom vašeg znoja i žuljeva. Ne dozvolite da vas pljačkaju, ne nosite žito »ammasso«! Tamo vam ga plaćaju po 1.80 Lit. a par gnjilih špigeta naplaćuju vam 4 Lit! Neka žito ostane u vašem domu. Neka sami dođu po njega, ako mogu!

Istro! Bije dvanaesti čas! Nikad do sada nismo još imali ovako povoljnu priliku da zbacimo ropstvo! Prestanimo sa odlazanjem u talijansku vojsku! Mi imamo našu Narodnu Vojsku, naše junačke partizane! Tamo je naše mjesto!

Došao je čas da i po našoj nepokorenoj Istri odjekne hitac partizanske puške!

Milan (partizan iz Istre)

»VRATITE NAM NAŠE MUŽEVE, VRATITE NAM NAŠU DJECU«

Bilo je to pri kraju prošloga svjetskoga rata. Istra je tada proživljavala strašne dane. Muškarci sposobni za rad bili su na fronti. Tamo su gubili svoje zdravlje i svoje živote za nezasićljive, pokvarene vlastodršce, koji su milijune nevinih ljudi natjerali na međusobno klanje.

Mi, koji smo onda bili još djeca, osjetili smo također sve strahote rata na svojim leđima. Makar smo bili kod svojih kuća i daleko od fronte, proživljavali smo i mi sve one grozote, koje su naši očevi proživljavali na krvavim ratnim poljima. Proživljavali smo to kroz necenzurirane retke pisama koja su oni pisali svojim. Proživljavali smo to kroz pričanja onih, koji su dolazili sa fronta na dopust. O tome su nam pričali topovi sa Soče, čije smo gruvanje slušali dan i noć. O tome smo se osvjeđočili gledajući kako bahati mađžarski oficiri okrutno postupaju i muče siromašne i izgladnjele Bosance, koji su kopali crvenu zemlju u našim krajevima.

Zemlja je već četvrtu godinu bila većinom neobrađena. Povrh svega nastale su strašne suše. Mnogi krajevi su ostali bez vode. Nisu se imali čime napajati ni ljudi, ni blago. Nastao je glad. Uz glad su harale različite bolesti. Umirali su starci, žene i djeca.

Za zdravlje i živote svojih sinova, dobivale su žene i majke tzv. potporu, bezvrijedni novac, papir, za koji nisu mogli ništa dobiti. Postojala je i aprovizacija, ali od toga su imali koristiti samo špekulanti.

Potužiti se nije bilo kome, a protiv sile goloruka raja bila je nemoćna. Svaki protest protiv bespravlja i nepravde ugušivao se silom. Ali sve ima svojih granica. Trpljenje i strpljenje došlo je konačno do vrhunca.

Jednoga su dana žene i majke napustile polja i kuće i naoružane batinama krenule prema Buzetu. Kao rijeke slijevale su se povorke sa svih strana prema školi, gdje su se nalazila skladišta aprovizacije. Na putovima ih je dočekaio kordon žandara uperenim puškama i revolverima. Ali žene se nisu plašile ni pušaka ni revolvera. Mahale su batinama i vikale. Njihovo se vikanje pretvorilo u jedan krik: »Krvnici, zločinci, vratite nam naše muževe, vratite nam našu djecu!«

Probile su kordon žandara i pojurile prema školi. Škola je bila zatvorena. Poletjelo je kamenje prema prozorima. U tome smo i mi djeca svojski pomagali naše majke. Prve žene su već ušle kroz razbijene prozore u školu, pomognute od svojih drugarica. Za čas su kroz školske prozore počele kao kiša padati vreće brašna, riže, šećera, šunke, različite konzerve, slanina i druge izabrane živežne namirnice. Sve se to složilo na gomilu pred školom. Žene su namjeravale tu hranu međusobno pravedno razdijeliti. Međutim, najednom se pronio glas da dolazi bataljon Mađžara, da uguši pobunu.

Čim se to saznalo pala je komanda »Nosi, tko što može!«

Mađžari su malo zatim stigli, ali nisu više našli hrane ni žena.

Sličnu su pobunu izvršile žene i u ostalim dijelovima Istre.

Istarske žene i majke! Nakon dva decenija opet su vaši muževi i djeca natjerani na klaonicu. Natjerani su da se bore i ginu za interese — najvećeg krvnika u povijesti čovječanstva — za fašizam. Već je na hiljade vaših muževa i djece — ostavilo svoje kosti na krvavim ratnim poljima Ukrajine, Afrike i Balkana. I danas ih na stotine dnevno gine.

Istarske žene i majke! Razmislite malo: za koga i protiv koga se vaši muževi i djeca bore. Zar još uvijek ne vidite, da se oni bore za one, koji su najbolje sinove Istre ubijali, mučili i zatvarali? Za one, koji vam otimaju vašu muku, za one, koji vas već 25 godina progone i koji vam spremaju još strašnije ropstvo. Zar još uvijek ne vidite, da se vaši muževi i djeca bore protiv onih, koji vam nose slobodu i mir, za kojima toliko čeznete.

Ugledajte se u vaše majke i bake, koje su za prošlog svjetskog rata digle svoj glas protiv sile i bespravlja i tražite, da im se vrate muževi i djeca. Tražite i vi neka vam vrate vaše muževe i djecu.

Stupite sve u Antifašističku Frontu Žena! Organizirajte se! Radite i pojažite svim sredstvima naše borce.

Ne puštajte više vaše muževe i djecu da idu u fašističku vojsku! Šaljite ih u našu Narodno-Oslobodilačku Vojsku, jer vam jedino ona donosi spas. Ako ih još danas šaljete da se bore za i onako propalu stvar fašizma, i ako tamo poginu vaše suze ne će sutra nitko s vama saosjećati, vaša tuga i vaš bol ne će dirnuti nikoga!

TONIĆ,
istarski partizan

LIPARSKI OTOCI.

Odvedoše ih sa rodne grude
okovane u lance.

Odvedoše ih u ropstvo
u tamu

Njih, našu braću, naše ljude.

Liparska vraga izjedala im je kosti,
Kočila njihova uda.

Ledena krv je tekla
venama žrtve...

A more,
iz tamnica užasa i strave,
u svoje dubine plave
gutalo je
naše sinove mrtve...

Danas sa Liparskog groba
snaga se nova diže...

Glas nepokorenog roba
kroz eter i maglu
do naše zemlje stiže

Istro! To duh palih heroja
signal nam daje
za borbu.

U boj za oteta prava
za život, budućnost
slobodu!

VI.

JEDAN SUSRET U NOĆI

Noć je već pala pitomim kampanjama Pazinštine. Žurio sam i udisao mirisni zrak raspucane žedne zemlje, pokošene erbašpanije, i rubidnica, koje zriju.

O, draga istarska zemljo, zašto moram, kao lupež samo noću da prolazim tvojim putima?

Na strmini Kičera, baš na raskrsnici, netko je psovao »maledetta guerra e chi l' ha fatta!« »Razabrao sam riječi, kad sam već sustizao nepoznatog čovjeka.

»Buona sera« prvi se javio. Vjerojatno zato što se pobojao da sam čuo njegovu psovku.

»Dobar večer« odgovorih i tek tada opazih da je vojnik.

Na leđima je nosio težak ruksak.

»Ne zamerite, ja san pera da ste Taljan« — okuražio se radostan moj saputnik.

»Ni nič ne za to, a kamo grete ovako kasno?«

»San bija na ličenci i san stija poč segutra s kurjerom, ma san raje osta još nekoliko ur s mojimi doma. Sad ću hodit cilu noć do Rike, a sutra gren naprid za Dalmaciju.«

»Ti služiš u Dalmaciji, u kojem mistu?«

»U Metkoviću na Neretvi, ma mi se vidi strašno grdo sad poč tamo. Bin se deboto raje hitija iz starega Pazina u Fojbu nego poč opet u onu vražju hižu, u njihovu vojsku i na forcu se tuo kontra onih poštenih judi ki brane svoje kampanje i svoju slobodu.«

Ja ga nisam prekidao, a on je pričao sve življe o našim borcima i njihovim pobjedama.

»Svaki je od njih pametniji nego naš kolonelo« — dodao je na kraju.

Osjetio sam kako želi čuti o svemu tome i moje mišljenje, moguće se je previše povjerio...

»San čuja i ja povidat da su ti »ribelli« pravi i poštenu judi« — dodah uvjerljivo. To je ohrabrilo mog saputnika i on nastavi. »Vidin da ste naš čovik, pa ću van povidat jenu stvar, koja me muči i ne da mi mira ni po noći ni po dnevnu. Mi je lagje kad moren s kin o ten govoriti, a zatim mi gotovo u uho tiho ali jezivo šapne:« Ja... ja san ubija jednu nedužnu ženu.«

»A kako?« — upitah zaprepašteno.

»Znate — to je strašno, strašno« — uhvatio se za glavu vojnik i gotovo plačući nastavio:« je bilo to između Metkovića i Mostara. Ja san bija na mitralji »spara, spara!« — derao se kako munjen tenente i obrnija pištolj na mene. Tamo je prema brigu hodila žena. Da me ne ubije, ja san hitija jedan rafal i zapra oči da ne vidin ča san udela. Kad smo prišli bliže, žena je ležala u lokvi krvi, a u paniru, ča je brižna nosila na glavi, je bilo palente, sira i čibule«. Tada je vojnik više za sebe nastavio. Glas mu je drhtao i iz njega se je moglo vidjeti koliko pati.

»Ne moren nikad prizalit, ča nisan oni rafal hitija u onega prokletega tenenta... A one nijeje mrtve, otprte oči su me prokl'mjale... Ja gi svuda vidin. One će me progonit cilega življenja...«

»Vidiš — rekoh — do čega su te dopejali. Ti si ubija jednu nedužnu ženu. Si posta ubojica. Nju su čekali lačni bogzna koliko dugo, drugovi, tvoja braća — borci za svoju i tvoju slobodu! A doma su nejaka dica poli ognjišća dugo plakala i čekala uzalud svoju mater...«

»Znan, znan — prekine me vojnik — ma vas molin nemojte mi o ten govorit. Još mi je gorje, ja sad živin samo za jednu stvar, da se osvetih ovin brekima, ča su od mene učinili ubojicu. Vaje bin da moj život za to. Kad bin samo moga dobit svezu u Metkoviću sa boškarima. Ma me je strah, da me oni ne bi sprijeli kad doznaju ča san udela.«

»Da, da ti si prava ubojica i tebe bi trebalo ubit kako si ti ubija onu dalmatinsku ženu. — rekoh mu prekorno.

»Tako je pravo, jušto bin to merita. Štešo bi mi bilo lagje, zač već ne bin ovoliko patija.«

Osjetio sam da govori iskreno, pa ga upitan: »Ako biš baš stija među narodne borce, ča ti je potreba poč sad u Metković? Ča ne znaš da vre i u našoj Istriji ima partizana?«

»E, kad bin samo moga dobit s njimi svezu, mi se vidi kako da bin se priporodija!«

»Ajde, ajde — rekoh mu blažim glasom — forši nije sve zgubljeno. Ti si štešo pošten čovik, samo nisi zna na vrime poč tamo kadi ti je bilo misto.«

Stegnem ga čvrsto za jaku mišicu i nastavim: »Ja san jedan od onih ča se u Istri bore za slobodu svoga naroda. Sad ćeš poč samnom. Vidin da se kaješ i da patiš za svoj grih, a jedino ga u borbi sa svojimi brati moreš oprat. Samo ćeš se tako moć smirit i stostruko se osvetit ōrnin zvirima, a u isto vrime doprinit svoj parat za slobodu našeg izmućenog naroda.«

Noć je bila bez zvijezda. Svuda tajanstvena tišina. Vojnik je začas stao, htijući da pročita izraz sa mog lica, ne bi li se bolje uvjerio da li zaista govorim iskreno. Shvatio sam ga:

»Istinu ti govorin, družo, ne triba nič da primišljaš.«

Ipak, da mu otjeram svaki trag sumnje, izvadim iz njedara »Primorski borac«, kojeg sam slučajno imao i upalim džepnu lampicu. Hrvatski tekst i crvena zvijezda bile su sasvim dovoljne...

»O, brat moj, mili brat moj!« — zagrli me svom snagom izmućeni vojnik. Suze su mu navrle od radosti.« Ja san srićan, srićan kako nikad. Sve črne ladre ću stuć, sve koliko gi je!»

Oslobodim se njegovih ruku. »Pusti sad to — rekoš — triba poč naprid da nas zora ne zatekne u oven kraju.«

Išli smo brzim korakom. Svitalo je, kad smo stigli do naših drugova. Tek sam tada vidio lice mog noćasnjeg saputnika. Bilo je ispaćeno, oštih crta, ali ozareno srećom, jer će se konaćno moći osvetiti fašistićkim ubojicama i izlažući život u borbi okajati do kraja svoj grijeh.

Istrani! Ne dopustite da od vas naprave ubojice svoje braće!

St.

— o —

POSLJEDNJE PISMO NAŠEG RODOLJUBA

Ovo pismo druga Tomašića, koje donosimo, pisano je 2 sata prije njegove herojske smrti. On je bio suđen na velikom procesu u Trstu, u kojem su fašistićki krvnici 12 decembra 1941. osudili naše rodoljube. U ovim recima osjeća se sva plemenitost i hrabrost našeg mladog rodoljuba. On rado i s pjesmom ide u smrt. Poručuje svojoj »dekllici«; Za te bo moja predzadnja misel.« A zadnja bila je ona za domovinu!« On je, naime, stisnutom pesnicom i borbenim poklikom doćekao fašistićko zrno.

Mila dekllica,

misliš sem da bo dovolj kar sem pisal v prvem pismu, a me nekaj sili da pišem še kaj. Morda spomini, menda dejstvo da sem dobro spal in da sem miren in pripravljen. Sicer pa ne bom mogel povedati vsega kar bi želel, kar bi hotel, in kaj pomagajo besede brez dejanja? Žal mi je, da je bilo letih v mojem življenju premalo, žal mi je, da bom odnesel s seboj to, kar sem nakopičil v možganih tekem dolgih let. Sicer ni mnogo a vendar sem imel vedno dobar namen, da bi koristil človeštvu.

Spomnil sem se nenadoma otrok na Krasu in ob Branici.

Moji mili, dragi prijatelji, uvjeren sem da me boste imeli v spominu, ko sem vam nagajal, ko sem se z vami igral. Kako so bili lepi popoldnevi na Krasu v dolinicah, kako je pelo morje v Cedasu, in srebrna Vipava se je mirno vila v sanjavem, bajnem svitu.

Lepo je bilo življenje, vžival sem vsak njegov trenutek, vsak žarek solnca, najdrobnejšo kapljico dežja. — Pa mi ni prav nič žal če bo konćano. Miljoni ljudi žrtvujejo, v teh letih groze, svoje življenje, in malo jih je med njimi, ki razumejo kod jaz, da ni smrt nič huđega, ali celo nujna dolžnost napram človeštvu.

Ponavljam, da mi je teško le za te in za vse, ki boste preveć trpeli radi mene. Prav tako mi je bilo huđo, ko sem se ločil od tovarišev in sem jih moral tolažiti. Pa ne vstavljaj se preveć ob meni. Življenje kliče, in vsikdo razume, njegov klic mora naprej... živeti, kajti človek je le kaplja v morju človeštva.

Če bo vreme lepo, bom vesel in bom pozdravil še enkrat naravo i svet. Saj ne bo »nič hudega« vse bo minulo v hipu, in zemlja, ki sem jo vedno toliko ljubil, me bo sprejela, in jaz bom njen del, klica novih presnavljanj, klica novih življenj.

Moja draga, najmilejša, tebi sem dal zadnji poljub, zate bo moja predzadnja misel. In ti veš zakaj predzadnja.

Živi, treba je živeti in izpolniti svojo življensko nalogo, svojo dolžnost napram človešči družbi!

Misli da te poljubljam na čelo.

P.

Krvožedna crna pseta, htjeli ste ovim ubistvima spriječiti našu borbu, ugušiti našu slobodnu misao! Kako ste se bijedno prevarili! Zar ste mislili da se plotunima može spriječiti naše buđenje? Postigli ste suprotno. Vaš razbojnički pucanj odjeknuo je diljem Istre i Slovenskog primorja! Iz prolivene krvi naših junaka nikli su nebrojeni novi osvjetnici! Zar ne čujete njihove korake? Oni dolaze! Zavukli ste se u svoje kukavičke bunkere, u svoje mišje rupe! Ali ništa vam ne će pomoći. I tamo će vas stići osvjetnička ruka!

Tebi, družo Tomašiću, slava! Ti ćeš uvijek biti u našim srcima i našim mislima! Zaklinjemo se da ćemo stotruko osvetiti Tvoj mladi život — žrtvu krvožednih fašističkih zvijeri.

SUSRET S ISTARSKIM KMETOM

Prolazio sam uskom poljskom stazicom. Na kampanji čukao je trukinjnu starac od kojih šezdesetpet godina. »Srično, kume, kako gre delo!«

Pomalo se uspravio, prešao rukom preko znojnoga čela, pljunuo i napokon progovorio: »Eto, sinko čukaš i delaš, delaš i čukaš, a nikad nič nimaš. Vrag da mu sriću zamo, pritisla nas ova vražja krv i to naprav pritisla. San ima četiri sina. Moj Drago, ča je najstariji, je bi junak kako i ti. Poslali su ga u Rusiju i vre osam miseci ni glasa od njega. Tone i Giovanin su u onoj proklestoj Kalabrij, a najmlajega mojega Benjamina, došli su kamioni i digli ga s posteje. A doma su dvi neviste i devetero nejakih otroki. To triba sve hranit. I ja pod svoju starost moran tako trudit. I ne moren, niman sve force, ja san svoje vre udela, a sad se prekidan...«

Govorio je tako tužnim glasom. Promatrao sam duboke nabore na čelu, niz koje su pomalo puzile krupne kaplje znojga...

Prestrašio se nekako mog pogleda i htjede da me nešto zapita. Sigurno otkuda sam i što radim ovuda. Čuo je u selu govoriti da okolo idu talijanski špijuni, koji i hrvatski znaju...

Prekinuo sam ga u mislima: »Ni triba da se plašiš. Ja san kako i tvoj Drago kmetski sin, samo, vidiš, san pošao drugin puten. Ne u Rusiju tuć kontra svoje braće, već u našu vojsku, da se borimo za lipji život, za našu zemju i našu slobodu. I reci svima u selu da ne šaju više svoje sine fašistima. Potribni su oni tote svom narodu, da brane svoje ogrnjišće. Sad je naša ura. Povidaj in da ti je to reka jedan partizan i da je na glavi ima drugačiju kapu od one talijanske.«

Otišao sam. Starac je gledao začuđeno za mnom. Kad sam bio na vrh brijega vidio sam kako je napustio posao i trče u selo, da javi svima, kako je razgovarao — s partizanom.

BEZ MILOSRDA ĆEMO OBRAČUNATI SA NARODNIM IZDAJICAMA

Prošlo je već dvije godine junačke borbe naših partizana. Dvije pune godine ti divni borci tuku okupatora na svakom koraku. Poznaju samo jednu riječ: Naprijed k slobodi! Protiv sebe nisu imali samo njemačke i talijanske fašiste. Javili su se i domaći izrodi, kojima uspjesi naše borbe nisu bili po volji. Oni su htjeli za svoje prljave ciljeve, opet prodati naš narod i dalje

živjeti na račun njegovih žuljeva, muka i znoja. Ali bijedno su propali svi ti pokušaji. Tko ne zna danas za podlog zločinca Pavelića i njegove ustaše? Za izdajicu Dražu Mihailovića i njegove četnike. Svi narodni izrodi žigosani su sramotom izdaje, jer je narod otvorio oči i on hoće sam da odluči o svojoj budućnosti.

Danas se i naša Istra diže. Najbolji njeni sinovi stupaju već u borbu. Svakog dana kreću se kolone novih boraca osvetnika. Kolone istarskih partizana.

Ali kao da i u Istri ima takovih, kojima to sve nije pravo. Govori se o ljudima, koji koče narodno buđenje i nagovaraju naše sinove da čekaju kod kuće, dok dođe pravo vrijeme. Misle li ovi ljudi, kad kažu čekati »pravo vrijeme«, čekati možda blindirane automobile, da naše rodoljube trpaju u njih kao marvu i odvođe na ratište, da postanu zločinci i ubice svoje braće? Ili možda žele u Istri izazvati bratoubilački rat? Zar žele da se napačena istarska zemlja natopi krvlju — svojih vlastitih sinova? Da li je to zbilja njihova želja? Ali njihovi pakleni planovi ne će uspjeti! Slogu istarskog naroda ne će slomiti!

Ne nastupaju, istina, još otvoreno, jer se boje, kao sve kukavice i podlaci. Ali mi budno pazimo na njihov rad. Mi vidimo njihovu dvoličnu ulogu. Svaki pošten Istranin danas zna tko su partizani. Zna Istra da su to njeni najbolji sinovi, koji su ustali u boj za njenu slobodu.

A ove kukavice ustaju protiv tih boraca osvetnika! Ostavljaju svoj narod i bore se protiv njega. A tko ostavlja narod i ometa njegovu borbu, OSUDIT ĆE I OSTAVITI NAROD NJEGA, PA MA KAKO SE ON VJEŠTO PRETVARAO! To je zakon naše svete borbe.

Skinite sa sebe masku, dok vam je narod ne skine! Imajte barem toliko poštenja da se zacrvenite od srama pred ovim slovima poštenih Istarskih boraca! Trgnite se, dok nije kasno, dok ne otpuzete potpuno u blato!

Čujte »Glas Istre«, glas borbe, časti i slobode! Ovo vam je posljednja opomena! Nemojte da preko njega budete javno žigosani, pred cijelom istarskom javnošću. Jer teško onome, na koga padne prokletstvo naroda!

Znajte, da ćemo odlučno i bez milosrđa, još u klici, uništiti svaki pokušaj razbijanja naše sloge i borbe za spas i bolju budućnost naše drage Istre!

Uništenje i smrt svima onima, koji pokušaju razbiti naše borbeno jedinstvo!

Grupa istarskih partizana
(onima koji su ih odvrćali od borbe)

VEĆ VREDI ŽIVIO...

Već vredi živio, neg čento viva
Hrvatska živa, hrvatska živa!
Već vredi živio, neg čento viva
Hrvatska živa mora bit!

Mi smo pak Istrani,
Hrvati pravi,
Ma kano lavi, ma kano lavi,
Mi smo pak Istrani,
Ma kano lavi, svoje zemlje branimo!

Taljani nose prazne vreće,
Kupit nas ne će, kupit nas neće!
Taljani nose prazne vreće
Kupit nas neće nikada!

Mi smo pak Istrani...

Taljani piju s puni žmuji,
A naši žuji, a naši žuji
Taljani piju s puni žmuji,
A naši žuji plaćaju!
Mi smo pak Istrani...

Ovo je jedna popularna pjesma, koja se pjeva u okolici Medulina. Naravno, čito je lijepa njena arija puna južnog temperamenta — »vražje krvi« Medulinaca. Na opći zahtjev, donijeli smo je u našem listu.

»POSLALI STE ME U ROVINU«

Jedan mladić iz sela N. u Istri došao je nakon 3 godine služenja vojnog roka u fašističkoj vojsci na »ličencu«. Zato je saznao jedan naš rodoljub i pošao do njega. Nagovarao ga je neka se više ne vrati u fašističku vojsku, nego neka ide u svoju narodnu vojsku, u partizane. Mladić je pristao na to, ali mu roditelji nisu dozvolili. Vratio se je stoga opet u Napulj. Pred nekoliko dana pisao je slijedeće pismo:

Dragi ćaća i draga mama!

U prvom redu Vas srdačno pozdravljan. Simo sa priša živ i zdrav, ma je malo falilo da nisan zgubil život. Kada smo bili već blizu Napoli napali su našu makinu engleski i američanski eroplani. Pucali su iz mitraljezi. Mi smo se razbižali ki je kamo mogal, ma je puno soldati ostalo mrtvih. Okolo mene su padale balote kako daž, ali san se za ovi put srično izvukal. Tu u Napoli je celi pakal. Kada američanske fortece volanti počnu spuščati bombe, palaci se ruše kako da su od karte. Prokleta ona ura, kada san torna simo i moja pamet, koja ni poslušala onog druga. Poslali ste me u rovinu. Kada san već ja upropašten želim svaku sriću onom drugu i našim partizanima. Pišite mi kako jin gre.

(Ovo je pismo donio jedan vojnik, koji je također došao na dopust)

Istarski očevi i majke! Dobro si zapamtite riječi ovog mladića! Dobro promislite, prije nego danas pošaljete svoju djecu u fašističku vojsku. Uzalud ćete čekati povratak vaših sinova. Pomisao na njihove mlade živote, žrtvovane neprijatelju, pratit će vas kao prokletstvo čitavog života! Ako ljubite vaše sinove, spašavajte njihove živote! Istarski mladići i muževi! Kada dođete na dopust ne vraćajte se više u fašističku vojsku! A vi, koji čekate znajte da će vas prevariti i na silu odvući u njihovu vojsku. Sad imate priliku i mogućnost da to izbjegnute i da se spasite! Vaše je mjesto u narodnoj vojsci! Danas više ne vrijedi izgovor da niste znali, kuda treba da idete!

TONIĆ

VELIKI ŠTRAJK LABINSKIH RUDARA 1922 GOD.

Bilo je to onda, kad su fašistički razbojnici počeli haraćiti po našoj Istri. Nitko nije ostao pošteđen, pa ni mi rudari u labinskim »minjerama«. U svom bijesu navallli su oni i na nas i htjeli da preuzmu sve rudnike. Ali mi im se nismo tako lako dali. Stupili smo u opći štrajk, koji je trajao tri mjeseca. Bili smo dobro organizirani. Imali smo svoje kuhinje, a naše straže su danju i noću čuvala rudnik.

Jednoga smo se jutra sakupili ispred rudnika na Vinesu i krenuli prema gradu Labinu. Bilo nas je oko 5000. Na čelu povorke lepršao je barjak slobode. Klicalo se: »Dole fašizam«, »Hoćemo slobode i rada!« Ulazili smo u grad. Sve su kuće bile izlijepljene fašističkim plakatima, koje smo poskidali. Došli smo do centra Labina, na plac. Tamo je bio neki talijanski kapetan,

koji se je podrugljivo smješkao... Opazivši to, jedan naš drug mu pride bliže i baci mu kapetansku kapu s glave, vičući: »Dole ugnjetači!« »Dole fašistička Italija!« »Drugi ga je tresao i pitao:« »Šta tražiš ti ovdje? Marš otkuda si došao!« Talijanski kapetan je počeo plakati, pa smo pustili tu mizeriju. Saznali smo zatim, da su se fašisti preobukli u karabinjerske uniforme, i da su se sakrili u jednu kuću. Pošli smo tamo, našli ih i izvukli napolje. Dovedi smo ih na plac, razoružali ih i dobro okefali. Neki su od straha poskakali preko neke škarpe i poubijali se. Počela je ozbiljna tuča. Tada nas jedan naš drug pozove da se svrstamo u kolonu i da krenemo dalje. Poslušali smo i vratili se na Vimes. Tamo se je govorilo i klicalo našoj borbi i odluci da se odupremo do kraja. Svi smo bili spremni za nove borbe. Znali smo da nam fašizam donosi ropstvo i propast. Fašisti su nam stalno poručivali, da se predamo, jer će nas inače sve pogušiti. Ali sve im je bilo uzalud. Jednog dana su se uputili na nas. Sirena je tulila. Iz našeg magazina odmah smo povadili bombe. Međutim, fašisti se nisu usudili doći bliže. I kasnije su nekoliko puta pokušali, ali smo ih uvijek odbili. Međutim, jednoga jutra opet zatuli sirena. — Nastupali su šareni banditi. Bilo je tu fašista, karabinjera, pješadije i konjice... Mi smo se satima i satima odupirali divljoj fašističkoj sili. Dva druga Čeha bili su prve žrtve. Užasno su ih mučili, i zabijali im čavle u glavu. Kasnije su još došli i blindirani automobili. Eto, tako su prokleti fašisti preko naših tjelesa, ušli u naše rudnike. Ali nas nisu nikad pokorili. Mržnja i želja za osvetom nad ovim razbojnicima, koji su nas godinama ubijali i izrabljivali, nikada nije prestala. A danas dolaze opet naši dani, dani slobode i obračuna sa fašističkim ubojicama.

M. M. bivši labinski radnik

Labinski rudari! Danas je pobjeda nad fašizmom sigurna. Vašu snagu, zdravlje i život dajete krvnicima, za par smrdljivih lira, i tako produžujete njihove zadnje časove. Napuštajte posao! Što čekate? Ne dopustite da vas umirući fašizam povuče sobom u propast. Mnogi vaši drugovi već se bore u narodnoj vojsci. Slijedite njihov primjer. Osvetite prolivenu krv vaših drugova iz štrajka 1922. god.! Dođite u Narodno-oslobodilačku vojsku, i to još danas jer će vas već sutra Badogliovi fašisti odvući svojim kamionima u ropstvo!

FRANINA I JURINA

Jurina: O, Franina moj, ma ki bi bija reka da...

Franina: Smrt fašizmu! družo Jurina!

Jurina: I ja mu to želin, lipi zrman moj!

Franina: Ben, ben. Jurina, ča se još nisi navadija! To je naš partizanski pozdrav na kega se odgovara: »Sloboda narodu!«

I se stisne šaka poli čelo.

Jurina: A sad kapin. San vidija vre, da se tako pozdravljaju, ma ja san ima jeno malo rigvarda... Donke, »Sloboda narodu!«

Franina: Znaš proprio san kuntehat, lipi čovik moj, ča si priša simo.

Jurina: Franina moj, srce me je vuklo da čim prije dojden.

Z druge strane je bilo potreba da kunpanjan ove naše tiče.

Znaš kako je, mi stariji imamo štešo već pratike i kuraja...

Franina: E, Jurina, vero su i ovi mladi kurajni, to su mirakuli ča su sve oni kapaci!

Jurina: San i ja, san vre govoriya s nikima. To su pravi junaki. Još žešći, nego ča smo mi bili.

Franina: Da, da, a sad mi povi kako te pježa tote.

Jurina: O, lipa moja krv, mi se pera kako da san se još jen bot rodija! Ki ne bi bija kuntehat vidit svu ovu našu vojsku? Posvud su naši brati, svud se kanta i predika po našu. A, znaš, kad san hodija kroz naše slobodne brige proprio san od gušta i iz svega grla zakanta onu našu, za ku su nas fašisti zapirali.

Znaš ku? Daj ćemo skupa...

Franina i Jurina: (kantaju):

»Još Hrvatska ni propala, dok mi živimo«...

Franina: A si vražji, si...

Jurina: Ma, brat moj premili, kemu se ne bi stepila krv!

A kad san vidiš našu prvu kumpaniju šoldati, su mi hodili srsi po cilen tilu. A suze su tekle kako na kanelu, od veseja.

Franina: Da, da, dojde čoviku milo. A da si ti, zrman moj, bija još kako ja po našoj oslobođenoj Hrvatskoj! Svud vela poja puna zrile šenice i mlade truginje. I ti prokleti briganti su srušili puno hiž, ma narod štešo kanta i dela za sebe i svoju vojsku. San bija i u gradu Otočcu. Tamo je naše narodno vijeće ZAVNOH. San ša i na samanj. Je bilo svaku foz blaga.

Si moga i praščica kupit i...

Jurina: Ma čekaj jen hip, me je sranjeno malo pitat, ma ča si ono spominja niku nič »Zav... zav...«

Franina: Si stija reć ZAVNOH?

Jurina: Da, da, ča bi to bilo? Ja san o ten čuja govorit, ma nis jušto kapija..

Franina: Čovik moj, ja ču ti to vaje povidat. Rić ZAVNOH ti dojde od početnih slova, ovih riči: Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske. A da bi bilo lagje štit sva slov, ča su naprid se stave skupa, pa dođe nič ZAVNOH. To ti je vijeće, u ken su izabrani najbolji sini cile Hrvatske pa i naše Istrije. Ovo je vijeće izabrano u samoj borbi, kroz sva trpjenja, glad i zimu. I samo takovi ljudi moru kapit sve potrebe i nevoje naroda, zač su iz njega izašli i s njim trpili.

Jurina: Tako je pravo. Znaš, Franina moj kako bin rada da dođu malo simo i oni naši, ča još ne viruju i odvrćaju naš narod od borbe, zač da još ni prišlo vrime i kako su tote samo komunisti, i sve uzimaju kmetima, ki ubijaju svećenike, ruše crikve i ča ja znan još ča.

Franina: Vidiš, zrman, kako je to sve vela laž. A san ti zabija povidat da san u Otočcu hodija i na našu. Kako i poli nas. Samo je još bilo lipje zač je plovac predika na hrvatsken zajiku, a koludrice su kantale po našu.

Jurina: Ma, brat moj, meni se još vajak vidi, kako da je sve ovo san. Promislijeno malo: Naša mladost se zdiže... Fašisti tote krepaju. Naši brati u Rusiji gi mlate, kako vole u kapusu... Musolina ni već na poteru... Siciliju su jin zeli... Jin ruše fabrike i palace... I na kraju znat, da jin je brzo kraj i da gi već ne će bit ni u podeštariji, ni u kasarnama, ni po čestami, ni u nijenen kraju naše lipe Istrije. Sve to daje čoviku niku novu forcu i bi samo kanta...

Franina E, Jurina moj, ne smi se jopet sve zet na laku ruku. Još ni sve finjeno. Najteže nas još čeka. Badoglio ni nič boji od onega ladra. Vidiš, kako i naprid zapiraju i muče naše jude. Oni su nas stili privarit s tim, ča su hitili s jaket distintive i priobukli črne koošuje. Ma mi sad dobro poznamo naše falše nepretelje. I čemo se borit od kraja, dok gi potpuno ne sateremo.

Jurina: Znan ja brat moj, da nas još čeka čuda tega. Ma nas ne će već niki fermat na našem putu.

Franina: Jušto, ma da nas ne privare, je potriba da mi sami zdignemo glas. zač brez borbe i brez svoje force bi nas lako hitili kamo jin se pera.

Jurina: Po majku, ko nas ne bi odrizali kako punte od tešere i odcipili od naših brati, kako i prije 24 lita.

Franina: Ma ovi bot nas ne će niki rizat, zač čemo mi sami krojit naše konfine. Jurina: Franina moj, propio gre sve da ne more boje, ma san te stija pitat za ono ča san čuja, da su poli nas u Istriji digli nos niki falši »narodni« judi. potajno delaju kontra nami i odvrćaju narod od borbe, ma čemo mi z njimi brzo finit. Za izdajice ne smi bit već živjenja!

Franina: San čuja i ja o ten povidat. Prokleti bili! Samo ki je po sven oslipija ne vidi, da je ova naša borba poštena i prava.

Jurina: Ma ča moru udelat te mižerije! Čemo gi vaje pomastit, kako gnjide od šenci, da jin nestane svako sime.

Franina: Čemo gi očistit, čemo nimaj strah. Sve će bit u redu. A kamo pensas sad poč?

Jurina: Sad gren još naprid s ovin našim mladićima, do mista, kadi je ordinano. a pole ću poč, kadi buđen od potrebe.

Franina: Tako, tako dišiplina iznad svega! A ja ću poč za niko vrime jopet goli po našen delu.

Jurina: Se šperan, da ćemo se štećo brzo jopet stat. Propio san kuntenat ća emo se tote našli. A ta partizanska roba ti stoji jušto na prav!

Franina: Vero je i meni zaigralo srce, kad san te malo prvo vidija. I ti si vre pravi boškar. Ma štešo ću bit najkuntentiji, kad svi Istrijani pojdu ovin našin puten.

Jurina: Ja se šperan, kako je počelo, da ne ćemo ni mi Istrijani bit na zadnjem mistu. A sad Bog, pozdravi sve naše i reci jin da brzo dojdu, zač pole podne je kasno poč na mašu.

Franina: Smrt fašizmu!

Jurina: I svim izdavicama, a našen narodu sloboda! I neka ti Bog da sriću!

Franina: I tebi, i tebi, druže Jurina moj!

1. RUJNA NAVRŠAVA SE 4 GODINE DRUGOG SVJETSKOG RATA

Navršile su se četiri godine, kako su divljačke hitlerovske horde bez objave rata provalile u Poljsku i izazvale drugi svjetski rat. Za 16 dana pre-gazili su Nijemci Poljsku. Idućeg proljeća sručila se Hitlerova ratna mašina na Norvešku, Belgiju, Holandiju i Francusku. Za 6 tjedana porazili su Nijemci savezničke armije na zapadu i prisilili ih na povlaćenje u Englesku. Videći i neminovni slom Francuske, polakomio se hvalisavi Musolini za bogatim plijenom i uvukao Italiju u rat. U rano proljeće 1941. napale su njemačko-talijanske armije Jugoslaviju i Grčku koja je tako junački i uspješno ratovala protiv Talijana. I konačno 22. VI napali su fašistički razbojnici Sovjetski savez. Dvije godine su fašisti tukli svoje protivnike i na kopnu i u zraku. Kroz dvije godine rata nitko im se s uspjehom nije mogao suprotstaviti. Prve teške udarce pretrpjela je slavom opijena fašistička vojska pod zidinama Lenjingrada, Odese, Moskve i Sevastopola. 1942. pokušale su fašističke horde ponovo ostvariti svoj plan o svjetskom gospodstvu i porobljavanju cijelog svijeta. Napregnuvši sve sile prodrli su fašisti do Volge, u sam Staljingrad, na Kavkaz i u Egipat pred samu Aleksandriju. Protuoferenza Crvene Armije smrnila je najbolje i najjače njemačke armije. Jednom zauvijek istjerani su Nijemci sa Kavkaza i velikog dijela Rusije i Ukrajine. U El Alameina započeli su Saveznici ofenzivu i istjerali fašiste iz Afrike. Danas Crvena Armija prvi puta vodi veliku ofenzivu ljeti i tjera Nijemce sve više na zapad. Orel, Bjelgorod, Harkov, Ahtirka čvrsto su u rukama Crvene Armije. Žestina sovjetskog pritiska, prama priznanju samih fašista, još nije dostigla vrhunac. Crvena Armija krči sebi nezaustavljivo put ka Dnjepru. Ruska vojska udaljena je još svega 30 km od Poltave. Njemačke linije u Donjeckom bazenu probijene su. Stalino i Taganrog ozbiljno su ugroženi, a s njima i 750.000 Nijemaca, kojima sve više prijeti opasnost opkoljenja. Rusi su danas nakon nepuna 2 mjeseca ofenzive prodrli dublje na zapad nego li tokom zime za 4 mjeseca ofenzive. Za jedan i po mjeseca pobjedonosne ofenzive oslobođeno je područje od 60.000 km², ubijeno i ranjeno preko 1.000.000 Nijemaca, uništeno i zaplijenjeno 4.600 aviona, 6.400 tenkova, 3.800 topova, 20.000 mitraljeza i 4.230 kamiona. Pod pritiskom događaja na Istočnom frontu i poraza na Siciliji te borbe porobljenih evropskih naroda — pao je Mussolini.

Saveznici su lakoćom osvojili cijelu Siciliju, pošto su Nijemci bili i suviše zaokupljeni teškim udarcima na Istoku, tako da nisu na Siciliju mogli poslati pojačanja. Za 38 dana bojeva izgubili su fašisti na Siciliji 167.000 vojnika, 502 topa, 260 tenkova i 1.691 avion.

Fašizam je tokom triju prvih godina rata, izuzev zimskih mjeseci, bio manje ili više stalno u ofenzivi. Danas fašizam uzmiče na svim frontovima i grčevito se brani. Crvena Armija mrvi njemačku vojsku na istoku i prodire sve više na zapad. Svi pokušaji Nijemaca, da zaustave Ruse ubacivanjem u borbu posljednjih rezervi, ostali su bezuspješni. Sve jači udarci savezničke

avijacije, nagomilavanje vojske i materijala u oblasti Sredozemnog mora; sve uspješniji otpor porobljenih evropskih naroda, pad Mussolinija, okončanje pregovora u Quibecku — ukazuju vjerojatno na pothvate većih razmjera protiv fašizma, koji i onako jedva odoljeva sadašnjim udarcima ujedinjenih naroda.

N A Š A F R O N T A

Naša hrabra Narodno-oslobodilačka vojska postizava u cijeloj zemlji velike uspjehe u borbi protiv okupatora i izdajica.

Uspješnim operacijama u centralnoj Bosni presječene su sve pruge za Sarajevo, te je grad potpuno odrezan od okoline. Presječene su slijedeće pruge: Sarajevo-Beograd, Sarajevo-Brod, Sarajvo-Banja Luka i Sarajevo-Mostar. Prigodom tih operacija pobijeno je mnogo neprijatelja i zaplijenjeno mnogo ratnog i drugog materijala.

10. VIII borci Prve udarne Krajiške brigade, pod komandom Mate Todovića, napali su aerodrom Rajkovac kod Sarajeva, gdje su uništili hangare i 34 njemačka aeroplana. Osim toga uništen je njemački oklopni voz. Još su zauzeta ova veća mjesta: Bijelina, Donji Vakuf, Gorni Vakuf, Olovo, Srebrenica, Ključ, Maglaj, Han Pijesak, Vranduk, Modrine i Bugojno.

Oficiri i vojnici artiljerijskog domobranskog varaždinskog skupa prešli su na stranu narodno-oslobodilačke vojske sa 8 topova i 2 vagona granata te svom ratnom spremom. Nakon toga su otvorili artiljerijsku vatru na ustaške kasarne i tvornicu odijela »Tivar« u Varaždinu.

Izvršen je uspješni napad na kaznionicu u Lepoglavi i ustaški logor u Jasenovcu. 20. VIII zauzele su naše jedinice grad Jajce, Mrkonjić-grad i mjesto Turbe. Zaplijenjen je bogati plijen, među ostalim 4000 kg šećera i 2 vagona soli. U ruke naših boraca palo je više lokomotiva i mnogo vagona, kojima se sada prevozi vojska i materijal.

U Fruškoj Gori propala je ofenziva udruženih Nijemaca, Ustaša i Bugara. U Slavoniji i Srijemu započela je borba za ovogodišnju žetvu. Partizani su uništili 694 vagona pšenice i 83 vagona lana određena za izvoz u Njemačku. Spaljene su 93 vršalice.

U Sloveniji je bačen u zrak vlak s višim njemačkim oficirima. Poginuo je 71 oficir, a među njima nekoliko generala.

GLAS ISTRE — Broj 3, prosinca 1943.

N A R O D I S T R E O D R E D I O J E S V O J P U T

Na početku narodnog ustanka Istra se je oslobodila tuđinske fašističke vlasti i 25 dana narodne vladavine pokazalo je svima i svakome, da je narod Istre sposoban da sam upravlja svojom sudbinom i da će to i u buduće znati. Pokazao je, kako njega u borbi vode ispravni ideali slobode i prava za svakoga. Narod Istre stvorio je svoje borbene organe NO odbore, koji ga vode u borbi i proglasio svoje ujedinjenje s hrvatskom braćom i s Jugoslavijom. Istrani su uzeli oružje u svoje ruke i nisu ga predali ni nakon provale švapskih hordi. Nisu ga pustili iz svoje ruke ni u najtežim momentima i oni će se njime i dalje boriti da donesu konačnu pobjedu i divnu slobodu svojoj napaćenoj zemlji. Narodni ustanak u Istri traje i trajat će do konačnog obračuna sa krvavim njemačkim i talijanskim fašistima, do konačnog postizanja slobode.

Nije važno, što se je u vezi sa situacijom na evropskim bojištima narodna vojska morala privremeno povući. Istra je pokazala čitavom svijetu jedini put, kojim ona želi da pođe. Žrtve i krv prolivena u Istri donijet će doskora svoje plodove.

Istra će biti slobodna i zauvijek ujedinjena sa svojom južnoslavenskom braćom.

JOŠ JEDNOM NEPRIJATELJ POKUŠAVA DA NAM OTME ISTRU

Nakon što su velikosrpska gospoda prepustila Istru Talijanima, da bi im ostali dijelovi Hrvatske bili ostavljeni za pljačku i nasilja, prodao je i Pavelić Istru uz ostale dijelove Hrvatske Mussolinijevim fašistima.

Pod moćnim udarcima Ujedinjenih naroda i općeg neraspoloženja talijanskog naroda prema ratu i fašizmu pao je Mussolini, a kratko zatim kapitulirala je Italija. Talijanski fašizam rasplinuo se je kao mjehur od sapunice. Nitko više nije htio čuti za Mussolinija, za fašizam, za rat. Naša NOV pokazala se je kao jedino sposobna snaga da oslobodi okupirane dijelove naše domovine. Ona je ušla u sve oblasti, koje su do jučer držali okupatori. Jedini pokret, koji je bio dorasao krupnim događajima, koji su se odigrali, bio je narodnooslobodilački pokret, koji je u netom oslobođenim krajevima organizirao preko već postojećih narodnooslobodilačkih odbora vlast i administraciju. Bijedni pokušaj Pavelićevih ustaša da se probiju iz unutrašnjosti k obalama Jadrana razbili su se na bajonetama naših boraca.

Nijemci, koji su upravo bili zaokupljeni teškim i bezuspješnim obrambenim borbama na Istočnoj fronti i krčenjem ulica svojih gradova zasutih od teških savezničkih zračnih napada, našli su se ponovo pred teškim brigama zbog naglog jačanja naše NOV i općeg narodnog ustanka u Istri i drugim krajevima. Istra je doviknula Hitleru i izbjegličkoj gospodi u Kairu, i Paveliću i Mussoliniju, da je Hrvatska i da joj je jedino mjesto u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji. Hitler, koji je u sve težem položaju, kome sve više nedostaje vojske, radne snage i ratnog materijala, može najmanje u ovom času dozvoliti da izgubi ma i jednog satelita. On je zato izvukao Mussolinija iz zatvora, u koji je pao, i naredio mu da ponovo organizira raspuštenu fašističku stranku i da izvrši mobilizaciju svih snaga za račun nacizma protiv Saveznika. Međutim Mussolinijeva pomoć nacizmu danas je neznatna kao i ona, koju Pavelićeve ustaše daju Hitleru. Pomoć koju Hitler prima od jednih i drugih neznatna je, međutim njegove poljuljane pozicije upućuju ga na primanje i najmanje pomoći radi odlaganja svoje konačne propasti.

Da bi podigao moral ustaša, dao im je Hitler Dalmaciju, pošto se u njoj nije više mogao nadati bilo kakvoj pomoći od strane talijanskih fašista. Istočno je obećao Paveliću i Istru, ali uvidjevši da ustaštvo nema nikakvog korijena u Istri i da je pomoć, koju bi mu u Istri mogli pružiti ustaše, ravna nuli, zaveo je fašistički režim. Sam nacizam pak na ruševinama talijansko-fašističkog carstva i novom porazu ustaštva uspostavio je od Udina, Gorice, Trsta, Rijeka, Pule, Krka i Čabra »komesarijat« ostvarujući time davne težnje njemačkih imperijalista za izlazom na Sredozemno more. Hitler je obećao Istru i ostale hrvatske krajeve ustašama, kao što ih je obećao i talijanskim fašistima. I ustaše i fašisti trebali bi pridonijeti što je moguće veće žrtve za propalu stvar Hitlera, da bi stekli pravo na obećana im područja. Međutim, u tim područjima jedini je gospodar Hitler, bez čije vojske njegove sluge fašisti i ustaše ne bi ostale ni jedan sat, jer bi ih narod Istre i Dalmacije likvidirao u najkraće vrijeme uz pomoć svoje NOV. Hitler drži te krajeve kao masnu kost obećavajući je i jednima i drugima uz uvjet, da mu što ropskije služe, i pri tom grabi za sebe ono, što je najbolje.

Svijesni narod Istre progledao je tu providnu politiku Hitlera i njegovih slugu i on dostojno odgovara na Hitlerove podvale stupanjem u NOV. Narodi Istre vide da ih Hitler želi iskoristiti kao topovsko meso na frontovima i za ropski rad u svojim bombardiranim gradovima, iz kojih je preselio Nijemce na sigurnija mjesta. Oni vide, da nacisti i njihove sluge žele posijati razdor i mržnju među narode Istre, da bi ih, tako oslabljene, lakše mogli iskoristiti za svoju propalu stvar. Svi rodoljubi Istre pristupit će narodnooslobodilačkoj borbi i pružit će svestranu pomoć svim iskrenim antifašistima u borbi za konačno oslobođenje od njihovih slugu. Jedino NOV i Narodnooslobodilački pokret mogu ostvariti u potpunosti težnje naroda Istre i otoka i osigurati im slobodu i napredak. To je Istranima i otočanima već zajamčeno Rezolucijom ZAVNOH-a. Na Istranima je da pojačanom borbom ubrzaju dan svog potpunog oslobođenja.

NAŠI HEROJI

Mnogo smo slušali od ranog djetinjstva o herojstvu našeg naroda u Istri. Ustajali su pojedinci i skupine protiv talijanskog fašizma. Ali ne postoji historija, koja bi bila pisana krvlju cijeloga naroda kao ova sadašnjeg narodnog ustanka u Istri. To će biti najsvjetlija stranica historije, koju je napisao seljački narod istarskog krša.

Nismo zaoravili lumine, koji plamsaju u našim srcima na slavu Gortana i mnogih drugih, koji su se ranije borili za našu slobodu, ali ne ćemo zaboraviti nikada ni današnje narodne heroje, koji su prolili svoju toplu krv u borbi s daleko nadmoćnijim neprijateljem i koji su neustrašivo suprotstavljali svoje gole grudi neprijateljskim tenkovima, koji su se borili svijesni da se bore za svoju slobodu, da se bore zajedno sa svojom velikom slavenskom braćom Rusima, koji snose 90% tereta ovog nezapamćenog rata.

Drugovi sa krožera od Studi, od Višnjana, Pazina, Žmina, Labina, Rovinja, Buzeta, Levata, Planika i drugih krajeva, koji ste pali u borbi s Hitlerovim razbojnicima, obećajemo vam da ćemo vas borbom osvetiti. Vaša srca kucaju u nama, vaša topla krv teče u našim žilama. Vi u nama živite i živjet ćete. Vaše su nam puške zapjevale pjesmu slobode i mi je čujemo i slijedimo!

Naš je narod mnogo patio u prošlosti, a najteži mu je bio ovaj dugogodišnji fašistički pakao. Znamo, da bi nam i Hitler htio spremi još strašnije patnje, ali da ne će uspjeti. To nam jamči naša borba, naša NOV i bratski Sovjetski Savez. To nam jamče žrtve naših palih heroja.

Danas mi smo svijesni svoje sudbine. Postoji Atlantska povelja, primljena od Sovjetskog Saveza, Engleske i Amerike, po kojoj se narodima priznaje i osigurava pravo da sami rješavaju svoju sudbinu. I mi ćemo znati da u zajednici s ostalom jugoslavenskom braćom odredimo svoju sudbinu.

Hitler sa svojim hordama tjeran je danas iz Rusije, tamo se određuje njegova konačna propast. Uzalud bi neprijatelji i izdajnici htjeli privremeni dolazak švapskih razbojnika u Istri prikazati kao njemačku pobjedu. Danas je propast Hitlerove Njemačke i njegovih slugu pred nama, a naša je dužnost da složno i požrtvovno nastavimo borbu do konačne pobjede, do slobode.

Narod Istre slijedi svijetli put, koji mu ukazuju njegovi heroji, on će u borbi biti dostojan njih.

Seljak - partizan
iz zapadne Istre

»SVE ĆEMO DATI PARTIZANIMA«

Velika je hrabrost naroda kršne Čićarije. Vjeru u našu pobjedu, povjerenje u našu narodnu vojsku, ljubav prema rodnoj grudi nitko ne može slomiti.

Prošli su njemački banditi, prošli su lijepim selima našega Krasa. Počinili su mnoga zlodjela. Postrijeljali junačke sinove i kćeri, zapalili kuće, opljačkali tešku seljačku muku. Ali Čićarija je danas još spremnija, još čvršća, još odlučnija za porbu.

Bio sam u jednom selu. Sakupio se narod. Svi su došli da se vide sa svojim miljenicima, s partizanima. Došli su da čuju upute, što im je raditi. Znaju oni: ne smije se sada stati, treba naprijed, jer naš put je put pobjede, put slobode, put časti. Bio je tu prisutan i jedan starčić. Slušao je, što je drug partizan govorio. Sina su mu ubili. Pao je u borbi za prava i bolje dane svoje zemlje. Nije ni suze pustio. Njegova je pesnica čvrsto stisnuta. Ne može njega nitko pokolebati. Zna on, da bez krvi nema slobode.

Nastala je tišina. Starac se uputio prema nama, uhvatio nas dvojicu za ramena i drhtalim, ali odlučnim glasom progovorio: »Izgubio sam sina, ali

imam još dvije kćerke i jednog junaka. Ako ih Istra i naš narod trebaju, evo ih. I ja sam tu spreman na sve!» Raširio je ruke i iz dna duše kliknuo: »Sve ćemo dati za naše partizane, sve ćemo žrtvovati za slobodu naše ljubljene domovine!«

VI

SVJETSKA JAVNOST O NAŠOJ JUNAČKOJ NOV

Dok su još lane štampa i radio savezničkih i neutralnih zemalja, izuzev Sovjetskog Saveza, pripisivali junačke podvige naše NOV Dražinim četnicima, danas pod pritiskom sve većih uspjeha NOV objavljuju savezničke radio stanice svakodnevno izvještaje Vrhovnog štaba, a novine pune svoje stupce vijestima o sjajnim uspjesima naših narodnih boraca. Najznačajnije su međutim izjave vodećih savezničkih državnika i javnih radnika, koje su objavili preko radio, u parlamentu, na mitinzima ili u štampi o velikom značaju i važnosti narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji.

Za vrijeme žestokih borbi za Staljingrad u jesen 1942. rekao je moskovski radio, da devet desetina tereta oslobodilačkog rata snosi Crvena armija, dok ogromni dio preostale desetine podnosi junačka NOV Jugoslavije. To priznanje bratskih sovjetskih naroda proisteklo je iz uzajamnih napora i nadčovječanke borbe sovjetskih i naših naroda za slobodu jednih i drugih, za slobodu svih podjarmljenih. Ruski radio davao je stalne stvarne prikaze o uspjesima naše NOV, naglašavajući da jedino ona vodi borbu protiv okupatora, i u nekoliko navrata oštro je osudio, kao i sovjetska štampa, izdajničku ulogu Dražinih četnika, koji stoje u službi okupatora.

Istina o našoj narodnooslobodilačkoj borbi doprla je i u najudaljenije krajeve svijeta, čak je i daleka Australija saznala za veličanstvenu borbu NOV. To je ponukalo predsjednika australske vlade Kertina, da, govoreći o ratnoj situaciji, kaže između ostaloga i ovo: »Mi znamo za junačke napore NOV Jugoslavije i smatramo ih sastavnim dijelom udruženih ratnih napora Ujedinjenih naroda.« Govoreći o neuspjehu četvrte i pete nacističke ofenzive protiv glavnine naše NOV, rekao je engleski časopis »Parade«: »Hitler je izgubio jednu od najvećih bitaka ovog ljeta.« U svom govoru pred britanskim parlamentom rekao je predsjednik Winston Čerčil, da naši borci drže pod svojom vlašću velika područja, razaraju neprijateljske prometne veze, zauzimaju gradove i luke, te prisiljavaju Nijemce, Talijane i Bugare da drže u Jugoslaviji najmanje 47 divizija. Ugledni češki novinar i urednik nekadašnjeg lista »Česke slovo« Karel Jišek rekao je, da će herojska borba naše NOV osigurati slobodu i istinsku demokraciju našim narodima. Poruku bratske ljubavi i priznanja uputio je našoj NOV VI sveslavenski kongres u Moskvi. Kongres ističe da je NOV tokom dvije i pol godine rata vezivala i desetkovala 30 fašističkih divizija i time nružila izravnu pomoć Crvenoj armiji i savezničkim trupama u Africi. Najoštrije osuđuje izdajničku ulogu Mihajlovića koji se sa svojim četnicima više od dvije godine bori protiv najvjernijih sinova vlastitih naroda. Poruka Kongresa završava bratskim pozdravom Narodnooslobodilačkoj vojsci i Vrhovnom komandantu drugu Titu.

To govori i piše svjetska javnost o našoj NOV. Cio svijet danas otvoreno priznaje ogromni prilog, koji je zajedničkoj stvari Saveznika u borbi za slobodu dala naša junačka NOV. Svi polučeni uspjesi i sva priznanja, koja su izravan plod nadčovječanskih napora boraca NOV, postigli su naši narodi sami, bez ičije pomoći, nasuprot svim nastojanjima izbjegličke vlade, koja je oslanjajući se na okupatora s pomoću četnika Draže Mihajlovića htjela uništiti naš Narodnooslobodilački pokret. To je ujedno najdostojniji odgovor svima slabičima, koji su u privremenom povlačenju NOV iz izvjesnih krajeva pred nadmoćnijim neprijateljem vidjeli poraz naše NOV i izgubili vjeru u naš Narodnooslobodilački pokret.

DRUG BAN

Odlazio sam često na punkt, kroz koji su prolazili novomobilizirani drugovi. Bilo je vrijeme, kada su uz drugove iz Sušaka, Kastavštine, Grobinštine dolazili i prvi drugovi iz Istre. Među prvima su dolazili svijesni labinski rudari, koji su naročito teško podnosili fašistički jaram, koji ih je nacionalno i socijalno pritiskivao. Dolazili su Istrani, koji su bježali iz talijanske vojske ne želeći više da služe neprijatelju u ovom divovskom sukobu između slobode i ropstva, pravde i nepravde. Odzvanjala je našim šumskim stazama slatka i topla istarska domaća riječ. Dobrota naših istarskih drugova i drugarica, naše već dugo neviđene braće, donosila nam je toplu radost, a njihovo smiono dolaznje u partizane davalo nam je nove snage, nove odlučnosti u borbi protiv fašističkih razbojnika.

A onda jednog dana u grupi novonadošlih bio je i on — drug Ban, visok, pomalo pognut starac blagog osmjeha, a uza nj čvrsta, vesela i energična mlada djevojka — njegova kćerka. Hodali su danima iz svoga pazinskog kraja, da dođu među nas. Dolazili su puni povjerenja i radosti među braću, ni jedan im se izdržani napor nije činio teškim, oni su ga skromno davali kao prilog našoj borbi.

Spremni su bili da se bore, da se žrtvuju, jer je takvo vrijeme danas, jer za slobodu, za Istru, za naš narod treba da se svi žrtvuujemo. I brigu za otroka, za sina, koji je ostao u pandžama fašista, i slatka i čemerna misao na rodni kraj, na Istru, koja je daleko iza šuma i planina ostala — bili su samo jedan skromni prilog toga blagog i odlučnog starca narodnoslobodilačkoj borbi. Govorio je rado drug Ban o Istri, o onome, što još treba u njoj sve učiniti, upoznavao je metode našeg rada, razmišljao o njihovoj primjeni u Istri. Toplo se je i voljko osjećao među nama, ali se je njegov pogled često gubio u daljinu, pratio je njegove misli, koje su bile uz Istru, uz narod Istre, uz borbu Istre. I samo je želio uputiti se što prije u rad i vratiti se, da sav svoj život stavi u službu Istre.

Stalno je tražio da nešto radi, pa i najskromniji posao. Htio je da uvijek bude uposlen, da uvijek radi za uspjeh naše borbe. I nepozvan pomagao je u našoj tehnici pri pakovanju štampe. Sam i nepozvan, on, koji je bio određen da postane članom ZAVNOH-a, kao pravi drug i borac, ponudio se je da pokrpa naše poderane partizanske hlače. Još ga gledam, kako se je smjestio na proljetnom suncu s našim starim iznošenim hlačama i marljivo i brižljivo ih krpao. I skromno.

A onda je došao veliki dan za dobrog našeg druga Bana i njegovu kćerku. Dan povratka u Istru. Kao što su skromno i jednostavno, ali odlučno došli među nas, tako su i otišli sa svojim starim uprtnjačama na leđima: on, visok, malo pognut starac s blagim osmjehom i njegova kćerka — krepka, odlučna i puna životne radosti.

Pošli su da rade u Istri za Istru, za slobodu, za naš narod, pošli su u borbu. I sada ih više nema. Švapski fašistički razbojnici su ih strijeljali. Drug Ban i njegova kći dali su najveću žrtvu, dali su živote svoje za Istru, za slobodu, za svoj narod.

Nema ih više, ali još uvijek našim šumskim stazama, još uvijek našom Istrom prolazi visok, pognut starac i mlada, snažna djevojka. Oni su tu, oni su prisutni u ovoj našoj konačnoj borbi za slobodu. Oni će biti uz nas u pobjedi, kao što su bili u borbi i u žrtvi!

V. D.

M R T V E M U D O B R E M U D R U G U

Čera su mi rekli... družu moj,
Tuga je moja žuka i vela.
Nikada drugo se ne ćemo stat
Na krožeri, kad je kapela...

Vajk si me tamo čeka,
Kad prva bi tmica pala,
A u nidrin si mi nosija
Ča je botra za mene poslala...

»Ben, donke, kako smo rekli«
Biš mi rekla i z okon namiga,
A paket friške štampe
Veselo biš na rame zdiga.

Se domisliš? — U šetembu je bilo...
Poli nas su karabinjeri pasali,
A mi smo pod starim dubom
Našima zastanak držali.

Brez straha si poša u borbu,
Prvi si bija na našem delu.
U srcu i žilan vajk si nosija
Slobode žeju toplu i velu.

Zlatno ti srce ne tuče već
Utrnule su sviće, lumini,
Ma kapje krvi su tekle još
I svitile kako rubini ..

Ja ne ću plakati, družu moj,
Ni mist nikoga prositi.
Namisto tega — za upokoj
Već ću gi mrziti — žešće se boriti!

Namisto rožice črjenih i žutih
Na grebu, kadi ćeš počivati,
Brzo će unaki osvete doći
I u slobodi te blagosloviti.

St.

STIGLA IH JE PRAVEDNA KAZNA

Zadnjih dana talijanski fašistički listovi u službi Švaba, naročito »Piccolo« i »Vedetta«, pune svoje stupce prikazima tobožnjih strahota izvršenih od istarskih partizana i naroda Istre nad Talijanima. Dosljedniji u svojim lažima ti listovi, koji su inače puni ropskih hvala za švapske razbojnice, za čije zločine izvršene u Istri svi znamo, ne nazivaju one, koji su osuđeni od narodnog suda u Istri na smrt, fašistima i skvadrastima, nego ih nazivaju Talijanima. Oni tako žele postići dvije stvari. Prvo: htjeli bi pokazati, da su Istrani ubijali Talijane u Istri, dok vrlo dobro znamo, da su i Hrvati i Slovenci u Istri surađivali složno u oslobodilačkoj borbi s talijanskim antifašistima, koji pripadaju talijanskoj manjini u Istri. Drugo: oni ne nazivaju kažnjene razbojnice fašiste i skvadraste svojim pravim imenom, jer se boje da bi se narod sjetio cijelih karatelića ricinova ulja, koja su ti fašisti ulili u grla naših ljudi, da bi se sjetili cijelih hrpa korbača, kojima su na smrt isprebijani naši najbolji sinovi, da bi se narod sjetio užasnih tamnica, Liparskih otoka i svih zloglasnih logora, kamo su ovi pravedno ubijeni krvoloci slali naše rodoljube. Narod bi se sjetio izrešetanih tijela Gortana, Marušića, Bidovca, Tomašića i drugih narodnih mučenika, Sjetio bi se, kako su fašistički razbojnici zabranjivali da se i jedna hrvatska riječ — slatka materinska riječ progovori u Istri.

Kad je započeo narodni ustanak u Istri uzeti su najgori od najgorih i ti su smrću kažnjeni za svoja zlodjela. Na njima je pokazano, da se prije ili kasnije mora izvršiti pravedna narodna kazna i sveta osveta.

Danas, kada potpomognuti od švapskih razbojnika opet bi našom Istrom htjeli haračiti fašistički krvnici, neka dobro zapamte, da će i oni doskora biti krvavo kažnjeni za svoja zlodjela. Neka im primjer pravedno ubijenih bude krvava opomena!

»Jovo«, partizan

SLAVA NARODNOM SVEĆENIKU MILANOVIĆU

Seljački sin Milanović još je od rane mladosti osjećao svu težinu života istarskih Hrvata. Kad je pošao u sjemenište, jedina mu je misao bila služiti svojim seljacima, svome narodu. Kad bi za školskih praznika dolazio kući, okupljao bi omladinu svoga sela i čitao s njima hrvatske knjige, da ne bi zaboravili svoj materinjski jezik. Tako je Milanović započeo svoj svijetli životni put, svoju borbu protiv tuđinskog nasilja u Istri. Kao svećenik u crkvi, u selu, svagdje je govorio hrvatskim jezikom. Prijetnje i progoni fašista nisu ga mogli pokolebati.

Čvrsto je u srce svećenika Milanovića bila usađena vjera, da Istru čekaju bolji — slobodni dani. Znao je, da se za tu ljepšu budućnost treba boriti. Kad je započela narodnooslobodilačka borba Jugoslavije, kad su se pojavili prvi partizani u Istri, Milanović je odmah sav bio uz njih, spreman da neustrašivo sve žrtvuje za svoj narod. Primao je prve partizane u svoju kuću. U svom selu odmah je stvorio omladinsku antifašističku organizaciju i Narodnooslobodilački odbor, koji je postao uzor organizacijama ostalih istarskih sela. Radio je neumorno danju i noću. Nastojao je povezati istarske svećenike u antifašističkoj borbi. Kad je Italija kapitulirala i u Istri buknuo narodni ustanak, drug je Milanović sav ušao u borbu. On je pohitao u Buzet i u ime partizana i naroda zatražio i postigao da talijanski vojnici polože oružje. Vratio se je svojoj starici majci sretan, što je doživio taj dan.

A onda su došle njemačke horde. Trebalo je da Istra izdrži još jednu tešku kušnju u svom putu k slobodi. I tada je drug Milanović htio da bude uz narod u borbi. Čim su do njega stigli prvi glasovi o nadiranju njemačkih razbojnika, drug je Milanović u partizanskoj kapi s petokrakom crvenom zvijezdom motociklom pohitao u Buzet. Ali prije njega stigli su Nijemci, koji su ga na cesti zaustavili.

Zrakom je prolomio zadnji uzvik druga heroja, svećenika Milanovića: »Živjela sloboda Istre!« S ovim riječima Milanović je dao svoj život za slobodu Istre, za slobodu svoga naroda.

Istrani se kunu da će nastaviti borbu druga Milanovića i da će ga osvetiti.

Neka je slava drugu svećeniku Milanoviću!

PISMO JEDNOG ISTARSKOG SVEĆENIKA

Dragi druže,

Bio sam jučer u R. iza bombardiranja. Uvjerio sam se da svako selo mora biti organizirano, da se održi red i mir i da se pomogne onima, koji trpe. Moj svećenički stalež mi ne dozvoljava da idem u borbu, ali me sili da budem uz narod i da mu pomognem. Crveni križ je ideal nas, svećenika, jer možemo da po primjeru Isusovu liječimo ne samo duše, već i tjelesa. Ja sam počeo nešto organizirati u svojoj župi za pomoć Narodnooslobodilačkoj vojsci. Htio sam pripremiti za naše ranjenike nekoliko kreveta te sam pošao u T., ali sam dobio sama željeza bez ikakove druge opreme. Nije pravo da oni, koji su doma imaju još odviše, a oni, koji se bore za slobodu nemaju ni potrebno. Moramo se žrtvovati svi za njih. Kada bi kreveti bili gotovi, ako ne bi ovdje trebali, moglo bi ih se poslati drugamo. Nadalje mislim izabrati u svakom selu po dvije drugarice, da mi budu u svemu na ruku

za pomoć našim partizanima. Nešto se razumijem u zavijanje rana, pa bih mogao poći i drugamo, ako ne bi trebalo doma. Želio bih biti i liječnik, ali kada nisam, želim pomoći barem onako, kako mogu.

Ako su svi mobilizirani, zašto bismo samo mi svećenici ostali daleko od naših boraca? Zaista nije sada vrijeme da idemo s njima samo da im mislimo, moramo im pomoći barem sa crvenim križem. Vrlo mi je drago kada vidim, da smo svi jedno. Kuda idem, vidim da se poštiva svećenika Vrlo dobar znak! Sloboda mora, biti za sve!

Uz srdačan pozdrav

28. IX 1943.

drug N. N. svećenik

FRANINA I JURINA

Jur.: O, Franina moj, si priša, hodi, hodi da se jeno malo po naši spominjemo. Toliko je tega lipega i grdega pasalo, od kad te nis vidija.

Fr.: Vero je, zrman, pasalo tega dosti. Ma si vidija, kako smo one črne očistili.

Su hodili po našim cestami kako pekjari. Ki bi bija moga u njima pripoznat one zviri, ča su nan tolika duga lita pili krv i ča su z muzikami... bandirami, divizani u »paso romano« hodili po našoj hrvatskoj Istriji. Su pensali, da će vaje cili svit pod svoje noge...

Jur.: Ja san vajak pensa i sanja o ten, kako ću gi gledat di biže, kako plaćaju za sve delite i gnjusarije, ča su nan gi fabrikali. Su nas zvali »ščavi«, su stili falšo pokazat da su u Istriji sami fašisti i Talijani, ma sad znaju, ki su ščavi, smo gi dobro regulali.

Fr.: Smo, smo, gi je platija dobar parat, ne će ni oni drugi uč. Čemo gi najti magari se skrili kako jazbeci pod zemju. Ma si vidija, brat moj dragi, kako su se naši Istrijani zdigli. Naše bandire su žventolale, hrvatske su se pisme kantale, vello je bilo veselje. Mi smo rekli cilom svitu, da želimo žvit s našimi brati u velloj slavenskoj zemji od Trsta do Črnega mora...

Jur.: Vero mi je to, biš mi vovrova, govoriya još mono nono, da će to jen bot dojt i da će to bit vello veselje i srića za naš narod.

Fr.: I će bit tako, zrman Jurina, samo vaja zdurat do kraja u borbi, zač brez nje bi nas hitili kako i 1918. lita di se njima pera. Znaš i sam, koliko smo trpili kroz ovo 25 lit, ča smo bili odsičeni od naših brati, ma ovi bot čemo mi sami reć svoju rič.

Jur.: Znan, znan, Franina moj, ma ja bin ništo potihlo reka...

Fr.: Ben, da čujem.

Jur.: Sve bi bilo lipo i dobro, da nisu prišle te vražje njemačke beštije, su nan razbili vojsku, su nan srušili hiže, propio nas rovinali i...

Fr.: O, Jurina, Jurina, ti si vello otrok. Ma ča si se ti špera, da je vre sve finjeno. Mi smo znali i vajak smo predikali, da nas još čuda tega čeka. To je za nas sve bija samo jedan vello ežam.

Jur.: Aj, je, je, imaš račun, mi do sad nismo jušto znali, ča je to prava borba.

Fr.: I zato nan se je u prvi hip peralo sve tako strašno, kako da je cili svit propa. Nisu oni rovinali ni nas ni našu vojsku. To ne more niki udelat. Naši brati se vre dva i pol lita kako lavi bore i vajak su sve jači. Hitler je na njih udelal 5 velikih ofenziva sa velom forcem pa ni moga nič nikdar postići.

Jur.: Ma ča je hotija i s »cari armati« na njih?

Fr.: Nego ča, ma naši brati su se vre navadili, kako se z njimi tuče. Oni gi čekaju da izajdu, pa gi pokose kako trafujon. Joču i biže ve, nego njihovi pretelji talijanski fašisti. Na mijare i mijare gi je palo po Crnoj Gori, Bosniji, Dalmaciji, Slavoniji, Liki i po ciloj Jugoslaviji.

Jur.: Da, da, posvud se povida o našoj vojski u Jugoslaviji. Čera mi je reka Franić, moj sused, ga poznaš?

Fr.: Kako ne, ter ima u Docu zemje poli našoga, a ča ti je reka?

Jur.: To da svaku večer sluša radio iz Londona i da vajak govore o veloj forci naših brati, da gi je na stotinu mijari, da cili svit pripovida o ten. Me je pita, kako to da se štešo još koji bot govori iz Londona i o kralju Petru i njegovom pretelju Draži Mihajloviću, ki je izdavica i pomaga Talijane i Nijemce u ratu kotra naših junaki, ma ja mu to nis moga stumačit, zač ni sam to ne kapin.

Fr.: Sve ću ti ja povidat, brat moj, ti znaš, kako je oni kontranarodni governo s kraljem Petrom pobiga u London.

Jur.: Sve ja to kapin, ma mi ne gre u glavu, zač još govore o »junaku« izdavici Draži Mihajloviću. kad se more i u fojima, ča gi Nijemci izdaju u Trstu i Riki, štiti kako je Draža Mihajlović bija s fašistima kontra naše vojske.

Fr.: Pa to san ti jušto i stija reć. Vidiš, posvud u svitu, pa i u Engleskoj ima judi, koje je priteklo vrime. Oni živu u našem dobu, a moždani jin misle po staron. Oni bi najraje da se pristane vrtit svit i da sporadi njihovih interesi sve bude po starom, pa magari svi judi umru od mižerije i glada i budu robovi. Eto vidiš takovi judi u Engliškoj, u Americi i u drugin zemjani podupiru onakove ladre, kakovi su bili ministri iz jugoslavenskoga guverna, ča je pobiga i izda svoj narod. Takove jude brez srca i kušnjence u politici zovu »reakcija«.

Jur.: A, a... sad kapin, toliko boti san o ten štija u našoj štampi. Ma, ben sad opet ne kapin, kako, kako London štešo govori, i to sve već, o našoj narodnoslobodilačkoj vojsci.

Fr.: E, Jurina moj, vidiš u Engleskoj i po svitu ima puno i poštenih judi, ki žele da na svit dojde lipji život i sloboda za sve. Njih je vajak sve već, diboto cili narod je uz njih, a s druge strane istina se ne more zatajit: naša vojska drži priko 30 divizija švapskih šoldati u Jugoslaviji i s tin čuda pomaže našin velikin Saveznicima.

Jur.: I mi, Istrijani, smo jeno malo pomogli, ča ne? Čuda nismo mogli udelat, zač je naša vojska bila mlada, a ti vrazi su prišli s velon forcon.

Fr.: Znaš, zrman, to je jušto. Ni se bilo lako tuć onoj forci i na ovem našen terenu, ki je sav isprikrižan dobrin čestami. Je bilo čuda naših šoldati, ki su se pokazali pravi junaki, ma z druge strane, ko ćemo pravo reć. — gi je bilo puno i onih, ča su se jeno malo preveć pristrašili...

Jur.: Me je sran reć, brat moj, ma vero san se i ja jeno malo pristrašija, ono je vrazja forca.

Fr.: E moj dragi Jurina, ni ono prava forca. To se samo izvana pera. U onih blindami i želizu sidi čovik, Nijemac, ki zna, da mu je brzo kraj i da ni druge, nego još za ovo kratko ubijat i krast sve, ča se more. Sve bržje gre dan. kad ćemo i njih dižarmat, kako i one črne, ča su štešo na oko bli puni force.

Jur.: I meni se vidi, da će to brzo prit.

Fr.: Je puno naših judi, ča nisu slabi, ma štešo nisu znali vidit od duba, ča je bija prid noson, cilu bošku.

Jur.: Kako to pensaš?

Fr.: Lipo, oni su vaje zgubili kuraj za to, ča su naši šoldati za niko vrime šli iz naših kraji. Su pensali, da su Švabe potukli cilu našu vojsku, a de fato gi ona danas tuće po svim krajima Jugoslavije, kako nikad prije. Nisu znali pensat, da oni biže potučeni iz Rusije i da gi na mijare i mijare potapja u onoj veloj riki, a na stotine mijari gi je ubijeno i zarobljeno. Cile vagune bumbi hitaju po njimi... će jin satret i ime i sine. I sporadi tega ti govornin, da oni judi ne znaju pensat, kad su propio sada, kad su nepretelju zbrojeni dani, zgubili kuraj.

Jur.: Ma krv moja, sad su svi naši jopet kako jedan. Su spoznali, da to ni prava forca i svi gi strašno mrze. Niki dan su jednoj ženi izbili sve zube sa zlatnom piombom i, promisli tega obraza, dok su to delali, su je pitali da kadi su banditi partizani...

Fr.: Brzo gre, Jurina moj, dan naše osvete, samo ne smimo čekat prikriženim rukami, već triba poč u borbu s našimi brati. To je jedini put, s kojim ćemo prije doć do slobode i lipjega živjenja.

Jur.: Jušto predikaš, zrman moj, borba je naše spasenje.

Fr.: A sad moran poč, zač me čeka toliko dela, a kamo greš ti?

Jur.: Znaš, Franina moj, to ti propio ne bin smija reć, ma ti si mi kako brat pa štešo moren. — Znaš, ja san kurir i držin zvezu meju našon vojskom i nikin judima. Moran i ja poč, da ne bin zakasnija.

Fr.: Ben donke, hodi, hodi, budi mi kurajan i neka te prati srića!

Jur.: Bog, krv moja, hodi i ti i stumači svima, neka znaju pravu istinu o našen velon delu, i neka te prati srića.

Franina: I tebe, dragi pretelju moj!

ISTOČNA FRONTA

5. VII otpočeli su Nijemci s velikom ofenzivom protiv sovjetskih položaja na frontu Kursk-Orel-Bjelgorod. Nakon uspješne obrane, prešli su Rusi svega nekoliko dana poslije u protunapad. Već više od 4 mjeseca razvijaju Rusi svom žestinom ofenzivu oslobodjenja protiv hitlerovskih horda. Kroz to vrijeme oslobodili su sovjeti blizu 400.000 km² svoje domovine, prešli nekoliko velikih rijeka, oslobodili preko 160 velikih gradova, među kojima: Orel, Taganrog, Mariupol, Poltavu, Smolensk, Harkov, Kijev, Dnjepropetrovsk, Kremenčug, kao i 30.000 manjih naselja, i danas se bore već na ravninama zapadne Ukrajine, na dohvatu rumunjske i poljske granice. Crvena armija presjekla je sve veze fašističkih armija na Krimu s onima u Ukrajini, dok se sve više sovjetskih vojnika iskrcava na Kerčki poluotok nadirući postepeno u unutrašnjost. Zamah i žestina sovjetske ofenzive zacijelo se najjasnije ispoljava u velikim gubicima fašističkih armija. Tokom 4 mjeseca uništili su Rusi fašistima 144 divizije s ukupno 2,7 miliona ljudi, od kojih je 900.000 pobijeno, a preko 90.000 zarobljeno. Istovremeno su Nijemci izgubili 10.000 aviona, 17.750 tenkova, 20.000 topova, 19.000 minobacača, 30.000 mitraljeza, 76.000 automobila, 700 lokomotiva i 17.000 vagona.

Nakon što su se Rusi povukli iz Žitomira, odbijaju s uspjehom opetovane njemačke navale, dok na svim drugim sektorima južne fronte Crvena armija potiskuje Nijemce. Najnoviji proboj njemačkih linija južno od Kremenčuga ugrozio je cio sistem njemačkih obrana na jugu, a sovjetsko nastupanje kod Rječice i Korostena, te prelaz Rusa preko Berezine prijeti razdvajanjem njemačke fronte. Rusi još nisu ubacili u borbu svoje zimske armije, a Nijemci već jedva odolijevaju sovjetskom pritisku. Crvena armija će nesumnjivo ispuniti riječi velikog Staljina: najuriti u najskorije vrijeme fašističke otimače iz Sovjetskog Saveza i osloboditi sve podjarmljene evropske narode.

BORBE U JUGOSLAVIJI

Do sada je Hitler pet puta pokušao da uništi naš Narodnooslobodilački pokret, ali potpuno bez uspjeha. Sve njegove ofenzive na naš oslobodeni teritorij bijedno su propale. Jugoslavenska fronta je od životne važnosti za Njemačku i njezin položaj na Balkanu. Zato je učinjen još jedan pokušaj da se unište naše snage. Maršal Romel, najpopularniji od svih nacističkih generala krvnika, dobio je nalog da već jednom svrši s partizanima. Dovedene su najbolje njemačke motorizirane divizije iz Italije. Mobilizirane su ustaške snage, Nedićevi razbojnici, Bugari i albanski plaćenici. Napadaji fašista započeli su u svim krajevima naše zemlje, u Istri, Sloveniji, Hrvatskoj, Primorju, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, Crnoj Gori, Makedoniji, Sandžaku i Srbiji. Preko Istre prodrle su hitlerovske bande u Hrvatsko primorje i Sloveniju. U početku su imale neke lokalne uspjehe, ali su naskoro zaustavljene. U Sloveniji, nakon ogorčenih borbi, koje su trajale od početka oktobra, Nijemci su bili prisiljeni da pređu u obranu. Naše jedinice su povele uspješnu ofenzivu. Uništavane su željezničke veze i nanošeni teški udarci hitlerovcima i članovima plave i bijele garde, koji se bore na strani okupatora, pod komandom poznatog izdajice generala Rupnika. Jedinice slovenske NOV zauzele su ponovno želj. stanicu

Novo Mesto. Nijemci su bili prisiljeni da se povuku sve do Save. U Primorju ne mogu dalje naprijed od Novoga. Pokušaji da prođu preko Gorskog kotara i Like ostali su bez uspjeha. U Dalmaciji su postigli neke uspjehe nakon teških ogorčenih bojeva, te su uz ogromne gubitke u ljudstvu i materijalu zauzeli Split, Trogir i jedan dio poluotoka Pelješca. Svi pokušaji nacista da iskoriste te uspjehe potpuno su propali. I dalmatinski korpus prešao je u uspješnu protunavalu. U Bosni su gubici okupatora osobito teški. Uništeno je mnogo tenkova i pobijeno i ranjeno nekoliko hiljada ljudi. Poginulo je mnogo četnika Draže Mihailovića, koji još uvijek pomažu Nijemcima, unatoč opomene engleskog generala Vilsona, da će se svaki onaj, koji pomaže okupatora, smatrati izdajicom i neprijateljem Saveznika. Nijemci su dosada uspjeli da zauzmu Tuzlu, a na svim ostalim sektorima doživljuju samo poraze. U Hercegovini jedinice NOV drže inicijativu u svojim rukama, te su zauzele Nevesinje. U bojevima je neprijatelj izgubio 1.463 mrtvih i ranjenih vojnika. U Crnoj Gori, Sandžaku i Makedoniji naša vojska vodi uspješne bojeve i potiskuje Nijemce prema Podgorici. Zauzeta su mnoga mjesta, kao Debar, Kičevo, Andrijevica i Kolašin. U Srbiji se partizanski pokret širi sve više. Svaki dan dolaze novi dobrovoljci u redove naše vojske i partizanskih odreda. U Hrvatskoj ustaše drže u svojim rukama samo veće gradove, a i te gube. Tako su zauzeli gradovi Koprivnica i Virovitica, kod čega je zarobljeno preko 900 neprijateljskih vojnika, zaplijenjeno oko 2.400 pušaka, 20 mitraljeza, 4 bacača, 7 vagona šećera, 20 vagona papira i uništeno oko 300 vagona i 7 lokomotiva.

Nema ni jedne željezničke pruge u cijeloj zemlji, kojom bi okupatorski vlakovi mogli da prolaze nesmetano. Danomice se ruše željeznički mostovi, pale željezničke stanice, razaraju pruge i izbacuju vlakovi iz tračnica. Cijeli narod sudjeluje u borbi protiv mrskih osvajača. Pavelićevi domobranci se predaju bez borbe, ili prelaze u naše redove. Uz Nijemce ostaju samo ustaše, nedijelci i četnici Draže Mihailovića, koji su već toliko ogrezli u zločinima i krvi, da im drugo ne preostaje, jer znadu da će zajedno s propašću okupatora propasti i oni.

IZ ISTRE

— Kad su njemački fašistički banditi bijesno jurili po šumama, vičući kao divlje zvijeri, došli su do sela Grimaldi. Ovdje su zatekli nekolicinu partizana. Jednoga su uhvatili i oduzeli mu pušku. Mislili su, da je time gotovo. Spremali su se već da ga strijeljaju. Ali mladić posegne u džep, izvadi bombu, nevjerovatnom brzinom povuče zubima jezičak i baci bombu među Švabe. Zakućao se jauk, prolila se krv prokletih njemačkih barbara.

— Prolazeći kroz Rovinj, još jednom su dokazale pobješnjele rulje hitlerovskih fašističkih pasa, da za njih nema drugog zakona nego ubijanje. Ne prave oni razliku među ženama, djecom, muškarcima i ranjenicima. Koga im se prohtije, toga ubiju. Došavši u Rovinj, upali su u bolnicu, gdje se je nalazilo 5 ranjenika. Jednoga su uzeli i objesili na trgu. Zatim su marširali pred njime i pljeskali rukama. Ostalu četvoricu su odveli 1 kilometar iz grada, gdje su ih gole mučili na neviđen način i ubili ih.

Prolazeći po ostalim selima, ne nalazeći u kućama narodne borce, osvećivali su se na nemoćnima starcima. Pravu sliku njemačkog razbojnika, junaka nad nenaoružanim pučanstvom, pokazali su u selu Krmedu. U tome selu su uhvatili četvoricu seljaka, vezanima su rezali tabane, a komade mesa su im bacali u oči. Zatim su im iskopali oči i ubili ih.

— Još tri dana nakon pada Italije karabinijerska posada u malom selu Limu nije htjela predati oružje. Doznavši to omladinci iz Rovinja, njih dvadeset, odmah se upute da ih razoružaju. Na cesti naiđu na njemačku kolonu. Hrabri omladinci su skočili pred njemačke kamione i razoružali su posadu četiri kamiona. Dok su spremali kamion, da ukrcaju zarobljenike i njihovo oružje, naiđu Švabe sa blindiranim automobilima s jednog i drugog kraja ceste. Petnaest hrabrih omladinaca iz Rovinja u neravnoj borbi položili su svoje mlade živote na oltar domovine.

ZIVJELA NAŠA NARODNA VLADA NA ČELU S MARŠALOM TITOM!

O D L U K A

O priključenju Slovenskog Primorja, Beneške Slovenije, Istre i hrvatskih jadranskih otoka Jugoslaviji.

U skladu s davnom težnjom i borbenim naporima slovenskog i hrvatskog naroda u zemljama podjarmljenim od talijanskih imperijalista, Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije potvrđuje:

1. Odluku Slovenskog narodnog oslobodilnog odbora (Plenuma Oslobođilne fronte) o priključenju Slovenskog primorja i svih anektiranih dijelova Slovenije slobodnoj Sloveniji u federativnoj Jugoslaviji.

2. Odluku Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske o priključenju Istre, Rijeke, Zadra, i anektiranih dijelova Hrvatske i hrvatskih jadranskih otoka slobodnoj Hrvatskoj u federativnoj Jugoslaviji.

3. Ova odluka stupa odmah na snagu.

Dne 30. novembra 1943.
u Jajcu

Predsjedništvo Antifašističkog
vijeća narodnog oslobođenja
Jugoslavije

NOVI USPJESI BORBE

Narodi Jugoslavije čvrsto zbijeni u borbenim redovima svoje Jedinственe narodnooslobodilačke fronte, postigli su u posljednje vrijeme niz vrlo velikih uspjeha.

Kad su pred više od dvije i pol godine najbolji sinovi naših naroda uzeli puške u ruke da s njima izvojuju slobodu, našlo se je špekulanata koji su narodu govorili kako borba nije potrebna, jer da će o našoj sudbini odlučivati velike sile. To su bili oni, koji su vodili izdajničku politiku »čekanja«.

Ali te malobrojne političke špekulante narod nije poslušao, nego je junački pošao u borbu u kojoj je do sada postigao velike vojničke i političke uspjehe.

Krajem novembra sastali su se u Jajcu predstavnici naroda Jugoslavije i na drugoj historijskoj skupštini Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije — (AVNOJ) donijeli su dalekosežne odluke, koje su izraz borbenih napora naših naroda. Donijeta je odluka o uspostavi demokratske i federativne Jugoslavije u kojoj će biti osigurana sloboda i ravnopravnost svim našim narodima. AVNOJ je proglašen vrhovnim zakonodavnim i izvršnim organom Jugoslavije. Dosad je AVNOJ bio političko predstavništvo naroda, sada je on postao pravi i prvi narodni parlament. Obrazovana je naša prva privremena narodna vlada — Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije — na čelu s proslavljenim Vrhovnim komandantom naše vojske, Maršalom Jugoslavije Josipom Brozom-Titom.

Narodi Jugoslavije imaju sada svoju narodnu vladu i parlament, koji će budno čuvati i proširivati tekovine stečene u herojskoj borbi naših naroda i povesti ih u sretniju budućnost.

I za Istru kao i za sve druge krajeve Hrvatske i Jugoslavije od sada će važiti samo odluke naše prave narodne vlade. Ne ćemo slušati ni Pavelića, ni Nijemce, ni izdajničku kairsku »vladu«, ni izdajnika Mogorovića, nego samo onog, koji štiti naše interese i koji nas putem herojske borbe vodi u pobjedu nad svim našim neprijateljima i u sretnu budućnost.

USPJEH TEHERANSKE KONFERENCIJE

U Teheranu, u Perziji, održana je četverodnevna konferencija između Staljina, Ruzvelta i Čerčila, potpisan je sporazum o času i načinu zajedničke akcije Saveznika protiv Njemačke, koja će uslijediti istovremeno na istoku, zapadu u jugu. Poslije Moskovske, Teheranska je konferencija nova velika pobjeda, koja su slobodoljubivi narodi na čelu sa Sovjetskim Savezom izvojevali nad reakcijom koja sprječava i koči akciju za dovršenje rata. Teheranskom konferencijom dobili su slobodoljubivi narodi novo oružje za oslobodjenje i uspostavu mira svim napaćenim narodima.

KUJMO BORBENO JEDINSTVO

Mučan i nesnosan bio je naš život pod režimom Musolinija. U svim onim patnjama i ponižavanjima duboka mržnja gorjela je i u svima nama. Nikad narod Istre ne će oprostiti crnim psima za sve strašne zločine, koje su počinili. Ali izrodi i izdajice našeg naroda, poslije nego su nas prodali u Rapalu, raspirivali su svojom propagandom mržnju protiv talijanskog naroda, koji s tim nije imao nikakve veze. S druge strane, ti isti izrodi sklapali su prijateljske paktove s krvavim Musolinijem. I talijanski narod je trpio pod fašističkim režimom. Hiljade i hiljade Talijana palo je na bojnim poljima za luđačke ciljeve fašističkih imperijalista. U krvi je ugušivan svaki radnički pokret, svaka slobodna misao talijanske inteligencije. Istrani, koji su trpjeli u važnim tamnicama Trsta, Rima i Liparskih otoka, mogu nam najprije reći koliko je poštenih sinova Italije čamilo i patilo pod krvavom tiranijom Musolinija. Fašistički banditi doveli su talijanski narod u propast i prodali ga na kraju divljačkim Hitlerovim hordama. Jasno je da talijanski narod kao i svi drugi narodi ima svog najvećeg neprijatelja u fašizmu. Danas je u interesu nas Hrvata kao i Talijana u Istri da se što prije potjera njemački okupator iz naše zemlje.

Talijanski narod sve više spoznaje da slobodi vodi samo jedan put: nemilosrdna borba protiv njemačkih okupatora i njihovih pomagača. Danas se diljem Italije dižu mladi talijanski partizani. I kod nas u Istri stupaju svakim danom u borbu pošteni Talijani, koji hoće svojom krvlju i žrtvama da ubrzaju slom fašizma. Oni znaju da je Istra hrvatska zemlja, ali oni isto tako znaju, da će oni u novoj slobodnoj, demokratskoj, federativnoj Jugoslaviji uživati slobodu za koju se sada bore. Mi pozivamo sve talijanske patriote da stupaju bez oklijevanja u borbu. Samo borbenim jedinstvom hrvatskog naroda i talijanske manjine u Istri osigurat ćemo zajedničku pobjedu i slobodu.

St.

»VIRUJ NIMCU KAKO SUNCU ZIMSKU«

Njemački tiran Rajner, kome je krvavi pas Hitler predao upravu naših krajeva, našao je sada sebi nove sluge. Dvije prodane duše, advokati Artusi i Mogorović, primili su sramotni i izdajnički položaj prefekta i potprefekta Istre.

Što žele postići njemački okupatori ovim novim manevrom? Nisu uspjeli pokoriti porobljenu Istru, ubili su preko tri hiljade istarskih rodoljuba, zločinački su bombardirali naš Pazin, Žminj i druga mjesta, a sada zmijski nude hrvatskom narodu Istre obećanje o poštivanju narodnog jezika i slično. Vuk dlaku mijenja, ali ćud nikada! To mi dobro pamtimo. Njemački okupatori se sada prikazuju »prijateljima« Istre da bi lakše produžili svoj lupeški život. U svojoj slabosti, na kraju svojih sila, njemački okupatori žele »mirnu« i »pokornu« Istru, da bi je mogli pljačkati i goloruki narod odvoditi na prisilan rad u Njemačku.

Izdajica Mogorović primio se sramotne uloge da bi pomogao prikriti pravo krvavo lice njemačkih okupatora. U ovim sudbonosnim danima pomagači najveće neprijatelje narodne slobode mogu samo najgore izdajice. Hrvatski narod Istre prezreo je izdajicu Mogorovića. Nijedan Istranin ne smije poći njegovim putem. Njega i sve njemačke sluge čeka narodni sud.

Istru nitko ne će umiriti. Opet odjekuju našom Istru partizanske puške. I sve će više pucati, jer se Istra bori za slobodu. Samo se borbom kuje sloboda, nema pomirenja s okupatorom i izdajcima. Samo puškom istjerat ćemo njemačke okupatore i uništiti njegove sluge

II KONGRES OMLADINE JUGOSLAVIJE

Omladina bratskih naroda Jugoslavije već od početka naše narodnooslobodilačke borbe nalazi se u prvim redovima borbe za slobodu svoga naroda. Mladi Hrvati, Srbi, Slovenci, Makedonci i Crnogorci dali su do sada bezbroj primjera neviđenog heroizma i samoprijedora. Oni su u borbi s neprijateljima naše domovine položili hiljade svojih života vršeći svoju domovinsku dužnost do kraja na fronti i u pozadini. Antifašistička omladina Jugoslavije ujedinjena u svojim omladinskim narodnim organizacijama, održala je pred godinu dana svoj prvi kongres, koji je bio do tada najvidnija manifestacija borbenog jedinstva mladog naraštaja Jugoslavije.

U toku ovog mjeseca održat će se u oslobođenom dijelu naše domovine II kongres antifašističke omladine Jugoslavije, na kojem će prisustvovati delegati iz SSSR, Engleske, Amerike, Francuske, Kine, Albanije i dr. Na tom svom II kongresu naša će omladina još jedanput pred cijelim svijetom manifestirati svoje nepokolebivo borbeno jedinstvo i svoju spremnost da još više nego do sada pomogne svoj narod u borbi za oslobođenje.

I istarska omladina, koja je do sada čamila u ropstvu talijanskog fašizma, treba da svom odlučnošću stupi u borbene redove antifašističke omladine Jugoslavije, koja pod zastavom bratstva naših naroda s oružjem u ruci krči put slobodi.

ZA ČASNO PARTIZANSKO IME

Vojno-partizanski sud Operativnog štaba za Istru NOVH presudio je nedavno na kaznu smrti bivše partizane Josipa Poropat iz Vodica i Gašpara Banka iz Tinjana. Poropat i Banko izvršili su niz zločina nad narodom Istre. Tako je Poropat nepovlasno stavljao na sebe znak komandanta bataljona i pisao pisma na kojima se lažno potpisivao kao politički komesar. Bivši partizani Poropat i Banko izrabljivali su ljubav i simpatije, koje naš narod gaji prema partizanima, pa su pod partizanskom zvijezdom pljačkali narod, prisiljavali ga da im sprema izabrana jela i pića i vršili druga nasilja.

Poropat i Banko su znali da im je dužnost stupiti u partizansku četu, da zajedno sa svojim drugovima zaštićuju svoj narod od nasilja i pljačke Nijemaca i crnokošuljaša. Ali, oni se nisu odazvali pozivu svog Štaba, već su se skitali po selima i u ime partizana, pod neukaljanom partizanskom zvijezdom, terorizirali svoj narod. Time su ga odvrćali od narodnooslobodilačke borbe i od partizana — njegovih najboljih sinova. Umjesto da se bore za svoj narod, oni su ga izrabljivali, blatili svijetlo ime partizana, koristeći svojim zločinima neprijateljima narodne slobode. Zato su zaslužili najtežu kaznu — smrt.

Oštra, ali pravедna presuda partizanskog suda, izrečena i izvršena nad Poropatom i Bankom, bit će najbolja opomena svima onima, koji bi pokušali zlorabiti časno ime partizana. Svi moramo budno paziti i ne dopustiti nikome da blati ime narodnog borca — partizana. Pokvarenjacima nema mjesta među partizanima. Partizan se bori za najsvjetlije ideale svog naroda: za njegovu slobodu i sretniju budućnost. Ime i poziv partizana mora ostati častan i neokaljan.

Franina i Jurina

Fr: Srićno novo lišo, zрман, moj, hodi simo da se bušnjemo kako i naši stari na ovi dan...

Jur: Brat moj dragi, i tebi neka je srićno i veselo i cilen našen narodu.

Fr: Ja se šperan, lipa moja krv, da će bit srićno i veselije od svih liš, koje smo do sada pasali. U njemu će nan za vajk zasijati teplo sunce slobode.

Jur: Ti propio lipo predikaš, brat moj, sad mi povij u kratko o našen novon narodn governu. Bin stija jeno malo već o ten znat.

Fr: To su, zрман moj, vele stvari, najveće u ciloj našoj storiji, zač su svi narodi u Jugoslaviji storili svoj pravi governo, priko kega ćemo svi mi moć vajk reć svoju besidu. To je za sve nas velo veseje i najveća fešta.

Jur: A ča će bit od kraja Petra i njegavega »govern« ča je pobiga i izda svoj narod?

Fr: To san ti jušte stija povedat. Vidiš, naš narod je vre priko svoga governa osudija kako narodnu izdavicu i kraja i sve one ča su se skupili okoli njega i jin je zabranjeno da tornaju u našu zemju, koju su trađili.

Jur: To je za nas najveća srića, zač kad bi oni tornali sva naša borba, krv i trpenje bi bili za nič. Mi smo propio z našon borbon pokazali našin velikin saveznikima ki je izdavica Draža Mihailović i njegovi pretelji.

Fr: Tako je, tako Jurina moj, mi ne priznajemo nikoga izvan našega narodnog govern s našim Maršalom Tito, a kraja i njegove pretelje mi ne želimo već vidit.

Jur: Imaš račun ča će nam taj kraj solit pamet, a još mu ni ni dvajset lit. Da je bija je moga zustat sa svojim narodn, a ne pobić kako kukavica u druge zemje. I on je kriv za trpenja našega naroda, zač je pomoga onega izdavicu Dražu i njegove četnike ki su toliko zla i nesreće načiniли po našoj zemlji. Zato narod već ne će takovega kraja i on je od njega osujen.

Fr: Tako, tako, zрман moj, propio san kuntenat ča se u sen tako slažemo, a još kuntentiji san ča vre i cili narod u Istriji spoznaje ki su njegovi pravi neprijatelji i da se ne dat već od nijenega privarit.

Jur: I ja se šperan da će svi brzo spoznat koji je pravi put k slobodi i li-pljemu življenju.

Fr: Zрман moj, danas me čeka još čuda dela, pa ću te lipo pozdravit, i znam da ćemo se brzo vidit.

Jur: Smrt fašizmu i nemaškim ladrima, a tebe neka čuva Bog i budi mi vesel!

Fr: Bog pretelju moj lipi i dovidova!

POBJEDONOSNO NASTUPANJE CRVENE ARMIJE

U sovjetskoj ofenzivi južno od Nevela Rusi su u petdnevnim bojevima probili njemačku frontu u širini od 80 i dubini od 30 kilometara. Pobijeno je 20 hiljada Nijemaca, s tri pješadijske i 1 tenkovska njemačka divizija uništene su. Zarobljeno je dvije hiljade Nijemaca.

30. XII objavio je Maršal Staljin posebnu zapovijed o velikim uspjesima nove ofenzive zapadno i jugozapadno od Kijeva. Crvena je armija probila njemačku frontu u širini od 300 kilometara i u 6 dana napredovala 50 do 100 kilometara i zauzela više od 2 hiljade mjesta. Borci Crvene armije razbili su 22 divizije Nijemaca, od toga 8 motoriziranih.

31. XII trupe Crvene armije oslobodile su Žitomir.

I na ostalim frontama Crvena armija napreduje.

USPJESI NAŠIH JUNAKA-PARTIZANA

Diljem naše ponosne Istre krstare sada čete naše Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske, čete najboljih istarskih sinova. Oni smjelo i junački tuku njemačke bandite i crnokošuljaše na svakom koraku. U proteklom mjesecu izvršili su naši istarski junaci 40 akcija. Oni su napadali željezničke pruge Pula-Trst i Rijeka-Trst, uništili jedan rudnik bauksita kod Sv. Martina, razoružali karabinjerske stanice u Limu i Zminju, upali u Kanfanar, itd. Napad na njemački auto usred Ike i srušeni vlakovi kod same Pule ulijevaju strah u kosti njemačkim banditima. Naši junački partizani istrijebili su u mjesec dana više stotina Nijemaca i drugih bandita i zarobili novo oružje kojim će zadati još jače udarce neprijatelju.

I ŠESTA NJEMAČKA OFENZIVA ĆE PROPASTI ZESTOKE BORBE DILJEM JUGOSLAVIJE

Po šesti puta u toku našeg narodno-oslobodilačkog rata okupatori i njihovi domaći sluge, ustaše i četnici, povelili su ofenzivu širokih razmjera protiv naše Narodnooslobodilačke vojske s ciljem da razbiju i unište njenu živu snagu.

Ali već na početku ove nove neprijateljske ofenzive protiv oslobodjenog dijela naše domovine pokazalo se je, da se planovi njemačkih generala ni ovoga puta ne će ispuniti. Pod vrhovnom komandom najvećeg sina naše zemlje, Maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, naša junačka vojska u svim krajevima Jugoslavije pružila je ogorčen otpor njemačkim divizijama, tako da je nakon prvih 20 dana bojeva neprijatelj imao prema još nepotpunim podacima 10.000 vojnika i oficira izbačenih iz stroja.

Unatoč tome što je Hitler iz Grčke prebacio u Jugoslaviju još pet novih divizija, tako da je sada protiv naše Narodnooslobodilačke vojske koncentrirano 14 njemačkih divizija, naše jedinice ne samo da s uspjehom vode obrambene bojeve, nego stupaju u protuofenzivu. Dvije velike oblasti u Hrvatskoj, Baniju i Kordun, potpuno su očišćene od Nijemaca. Veliki uspjesi postignuti su i u Bosni, gdje su ponovo oslobođeni Prnjavor, Trebava, Varoš, Breza, Kladanj i druga mjesta.

SOVJETSKA VOJNA MISIJA STIGLA U NAŠU ZEMLJU

Sovjetska vlada uputila je u našu zemlju svoju vojnu misiju. Ova odluka bratskog Sovjetskog Saveza primljena je diljem naše domovine s najvećim oduševljenjem. Naši narodi, a naročito borci naše junačke Narodnooslobodilačke vojske (NOV) žele iskrenu dobrodošlicu delegatima bratskih sovjetskih naroda i herojske Crvene armije, najboljeg i najvjernijeg saveznika naše narodnooslobodilačke borbe.

NASTAVLJA SE RAZARANJE BERLINA

Prema vijestima iz Londona saveznička je avijacija izvršila posljednjih dana nekoliko vrlo jakih zračnih napada na Berlin. Na milijune kilograma zapaljivih i eksplozivnih bombi pretvaraju njemački glavni grad u prah i pepeo. Ogromne štete nanijete su Berlinu u dosadanjim dnevnim i noćnim napadima. Londonski radio kaže, da je Berlin danas grad, koji je najviše bombardiran na svijetu. Saveznička avijacija isto tako sistematski bombardira druge njemačke centre kao i njemačke objekte u okupiranim zemljama.

RAT U ITALIJI

Na talijanskom ratištu anglo-američke snage postigle su nove uspjehe. Nakon osvajanja Ortone savezničke armije napredovale su dalje prema Peskari. Oblast Peskare nalazi se pod dometom savezničke artiljerije.

SRETNU NOVU GODINU, ŽELIMO SVIM SVOJIM ČITAOCIMA I CIJELOM NARODU ISTRE! UREDNIŠTVO

SLUŠAJTE NAŠE RADIO-STANICE! »Slobodna Jugoslavija« govori: u 8.05, 10.05, 16.05, 18.05 i 20.13 na valu od 25,56 metara. Radio-stanica »AVNOJ« govori svaki dan u 12.45 i 20.30 sati na kratkom valu u sektoru od 45 metara.

Izdaje Prop-odjel Oblasnog NOO-a za Istru.

BORBOM POBJEDI I SLOBODI

Njemački razbojници upotrijebili su do sada sva sredstva da uguše otpor naroda i pokore Istru. Otimali su, klali i palili, pa su zatim počeli i lažnim obećanjima i ostalim »mirmim« načinima varati narod Istre. Pri tom ih danas pomažu i neki domaći izdajnici, među ostalima prije svega advokat Mogorović, koji je postao izdajnik i njemački plaćenik radi svojih ličnih interesa. Ali svatko nastojanja Nijemaca i Mogorovića ostala su bezuspješna. Junačka i nepokorena Istra nemilosrdno i nepokolebljivo nastavlja borbu za svoje oslobođenje. Pucaju partizanske puške i štekću naši mitraljezi sijući smrt njemačkim otimačima u cijeloj Istri. Dižu se sve novi borci. Stvaraju se istarski partizanski bataljoni. Bat njihovih koraka odjekuje danas posvuda u Istri. Narod se sve čvršće okuplja oko svojih narodno-oslobodilačkih odbora i pozdravlja svoju narodnu vladu, koja nas putem borbe vodi pobjedi.

Sinovi Istre znadu za što se bore. Borbom se već ostvaruje cilj za kojim su težila naša pokoljenja — u zagrljaj slobode Hrvatske i federativne Jugoslavije, od Trsta do Vardara.

Istrani znadu i to da će samo s oružjem u ruci, napadajući njemačke okupatore na svakom koraku, zaštititi i osloboditi svoje demove.

Danas vidimo jasnije no ikada kako je ispravan bio put borbe, kojim su pošli naši narodi predvođeni svojom Komunističkom partijom. Ali mi istovremeno vidimo kako je štetan i opasan bio put, kojim su nas htjeli voditi oni, koji su zvali na »čekanje« i koji su odvrćali narod od borbe.

Naša narodna vlada na čelu s ljubljenim vođom naših naroda, Maršalom Titom, naša snažna i junačka Narodno-oslobodilačka vojska i polovina oslobođene teritorije Jugoslavije divni i rječiti su dokaz plodova borbe, kojoj se divi i cijeni cijeli svijet.

Borbom ćemo sačuvati i proširiti naše tekovine. Borbom ćemo i Istru sačuvati od uništenja i robovanja, koje spremaju njemački okupatori i njihove sluge. Borbom ćemo i našoj Istri izvojevati i osigurati slobodu.

Z. Črnja

Nastavlja se i proširuje

POBJEDONOSNA OFENZIVA CRVENE ARMIIJE NA ZAPAD

Sovjetske trupe I ukrajinske fronte pod komandom generala Vatutina nastavljaju s nesmanjenom žestinom svoje napredovanje na zapad. Svakog dana Crvena armija napreduje 10 do 20 kilometara lomeći i posljednje jake utvrde, koje su Nijemci izgradili u toku dvogodišnje okupacije. Crvena armija osvojila je na juriš važna strateška mjesta i željezničke raskršnice, gradove NOVOGOROD VOLINSK, BJELAJA CERKOV i BERDIČEV. Crvena armija prodrla je već duboko u najzapadnije krajeve Ukrajine. Druge jedinice generala Vatutina napreduju prema Vinici i rijeci Bugu.

Ofenziva I baltijske fronte, pod komandom generala Bagrmjana, koja se razvija sjeverno od Nevela, postizava svaki dan sve nove uspjehe. Crvena armija i tu na širokoj fronti napreduje na zapad

Otpočela je i nova ofenziva Crvene armije na okuci Dnjepra kod Kirova. Na fronti širokoj 100 kilometara sovjetski su borci samo u 2 dana ofenzive napredovali 40 kilometara slomivši njemačke utvrde.

Nezaustavljivo, sve jače, sve silnije i sve brže maršira bratska Crvena armija pobjedonosno na zapad.

Rezultati jednomjesečne borbe NAŠIH JUNAKA-PARTIZANA PROTIV NJEMAČKIH OKUPATORA

Operativni štab za Istru Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske (NOVH) objavio je rezultate svojih jedinica u proteklom mjesecu. Iz toga pregleda akcija istarskih partizana vidimo da je samo u mjesecu decembru:

»Ubijeno 13 njemačkih oficira, 17 njemačkih vojnika i jedan njemački konzul, a ranjeno 56 Nijemaca. Ubijeno je 51, a ranjeno 26 talijanskih fašista. Razoružana su 43 karabinjera i financa.

Zaplijenjena su 2 teška mitraljeza, 2 puškomitraljeza, 3 mitre i 42 puške. Spaljeno je 14 kamiona, 8 automobila i 9 motocikla, a oštećeno 12 kamiona. Uništeno je 8 lokomotiva i 34 vagona. Saobraćaj je prekinut 120 sati.«

Ovi uspjesi naših istarskih partizana, koji svaki dan sve odlučnije i snažnije udaraju okupatora na svakom koraku, ispunjaju sve istarske rodoljube radošću i ponosom. Živjeli naši junaci-partizani!

I S T R A S V O J O J N A R O D N O J V L A D I I D R U G U T I T U

Narod Istre primio je s oduševljenjem vijesti o formiranju naše narodne vlade. Sada se diljem naše Istre održavaju narodni zborovi na kojima narod na jedinstven i odlučan način izražava svoju odanost novoizabranom Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije, našojprivremenoj vladi i njenom predsjedniku Maršalu Jugoslavije drugu Josipu Brozu - Titu. Veliku je radost izazvala odluka AVNOJ-a — našeg narodnog parlamenta — o priključenju Istre Jugoslaviji — slobodnoj, demokratskoj i federativnoj. Sa zborova sakupljeni narod šalje pozdravne brzojave narodnoj vladi i drugu Titu. Iz svake riječi izbija velika ljubav i neograničeno povjerenje koje Istra iskreno iskazuje svojoj vladi i svom voljenom vođi, drugu Titu,

Samo iz kotara Kras do sada je jedanaest sela poslalo sa svojih narodnih zborova pozdravne brzojave vladi i drugu Titu. Donosimo u prepisu jedan od tih pozdrava:

»Našem narodnom Maršalu, drugu Titu,

Povodom formiranja naše vlade, mi seljaci iz sela N., sakupljeni oko našeg Narodno-oslobodilačkog odbora, šaljemo plamene pozdrave tebi, družo Tito, uvjereni da ćeš i nadalje voditi našu vojsku pobjedama. Ponosni smo našim velikim uspjesima, jer smo pokazali da ćemo mi sami odlučiti o svojoj sudbini. Mi ćemo se boriti za slobodu naše drage Istre.

Najsrdčajnija hvala tebi, družo Tito, za to što si nas spasio od uništenja i vodiš nas sigurnoj pobjedi. Plamene pozdrave šaljemo našoj voljenoj vladi, koju su naši narodi stvorili u ovoj krvavoj, ali slavnoj borbi i za koju ćemo se boriti. Sve za front, svi na front za slobodu naše drage Jugoslavije, kojoj pripada i naša Istra.

Živjela Narodno-oslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije!

Živjela naša narodna vlada!

Živio naš voljeni vođa, Maršal Jugoslavije, drug Tito!

NOVA JUGOSLAVIJA — BRATSKA ZAJEDNICA NARODA

(Iz pisma jednog Talijana)

Jasno je da odluka AVNOJ-a, kojom se Istra priključuje Jugoslaviji, ima za nas Talijane u Istri veliku historijsku važnost. Ovom se odlukom ispunila želja i davne težnje pučanstva Istre i njime su okrunjeni rezultati borbe, koju su Istrani vodili protiv talijanskog fašizma i imperijalizma.

Pripojenjem Istre Jugoslaviji ne samo da nije ugrožena nacionalna individualnost talijanske manjine, već joj se u novoj, slobodnoj, demokratskoj i federativnoj Jugoslaviji najbolje garantiraju sva prava, kako politička, tako i ekonomska, i kulturna. Za nas Talijane u Istri pripadanje bratskoj demokratskoj zajednici naroda Jugoslavije najbolje je rješenje koje danas možemo i moramo ostvariti.

Ali jednu istinu mora se naročito dobro uočiti u vezi s time. Ta je istina u tome da i mi Talijani u Istri moramo i u krvi pridonijeti naš udio za slobodu, da otjeramo iz naše Istre mrske njemačke okupatore — smrtno neprijatelje talijanskog i hrvatskog naroda. To ćemo najbolje postići boreći se u redovima slavne NOV kao što to čine već antifašističke čete češke, mađarske i njemačke manjine Jugoslavije i oni talijanski vojnici, koji se već bore u redovima junačke Narodno-oslobodilačke vojske Maršala Tita.

»2. Da bi se ostvarilo načelo suverenosti naroda Jugoslavije... Jugoslavija se izgrađuje i izgradit će se na federativnom načelu, koje će osigurati punu ravnopravnost Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca...

4. Nacionalnim manjinama u Jugoslaviji osigurat će se sva nacionalna prava.«

Iz odluka AVNOJ-a

BUDIMO OPREZNI

U posljednje vrijeme dobili su neki naši ljudi iz Mošćenice pisma u kojima im se naređuje da donesu veću količinu hrane i novaca u neku špilju. Sličan se slučaj dogodio i u Klani. Jednoj ženi iz Opatije poručili su neki tipovi da će je partizani odvesti. Ima i takvih tipova, koji sakupljaju »pomoć« tobože za internirane i slično.

Dok naši narodi i partizani vode ogorčenu i nesebičnu borbu protiv omraženih okupatora, dotle ti pokvareni tipovi, pod imenom partizana rađe pljačku i omrazuju Narodno-oslobodilački pokret pred narodom.

Upozoravamo sve rodoljube na ove tipove da im ne nasjedaju. Sve akcije sakupljanja treba vršiti preko narodnih antifašističkih organizacija. A sve tipove, koji vrše prljava nedjela, treba prijaviti ili po mogućnosti uhapsiti i predvesti Narodno-oslobodilačkom odboru ili najbližoj partizanskoj četi.

NOO — ORGANI NARODNE VLASTI

U toku narodnooslobodilačke borbe protiv fašističkih okupatora i njihovih slugu naši su narodi srušili i sve organe stare vlasti. Naš je narod u ustanuku srušio ustanove općina, kotarskih poglavarstava, žandarmerijskih stanica i dr., jer su te ustanove i njihovi upravljači, koji su oduvijek bili protunarodni, odmah poslije okupacije Jugoslavije postali oslonac i uporišta okupatora i njihovih slugu. Načelnici, bilježnici, žandari i drugi narodni nametnici postali su u ogromnoj većini narodni izdajnici i služili okupatoru i njihovim slugama i za svoje sebične interese prodali se tuđincu i narodnim izdajicama — ustašama i četnicima i ostalim fašističkim plaćenicima.

Naš je narod na mjesto srušenih starih protunarodnih oblika vlasti stvorio sebi narodno-oslobodilačke odbore (NOO), koji su organizirali i ujedinili sve snage i napore naroda za što uspješniju borbu protiv okupatora i njihovih slugu. U toku krvave, ali uspješne borbe NOO-i su se pokazali kao najbolji oblik organizacije naroda u ustanuku protiv okupatora. I dalje NOO-i su postali organi narodne vlasti — istinske, demokratske vlasti.

Danas u Istri velika, pretežna većina narodno-oslobodilačkih odbora radi i djeluje u poluoslobodenim i neoslobodenim uslovima. Ali i u tim uslovima NOO-i moraju i mogu predstavljati klicu narodne vlasti iza koje stoji borben

i organiziran narod sa svojom snažnom Narodno-oslobodilačkom vojskom i moćnim narodnim antifašističkim organizacijama.

(U slijedećem broju donijet ćemo na istom mjestu nekoliko riječi o tome tko sve može biti odbornik NOO-a)

FRANINA I JURINA

Fr.: Zdravo, zрман Jurina, si čа dobre voje segа jutra?

Jur.: Ma vero san. Jeno malo mi je zima po nogami, ma srce mi je teplo kako kad san ima dvajset lit. Čа ćeš, brat moj, ki ne bija dobre voje kad propio u ariji čuješ da gremo brzo našoj slobodi.

Fr.: Je pravo, je, ma mene najveć veseli čа je i našа lipа Istrija vre sad postala parat vele slobodne federativne Jugoslavije.

Jur.: Ma jušto kad smo na ten biš mi stumačija čа je to »federativna Jugoslavija«?

Fr.: Ču, drage voje, vidiš u Jugoslaviji živi nekoliko naroda, a to su Hrvati, Srbi, Slovenci, Makedonci i Crnogorci. Oni su se vajk želili i sad se žele složiti, da bi bili jači u jenu takovu bratsku državu u kojoj će se osigurati i poštovati nacionalna prava svakega od tih naroda posebi i kadi će svaki od njih imati svoj slobodno izabrani guverno.

Jur.: To je sve lipo i tako treba da bude, ma ja san stija znati čа si ono reka »federativna«?

Fr.: Čekaj, zрман, čekaj, ću ti povidati, nemoj bit nestrpljen kako divojčina. Donke vidiš takov jedan savez od već narodi ki žive u jednoj državi i kadi svaki ima svoja nacionalna prava zove se federativna država. Takova je i takova će bit našа Jugoslavija.

Jur.: AAA... Vidiš, vidiš tako je to i anke je pošteno tako. Ma bismo mogli doneke anke mi Istrijani imati svoj guverno kako jedan narod?

Fr.: To ni potreba, Jurina moj, zač mi nismo sami za sebe narod, već smo parat hrvatskega naroda i zato ćemo mi imati svoj hrvatski guverno u kojem će biti i naši najbolji Istrijani.

Jur.: I to je pravo, sad san sve kapija. S tobom se ja najboje razumin. Ma sad moran poč, zač me čekaju neki moji drugovi ki gredu večeras u Jugoslaviju.

Fr.: Kako to govoriš: »U Jugoslaviju«? Čovik bi reka kako da je to poč u niku drugu državu, kako da nismo i mi tote u Jugoslaviji. Ti znaš da smo mi po zakonu od našega guverna jedan parat slobodne Jugoslavije.

Jur.: Jušto je to, ma znaš to ti je ona stara užanca još kad smo bili pod Italijom.

Fr.: Da, da, a sad se tribe od tega odučit.

Jur.: Čemo, ćemo se navaditi brzo i lahko na to. Znaš čovik ne more propio ni virovati da je vre sada istina ono o čem smo mi vajk samo sanjali.

Fr.: Ben donke, sad smo se razumili pa gren na delo.

USPJEŠNE BORBE NAŠE NOV DILJEM CIJELE JUGOSLAVIJE

Nastavljaju se žestoki bojevi na sektoru Banja Luka-Prijedor. Po uspješnom napadu na Banja Luku jedinice V korpusa nanijele su Nijemcima teške gubitke u ljudstvu i materijalu. Istrijebljeno je 680 Nijemaca, ranjeno oko 700, a zarobljeno 720 njemačkih vojnika, među njima 25 fašističkih oficira.

Nijemci su započeli koncentraciju i ofenzivne pokrete u centralnoj i zapadnoj Bosni, nakon što je njihova ofenziva u istočnoj Bosni potpuno slomljena.

U Sandžaku, Crnoj Gori, Hercegovini i Srbiji naše jedinice NOV vrše napade na manje njemačke garnizone i napadaju neprijateljske kolone Nijemaca i četnika Draže Mihailovića.

U Sloveniji još uvijek naši borci drže blokiranu u Novom Mjestu jednu njemačku diviziju i domobranske jedinice. Nijemci uzaludno pokušavaju da se probiju, pa pri tom dnevno gube na desetke svojih vojnika i oficira.

U Hrvatskom primorju postigli su naši borci velike uspjehe. Nedavno su razoružali i zarobili posadu jednog njemačkog ratnog broda, nosača mina, koji se bio nasukao.

Cijeli Gorski kotar do Zlobina nalazi se čvrsto u rukama naše vojske

NAŠI PARTIZANI NEMILOSRDNO TUKU NIJEMCE I FAŠISTE

Svakim danom sve češće našom Istrom odjekuju partizanski metci.

U Balama napadnuta je u noći između 29-30/XII karabinjerska posada. Razoružano je 13 karabinijera, zaplijenjen 1 motocikl i veća količina ostalog ratnog materijala. Isto je tako izvršen napad na općinu gdje je zapaljena arhiva. Pred par dana između Šapijana i Jurdani bačen je u zrak voz. Poginulo je 7 njemačkih vojnika i više ih je ranjeno. Isto je tako na pruži Rijeka-Trst izbačen iz šina voz i uništena 4 vagona.

Na Lovranštini jedna naša jedinica potamanila je 11 okupatorskih bandita, među kojima je bilo 6 Nijemaca i 5 fašista. Kod samog Voloskog izvršena je akcija na njemačku veturu (auto) i ubijena 4 viša oficira njemačke vojske.

Mrskom neprijatelju postaje sve nesnosnije živjeti na tlu hrvatske Istre.

ISTRANI ŽELE ORUŽJEM BRANITI SVOJA SELA

U selu Marinci, Buzetskog kotara, došlo je nekoliko fašista da ukradu hranu i blago. Neki odlučniji ljudi u selu pošli su u potjeru za lopovima. Fašisti su pobjegli u Buzet, ali su se zatim vratili u mnogo većim snagama i zapalili gotovo cijelo selo.

Ali nije ni to pomoglo fašističkim razbojnicima. Svi seljaci iz popaljenog sela kao i drugi iz okolnih sela tražili su oružje i bili pripravnici da obrane svoja sela, ako fašistički izrodi još pokušaju da se približe. Među ostalima uzeo je pušku i starac od 65 godina, koji je izjavio da se i on želi boriti.

Fašisti se više nisu usudili doći, a naši hrabri seljaci i omladina čekali su ih čitavu noć u zasjedi.

Primjer hrabrih seljaka i omladine Buzetskog kotara neka posluži svima za uzor. Samo borbom, puškom u ruci, možemo obraniti svoje domove od krađe i uništenja.

SLAVENI U BORBI

— Moskvske novine »Krasnaja Zvezda« javljaju da je u Sovjetskom Savezu osnovan »jugoslavenski odred«, koji će se boriti u sastavu Crvene armije. Taj je odred sastavljen od onih hrvatskih vojnika, koji su se na Istočnoj fronti predali borcima Crvene armije i od onih pripadnika naroda Jugoslavije, koji žive u Sovjetskom Savezu. Komandant »jugoslavenskog odreda« je pukovnik Marko Mesić, a njegov zamjenik je major Dimitrije Djordjević — oficiri bivše jugoslavenske vojske.

— Ovih je dana otišla na frontu i II poljska divizija »Dombrovski«, koja se bori u Ukrajini uz bok Crvene armije. U toj se diviziji poljskih rodoljuba nalazi i jedan ženski bataljon. I poljska divizija »Koscuško« već nekoliko puta se istakla u borbama protiv Nijemaca uz bok pobjedonosne bratske Crvene armije.

— Nedavno se Crvenoj armiji predala dobrovoljno jedna jedinica slovačke vojske, koju su Nijemci prisilno poslali na Istočnu frontu. U toj slovačkoj jedinici bilo je 1640 Slovaka, koji su s cijelim naoružanjem prešli u redove Crvene armije, dok su prije toga ubili sve svoje njemačke oficire.

— U sastavu naše junačke NOV bori se sada i jedan bugarski bataljon «Hristo Botev». Taj bataljon osnovan je od onih bugarskih vojnika, koji se nisu htjeli boriti s Nijemcima protiv naše NOV. Bugarski rodoljubi ne će da se bore za Nijemce, već zajedno s borcima naše NOV idu u borbu protiv nje-mačkog fašizma — zajedničkog i najkrvavijeg smrtnog neprijatelja Slavena.

— U posljednjim bojevima na I ukrajinskoj fronti osobito se istakla i I češka brigada, koja se bori u sastavu Crvene armije.

GLAS ISTRE — Broj 6, 27. januara 1944.

ISTRA ODGOVARA NA TEROR NIJEMACA POJAČANOM BORBOM

Svoju dosadašnju pomirljivu politiku prema narodu Istre, koju su Švabe sproveli preko izroda Mogorovića, njemački su banditi zamijenili politikom terora, ubijanja i paljenja. Mogorovićev t. zv. »mirni put« sastojao se je u nastojanju Nijemaca i njihovih domaćih pomagača da taktiziranjem, obećanjima i podvalama unesu pomutnju u redove Istrana kako bi na taj način lakše razbili narodni otpor i odveli Istru s puta oslobodilačke borbe. Nova politika švapskog Gauleitera je strasnija i krvavija, ali ima isti cilj kao i ona stara: pomoću fašističkih dešperatera »del'ultima ora« i svih drugih bandi, vatrom i gvoždem slomiti kičmu junačke Istre, koja je odlučila da borbom dođe do slobode. Ta nova švapska politika nasilja počela je spaljivanjem sela Marinci, pa se je nastavila po cijeloj Istri, sve dok 8. I nije dostigla svoj vrhunac po zvjerstvu i strahotama. Toga su dana hitlerovski banditi spalili sela Šaini i Bokor-dići, kraj Pule, i ubili u prvom 36 nezužnih ljudi, a u drugom 22, dok su ih odveli. Eto tako rade u našoj zemlji krvavi pruski psi, porobljivači Evrope i unesrećitelji cijelog čovječanstva. Samo palite i ubijajte, vi rulje drumskih razbojnika, Istra se ne će pokoriti, Istra se ne će predati! Ta nova švapska politika je znak njihove slabosti. Naša borba traži žrtve, ali upravo preko tih žrtava ide naš put pun slave.

Junačka Istra dostojno odgovara na te nove zločine Švaba. Padaju glave Prusa i crnokošuljaša. Naši bataljoni već jurišaju. Stotrukrom će mjerom Istra platiti Nijemcima za smrt i razbojstva, s postotručenim snagama Istra se opet diže sva u borbu protiv prokletih Nijemaca. Sada je dosao čas kojega smo davno čekali. Došao je veliki dan borbe i obračuna. To je u isto vrijeme dan patnji i nevolja našeg naroda. Ali mi znamo, da će naše muke svršit to prije što budemo jače udarali po neprijatelju i da ćemo pojačanom borbom prije stići do svog velikog cilja: u zagrljaj svoje jedine domovine, slobodne Hrvatske u federativnoj Jugoslaviji. Tada će se u naša sela i gradove ponovno vratiti mir. Nakon stotina godina robovanja u Istri će se opet zaoriti silna pjesma pobjede i slobode.

Z. ČRNJA

UPOZORENJE GRAĐANIMA KOJI SE NALAZE U SLUŽBI OKUPATORA

Svim vojnicima, oficirima i podoficirima hrvatskog domobranstva, a također onima, koji se nalaze u divizionima, kojima komandiraju njemački oficiri i podoficiri, predlaže se da napuste neprijateljske odrede i da se prijave najbližoj jedinici Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

Svaki daljnji rad u korist okupatora i domaćih izdajnika Pavelića, Nedića i Rupnika smatrat će se kao izdaja svoje domovine, svog naroda, i povući će za sobom najtežu kaznu, sve do lišenja građanskih prava i smrtno kazne.

POD SNAŽNIM UDARCIMA NAŠE NOV LOMI SE I ŠESTA OFENZIVA NIJEMACA

Posljednja ofenziva neprijatelja na naše oslobodene krajeve, koja je počela početkom mjeseca decembra, već sve više malaksava. Naši junački borci

nanijseli su u Bosni, Sandžaku, Lici, Primorju i drugdje tako teške i krvave gubitke Nijemcima, ustašama i četnicima Draže Mihajlovića, da je neprijatelj bio prisiljen da napušta našu teritoriju, ostavljajući na bojnomoj polju hiljade mrtvih i ranjenih svojih vojnika i bogat ratni materijal. U mnogim krajevima se sada inicijativa nalazi u rukama naše NOV, koja poduzima uspješnu protu-ofenzivu. Nanovo su oslobođeni gradovi: Jajce, Mrkonjić-grad, Glamoč, Prnjavor, Kotor Varoš, Vlasenica, Srebrenica, Foča itd. Cijela prostrana teritorija od Banjaluke do Livna opet je oslobođena od njemačkih pasa i njihovih slugu.

Naši borci u Primorju, jedinice XIII primorsko-goranske divizije i slovenskih brigada zadavaju teške gubitke njemačkim kolonama, koje se probijaju iz Like preko Senja u pravcu Rijeke. Tako su samo u jednom napadu kod Novog naši borci potpuno razbili kolonu od preko tisuću vojnika i bacili iz stroja više stotina Nijemaca.

Sva lica, koja su sposobna da se bore, ali koja se kolebaju i špekuliraju također služe interesima neprijatelja protiv svog vlastitog naroda. Mnogi od njih ili su silom dovedeni u njemačku vojsku, ili pak rade u njemačkim fabrikama i na taj način postaju oružje u rukama okupatora u borbi protiv svoga naroda.

Zbog toga oni treba da smjesta stupe u Narodno-oslobodilačku vojsku i u partizanske odrede Jugoslavije, da na taj način izbjegnu sudbini, koja će zadesiti izdajnike naroda poslije oslobođenja naše zemlje.

Pozivam sve poštene Srbe, koji su silom uvršteni u odrede izdajnika Nedića i Draže Mihajlovića, a također one Slovence, koji se nalaze u redovima generala Rupnika, da smjesta prelope na stranu Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije, da operu sa sebe tu sramotu.

Opominjem hrvatske oficire, vojnike i podoficire svih rodova oružja koji se nalaze u službi okupatora i izdajnika Pavelića, da je ovo posljednja mogućnost oprati svoju sramotu.

Front, 6. I 1944.

Povjerenik za narodnu obranu
Vrhovni komandant NOV i POJ Maršal Tito

Nakon više od dvije i pol godine mačkovječnih borbi naroda Jugoslavije za slobodu i nezavisnost naše zemlje, naša narodno oslobodilačka borba došla u odlučnu fazu svoga razvoja, kad pobjeda nad okupatorima i njihovim domaćim pomagačima nije više daleko, kad je za konačno uništenje neprijatelja u našoj zemlji potreban još jedan zadnji napor svih narodnih snaga ujedinjenih u moćnoj Narodno-oslobodilačkoj armiji i u jedinstvenoj Narodno-oslobodilačkoj fronti pod rukovodstvom slavne Komunističke partije da taj zadnji ratni napor našeg naroda bude što uspješniji i vremenski što kraći, treba u njega uložiti sve umne i materijalne snage naroda, sve raspoložive rezerve i sva sredstva koja su nam na raspolaganju. Prošla su vremena, kad su se pojedinci mogli izvlačiti iz borbe na ovaj ili onaj način. Živimo u momentu, kad se je narodno-oslobodilački pokret pretvorio u široku rijeku koja nosi sve sa sobom. Nitko nema pravo da ostane po strani od te velike borbe, nitko se više ne može izvlačiti i špekulirati kako bi ga mimoišle žrtve tog svetog oslobodilačkog rata. Dužnost je svakog našeg građanina da daje sve od sebe za borbu i pobjedu, za spas i sreću naroda. Sada je nastupilo vrijeme odlučne odluke ili sa svojim narodom ili protiv njega. Svaki onaj koji radi u fabrici ili na polju ili negdje drugdje, pod okriljem okupatora, postaje automatski, htio ili ne htio, oruđe u rukama ratne politike okupatora, postaje vojnik vojske neprijatelja. Onaj koji sjedi kod kuće skrštenih ruku, dok cijeli narod podnosi žrtve za slobodu, također je vojnik neprijateljske vojske, jer služi politici razbijanja mobilizacije svih snaga našega naroda, za borbu protiv okupatora, Pavelićevih ustaša, četnika Draže Mihajlovića, te Nedićevih i Rupnikovih izdajnika. Kad svršši ovaj veliki domovinski rat i kad se bude rodila sloboda i povratio mir u našu napaćenu zemlju svakoga će se pitati gdje je bio i što radio u tim dugim godinama patnji, žrtava i borbe. Onoga koji ne bude s ponosom mogao reći: — Ja sam učinio svoju dužnost, narod će smatrati izdajni-

kom i kao takav će odgovarati pred sudom svoga vlastitoga naroda. Gornje upozorenje Povjerenika za narodnu obranu i Vrhovnog komandanta naše vojske, Maršala Tita, neka bude posljednja opomena onima, koji još nisu stupili u redove boraca za slobodu. To je zadnja riječ naroda i na njima je da se odluče, ili će poći još dublje i dalje s neprijateljem i s njim propasti ili će poći s narodom prema pobjedi.

PRIMJERAN OTAC

Piše nam otac jednog borca koji je poginuo: — »Imao sam dobrog sina i pravog druga. Čuda mi je što sam ga izgubio, ali ja ne plačem za svojim dobrim sinom, jer znam da je on dao svoj život za našu Narodno-oslobodilačku borbu, za slobodu svog naroda.

Ja sam star, ali vjerujte mi da ću ga zajedno sa vama osvetiti.

Dobro se čuvajte, drugovi, mi ćemo sigurno pobijediti.«

Tako nam piše otac čiji je sin dao život za slobodu. Tako govori čovjek, koji je svijestan veličine naše borbe, pravi rodoljub i pravi otac.

NAJNOVIJI FAŠISTIČKI MANEVRI S ISTROM I RIJEKOM

Pod gornjim naslovom organ Komunističke partije Hrvatske, »Naprijed«, u broju 37. od 13. o. mj. donosi opširan članak o situaciji u Istri, u kojem se pored ostaloga kaže i ovo: »Prema Istri Hitler se rukovodi u cjelosti austrijskim planovima i služi se njenim metodama. U prvom redu Istra je proglašena običnim njemačkim okružjem — »Gau«, sa Gauleiterom Reiner-om na čelu. Osnovana je i civilna uprava na čelu s Talijanom dr. Artusi, koji nosi titulu prefekta, dok je hrvatski izrod dr. Mogorović potprefekt. Pokrenut je i nekakav list »Vijesti iz Istre«, koji piše nakaznim jezikom, kao što je nakazan plan Hitlerov sa Istrom i kao što je nakazna i civilna i vojna uprava. Istri su priključeni otoci Krk i Cres, te Rijeka, Sušak i Bakar. Čitava ova komedija sa Istrom predstavlja jedan napor, da se u Istri probudi neki »regionalni istarski patriotizam«, da se odrodi i tako otuđi od matice zemlje — Hrvatske i slavenstva. To je tek vanjski okvir. Sadržina je naravno kao i u ostalim porobljenim slavenskim zemljama: izgladnjavanje, pretvaranje pučanstva u fašističko roblje za front i fabrike, istrebljenje. Takovo stanje, po planovima Hitlerovih činovnika, trebalo bi se održati starim prokušanim metodama: raspirivanjem mržnje između pučanstva raznih nacionalnosti, konkretno između Talijana i Hrvata te Slovenaca u Istri, uz oslonjanje na slabije i malobrojnije. Zato i jest Talijan vrhovni civilni poglavar, dok je žalosni izrod hrvatstva i slavenstva dr. Mogorović tek njegov podređeni, i ako bi trebao predstavljati ogromnu većinu pučanstva.«

Članak o Istri i Rijeci »Naprijed« zaključuje ovako: »U Istri imade Talijana, njih imade i na Rijeci. Narodno-oslobodilački pokret vodi računa i vodit će uvijek računa o toj činjenici i u oslobođenoj domovini. On se ne će rukovoditi osvetom i nepravdom nad nevinim talijanskim pučanstvom radi 25-godišnjeg terora fašističkih krvnika nad našim narodom. Ali jedno je jasno: Istra je hrvatska i slavenska, takva je i Rijeka. U njima će talijanska manjina u slobodnoj i ujedinjenoj Hrvatskoj uživati puna nacionalna prava i zaštitu. Ali ni danas ni sutra ne će se dozvoliti, da nacionalne manjine budu predmet i sredstva izigravanja, razmirica i porobljavanja. Zato će danas i sutra i apostoli istarskog »regionalnog patriotizma« i zanelijanski »autonomaški apostoli« u Narodno-oslobodilačkom pokretu naći snagu, koja će ih suzbiti i istrijebiti kao crve koji podgrizaju zdrav nacionalni hrvatski organizam, pokušavajući da spriječe ostvarenje hrvatskih nacionalnih prava i slobodu u federativnoj Jugoslaviji.«

I POLJSKA IZBJEGLIČKA VLADA PROTIV SVOG NARODA

Nedavno je vlada Sovjetskog saveza izdala deklaraciju o Poljskoj. U toj se deklaraciji Poljskoj garantira da će joj biti vraćeni svi krajevi, koje je Njemačka okupirala i u kojima su Poljaci u većini. Nadalje se u toj deklaraciji kaže da se poljska izbjeglička vlada pokazala nesposobnom da uspostavi prijateljske odnose sa SSSR i da vodi u zemlji borbu svog naroda protiv Nijemaca. Savez prijateljstva, koji je SSSR nedavno sklopio sa Čehoslovačkom — kaže se u deklaraciji — ostavlja slobodno mjesto i Poljskoj. Pridruženje Poljske tome savezu jedini je ispravan put Poljske, koji odgovara želji i interesima poljskog naroda, kao i bratskih naroda SSSR.

20-GODIŠNJICA SMRTI VELIKOG LENJINA

21. o. mj. navršilo se je 20 godina od smrti velikog učitelja i vode naroda Sovjetskog Saveza Vladimira Ilića Lenjina.

Vladimir Ilić Lenjin je otac sovjetske države. On je bio glavni organizator i rukovodilac Velike oktobarske socijalističke revolucije, koja je narode Sovjetskog Saveza oslobodila od tiranije careva, veleposjednika i industrijalaca. U isto vrijeme Lenjin je bio i glavni organizator mlade države radnika i seljaka, koja je pod njegovim genijalnim rukovodstvom u najtežim časovima izdržala sva iskušenja i prokrčila sebi put neviđenom napretku i slavi.

Pod rukovodstvom velikog Lenjina i njegovog prvog učenika Staljina osnovana je Crvena armija, moćni zaštitnik sovjetske domovine i svih porobljenih naroda svijeta.

Prošlo je dvadeset godina od smrti velikog vode naroda Vladimira Ilića Lenjina, ali se njegova mudra politika, proširena i upotpunjena, i danas nastavlja pod čvrstim rukovodstvom njegovog najvjernijeg učenika, Josipa Vlasarionoviča Staljina, koji je mladu Lenjinovu državu stvorio silnom i nepobjedivom.

20-godišnjicu smrti Lenjina dočekuju narodi SSSR u jeku odlučnih pobjeda Crvene armije nad bandama Hitlera.

Zajedno s narodima Sovjetskog Saveza uspomeni velikog Lenjina klanjaju se i naši narodi, jer znaju da samo njegovom besmrtnom djelu moraju zahvaliti što danas imaju tako moćnog zaštitnika i pokrovitelja kao što je bratski Sovjetski Savez i njegova Crvena armija.

SLAVA NEUMRLOM LENJINU!

ŽIVJELA SLOBODNA DEMOKRATSKA I FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA
OD TRSTA DO CRNOGA MORA!

Nastavlja se i proširuje

POBJEDONOSNA OFENZIVA CRVENA ARMIJE

Nastavljajući ofenzivu zauzele su trupe generala Vatutina gradove NOVGOROD VOLINSK, BJELAJA CERKOV i BERDIČEV, te napreduju prema Vinici i Bugu. Trupe generala Konjeva i Malinovskog zauzele su KIROVO. Trupe sjeverne fronte pobile su njemačku frontu i oslobodile gradove KRASNOJE SELO, NOVGOROD, PUŠKINO i ROPŠU. — U svojoj dnevnoj zapovijedi zapovijednik lenjingradske fronte objavio je da je čitava oblast Lenjingrada potpuno oslobođena od njemačke blokade. U roku od 12 dana sovjetske ofenzive oslobođeno je na tom sektoru 700 mjesta, te su Nijemci potisnuti od

65-100 km. Crvena armija napreduje od Iljmena do Tosna. Jugozapadno od Lenjingrada desni bok Crvene armije nalazi se svega 60 km od etonske granice, dok je na lijevom boku zauzet grad TOSNO, važno njemačko utvrđenje na pruži za Moskvu. Sovjetske trupe stigle su do predgrađa Čudova.

TEČE ŠVAPSKA KRV ISTARSKIM CESTAMA

Naši junački partizani svakodnevno vrše smione i uspješne akcije protiv njemačkih okupatora na svim cestama i prugama Istre. No najskuplje plaćaju Švabe svojim poganim glavama na cesti Rijeka-Trst. Svaki kilometar te ceste zaliven je već krvlju prokletih Švaba. Naši borci junački biju okupatora, jurišaju na fašističke kamione i nemilice istrebljuju nacističke bandite, osvećuju Šaine, Bokordiće, Marince, Lisac i druga mjesta koja su njemački zlikovci spalili i opljačkali.

BOMBARDIRANJE RIJEKE

21. o. mj. izvršila je jedna formacija savezničkih bombardera napad na tvornička postrojenja grada Rijeka. Bombardiranje je izvršeno noću od 8—8,30 sati. Potpuno su razoreni i zapaljeni rezervoari nafte, oštećena je tvornica torpeda i drugi tvornički objekti. Grad je ostao bez vode, bez svijetla i bez plina i tramvaja.

Napomena uredništva!

Posljednji broj (5) »Glasa Istre« mnogi naši čitaoci nisu mogli dobiti radi nepredviđenih neprilika. Zato u ovom povećanom broju lista donosimo neke članke iz prošlog broja.

GLAS ISTRE — Broj 7, 8. februara 1944.

TITO ZOVE — ISTRA SE ODAZIVA

Diljem cijele Jugoslavije odjeknula je odrješita, muška riječ našega velikoga vođe Tita. Maršal Tito pozvao je sve, koji su sposobni da se bore, da stupe u Narodnooslobodilačku vojsku i da na taj način ispune dug rodoljuba prema svojoj domovini. Istra, vjerna kći majke Hrvatske, nerazdvojni dio slobodne Jugoslavije, zemlja ljudi koji hoće da budu slobodni, a ne robovi, odayvala se je i odazivilje se pozivu ljubljenog vođe svih naroda Jugoslavije. Opet se dižu Žminci i Pazinci, diže se kršna Čičarija, Vlačija i Labin. Kao jedan čovjek diže se sva Istra i uzimlje u ruke puške i mitraljeze da s njima istjera tudina, da s njima trijebi njemačke razbojнике i njihove slugе. Partizanske staze u Istri sada su široke kao ceste. Sada po njima marširaju ponosni borci naših četa i bataljona. Njih vodi moćna ruka velikoga Tita. Kroz muke, znoj i krv, uz cijenu života naših najhrabrijih, kroz junčeta djela, kroz vatru i užas rata, Istra korača smjelo naprijed u nove velike pobjede, u dan sunca i radosti, u veliki dan oslobođenja i pobjede. Istra je na nogama. Istra se junački bori. Svojom borbom ona stiće sve veću ljubav i poštovanje cijele Hrvatske, cijele Jugoslavije. Naprijed sinovi ponosne Istre, naprijed junaci, zatočnici slobode u još odlučniju borbu protiv njemačkih razbojnika, krvnih neprijatelja slavenstva i čovječanstva. Naprijed pod vodstvom Maršala Jugoslavije, Josipa Broza-Tita, za čast Istre, za slobodnu Hrvatsku, za federativnu Jugoslaviju. Naprijed u borbu i pobjedu.

NAŠA JE VOJSKA SILNA I NEPOBJEDIVA I SVE MOĆNIJA

Kad je početkom decembra započela 6. neprijateljska ofenziva na oslobođeni teritorij Bosne, Like, Korduna i drugih krajeva naše domovine, mi smo bili čvrsto uvjereni da će i ova, kao i sve dosadanje ofenzive Nijemača, ustaša i četnika, biti skršena pod udarcima naše NOV. I nismo se prevarili. Samo u prvih 20 dana neprijatelj je pretrpio gubitak od 10 tisuća ubijenih, ranjenih i zarobljenih vojnika i oficira. Ali sjajni uspjesi naše vojske i junački otpor naših naroda ponovo su iznenadili i zadivili cijeli svijet. Neprijatelj je bio nasrnuo bijesno i krvožedno, kao divlja svijer, sa svih strana na oslobođenu zemlju u namjeri da uguši našu borbu. Pored brojnih ustaških i četničkih bandi izdajnika Draže Mihailovića u ofenzivi sudjeluje 15 njemačkih divizija, dovučenih i iz Grčke.

Na poziv mudrog i voljenog komandanta, Maršala Jugoslavije, druga Josipa Broza-Tita, naša vojska i naši narodi udaraju kao jedan po neprijatelju, braneći slobodu svoje zemlje. Nema nigdje kutka diljem Jugoslavije gdje neprijatelj ne dobiva krvave udarce. Nanoseći teške gubitke živoj snazi i naoružanju neprijatelja, naša junačka NOV i hrabri partizani, krše 6. neprijateljsku ofenzivu. U Bosni i Sloveniji, u Lici i Slavoniji, u Srbiji i Istri — svuda širom naše Jugoslavije, naši narodni osvjetnici siju smrt među njemačkim razbojnicima i njihovim slugama. Za vječna vremena pamtit će Hitlerovi banditi strašne i nesmiljene udarce naših div-junaka!

Nakon 2 mjeseca ljutih bojeva ponovno je oslobođena skoro sva naša teritorija, inicijativa je prešla u ruke naše NOV, koja oslobađa nove krajeve, a njemačke su divizije izgubile i po nekoliko tisuća vojnika, oficira, ubijenih, ranjenih i zarobljenih.

I poslije ovog pokušaja neprijatelja da razbije našu NOV, moć naše vojske i naše borbe sve se više učvršćuje. Naša je vojska izašla iz 6. neprijateljske ofenzive kao pobjednik. A naši narodi su sada još snažnije i odlučnije zbili svoje redove oko svoje narodne vlade i voljenog Maršala Josipa Broza-Tita, da zadaju smrtni udarac Hitlerovoj beštiji.

Naša je vojska silna i nepobjediva. Nema te sile koja bi mogla skršiti svetu oslobodilačku borbu naših naroda. Blizu su dani naše konačne pobjede. S posljednjim velikim naporima i žrtvama kuje se slobodna, sretna sutrašnjica naših naroda u bratskoj zajednici slobodne, demokratske, federativne Jugoslavije.

VELIČANSTVENE POBJEDE CRVENE ARMIIJE

Svakog dana bratskom Moskvom odjekuju radosni, pobjednički plotuni topova. Rođena Moskva, a s njime bratski sovjetski narodi i cijeli napredni svijet slave pobjede bratske Crvene Armije.

Crvena armija maršira nezaustavljivo na zapad. Izbija u Estoniju, oslobađa Rovno i Luck i stiže na 60 km od mjesta odakle je Hitler 1941. počeo svoj razbojnički pohod. 15 njemačkih divizija je opkoljeno.

Ide Crvena armija. Lomi i krši Hitlerove horde. Drhte okupatori i izdajnici. Raduju se svi porobljeni i slobodoljubivi narodi. Hvala ti Crvena Armijo!

KAKAV MORA BITI ODBORNIK NOO-a

U članku o NOO-ima, u posljednjem broju lista, rastumačen je postanak NOO-a kao borbenih organa narodnog jedinstva u oslobodilačkom ratu kao i organa nove, prave narodne vlasti. Također je rečeno da u Istri, u uslovima poluoslobođene teritorije, NOO organizira narodnooslobodilačku borbu i predstavlja klicu narodne vlasti.

NOO-i već sada vrše i treba da vrše u našim selima i gradovima Istre mnoge poslove narodne vlasti. Zato treba u NOO-e birati za odbornike i funkcionere takve ljude koji uživaju ugled i poštovanje naroda i koji svim svojim silama rade na dobrobiti Narodnooslobodilačkog pokreta. Borben, aktivan, primjeren i nesebičan — takav mora biti odbornik NOO-a. Takav odbor, pravi narodni odbornik učinit će najviše koristi oslobodilačkoj borbi i svome narodu jer će se oko njega, kao oko svijetla, okupljati narod — spreman da pođe i privede konačnoj pobjedi svoju oslobodilačku borbu.

Nije na pr. dobar odbornik NOO-a onaj, koji samo podijeli pozive za stupanje u redove Narodnooslobodilačke vojske, a da ni prije ni poslije toga nije nikome ništa objasnio i potkrijepio i djelom i riječju, potrebu i dužnost svakog rodoljuba da sve dađe od sebe za narodnooslobodilačku borbu. Dobar odbornik NOO-a, pravi narodni odbornik, pokazat će se u svakoj akciji, u svakom poslu Narodnooslobodilačkog pokreta, da svim srcem i svim snagama radi u interesu naroda i njegove pravredne borbe za oslobođenje od okupatora i domaćih slugu, za bolji i sretniji život.

RIJEKA I NJENA BUDUĆNOST

Pod ovim naslovom donio je »Il Nostro Giornale«, list narodnooslobodilačke borbe, članak u kome odgovara na pisma propalih fašističkih izroda i autonomaša. Ovdje donosimo neke odlomke tog članka:

»Došla su nam u ruke dva pisma, čiji sadržaj ne bi bilo vrijedno komentirati, ali loša proza ove gospođe moguće zavarati ponekog poštenog građanina Rijeke. Zato i želimo ipak odgovoriti.

Anonimni Riječanin htio bi da nas bijednim dokazima provincijskog advokata uvjeri, kako Rijeka mora ponovno biti pripojena Italiji i da se zbog toga moraju složiti svi preživjeli tipovi kao Depoli, Bacchi, Belašić, Gigante i dr. Ali ta su gospoda daleko od stvarnosti i neće da vide kakovo je pravo raspoloženje naroda Rijeke.«

U članku se nadalje optužuju ta pokvarena gospoda kako su baš oni krivi za bijedu i propast Rijeke, jer su je upravo oni krajem prošlog svjetskog rata predali talijanskim imperijalistima. Narod im je zato već sudio, a što danas uopće još mogu govoriti mogu da zahvale njemačkim bajonetama, koje ih štite. O svojoj sudbini ima pravo odlučivati radni narod Rijeke koji je podnosio mračni fašistički teror po logorima i zatvorima. On je već odlučio da RIJEKA PO SVOJOJ PROŠLOSTI, GEOGRAFSKOM POLOŽAJU I VOLJI NARODA BUDE PRIPOJENA SLOBODNOJ HRVATSKOJ U FEDERATIVNOJ DEMOKRATSKOJ JUGOSLAVIJI.

U članku se dalje kaže. »U slobodnoj Hrvatskoj, kojom neće upravljati razni Mačeki i Pavelići, Rijeka će imati punu mogućnost da se razvija u miru i napretku, a talijansko pučanstvo Rijeke uživat će puno pravo služiti se svojim jezikom, običajima i imat će svoje škole i sva prava slobodnih građana slobodne zemlje. Zato je narod Rijeke stvorio konačnu odluku da želi živjeti u hrvatskoj domovini. On znade i to, da se za ostvarenje toga mora i boriti, pa je zato i stvorio svoj »Riječki partizanski bataljon« od svojih najboljih sinova, koji se bore u redovima Narodnooslobodilačke vojske. A vama gospodo ne ostaje drugo nego da što prije pođete k vašoj rodbini, na zelenim brežuljcima Toskane i visokim snjegovima Dolomita, tamo ćete moći još kratko vrijeme uživati bogatstvo, koje ste nagomilali na račun radnog naroda Rijeke. A ovdje vas neće nitko više slijediti. Riječani će bez vas biti sretni i slobodni. Na vašem čelu utisnut je žig izdaje i laži, radi kojeg će vas narod Rijeke lako pronaći i osuditi.«

»U ime kralja Petra i monarhije, velikosrpske i druge reakcionarne klike organizirale su i vršile najpodlije zločine protiv vlastitih naroda. Kralj Petar

je kroz dvije i po godine zalagao sav svoj autoritet da bi podupro izdajnički, zločinački nad izdajnika. Desio se jedinstven primjer izdajstva u historiji: Kralj je Vrhovni komandant izdajničkih bandi Draže Mihailovića, koje su sa-
stavni dio okupatorske vojske s kojom se naši narodi biju na život i smrt.

(Iz deklaracije AVNOJ-a)

**SAMO REPUBLIKANSKI DEMOKRATSKI OBLIK VLADAVINE MOŽE
SPRIJEČITI DA SE NAŠIM NARODIMA NE DESE NIKADA VIŠE SLIČNE
NESREĆE.**

T I T O

ISTRANKE U BORBI

Fašistički divljaci htjeli su i ženama u Istri oduzeti svaki trag slobodnog života. Zahtijevali su crni zlikovci, da one odnarođe svoju djecu i da im još u kolijevci, s majčinim mlijekom utisnu u mlade duše fašistički otrov i tuđin-
ski jezik

»Come spuzano questa schiave!« — govore su u »podeštarijama« bahate fašističke činovnice, kad bi naše žene donosile brašno i špek za fašističku go-
spodu. Jednom je ulicom Pazina, puna briga, prolazila jedna naša seljačka majka. Ona nije opazila da fašisti u blizini izvode svoje majmunske parade. Uto iskoči iz povorke fašistički đak Priora, deran od 16 godina, i iščuška pred svima na ulici jadnu ženu, jer nije pozdravila »romianament«.

Ali sve prijetnje fašističkih divljaka nisu im pomogle. Naše su majke i žene ljubomorno čuvale svoj jezik i uspavljilave svoja čeda hrvatskim uspa-
vankama.

A kad se u našoj Istri počela širiti narodnooslobodilačka borba, u njoj odlučno učestvuju i naše Istranke. Stvaraju svoje prve organizacije, odbore Antifašističke fronte žena (AFŽ), rade svim žarom za naše borce. Skupa sa svojim drugovima prelaze i one bivšu granicu i odlaze u druge krajeve hrvatske domovine, da se i tamo bore i rede. Neke njeguju ranjene borce, neke se bore u partizanskim jedinicama, a druge se vraćaju da stečenim iskustvom i znanjem pomognu svome narodu. Pri kapitulaciji fašističke Italije one razoružavaju talijanske vojnike i oficire i u svemu sarađuju sa svojim drugovima. Kad su njemačke životinje provalile u našu Istru, zlostavljali su, ubijali i oskvrnjivali naše istarske žene. Ali mnoge hrabre Istranke još odlučnije stupaju u borbu. One se potpuno predaju u službu svog naroda. Idu još po uspavanim istarskim selima, govore narodu na mitinzima i sastancima o potrebi borbe. Okupljaju se čvrsto oko svojih odbora AFŽ, jer znaju da organizirano mogu najviše pomoći narodu. One nose kroz mitraljesku vatru našim borcima hranu. Nikad Istra neće zaboraviti mladu Olgu Ban, tri sestre i majku Slaučić i mnoge druge, koje su dale živote za slobodu svoga naroda. Istranke su naučile boriti se i mrziti. »Proklet bio svaki onaj koji sada mirno čeka kod kuće neprijatelja«, poručuje Marija Z. omladinka iz kršne Čićarije.

S L A V I M !

Kao divni cvjetovi skorog proljeća pali su pokošeni krvavom rukom sli-
jepih razbojnika rozni životi vaši!

U žaru silne ljubavi za svoj narod i slobodu gorili su i dogorjeli u ljutim
borbama, u neumnom radu i borbenoj pjesmi dani mladosti vaše!

Kroz bodljikavu žicu, kroz vatru i tegobe, došli ste u pomoć porobljenoj
istarskoj braći.

Pokoljenja će pričati o vama, jer svijesni će biti da ste vi uzidani u njihov novi, radosni život.

Vaša utrnula mladost po čitavoj Istri nove je mlade užegla živote.

Gorčinom i bolom krvare nam srca. Ali mjesto ruža i suza na ranom grobu vašem sto puta ćemo osvetiti cvjetne živote vaše!

IVAN GAŠPAROVIĆ-GAŠO, član Pokrajinskog povjereništva SKOJ-a za Istru. Iako mlad on je prošao kroz dugi put borbe, tegoba i najtežih bojeva. Neumorno organizira i podiže u borbu omladinu Hrvatskog primorja. Dolazi u Istru, ne prezajući ni pred najvećim opasnostima i naporima. Njegov živi duh, silan polet, nesalomljiva volja svladali su lakoćom sve teškoće. Teško ranjen od fašističkog zrna i zvjerski mučen, drug Gašo daje svoj mladi život za slobodu Istre.

RADUNA BAN-MIRA, član Pokrajinskog povjerenstva SKOJ-a za Istru. Pred dvije godine polazi među prvima drugarica Mira u šume Primorja. A sav svoj mladenački polet daje u službu svome narodu u svetom oslobodilačkom ratu. Među prvima dolazi u Istru, gdje uči i organizira istarsku omladinu. Opkoljena od rulje šest stotina njemačkih razbojnika, junački pada pokošena mitraljezima morskog neprijatelja.

IVAN GOLAC, politički komesar II istarskog bataljona. Kroz 20 mjeseci ljutih i krvavih bitaka omladinac Golac daje sve svoje mlade sile svome porobljenom narodu. I on dolazi iz Primorja u našu Istru da stvara mlade istarske partizanske jedinice. Opkoljen u jednoj kući, od rulje njemačkih bandita, Golac se ne predaje. Nakon dva i po sata neravne borbe, ubivši šest bandita, sam oduzima sebi život.

JOSIP ŽUPANIĆ-JAKOB, sin nepokorene Istre, među prvima je u borbi za slobodu svog naroda. Neumoran i predan svom dušom oslobodilačkom pokretu, on daje svoj život u času kad ga njegova draga Istra najviše treba. Prokazan prokletim izdajnikom, on se sam ubija, da ne padne u ruke njemačkim krvnicima.

Ovi dragocjeni životi najboljih sinova hrvatske domovine neka rasplamte vatru mržnje i povedu u još odlučniji boj sve Istrane i Istranke.

Njihove žrtve ne smiju biti uzaludne! Ne smiju ostati neosvećene!

VJEČNA SLAVA JUNACIMA PALIM ZA SLOBODU ISTRE!

I ZAPADNA ISTRA SE BUDI

Među brojnim pozdravnim brzojavima, koji se upućuju iz čitave Istre našem Vrhovnom Komandantu Maršalu Titu i narodnoj vladi, stižu i oni iz zapadne Istre, za koju su fašistički gadovi tvrdili da je za uvijek pokorena. Na brojnim mitinzima Rovinjskog kotara klicali su hrvatski i talijanski rodoljubi svome komandantu i novoj naprednoj Jugoslaviji, čiji su oni sada građani. Od 7 do 24 januara seljaci, radnici i građani Rovinja i okolice održali su 9 zborova, sa kojih je među ostalim poslat i slijedeći brzojav rovinjskih radnika narodnoj vladi:

»NACIONALNOM KOMITETU OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE

Istarski radnici, talijanske narodnosti, iz kotara Rovinja, poslije dugog austro-ugarskog i talijansko-fašističkog ropstva, pozdravljaju u ličnosti Maršala Tita njihovog jedinog i pravog predstavnika. Federativna Demokratska Jugoslavija jedina će osigurati slobodan život, mir i napredak svima narodima Jugoslavije, kao i talijanskim manjinama Istre.

ŽIVIO NAŠ VOĐA DRUG TITO I NARODNA VLADA!

ŽIVJELO JEDINSTVO HRVATA I TALIJANA ISTRE U BORBI!

RUSKA BRAĆA MEĐU NAMA

U svojim posmrtnim trzajima Hitler je odlučio da svoju razbijenu vojsku »pojača« ruskim zarobljenicima. Mučeni užasnom glađu i pod revolverskom cijevi bili su odvedeni na front. U Rusiju ih nisu poslali, jer znaju, da bi odmah prešli Crvenoj armiji. Mislili su da će im u Jugoslaviji pomoći. Ali i ovog puta su se njemački razbojnici prevarili.

»Krv nije voda«. I zaista ruska braća traže svaku priliku da pređu u naše redove. Tako su 28. I prešli u Hrvatskom primorju 30 mladih Rusa u redove naše vojske. Prije su se osvetili njemačkim divljacima, ubivši ih 11. S obom su donijeli 2 puškomitraljeza, 34 puške i 2 autom. pištolja »Mi smo uvijek pucali u zrak, znali smo dobro da ste vi naša braća« — pričaju nam oni. Sa puno osjećaja govore o svojoj naprednoj domovini i o radosnom životu u njoj. Grlili su naše borce i s velikim oduševljenjem dobrovoljno su se prijavili u naše vojne jedinice. Tako će se oni opet boriti za uništenje fašističke kuge i ubrzati svoj povratak u rođenu sovjetsku domovinu.

AMERIČKI AVIJATIČARI U NAŠOJ ISTRI

Pred par dana su seljaci iz okoline Rovinja predali jednoj našoj partizanskoj jedinici 7 američkih avijatičara. Oni su se padobranima spustili, zbog kvara aviona, prigodom bombardiranja Udina, na istarsko tlo. Saveznički avijatičari bili su sretni da su — kako oni kažu — došli k svojim saveznicima partizanima i tako se spasili njemačkog zarobljeništva. Bili su oduševljeni našom dobrom organizacijom i iznenađeni privrženosti čitavog naroda Istre narodnooslobodilačkoj borbi. Oni će biti preko oslobođenog dijela naše domovine vraćeni svojoj avijatičarskoj komandi u Italiju.

Američki avijatičari pričat će pored svega, što su vidjeli, i to, kako su u nekadašnjoj porobljenoj Istri našli mlade partizane čete i borbenu narod Istre spreman da svojim vlastitim snagama izvojuje potpunu slobodu u krilu hrvatske domovine.

ISTRANI BLIŽI SE ČAS OSLOBOĐENJA. ZBIJTE SVOJE BORBENE REDOVE

Iz bratskog SSSR:

PROMJENA USTAVA

Vrhovni sovjet SSSR-a donio je odluku o promjeni, t. j. o dopunama sovjetskog ustava. Te se dopune odnose u prvom redu na vojsku i diplomatska zastupstva pri stranim državama. Od sada će svaka savezna republika Sovjetskog saveza moći imati svoje vlastite vojničke formacije, koje će biti u sastavu Crvene armije. Isto će tako svaka savezna republika moći imati svoje posebne diplomatske predstavnike, koji će održavati samostalnu diplomatsku odnose s onim državama s kojima će savezne države to smatrati potrebnim i korisnim. U savezним republikama će se osnovati samostalni komesarijati vanjskih poslova. U bijeloruskoj i ukrajinskoj saveznoj republici već su osnovani pučki komesarijati vanjskih poslova. Za pučkog komesara vanjskih poslova ukrajinske SSR imenovan je poznati ukrajinski pjesnik Konnejčug.

Ovo novo proširenje prava sovjetskih saveznih republika, odraženo u promjeni sovjetskog ustava, od velikog je značaja i nov je dokaz čvrstine ravnopravne bratske zajednice sovjetskih naroda.

» OSVETNICI KATINA «

Nedavno je jedna specijalna sovjetska komisija završila svoj rad i objavila dokumente o zvjerskom ubijstvu, koje su Nijemci izvršili nad poljskim oficirima u šumama Katina kod Smolenska. Ta su zvjerstva Nijemci htjeli pripisati Rusima. Sada je komisija nepobitno utvrdila neoborivim dokazima da su poljske zarobljenike pobili Nijemci, kad su okupirali te krajeve.

Sada se u poljskim jedinicama, koje se bore u redovima Crvene armije, skupljaju novčani prilozi za nabavku novih tenkova koji će nositi ime: »Osvetnici Katina«.

FRANINA I JURINA

Jur.: Zdravo, družo Franina!

Fr.: Za siguro si vre čuja, da se je oni advokat Mogorović iz Pazina proda Jur.: A, znaš, vajk je ča, ma je boje da ti meni ča povidaš, zač ti si već od pulitike...

Fr.: Za iguro si vre čuja, da se je oni advokat Mogorović iz Pazina proda Nemcon i avanca kako neki šotoprefeto.

Jur.: San čuja, san, zрман, ter su ga i u djornalu litratili kao nikega debelega puka, di štije iz nike harte i obećaje kako će bit dobar i slušat svoje nemške i fašističke gospode. Ja bin se raje ubija, nego posta ruglo i izdavnica svoga naroda.

Fr.: Ma si vidiya, brat moj, kako su šegavi ti nemški breki. Bi nas stili privarit i sad — kad jin zvonu zadnje ure — se činit vidit, kako su nan pretelji, ki nam daju šotoprefete, hrvatske škole, djornale i drugo...

Jur.: Ma jušto kad smo na tren, te molin kako Boga, pogledaj ča su Nemci dilili po našin selima.

Fr.: Daj simo da vidin. (Stije)... »Istrijani, domišljate se kako ste stali dobro, prvo nego su partizani prišli, nič van ni falilo«... O, vrazja krv njihova lažljiva, ča mi da smo dobro stali?

Jur.: Gnusi smrdljivi, oni bi nan još jen bot dopejali fašiste, da nas skupa z njimi ubijaju, zapiru i da nan požeru vu našu intradu, ma vero ovi bot nete imat tega gušta, zač se mi borimo i vre sad smo parat maše slobodne hrvatske domovine i nima već te force koja bi mogla to kambijat. Nas je pozva naš komandant, drug Tito i mi ćemo se svi zdignut kako jedan na oružje, zač nan bez tega nima spasenja.

Fr.: Tako, je tako, a iz njihovih krvavih ruk mi nećemo ni falše prefete ni lažljive djornale i škole, da nan truju mladinu.

Jur.: A si vidiya ti one lipe kalendare na hrvatskom jeziku, čera mi je naša Lucija jenega donesla. Vidiš, šteso i nisu toliko slabi ti Nemci, kad su dali permeš da nan naši judi učine tako lipe...

Fr.: Orka tua maloršiga, ma ča to blebećeš? I to ti, ki biš pretendija bit narodni čovik. Ča ne vidiš da je to samo sliparija s kojon su i tebe zaslipili? Znaš, proprio mi gre da ti rečen jeno dvi...

Jur.: Ben, krv moja, ča se rabjaš?

Fr.: Po majku, kako se neču rabjat kad ne pensaš ni koliko puran. Ter san ti pre jen hip govoriya kako bi nas stili privarit. Nisu to ni naši pravi kalendari, niti su judi ki su ga udelali pravi narodni judi. Su našampali i fotografiju našeg biskupa Dobrile, Bog ga pomiluj, a oni su išli, kako pekjari, molit milost od naših krvnika, ki su u šteso vrime ubijali i palili po šainima, Bokordičima, Liscu, Marinčićima i Škrapnu. Starim judima su ubrtice davali i gi hitali kako blago u njihove kamione.

Jur.: Da bi ga šajeta, prokleti vuki.

Fr.: To si vrži dobro u glavu da mi od njih nič ne želimo iskat. Bumba i puška su sad one, ki z njimi delaju konte. A ti biš se da kojanat kaško i miš na mrvu sira.

Na kuščić sira biš se pustija čapat u trapulu.

Jur.: Vražji štriguni, sad kmoć ja vidin, da nisan nič pensa. Potega si mi ispid oči crni faco. Oni bi stili narod odvré i ga zaslipit s ovakovin zogatu-
lima, kako i malo dite. Ma vero nete to nikad moć.

Fr.: Ej, družu Jurina, će, će altroke da neće, ako budu svi pensali kako i ti.
Jur.: Ča ćeš, je jušto da, moramo se borit i anke študiat. Njih je čuda manje
od nas, ma mi bi mogli šteso bit jači ko ne budemo znali vidit, da se čuda
boći pod kožon od kozlića skriva vuk.

Fr.: Tako, vidiš, me pježa da govoriš, a me kako neumni otrok.

Jur.: Vero ću od sad već pensat, zrman moj, a sad moran poć, zač me čekaju
moji judi. Smo Nemcima pripravili jenu lipu akciju. Danas ćemo mi njih u trapulu
ćapat. Drugi bot ću ti povidat kako je bilo.

Fr.: Ben, hodi i dovidova!

Jur.: Neka te Bog živi, pametni i pošteni moj ćovik!

OMLADINA SE NATJEĆE

Omladina Istre na svakom koraku iskazuje svoju veliku ljubav prema Na-
rodnooslobodilačkom pokretu i prema borcima za slobodu domovine. Preko
organizacije Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Hrvatske, — Istarska
omladina se natjeće u davanju i skupljanju pomoći za našu Narodnooslobodi-
lačku vojsku. Tako je omladina Trviža sakupila 385 lira, 5 kg graha, 58 kg.
brašna, 7 kg slanine. Omladina sela Krškike sakupila je 520 lira, 139 kg brašna,
i 1,5 kg slanine. Omladina Botonege dala je 195 lira, a ona iz Črišnjevica i Gr-
dog Sela 352 lire.

NASTUPANJE CRVENE ARMIIJE NA ZAPAD

Trupe I ukrajinske fronte pod komandom generala Vatutina osvojile su
važne njemačke obrambene i administrativne centre, gradove ROVINO i LUCK.
Crvena armija nastavlja svoje napredovanje prema Kovelu i Lavovu. Trupe
III ukrajinske fronte, pod komandom generala Malinovskog, izvršile su novi
prodor na sektoru donjeg Dnjepira, jugoistočno od Krivojroga i Nikopola. U
dnevnoj zapovijedi Maršala Staljina od 6. II objavljena je ta nova velika po-
bjeda proboja njemačke fronte u dubini od 45 do 60 km na fronti širokoj 170
km. U 4 dana bojeva Crvena armija je na tom sektoru istrijebila preko 12
hiljada i zarobila više od 2 hiljade Nijemaca. Oslobođen je grad i važna že-
ljeznička raskrsnica APOSTOLOVO i MARGANEC i još 250 drugih mjesta.
Razbijene su 4 pješadijske i 3 tenkovske divizije, a 5 drugih njemačkih divizija
je opkoljeno. Trupe II ukrajinske fronte generala Konjeva uništavaju 10 nje-
mačkih divizija, koje su potpuno opkoljene zapadno od Čerkasija, na liniji Zve-
nigorodka — Špola.

Na Lenjingradskoj fronti trupe generala Mereškova nastavljaju napredo-
vanje. Cijela istočna obala rijeke Narve, od mora do Pejpus jezera, nalazi se
u rukama Crvene armije. Samo u dva tjedna bojeva na tom sektoru sovjetski
borci istrijebili su 40 hiljada i zarobili preko 3 hiljade Nijemaca, uništili i za-
robili ogromne količine ratnog materijala. U svojem bezglavom bježanju Ni-
jemci ostavljaju za sobom topove, municiju i hiljade kamiona.

NAŠA NOV OSLOBAĐA NOVE GRADOVE

Poljednjih dana naša NOV vodi uspješne ofenzivne bojeve. U Centralnoj
Bosni oslobođeni su gradovi FOJNICA i KREŠEVO u okolici Sarajeva. U za-
padnoj Bosni oslobođeni je grad KUPRES. U Lici se vode uspješni bojevi proti

njemačkih kolona, koje se probijaju u Hrvatsko primorje. U Hrvatskom primorju nanoseni su, naročito kod Novog, teški gubici njemačkim kolonama. Kod Ogulina zaustavljena je njemačka ofenziva. Naši su borci Nijemcima nanijeli teške gubitke. U Slavoniji naši borci uspješno prekidaju saobraćajne veze neprijatelja, uništavaju vlakove i materijal Nijemaca. U obranbenim bojevima u Sloveniji naši su borci nanijeli Nijemcima znatne gubitke.

AKCIJE ISTARSKIH PARTIZANA

U cijeloj Istri naše čete i bataljoni nemilosrdno trijebe njemačke bandite. Samo od 1. do 20. januara istarski su partizani istrijebili više od 120 neprijateljskih vojnika, među kojima i 21 oficira. Broj ranjenih Nijemaca i crnokošuljaša u istom razdoblju mnogo je veći. Razoružano je 18 karabinjera. Istovremeno naši su borci zaplijenili slijedeći ratni materijal: 150 kvintala eksploziva, 4 puškomitraljeza, 8 automatskih pušaka, 22 puške i drugo. Uništeno je 12 motornih vozila, 3 su oštećena, uništena jedna lokomotiva, zapaljena jedna željeznička stanica.

2. II jedna naša jedinica napala je neprijateljski kamion na cesti Trst-Rijeka. Kamion je uništen. Zarobljena su 4 Nijemca, dok ih je 5 ubijeno. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez i drugi ratni materijal.

U Kastavštini su posljednjih dana naši borci ubili više njemačkih vojnika.

Svakodnevnne smione i uspješne akcije istarskih partizana protiv njemačkih razbojnika i crnokošuljaša dostojan su odgovor okupatoru za hapšenje, palenja, pljačku i zvjerstva, koja vrše nad našim narodom.

SVE ŽEŠĆE BORBE U ITALIJI

Iz Londona javljaju o sve žešćim borbama na talijanskom ratištu. Na savezničkom mostobranu južno od Rima Nijemci su izvršili nekoliko protunapada. Kod Ancia, gdje su se Saveznici nedavno iskrkali, Nijemci su koncentrirali 5 divizija. Jedinice V savezničke armije vode ulične borbe u gradu Kasino.

RACIJE NA RIJECI

Pred nekoliko dana njemačka policija na Rijeci izvršila je raciju po gostionicama i pohapsila više od 300 ljudi, koji su otpremljeni na prisilni rad u Njemačku. Ovaj slučaj najočitije nam otkriva neprijateljske namjere s našim narodom. Nijemci hoće da kod nas mobiliziraju radnu snagu i meso za topove, kojima bi htjeli spasiti svoju propalu stvar. Od takvih njemačkih nasilja postoji samo jedan izlaz: stupanje u Narodnooslobodilačku vojsku koja pruža najbolju zaštitu.

SLUŠAJTE NAŠE RADIO STANICE: »Slobodna Jugoslavija« govori: u 8,05; 10,05; 16,05; 18,05 i 20,15 sati na valu od 25,36 metara. Stanica AVNOJ-a govori svaki dan u 12,45 i 20,30 sati na kratkom valu u sektoru od 45 metara.

Izdaje Prop-odjel Oblasnog NOO-a za Istru

Crtež prikazuje poluotok Istru, na koju prstom pokazuje Badoljo, uz koga je Emanuel sa krunom, a u njih s lijeva je kralj Petar II s ispruženom rukom, moleći milostinju, a pored njega Draža podignutim nožem. Ispod crteža je ovaj tekst:

RAČUN BEZ KRČMARA

BADOLJO:

»PRESVETLA KRUNO, KAKO ĆEMO SE POGODIT ZA OVU PROVINCIJU?«
KRALJ PETAR II.

»EČELENCO, VI ZNATE DA SMO JA I MOJ DRAŽA, KAKO I DO SADA NA SVE PRIPRAVNI. ZA DOBRE ŠOLDE ĆEMO SE LAKO REGULAT.«

KRALJ V. EMANUEL III

»DA, PRESVITLA KRUNO, ANKE JA SAN PRIPRAVAN NA TO, SAMO MI SE VIDI DA SE JE OVI BOT ZBUDIJA PRAVI GOSPODAR — NAROD ISTRIJANSKI, PA ME JE STRAH DA ĆE NAN OVA LIPA, TUSTA JAREBICA Z RUK ZLETIT. .«

GLAS ISTRE — Broj 8, 19. februara 1944.

ZIVJELA SLAVNA CRVENA ARMIJA

Htio Hitler — zla mu mati —
Nasred Moskve zimovati,
Al' se grdno prevario
Baš pred Moskvom kad je bio...
(Narodna)

23. veljače 1918. godine, pred 26 godina, rodila se Crvena armija, stvorena da brani i odbrani dragocjene plodove, koje je sovjetski narod stekao velikom oktobarskom revolucijom.

Odmah po svom ostvarenju Crvena armija i mlada Sovjetska Republika pobjeđuju plaćenike međunarodne reakcije Kolčaka, Denjikina, Judeniča, Krasnova, Vrangela, Pilsudskog i druge, tjeraju njihovu vojsku preko granica sovjetske zemlje. U velikim i značajnim pobjedama kod Narve, Pskova i Perekopa već je onda Crvena armija stekla neumrlu slavu.

Neprijatelj je morao napustiti sveto tlo ruske zemlje, oslobođena domovina mogla se je u miru podići i izgraditi.

Novi sretan i radostan život cvjetao je u bratskoj Sovjetskoj Rusiji, kada je 1941. godine podivljao Hitler mučki upao u njezin teritorij. Otpočela je najveća bitka svijeta. Svojim »Blitzkriegom«, poslije nego je razbojnički opljačkao čitavu Evropu, naoružan do zubi sa desetinama hiljada tenkova, aviona i topova, Hitler je u svojoj bolesnoj fantaziji već vidio pod svojim nogama »boljševičkog kolosa«. On je u početku imao, doduše, prividnih uspjeha. I tada — kad su neupućeni gubili vjeru — održao je veliki Staljin povjesni govor u kome je, kao i 1918. godine neumrli Lenjin, pozvao čitavii sovjetski narod za obranu socijalističke domovine. On je najavio plansko odstupanje Crvene armije i napuštanje bogatih predjela plodne Ukrajine, ali isto tako i nesalomljivu vjeru u konačnu pobjedu. Hitlerove rulje doprle su do pred samu Moskvu. Likovali su fašistički razbojnici, a u našoj su Istri, uvjereni da su već izvojštili pobjedu, počeli još žešćim razbojstvima. U Trstu su već bili odštampani veliki plakati s natpisima: »Moskva je pala«, »Rusija je pobjeđena«, »Staljin je pobjegao u Njujork« itd.

Ali ubrzo stižu radosne vijesti. Crvena armija je snažnom protuofenzivom razbila pakleni plan Hitlerovog ratnog stroja i pobila sve podle laži i izmišljotine. Moskva je ostala ruska, sovjetska. Priča o Hitlerovoj nadnaravnoj i nepobjedivoj vojsci zauvijek se rasplinula.

Još jednom je Hitler u oktobru 1942. godine provalio duboko u Sovjetsku zemlju sve tamo do Staljingrada i Kavkaza. Opet je neprijatelj likovao, ali

nepobjediva Crvena armija u najveličanstvenoj bitki povijesti svijeta smrвила je Hitlerove armije i kod Staljingrada zarobila preko 300 hiljada vojnika. Svijet je još jednom ostao zadivljen i zapanjen. Oni koji nisu vjerovali u snagu Sovjetskog Saveza govorili su da se dogodilo čudo. I od tada ne prestaje niti će prestati triumfalni marš Crvene armije sve dok se iz svete zemlje sovjetskih naroda ne istjeraju i unište njemačko-fašistički razbojnici i njihove sluge. Velike pobjede pred Moskvom, Lenjingradom i Staljingradom i ponovo osvajanje Rostova, Harkova, Kurska, Orela, Brijanska, Kijeva, Smolenska, Žitomira, Novogoroda, Luge i hiljade drugih gradova i mjesta ispunjaju milijune porobljenog i slobodoljubivog čovječanstva nadom, vjerom i borbenim duhom. Crvena je armija daleko najmoćnija vojska na svijetu. Ona crpi neizmjerne snage iz dubina velikog sovjetskog naroda s kojim je ona čvrsto srasla. Ogromnu većinu Hitlerovih divizija vezuje Crvena armija za Istočno bojište. Samo tome zahvaljujući bile su omogućene pobjede Saveznika u Africi i Italiji. A SVE NAŠE POBJEDE I ČITAVA NAŠA BORBA BILE BI BEZNADNE BEZ MOĆNE CRVENE ARMIJE I NJENIH SLAVNIH POBJEDA.

Uoči 26-og rođendana Crvene armije iz Moskve opet grme topovi i najajuju nove pobjede. A svi narodi federativne Jugoslavije iz dubine duše kliču:

NEKA JE HVALA I ČAST CRVENOJ ARMII!

MOBILIZACIJA NAŠ GLAVNI ZADATAK

Neprijatelj opkoljava naša sela, kupi što je sposobno za vojsku i odvodi u Njemačku. Našim sinovima daju puške da još jednom pucaju po rođenoj braći ili ih odvlače u njemačke rudnike i fabrike da tamo daju svoju snagu i živote za Hitlerove razbojnike. Ali toga je dosta. Tito nas je pozvao i to posljednji puta. Vodi se rat za slobodu, ili s narodom, ili protiv naroda. Ili biti narodni borac, ili izdajnik. Tako se postavlja stvar, tako i nikako drugačije.

Istrani to shvaćaju. Svakog dana javljaju se novi borci. Stvaraju se čete i batalioni. Mobilizacija postaje masovna.

IZVRŠITI USPJEŠNU MOBILIZACIJU NOVIH SNAGA I OSIGURATI NJENO SPROVODENJE — to je najvažniji zadatak, koji se postavlja pred sve naše organizacije u prvom redu pred naše narodnooslobodilačke odbore.

Novomobilizirani moraju u starijim borbama naći prave drugove, koji će ih brzo uvesti u nov život. Na punktovima treba da im se omogući odmor, osiguraju brze veze i dobra hrana. Naša borbena pjesma neka se ori posvuda. Novomobilizirani moraju sa sobom imati sve potrepštine, a naročito da budu dobro obučeni. Za stvari koje ne mogu sami nabaviti, pobrinut će se NOO-i uz pomoć odbora USAOH-a i AFŽ.

Samo općim narodnim ustankom i mobilizacijom svih Istrana bit će osigurana i ostvarena potvrda AVNOJ-a o priključenju Istre zajednici Južnih Slavena — demokratskoj i federativnoj Jugoslaviji.

Sudbina Istre je prema tome samo u našim rukama. Aktiviranje čitavog naroda u narodno-olobodilačku borbu, stvaranje jedinstva fronta i pozadine, to je garancija naše pobjede.

LJ. D.

NEĆEMO »FALŠIH« NARODNJAKA

Naši najnoviji politički i vojni uspjesi — stvaranje narodne vlade pod vodstvom najboljeg sina, Maršala Jugoslavije, Josipa Broza Tita, dalekovidne odluke AVNOJ-a i kršenje šeste njemačke ofenzive — oduševljavaju za sveti domovinski rat sve šire narodne mase. Ali uza sve to još uvijek ima i kod nas u Istri onih potajnih ljudi, onih gadnih crva, koji žele rovariti i odvrćati narod od borbe. Ovim »falšim« rodoljubima nije nikad bilo stalo do sreće i slobode našega naroda, već samo do njihovih prljavih interesa.

Ovi janjci u vučjoj koži traže vezu s našim ljudima i organizacijama i prikazuju se našim prijateljima. »Očinski« nam savjetuju da stpljivo čekamo i podnosimo, jer sad još nije došlo pravo vrijeme oružane borbe. Oni žele pomoći njemačkim razbojnicima, jer se boje vlastitog naroda, a s druge strane traže i održavaju potajne veze s raznim izrodima kralja-izdajice, kojeg je naš narod već osudio i zabranio mu povratak u našu zemlju.

Kao i svi farizeji i kukavice ne istupaju otvoreno protiv naroda, već se kao mačke pretvaraju služeći se zmijskim lažima, kojim bi htjeli stvoriti zabunu i spriječiti oružani narodni ustanak. Ova gospoda pričaju narodu kako su u Istri velike njemačke sile. Međutim svi dobro znamo, da su Nijemci pri slomu, da su bili prisiljeni dovesti baš u Istru ruske, poljske, talijanske i druge zarobljenike, kako bi ih ovi štitili od partizana. Svi ovi pak vrebaju svaku priliku da se predaju našim borcima. Dalje ti isti pokvareni ljudi stalno šire glasine o velikim njemačkim »rastrelamentima«. Tako su pred kratko vrijeme govorili, kako je na Poreštinu stigla velika njemačka vojska i fašisti, koji će uništiti sve partizane, itd. Međutim se je ustanovilo, da se radi svega od nekih pedesetak šarenih vojujka, od kojih su samo neki bili Nijemci. Ovi isti »narodni« ljudi pronašli su neke propalice i šalju ih po Istri s partizanskim kapama i slikom druga Tita. Ovi tipovi na račun partizana traže na silu od naroda novac. Time žele ocrniti ime poštenih narodnih boraca, i drugo, saznati na taj način gdje su centri naših NOO-a, vojnih komandi, itd.

Ali sve te njihove prljave igre ne će smesti naše Istrane. Oni već preziru njihov podmukli rad. Ove narodne izdajice htjele bi danas, pomažući Nijemcima, oslabiti narodnu borbu i tako sutra stvoriti u Istri neko sklonište za sebe i svoje gospodare, bilo da ovi pripadaju kralju Petru i Draži Mihailoviću ili kralju Emanuelu i Badolju. Ali svima njima mi danas poručujemo:

NE ČETE NAS VIŠE PREVARITI NI PRODATI! Pod vašom jagnječom kožom, kojom se želite maskirati, mi dobro vidimo vaše krvave vučje zube. Slobodna će biti Istra u sretnoj zajednici naroda Jugoslavije, od Trsta do Crnog mora, ali bez vas. **VI ČETE TADA SJEDITI SKUPA S NJEMAČKIM ZLOČINCIMA NA OSUĐENIČKOJ KLUPI NARODNOG SUDA.**

PROŠLO JE VRIJEME »ŽUPANA« I »KAPOVILA«

Neki »župani« i »kapovili« još uvijek ne znaju da je njihovo vrijeme prošlo. Osobito na Poreštini i Tinjanštini oni se povezuju s fašističkim općinskim upravama i raznose po selima »aviže« za plaćanje poreza (šteura). Neka paze što rade ti »župani« i »kapovile«. Istra više neće fašistima plaćati šteure, jer priznaje samo svoje NOO-e.

U NAŠE REDOVE STIŽU NOVI RUSKI ZAROBLJENICI

Komandir Nikolaj Montikov i još 19 drugih ruskih zarobljenika, nakon toga što su u Puli pobili 14 njemačkih vojnika, došli su s oružjem u naše redove. Njih su nacistički otimači pred 2 godine zarobili na istočnoj fronti. Za to vrijeme Montikov i njegovi drugovi prošli su dugi i krvavi put patnji i stradanja, daleko od svoje ljubljene zemlje, u milosti i nemilosti zakletih neprijatelja svoje domovine i svih naroda svijeta. Mučili su ih glađu i zlostavljali su ih kao što samo zvijeri mogu zlostavljati ljude. Nijedna zemlja u modernoj povijesti čovječanstva nije radila sa svojim ratnim zarobljenicima ono što danas čini Hitlerova Njemačka sa sovjetskim zarobljenicima. Švapski krvoloci ubijaju u masama sovjetske zarobljenike. To čine prema svom luđačkom planu, koji ima za cilj potpuno istrebljenje svih slavenskih naroda, a u prvom redu ponosnih naroda Sovjetskog Saveza. Montikov i njegovi drugovi, koji su Nijemcima pobjegli iz Pule, s užasom pričaju o strahotama u njemačkom paklu. U traganju za topovskim mesom Hitler se je sjetio da bi od

ruskih zarobljenika mogao stvoriti svoje vojnike. Tako su i Montikov i njegovi drugovi bili prisiljeni od Nijemaca da prime oružje i poslani su ovamo, da se bore protiv nas. Ali su se hitlerovski banditi još jedan put ljuto prevarili. »Mi smo vaša braća i borit ćemo se zajedno s vama protiv švapskih neljudi za slobodu svoje i vaše donovine«, — rekao je Montikov grleći prve partizane koje je susreo. Mladim Kalmicima i Kozacima iz dalekih stepa Povolžja sjale su oči kao rosa, kad su ugledali prve petokrake zvijezde na kapama naših partizana. »Sad smo s vama i borit ćemo se protiv neprijatelja do zadnje kape krvi«, rekli su Montikov i njegovi drugovi na mitingu u selu M., kličući Staljinu i Titu.

Lagala je njemačka propaganda, kad je tvrdila da ruski zarobljenici dobrovoljno uzimaju oružje za borbu protiv sovjetskih vlasti. Dolazak ovih novih ruskih zarobljenika u naše redove, koji oduševljeno pričaju o svojoj velikoj zemlji i hoće da se bore za njenu slobodu, nov je dokaz, da herojski duh protiv nacističkih barbara plamtii i da je nepokolebiv i u srcima onih ruskih zarobljenika, koji i dalje proživljavaju strašne dane u klijestama njemačkog pakla. Kao i sve do sada, Hitleru je propala i spekulacija s mesom ruskih zarobljenika.

NEUSTRAŠIVOST ISTARSKIH PARTIZANA

Nov vidan dokaz heroizma i borbene sposobnosti istarskih partizana pružila je jedna naša četa u nedavnoj borbi s premoćnim neprijateljskim snagama, koje su je bile opkolile u sektoru kotara Pule.

Jake neprijateljske formacije uspjele su, da noću opkole četuu. Situacija je bila teška. Neprijatelj je bio daleko jači, a ipak je trebalo prihvatiti borbu i probiti obruč. Borci komandiri brzo su se snašli. Za čas je četa bila raspoređena i borba je započela. Naši mitraljezi su štekali puna tri sata. Puna tri sata se je naša tanad zabijala u živo meso švapskih bandita. Mladi ali neustrašivi partizani Istre prezrevši smrt pucali su iz stojećeg stava na Nijemce. Vještim manevriranjem na terenu i zahvaljujući smjelosti boraca četa je nakon tri sata žestoke borbe izvršila svoj zadatak: — probila je njemački obruč i izvukla se je izgubivši samo jednog borca, koji je pao junačkom smrću. U toku borbe Nijemci su zabunom pucali jedni po drugima i tako povećali broj svojih mrtvih i ranjenih, koji je bio vrlo velik.

Za smjele i neustrašive borce nema neprijateljskog obruča, koji se ne bi mogao probiti. To je još jedanput dokazala naša hrabra istarska partizanska četa kod Pule.

S.

NAROD NE ĆE SLUŠATI NALOGE OKUPATORA

Po nalogu njemačke prefekture, fašističke općinske vlasti u Labinu izdale su nalog vlasnicima imanja i zemljišta uz ceste, da posijeku sva stabla i grmlje i odstrane sve zidove i druge zapreke do na 100 m od ceste. U tom nalogu se naglašuje, da će se svaki onaj, koji ne izvrši naređenje smatrati u prijatelje partizana i da će biti strijeljan. Rad oko odstranjivanja spomenutih zapreka mora se obaviti bez obzira na to, da li je lijepo ili ružno vrijeme. Njemačke vlasti da će pružiti oružanu zaštitu onima koji budu radili na čišćenju toga terena.

Zaštićujući interese naroda, Kotarski narodnooslobodilački odbor za Labin pozvao je narod svoga kotara da ne posluša naređenje njemačke prefekture i fašističke općinske vlasti. Svaki onaj koji izvrši naređenje Njemaca smatrat će se narodnim izdajnikom i s njim će se postupati kao što se postupa s okupatorom. Jedina i prava narodna vlast u Istri su NOO-i koji su izraz narodne volje i narodnih interesa. Poštivat ćemo samo njihova naređenja.

O PROMJENAMA SOVJETSKOG USTAVA

Govor Molotova i promjene koje su izvršene u sovjetskom ustavu naišle su na veliko interesovanje u cijelom svijetu. Narodi Jugoslavije, kao i svi drugi slobodoljubivi narodi primili su te promjene kao nov dokaz unutrašnje snage i čvrstine Sovjetskog Saveza i velike političke zrelosti pojedinih sovjetskih naroda.

U neprijateljskom taboru promjene sovjetskog ustava izazvale su još veći strah i zaprepaštenje. Gebelsova propaganda podvaljivanja i laži vidi u tome neki »novi manevar Moskve za njeno prodiranje u Evropu«.

Odluke Vrhovnog sovjeta o promjenama, odnosno dopunama sovjetskog ustava imaju veliko historijsko značenje i one će imati vidnih posljedica u budućnosti Sovjetskog Saveza. One znače potpuno osamostaljenje pojedinih saveznih republika, a s druge strane konsolidaciju unutrašnje povezanosti Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika.

Od sada će svaka Savezna Republika imati svoju vojsku u sastavu Crvene armije i vodit će voju vanjsku politiku potpuno samostalno.

Temeljni smisao tih dalekosežnih odluka Vrhovnog sovjeta jasan je na prvi pogled: one znače potpunu ravnopravnost sovjetskih naroda u odlučivanju sa svojom sudbinom. Takve odluke i takve promjene mogu se izvršiti samo u zemlji gdje je narod jedinstven i koja je jaka kao Sovjetski Savez.

Od tada sve veći strah u Hitlerovom ratnom taboru pred onim što će doći i što će se dogoditi sutra. Od tada neograničena vjera cijelog svijeta u pobjedu nad fašizmom, koju kuje SSSR sa svojom Crvenom armijom.

ŽIVJELA 26-GODIŠNJICA SLAVNE CRVENE ARMIJE!

UNIŠTENO DESET NJEMAČKIH DIVIZIJA U OKUCI DNJEPA

Odlučnim obuhvatnim operacijama uspjele je grupama generala Kanjeva likvidirati otpor deset njemačkih divizija koje su bile opkoljene u okuci Dnjepra. Te njemačke divizije predstavljale su veći dio snaga njemačke VIII armije. U toku uništavanja tih deset divizija, Rusi su istrijebili 52 hiljade njemačkih vojnika i oficira, dok se je 11 hiljada Nijemaca predalo. U svojim bezuspješnim pokušajima da priteknu u pomoć opkoljenim divizijama, Nijemci su izgubili još 20.000 mrtvih.

Napredujući u pravcu Pskova Rusi su zauzeli još niz nastanjenih mjesta. Njemački ratni izvještaj javlja, da su njemačke trupe ispraznile Staraja Rusa

UPORNE BORBE NAŠE VOJSKE

Naša Narodnooslobodilačka vojska vodi uporne borbe u cijeloj zemlji. U Bosni su postignuti novi uspjesi. U Makedoniji bačeno je u zrak nekoliko vlakova. Slovenske jedinice NOV prešle su na desnu obalu Soče kod Gorice i vode uspješne borbe s Nijemcima. U Sloveniji je razbijeno više njemačkih kolona.

NEPRESTANE BORBE U ISTRI

Istarski partizani zadavaju Nijemcima i crnokušljašima iz dan u dan sve žešće udarce. Stalno stižu vijesti o novim uspješnim akcijama naših četa i bataljona u cijeloj Istri:

— U Mošćeničkoj Dragi partizani su jurišajući na karabinjersku kasarnu ubili 6, a ranili 3 karabinjera.

— Kod Rakitovca partizani su uništili vlak i pobili 53 njemačka vojnika.

— U borbi kod sela Špadići jedna naša jedinica napala je njemačku kolonu. Ubijeno je 16 Nijemaca, dok ih je 18 ranjeno.

— Kod Mrčane partizani su ubili 8 fašista i nekoliko su ih ranili.

— U napadu na njemačke kamione na cesti Trst-Rijeka ubijeno je 5, a zarobljeno 4 Nijemca.

— U selu Poljanama zarobljeno je 19 karabinjera.

— Kod sela Orjak partizani su vodili 2 i pol sata tešku borbu s fašističkim banditima. Neprijatelj je ostavio 13 mrtvih na bojištu.

— Kod Labina izvršena je akcija protiv karabinjera, od kojih se je 15 predalo partizanima.

— 10. II jedan naš partizanski bataljon izvršio je napad na daleko nadmoćnije neprijateljske snage u Jelšanama. Neprijatelju su nanijeti krvavi gubici.

U svim tim akcijama istarski partizani zaplijenili su velike količine oružja i ratnog materijala. Naši gubici su srazmjerno mali.

PANIKA MEĐU SATELITIMA

Dolazak trupa Crvene armije na domak granica Poljske, Estonije, Letonije, Rumunjske i Mađarske izazvao je pravu paniku među Hitlerovim satelitima. Svi oni sada traže način kako bi se izvukli iz Hitlerovog zagrljaja i u isto vrijeme spasili svoje privilegije i prošli nekažnjeni. Osobito se je posljednjih dana jako razmahao pokret za mir u Finskoj. Finska vlada i parlament stalno viječaju. Finska štampa otvoreno raspravlja o miru i raspravlja o nekim »uvjetima« primirja. Kasno su se sjetila gospoda iz Helsinkija, da ih put kojim idu vodi u propast. Sada postoje samo jedan »uvjet« primirja, a to je predaja bez odlaganja.

FRANINA I JURINA

Fr.: O, dobro jutro, zрман, ča vre tako rano na delo?

Jur.: Ni rano, ne, Franina moj, mi Istrijani bi tribe da nikad i ne spimo, kad promislim koliko moramo još tega storit dokle dostignemo naše brate iz drugih kraji Jugoslavije.

Fr.: Imaš račun, da čuđa borbe i dela je još prid nami. Nego ča mi ne povidaš nič od one akcije, ča je vaša kumpanija oni dan udelala.

Jur.: Nisan ti tija vaje o ten govorit da mi ne rečeš da se falin. A, znaš, nikad nisan bija kuntentiji u životu. Najprvo smo gi mi pokosili, a pole su se oni još između sebe...

Fr.: Ma, kako, to ne kapin.

Jur.: Znaš krvi moja, lipo su nas bili opkolili sa deset puta većon forcon. Od svih strana vidiš Nemce. Ma mi nismo zgubili kuraj. Naš komandir Frane je tu. »Drugovi — nan je reka on — sad triba da svaki pokaže koliko vaja!« Nismo gubili vrime, vaje smo se razdilili i zeli položaje po trižićima okoli nas. Od svih strana smo hitali na nemške breke. Tri ure je durala borba.

Fr.: To gi je donke dōsti palo?

Jur.: Altroke. Oni su pensali a nas je cili bataljun. Mi smo in razbili obruč, smo se probili i prišli na sigurno, a oni su zgubili glavu i udri iz pušaka i mitraljeza jeni po drugima. Su padali kako kostanji po zemji... Od maših je slavno poginija jedan naš drug. To ti je bilo u kotaru od Pule.

Fr.: Po majku Boga, proprio ste bili junaki! Znaš da mi je ža, ča nis i ja bija tamo.

Jur.: A vero ti i more bit. Da biš bija vidija naše mladiće. Iz stojećeg su hitali u Nemce. Čoviku je teplo pri srcu dok promisli da je takovih junaki sve već po našim bataljunima i kumpanijama...

- Fr.: Kad čovik na sve to pensa, ne more ni virovat, da još ima onih, ki govore da ni ura, da je boje stat doma poli ognjišća, kad će i onako — povidaju oni — Nemci i fašisti zgubit vojsku.
- Jur.: Ti ki tako govore su, brat moj mili, naši najveći neprijatelji. Ča sad da čekamo uru, koju vražju uru, kad je već pasalo 12. Ča se more trpiti i mirno gledat, kako nan pjane nemške beštije oskvrnjuju naše kćeri, ubijaju i krađu naše sine da gi ponesu u nemške kave i fabrike od kuda neće već tornat.
- Fr.: Ter to je već nego bit munjen, zač samo oni ki zgubi po sven pamet in se more sad dat u ruke i zgubit život. Kad će brzo i njih tukat ono ča je tukalo njihove pretelje talijanske fašiste.
- Jur.: Tako su i nikoji Malomunci pensali. Nisu stili poč u borbu. Su čekali u rupi i su je dočekali kad su ih prid nekoliko den popejali Nemci.
- Fr.: Zrnan moj, ako ni nikad bilo vrime, da se svi Istrijani zdignu, onda je to sada. Pogledj, te molin, ča je tukalo talijanski narod. Su se dali zavest od fašisti i sada to plaćaju. I oni su čekali da jim drugi donesu slobodu. Kad je Mužulini uspensal da je finjeno, a to ti je, brat moj, bija tek početak za njih. Je priša drugi, ladro Badolja. Talijanski narod mora opet u rat kontra samom sebi. Oni ča su u Kalabriji i Šičiliji za interese Badolja i gobeta, a oni drugi za fašiste i Hitlera.
- Jur.: Je, danas je tako, češ nećeš, moraš se borit, ili s narodom ili kontra njemu.
- Fr.: Ne samo to, ma pogledaj ča je od talijanske zemje, od njihovi seli i kampa-nji. Neće zaostat kamen na kamenu. Oni se nisu zdigli da sami oslobode svoju zemju i zato moraju sad plaćati i to, dragi moj Jurina, strašno plaćat...
- Jur.: Ma san čuja, da se i po Italiji vre zdižu i da su počeli dobro tuć po Nemcima.
- Fr.: Su počeli su i oni, zač i talijanski narod sad pomalo spoznaje da se mora zdignut na oružje i stirat nemško-fašističke brigante, zač bez tega nima spasenja.
- Jur.: Ma znaš, proprio mi gre voja da svim onim, ča govore da ni još ura, sve glave stučen u zid, forši bi in se možgani razbistrili.
- Fr.: E, Junina moj ne triba, ne to, znaju oni dobro, da govore krivo samo jin ni u interesu, da se narod zdiže, i da bude slobodan. Zato su oni nasi neprijatelji, još veći nego Nemci.
- Jur.: I znaš, da su, zač oni su potajni falši, a brižan narod jin jako viruje i pensa da je forši boje stat na miru i čekat.
- Fr.: E, moj dragi družo Jurina, ma sad još malo ča moru. Naš narod u Istri zna da je njegov spas u slobodnoj hrvatskoj domovini i da se zato mora borit. Oni ča to još ni danas nete da vide naši su prvi i najveći neprijatelji, kojima će narod sudit.
- Jur.: Zač drugo i ne meritaju, a ja gren sad, krv moja, da povidan ljudima o čen smo predikali.
- Fr.: Hodi, hodi, Bog i neka ti je srično.
- Jur.: I tebi, zrnan moj, i dovidova na ono, na ono naše misto, kako i zadnji bot. Bog.

PODLISTAK »GLASA ISTRE«

N A J E D N O M I S T A R S K O M P U N K T U

Među visokim borovima, zaštićena zelenim granjem, stoji kućica čudne konstrukcije. Kroz malen prozorčić prodire svijetlo karbitne lampe. Noć je. Upravo smo stigli. Napao je debeli snijeg, teško se hoda. Drugovi su umorni, naročito kurir Stanko. Već dvije noći nije spavao, a ovo je treća. No to ništa ne smeta. Dužnost je dužnost, zna on, vodi se velika borba, narod se diže...

Noge su nam ozeble, mokre. Sjedimo već oko vatre, grijemo se. Iz kotla se puši i miriše. Kuhar Joso spretnim pokretima puni »gamelle« i daje nam: »Evo, drugovi, steplite se jemo malo!« Nismo više trudni, smijemo se, pjevamo. Drug Ivan vodi. »Republiko, majko naša, mi smo tvoji sinovi...« Ori se nova pjesma naših novih pobjeda. Ostali drugovi već spavaju. Treba da se odmore. Oko pola noći moraju naprijed. U kutu, kod peći, sjedi drug tridesetpetih godina. Obučen je vojnički. Na glavi je partizanka Usred petokrake zvijezde srp i čekić. Znači, to je drug proleterac. Sjednem kraj njega.

»Zdravo, družo, odakle ti ovdje?«

»Eto, druškane, bolestan sam, pa me poslali kući na oporavak.«

Razgovarali smo dugo. Pričao mi je o borbama, o herojima, živo i uvjerljivo. Dvije i pol godine je u borbi. U Zagrebu je žena sa troje djece. O njima je malo pričao

»A odakle si ti, druškane?« — upita me mirnim glasom.

»Tu sam iz Istre, — politički.«

»Bio je ti. — počne drug proleterac svoju priču — jedan od najvećih sukoba. Borba je trajala puna dva dana. Jata »Štuka« zasipavala su naše položaje bombama. Komad željeza zarinu mi se u tijelo. Osjetio sam bol, ali položaj nisam napustio, moj mitraljez je šišao i naprijeg dok neprijatelj nije natjeran u bijeg. Proleterac, druškane moj, ne odstupa. U partizanskoj bolnici su me operirali i sad, kažu, da sam za neko vrijeme nesposoban za borbu

»Ali najteži momenat u mom životu je bio tek kad mi je komandant, drug Žeželj, rekao da moram ostaviti brigadu. A ja sam s njom srastao, tu su moji drugovi s kojima sam skupa dijelio patnje i radosti, skupa jurišao i oslobađao našu domovinu. Da znaš, družo, kako je to teško. Tek smo bili dobili nove uniforme, nove cipele i odijela. Divno je bilo vidjeti moje drugove, njih preko tri hiljade na broju u stroju... spremne za pokret u nove pobjede, u nove juriše. Radosni su bili kao zora koja je praskala. Dolazi komandant. Poniši se svojom vojskom-

»Smrt fašizmu!« — pozdravlja on svoju brigadu.

»Sloboda narodu! — odjeknulo je gromko po planinama naše oslobođene zemlje. A ja, ja sam bio van stroja, bez mog mitraljeza. Teško je to, druškane, teško...«

Oči su mu bile vlažne.

»Stoj! Tko ide« začuje se glas stražara. Izadem vani. To su novomobilizirani drugovi, njih četrdesetak. Nastaje veselje, pozdravljamo se, pjevamo.

Dolaze uvijek novi i novi, primaju oružje. Istra stvara svoju vojsku, svoje osvjetnike.

Kraj mene je drug proleterac, nasmijan je.

Veselo je u toj kućici, malena je, ali u njoj vrije život. Stalno neko dolazi i odlazi u raznim pravcima, ali k jednom istom cilju.

Zorom sam otišao naprijed, gazio sam po mekom snijegu i mislio o drugu proletercu, o našoj Istri koja se bori i dragoj maloj kućici na Istarskom punktu...

VLADLEN

Heroji-erenoarmejci

KAKO JE LOTA PAVLOVNA SRUŠILA NAJS LAVNIJEG NJEMAČKOG AVIJATIČARA

Neustrašiva sovjetska avijatičarka Lota Pavlovna, predvođeći eskadrilu od pet aviona, sukobila se je s eskadrilom koju je predvodio najčuveniji njemački pilot, »as njemačkog neba«, pukovnik Melders. Započela je ogorčena bomba. Mitraljezi su štekali svom snagom, motori su grmjeli...

Njemački avioni sipali su s velikom žestinom mitraljeska zrna u Lotin aparat. On je već bio oštećen na više mjesta. Lota je znala da neće moći dugo izdržati. Vidjela je pred sobom opasnog neprijatelja, koji je imao zgodne mo-

gućnosti da gađa u njen avion. Najednom Lota ugasi aparat i počne se naglo spuštati. Kad je bila ispod Meldersovog aviona, ona naglo upali motor. Lotin avion uzleti i nađe se iznad leđa Meldersovog aparata. U kratkoj i žestokoj borbi Loti pođe za rukom da zada smrtni udarac svom protivniku.

Sudbina najslavnijeg njemačkog pilota, pukovnika Meldersa, bila je tako zapečaćena. Njegov je aparat silnom brzinom padao prema zemlju. Oborila ga je jedna sovjetska žena, Lota Pavlova.

Dva Meldersova pratioca polete za Lotinim avionom i u kratkoj bitci ga obore.

Herojski podvig neustrašive sovjetske avijatičarke Lote Pavlovne ući će u historiju. Ona je oborila Meldersa!

GLAS ISTRE — Broj 9, 29. februara 1944.

KRVLJU SMO STEKLI NOVA PRIZNANJA

I poslije svih velikih vojnih i političkih uspjeha naše borbe pokušavali su još uvijek pokvareni tipovi međunarodne reakcije da razbiju našu svetu borbu, šireći zlonamjerno podlu laž o Draži Mihailoviću i njegovoj tobožnjoj vojsci, koja se bori protiv okupatora.

Mi smo još u početku oslobodilačke borbe u Istri ukazivali narodu na ovu odvratnu laž iza koje su se vješto krili kralj-izdajnik i njegova vlada. Dok su naši narodi stvarali svoju oslobodilačku vojsku, svoje demokratske ustanove AVNOJ i ZAVNOH i svoju narodnu vladu, dotle su četnici Draže Mihailovića u zemlji, a kralj i vlada u inostranstvu, zabijali nož u leđa našim junačkim narodima. Ali šest skršenih neprijateljskih ofenziva, 300.000 narodnih boraca i borbena volja naših napaćenih naroda razbila je za uvijek bajku o »vitezu« Draži i dvoličnu masku izdajničkog kralja.

Pred nekoliko dana je bivši predsjednik vlade general Simović izjavio preko londonskog radia da je danas naša NOV jedina prava vojska u kojoj mora biti mjesto svakom poštenom rodoljubu. Još značajnija od ove je Čerčilova izjava kojom je on objavio čitavom svijetu, našim narodima davno poznatu laž o Draži Mihailoviću, koji je kako kaže Čerčil — saradivao sa okupatorom i time se potpuno diskreditirao pred svojim narodom. Čerčil je dalje odao priznanje našoj NOV i njenom Vrhovnom komandantu, rekavši da je »Maršal Tito izvanredni vođa, veličanstven u borbi«.

Ovo značajno priznanje odgovornog predstavnika engleske države za nas je novi uspjeh, a za izdajice našeg naroda teški i sramotni udarac.

Svi naši dosadašnji veliki uspjesi postignuti su zahvaljujući isključivo nemilosrdnoj borbi i nadčovječanskim žrtvama svih najboljih sinova naših naroda. Isto su tako, samo krvlju i borbom, stečena ova nova velika priznanja.

Iz ovog dragocjenog iskustva moramo i mi Istrani doći do jedinog ispravnog zaključka, a taj je da ćemo i mi samo oružanom borbom svladati sve teškoće, steći pravo i priznanje naših Saveznika na slobodan život u hrvatskoj domovini. Zato ćemo i mi do kraja voditi odlučnu borbu protiv omrznutih fašističko-njemačkih okupatora. Narod Istre će mobilizirati sve snage i neće dozvoliti da na istarskom tlu ostane ni kvadratni metar neoslobodene zemlje, na kojoj bi mogao stati, svojom poganom nogom, izdajnički kralj i njegova svita.

DNEVNA ZAPOVIJEST MARŠALA STALJINA

Prigodom 26 godišnjice Crvene armije

Prilikom proslave 26-te godišnjice Crvene armije, koju su sovjetski narodi zajedno sa svim porobljenim i slobodnim narodima Evrope najsvetčanije proslavili, održao je Maršal Sovjetskih Socijalističkih Republika drug Sta-

ljin dnevnu zapovijest Crvenoj armiji, u kojoj je između ostaloga rekao: **DA JE OD POČETKA VELIKE OFENZIVE NEPOBJEDIVA CRVENA ARMIJA NEPRIJATELJA ODBACILA ZA 1700 KM I OSLOBODILA SKORO CIJELU SOVJETSKU ZEMLJU.** Sovjetskoj domovini vraćeni su bogati poljoprivredni i industrijski centri, među ostalima 1300 naselja, 92 grada i 320 željezničkih stanica. Isto tako Maršal Staljin rekao je, da njemački diplomati jure od jedne evropske prijestolnice do druge i šire glasine o separatnom miru. Međutim svi ti pokušaji osuđeni su unaprijed na propast, jer su Saveznici odlučno riješeni **PREKO MOSKOVSKJE I TEHERANSKE KONFERENCIJE DA VODE RAT DO POTPUNOG UNIŠTENJA I BEZUSLOVNE PREDAJE FAŠISTIČKO-NJEMAČKIH OKUPATORA.**

NA 26.-GODIŠNJICU CRVENA ARMIJA OSVAJA NAJVEĆI SOVJETSКИ RUDNIK ŽELJEZA KRIVOJ-ROG

U naročitoj dnevnoj zapovijesti koju je izdao Maršal Staljin objavljuje se zauzeće sa strane Crvene armije Krivoj-Roga, najvažnijeg rudnika željeza u Sovjetskom Savezu. U daljem napredovanju prema zapadu Crvena armija nadire u tri pravca prema važnom njemačkom utvrđenju PSKOV-u, i na tom putu zauzela je željezničko čvorište DNO, na pola puta između Staraja Ruse i Pskova. Nadalje Crvena armija zauzela je mjesto ZAPOLJE i HOLM. Na frontu u Bijeloj Rusiji zauzet je željeznički čvor ROGACEV.

SPASIMO ŽIVOTE

STUPAJMO U NAŠU VOJSKU

Jačaju naše snage, uništava se neprijatelj. Na pragu smo naše žudene slobode. Ali uza sve to mnogi naši Istrani još uvijek čekaju kod kuće i puštaju, da ih njemački zločinci odvedu u Njemačku, u propast. **PREKO HILJADA NAŠIH LJUDI OTEO NAM JE NEPRIJATELJ U ZADNJIH MJESEC I PO DANA!** Zar se to može još podnositi? Zar da propadnemo sada kad moramo pobijediti? Žaloso je gledati kako nam prokleti psi proždiru ljude. Ali ovi ne zasluže ni žaljenja ni milosrđa, jer su za sve sami krivi. A da li znamo kuda ih vode? Nad ovim pitanjem treba svaki Istranin duboko da se zamisli... u daleku hladnu Njemačku, iz koje se više neće vratiti — odlaze oni — u gradove usmrđene lešinama, u fabrike, koje ne mogu izbjeći bombama i uništenju, u rudnike iz kojih se više ne izlazi.

Gladni, pod bičem, psovkom i uvredama, njemačkih »kapi«, za par mjeseci lica naših krupnih ljudi postaju blijeda, gube snagu i zdravlje. Postaju živi kosturi, umiru, a njih zamijenjuju druge nove žrtve među kojima, na žalost i sramotu, ima i naših Istrana. Švapske svinje uživaju, jer se ostvaruje njihov pakleni plan ubiti što više ljudi, što ih bude manje to će oni, Nijemci, lakše živjeti i pobijediti.

Eto, kamo idu naši sinovi i braća. Oni idu u sramotnu propast, oni idu sada kad ih njihov narod najviše treba, kad su pozvani, da izvrše najčasniju i najsvetiju dužnost svih naših generacija do sada, da oslobode svoju mučeničku istarsku zemlju, i tako u slobodnoj hrvatskoj državi stvore ljepši život sebi i svojoj djeci. U ovim danima, o kojima su sanjali naši djedovi, za koje su dali živote naši junaci GORTAN, MARUŠIĆ, BIDOVEC, MILOŠ, TOMAŠIĆ, VALENČIĆ, ŽUPANIĆ, BAN, MILOVANOVIĆ, BUDIČIN, MIRA RADUNA, SESTRE SLAUČIĆ i stotine drugih drugova i drugarica, odlučuje se sudbina Istre.

Ili čekati i propasti u ropstvo i još veću bijedu, ili **STUPITI U NARODNO OSLOBODILAČKU VOJSKU, SPASITI SVOJ ŽIVOT, KUĆE I ČAST I ZBACITI JARAM STOLJETNOG ROPSTVA.**

457 NIJEMACA I FAŠISTA IZBAČENO IZ BORBE U ISTRI TOKOM JANUARA

Tokom januara istarski partizani ubili su 158 Nijemaca i 87 fašista te ranili 146 Nijemaca i 31 fašistu. Zarobljeno je 5 Nijemaca i 30 karabinjera. Zapalili su 17 motornih vozila i 1 željezničku stanicu, dok je razoreno 5 lokomotiva, 17 vagona i 3 kamiona. Povrh toga oštećeno je više vagona i 12 kamiona. Bačena su u zrak 3 mosta, 600 metara željezničke pruge, 2 km električnih stupova, te dva rudnika i jedno skladište od 50 tona eksploziva.

Zarobljen je slijedeći materijal: 4 puškomitraljeza, 83 puške, 9 automatskih pušaka, 20 revolvera, 15 tona eksploziva, itd.

Izbačeno je sveukupno iz stroja 457 neprijateljskih vojnika.

ROĐENDAN CRVENE ARMIIJE PROSLAVLJEN U CIJELOJ ISTRI

Čitavom Istrom u oči 23. veljače gorili su kresovi. Praskale su bombe i rakete. Bilo je to pravo narodno veselje, svuda su se održavali mitinzi. Vatre su govorile što je srce narodno osjećalo. U oči rođendana sve je bilo u pokretu, rušili su se telefonski stupovi, željezničke pruge, ceste i mostovi, da se njima ne služe fašistički zločinci. Po svuda su se orile naše narodne partizanske pjesme, naročito ona: »SVI NA FRONT, SVE ZA FRONT, SAD JE VRIJEME, SAD JE ČAS...« Duša Istre je progovorila. Kresovi su povezivali misli hiljada naših rodoljuba u zajedničkoj toploj ljubavi prema Crvenoj armiji. Narod Istre je time pokazao svoje veliku zahvalnost ruskome narodu i njegovoj Crvenoj armiji, koja mu je omogućila svojom nadčovječanskom borbenom ovu svetu uspješnu borbu za skoro oslobođenje.

Učka gora sa svojim žarko crvenim plamenom bila je kruna proslave. Ona se ponosno uzdigla nad čitavom Istrom. U hotelima Opatije, zaokruženi žicom, gledali su Švabe moćnu narodnu organizaciju, ne mogavši prosto vjerovati, kako je moguće, da poslije tolikih »rastrelamenata« i pretnji, poslije tolikih poziva i plakata još može postojati neukročena i snažna narodna volja. Istrani su tako pokazali svoju nesalomljivu volju i dostojno proslavili rođendan Crvene armije i još čvršće odlučili, da će svi ustati na oružje, te da će voditi nemilosrdnu borbu do svog konačnog oslobođenja.

PROGLAS MARŠALA JUGOSLAVIJE DRUGA TITA POVODOM 26 GODIŠNJICE OSNIVANJA CRVENE ARMIIJE

Drug Tito nakon pozdrava Crvenoj armiji završava svoj proglas upućen borcima, komandirima, komandantima, politkomesarima NOV i POJ ovim riječima: »Neka vam i dalje Crvena armija služi kao primjer herojstva. Njena upornost i samopožrtvovanje nadahnjivala nas je u svim dosadašnjim bojevima i to vam je omogućilo da izdržite sve teškoće u nejednakoj i krvavoj borbi za slobodu Jugoslavije.«

SLAVA DRUGOVIMA TALIJANIMA!

U blizini Rovinja fašističke hijene mučki su dočekale u zasjedi poštenog Istarskog sina i borca, Talijana BUDIČINA G. i junačkog druga AUGUSTA FERRA.

BUDIČIN G. bio je izabran u ZAVNOH-u kao predstavnik talijanske manjine u Istri. Rodoljub i pošten sin ove zemlje, on je jasno vidio, da je spas svih časni Talijana u Istri samo u zajedničkoj borbi sa Hrvatima za

ostvarenje zajedničkoga cilja ljepšeg života u slobodnoj hrvatskoj državi. Dva puta su ga fašistički krvnici doveli pred »Tribunale speciale« i osudili na devet godina teškog tamnovanja.

Dok je časno vršio svoju dužnost prema svome narodu, pao je od neprijateljskog zrna i dao svoj mladi život za slobodu Istre i svog junačkog grada Rovinja.

AUGUSTO FERRO Prije mnogo mjeseci prešao je drug Augusto u Hrv. primorje iz talijanske vojske u redove naše NOV. Ostao je dosljedan do kraja. Neumoran je bio u radu, nemilosrdan prema neprijatelju.

»CANI FASCISTI, VCI MI TAGLIATE LA VITA, MA FIN DA DOMANI DAL MIO SANGUE USCIRANNO ALTRI DIECI COMBATTENTI.

VIVA STALIN! VIVA TITO!«

To su bile posljednje riječi druga Talijana — Augusta Ferra.

Razgovori dragi, vi ste pali! To je gorka stvarnost za nas, ali vaša topla krv razbuktit će žar rodoljuba i strašnu mržnju novih junaka.

Vi ste vašim dragocjenim životima povezali u čvrsto borbeno jedinstvo hrvatske i talijanske rodoljube.

Vi ste vašom plemenitom žrtvom razbili pokušaje njemačkih zločinaca da preko fašističkog, četničkog i ustaškog smeća stvore mržnju i jaz između rodoljuba Hrvata i Talijana.

SVOJIM UZORNIM ŽIVOTOM I JUNAČKOM SMRČU POKAZALI STE ČITAVOM NARODU ISTRE KOLIKA RAZLIKA POSTOJI IZMEĐU VAS ČASNIH TALIJANA I NJIH — IZRODA.

NJEMAČKI PSI OBJESILI NARODNOG SVEĆENIKA!

Još jedan svirepi zločin izvršile su njemačke životinje nad kanfanarskim svećenikom DON MARKOM ZELKOM.

Poslije nego što su ga čitavu noć mučili, objesiše ga zorom 9. veljače na trgu, i tako si još jednom pokazali svoju barbarsku krvožednu ćud. Ovaj gnjušni zločin htjeli su pripisati narodnim borcima, ali su na vrijeme bili otkriveni.

Nije to ništa novo za ove divljake, oni su već izvršili odvratne zločine nad svećenicima Poljske, Čehoslovačke i drugih zemalja. Oni su u Sloveniji palili manastire i ubijali franjevence, a u blizini Maribora opljačkali samostan koludrica i silovali časne sestre. Takove su nove metode, kojima razularena Hitlerova stoka želi usrećiti Evropu.

Ovom prilikom želimo naglasiti, kako uza sva ova, čitavom svijetu poznata zlodjela, još uvijek nažalost ima, čak i među samim svećentvom u Istri, ljudi, koji možda i nesvjesno svojim propovjedanjem čekanja odvrtaču narod od borbe i tako direktno pomažu ovim divljacima u vršenju prljavih zločina nad narodom Istre, ne štedeći ni same svećenike.

Pobožan narod Kanfanarštine i čitave Istre sa bolom i gnjušanjem primio je ovo novo zvjerstvo.

On će nesmiljenom borbom i još većom mržnjom tući po njemačko-fašističkim psima.

Istrani će dostojno osvetiti svoga svećenika.

Poslije nezaboravnog druga, svećenika Milanovića, pao je evo još jedan narodni svećenik za bolju budućnost naše napaćene Istre i njenog junačkog naroda.

**SLAVA RODOLJUBU SVEĆENIKU MARKU ZELKU!
SMRT NJEMAČKO — FAŠISTIČKIM UBOJICAMA!**

ISTARSKA OMLADINA NA DJELU

Širom Istre osnivaju se omladinske borbene grupe, koje već smjelo izvode akcije protiv neprijatelja. Mladi Istrani neustrašivo uvijek spremni za borbu ruše telefonske stubove, pišu parole u kojima se odražava narodna i njihova volja. Pucaju na neprijateljske patrole, a oni malo stariji i na njemačke garni-

zone, ne dajući im tako mira. Telefonski su stubovi popiljeni u Sv. Lovrencu, u Baderni, kraj Pule, blizu Barbana, na Krasu, kod Labina i u drugim mjestima. Kraj Pule jedna omladinska grupa vodila je borbu pola sata s jednom patrolom. Parole pišu se po svuda, a u Marčani bacili su omladinci i bombe. Svuda mladi sinovi Istre iskaljuju svoj bijes prema mrskom okupatoru. Nedavno su švapski psi ispremlatili jednog omladinca iz Raše i omladinku Bepu iz Motovuna. Mučili su ih, ali oni nisu htjeli priznati, nego su se herojski držali. Raste sveta mržnja i duh borbenosti među istarskom omladinom pred kojom drhću gadni zlikovci.

FRANINA I JURINA

J.: Zdravo, Franina moj, skužaj me, ča nisan ranije priša, si me dugo čeka.?

Fr.: San, san jeno malo, ma ne importa ne nič, samo kad ni slabega.

Jur.: Znaš, kume moj, nočas smo ti bili po brigima i smo delali vele ognje, rakete su se hitale, svuda se je naša hrvatska pisma orila, je bilo proprio veselo, kako da su svati...

Fr.: Nis ni ja zosta doma ne, Jurina moj, san bija i ja tamo pod Učkom i tamo je bilo sve veselo, po svud su ognji gorili a bumbe i puške praštale, a san čuja da je i po ciloj našoj Istriji bilo tako. Nemci i fašisti su se zaprli u hiže i kazerne. Sad još bolje znaju da gi cili narod Istrije mrzi i da se ne boji svih njihovih »rastrelamenti« s kojim bi nas štili pristrašit, a isto tako ni svih njihovih gnjusarij i deliži s kojima su pensali da te satrt narodnu borbu. Srce cile naše Istrije je te večeri govorilo od ljubavi za nepobjedivu Crvenu vojsku.

Jur.: A ki je ne bi ima rad, zrman moj, kad je ona spasila cili svet, a bez nje ne bi ni mi drugi nikad već bili slobodni. Ona nan daje vajak nove force, da se borimo i zduramo do kraja.

Fr.: Da, zrman moj, ma ja se strašno rabijan na nike naše šunjave jude.. Još nete spoznat da sad ni već za gubit vrime. Svaki dan gi, kako muhe, čapaju i pejaju u Djermaniju. Znaš da su gi vre okoli šest mijari pobrali u Istriji. Ča ni to sramotno.

Jur.: Proprio su munjeni. Promisli samo to: u ciloj Istri ni forši već od tri mijara Nemaca i da su se ovih šest mijari muž složili i zdigli na oružje, kolika bi to bila forca.

Fr.: Čera su mi u selu povidali da su vre niki pisali iz Djermanije, da jin za ime božje ča pošaju, zač da će umrit od glada. Samo mekinje i cuke, da in daju jist, a moraju cili dan delat kako beštije pod bičem.

Jur.: A, znaš, meni je čera rekla botra Marija, da je piša sin od Toneta Petehića. List je priša l'po tamo iz Letonije. Apena je misec dan da su ga ti vrazi zeli.

Fr.: Ma ča mi povidaš, vaje tamo gi šaju, po ten se najboje vidi koliko su deboli.

Jur.: Na misto da gi sad svi skupa sataremo, mi in se dajemo u ruke i to jušto sad, kad in živjenje ni duže od kojeg miseca.

Fr.: E, dragi moj, kad bi se bila Istrija zdigla ne bi već te beštije prihajale krest naše trude i palit naše hiže. Bimo gi natirali u žicu, kako su naši brati u drugim krajima Jugoslavije u svoje vrime stirali Talijane. A mi bi tako, vre sad uredili našu Istriju i ne bi tribalo, da nan niki dojde ni sad, ni pole simo zapovidat. Mi vre sad moramo zet kripko timun Istrije u svoje ruke.

Jur.: Jušto, jušto, brat moj, zač ko mi sad borbom oslobodimo Istriju ni potrebe, da je niki dojde već oslobodit, zač ki bija da bija, vajak bi za sebe iska najveći parat, i tako mi ne bi mogli bit ni pole slobodni.

Fr.: Dobro ti pensaš, zrman Jurina, proprio se vidi, da si se u ovo zadnje vrime puno tega navadija.

Jur.: E, krv moja, ni se teško navadit, kad ti ima ki stumačit pulitiku. Ja san i od tebe dosti tega spozna, a sad štijen i naše djornale i gren na mitinge. Pod

fašizmom su nas samo slipili, pa ni čudo da mi Istrijani ne moremo sve kapiti. Ma, čekaj, nisi mi dugo nič povida od našen komandantu Marešalu Titu i narodnom guvernu.

Fr.: Jurina moj, od ten bin ti moga cile ure govorit, zač sve to ča smo postigli je najveć ča jedan narod more postić. Znaš, da se našoj borbi i našem premudrom komandantu Marešalu Titu govori po cilom svitu. Ma da ni bilo krvi i borbe nič od tega ne bi bilo.

Jur.: Ne, ne, pak, zač bi nan lipo bili pole fikali kralja Petra i onoga Dražu. Ma jušto, kad smo na ten, ča je od njih? Jin je šlo u glavu, da gi narod ne more ni čut ni vidit.

Fr.: E, Jurina dragi, nima in ča da gre va glavu. Znali su i ranije da gi narod mrzi. Njihov šporiki obraz je prid cilin sviton otkrija Čerčil, kad je reka da je Draža Mihailović izdavnica.

Jur.: Ča, ča, ki da je to reka?

Fr.: Čerčil, president od Engleske.

Jur.: Aaa, on, a ča to ni zna prvo?

Fr.: Ti, dragi moj, danas preveć pitaš, sigurno da je zna, samo to još ni bija reka u parlamentu. Sad će se, na kraju, i oni nevirni Tome u Istriji osvedočit, kako smo mi još prid dva lita istinu predikali.

Jur.: Orka pipa, ma znaš da se gre jušto pravo, gren, zač me čekaju odbornici na sastanak, a sad neka živi naša narodna vlada i drug Tito.

Fr.: i Jurina (skupa): ŽIVILI!

Fr.: Bog, brat moj, i nemoj drugi bot zakasnit.

Jur.: Neću ne, Framina, Bog, Bog.

Podlistak »GLASA ISTRE«

BARBA ANZELMO I NJEGOVA ZEMJA

Sunce je zahajalo u more puno koluri. Iz kampanje na Poreštini trudni kmeti od dela, sa pikunom priko rameni, su hodili pomalo doma i predikali o vojski i teškom živjenju. Z boške gre s teškim brimenom jena žena. Mora prokurat, zač su doma zostala dica sama, i sigurno su zabili vrć kotlič za palentu. Pastiri poli lokve napajaju trudne vole. Zvoni »Zdrava Marija.«

Sve su vre finili delo, samo naš barba Anzelmo i njegov unuk Vladimir još oru u finidi od konta Poležinija. Brižan barba Anzelmo, pod svoje stare dane mora se prekidat.

Jušto su finili novu brazdu. Barba Anzelmo je otira pot s glave, na kojoj raste još jeno malo bilih lasi.

»Vidiš, Vladimire moj, kako je to slabo. Čovik dela čilega živjenja, a ni- kad se ne more deliberat od duža, i na kraju mu zemju pokredu. Ova zemja, vidiš mali moj, je bila naša, tvoja...«

»Ma ča, donke, mi nismo bili vajk koloni?« — je pita začuđen mali Vladimир.

»Nismo, ne, mali moj, kad si se ti rodija, prid 15 lit, još smo bili na našemu. Pole su prišli ti vražii ladri s njihovimi zakoni i nisi mogo već zdurat. Vaik nove šteure i taše. »Ezatorije« nisu stile čekat. Šenicu, trukinju i vino si moga prodat samo po čem su oni stili. Tvoja pokojna nona je bila bona i san se mora zadužit poli »Konzorcija Agrarija«. San se špera da ču moć solde tor- nat ko lita buđu boia. ma misto tega san mora udelat još jedan dug poli »Kre- dita« u Puli. Ja i tvoj brižan otac, ča je poginija u L'bi, zmo delali vajk dan i noć. Na stešo ni nič pomoglo. Ti vraži su pomoć čekali, da nan zemju vržu na inkanat, da bi je mogli pole za nič kupit.

Vidiš, tamo oni bili kamik, pa sve do one graje, pa simo do boške... Sve je to bilo naše. U selu su kalkulali, da nan zemja vridi već od kvarnar mijari.

To je bila vajk naša zemja, još je moj pokojni nono na njoj dela. Vidiš, Vladimire, a sve je to šlo za dva mijara i pol lir... i tako smo zostali sirote, brizne sirote.«

Barba Anzelmo ni moga govorit. Je pjukna, od rabije i je sija na jedan zidić, a poli njega njegov unuk.

Barba Anzelmo je pensa na svoja tri sina. Najstariji, Pijero, je poginija u Libiji, za drugega, Ivana, ne zna jušto kadi je. Govore da je zosta pridjomer i da je sad nidir u Indiji. Vražji furešti sve su mu zeli i sine i zemju i hižu. Da mu je almeno tu njegov Liberat, i on je šal u Kanadu sporadi tih ladri, zač tu mu ni bilo živjenja. Vre osan lit ne zna nič za njega i tako je sad zosta sam sa dvi neviste i tri nejaka unuka.

Vladimir je vajk mrzija fašističke ladre, a sad, kad je dozna da su mu i zemju ukrali još će gi žešće mrzit. On se mora osvetit. Prid oči mu je došla slika onega mladića ki ga je čera u selu prvi put vidija i pozdravija: »Smrt fašizmu!« I kako da se je nečega domislija dodje blizu svojega nonića.

»Nemoj ne, monić moj, bit žalostan. Neće sve to vaj bit tako. Fašistima i Nemcima su zbrojene ure. Mi ćemo oslobodit i ćemo imat našu hrvatsku državu, a ova zemja, ča su nan je črni gnusi ukreli, će bit opet naša.«

»Vladimire moj, da bi ti se usta pozlatila. To bi bilo za sve nas pravo spasenje, samo ki zna ko će to bit. E, kad bin dočeka, da vidin našu slobodnu domovinu i vas, moje unuke, kako delate na svojoj zemji...«

»Nonić moj, ter drugačije i ne more bit. Mi ćemo bit opet svoji na svojemu, samo kako nan je jušto čera povida jedan mladić, ki ga zovemo »druže«, za sve to se triba borit, zač ko ne, bi se samo prominili gospodari, kad rat fini, a man vi vajk bilo slabo. Sporadi tega san ja deština da poslušan tega druga i da s puškom u ruci pojden kontra Nemcon i fašiston.«

Barba Anzelmo je bija sritan. On je u Vladimiru vidija osvetnika za sve njegove nesriće i trpljenja.

»Hodi, hodi, zlatni moj Vladimire, kako si napensa, samo dojdj sada jen hip da jušto izmirimo našu intratu, zač ne bin stija da, ko ja forši ne buden živ, ne znaš ča je tvoje, a ne bin stija ni da tuje iščeš...«

Već je bilo škuro, kad su barba Anzelmo i njegov unuk finili mirit njihovu zemju i kad su se vraćali u selo.

Iz sela su jušto prihajali veseli mladi ljudi i su kantali.

Mi smo pak Istrani, Hrvati pravi,

Ma kano lavi, svoju zemlju branimo.«

Mali Vladimir gi je vaje pripozna, to su bili novi partizani iz njegovoga sela.

»Gren i ja vaje z njimi, monić, Bog.

Barba Anzelmo je gleda svojega unuka, kako biži, ga je stija zvat da torna uzet toplu robu, ma se domislija, da bi ga mogli forši još ovu noć prit zet Nemci, pa ga je pustija da gre.

»Neka van budu blagosloveni puti, dico moja, i ja ću prit za vami.«

Posli dugo lit nova šperanca i veseje su prišli u srce barba Anzelma.

Pole se je barba Anzelmo još jen bot obrnija prema svojoj finadi i potihio sa suzama u očima reka:

»O, zemjo, draga naša zemjo, ti ćeš opet bit naša.«

ANTE DRNDIĆ

BORBE U JUGOSLAVIJI

U teškim i ogorčenim borbama koje naše jedinice vode u Bosni, uspjele su kod Bogatice potući jednu neprijateljsku kolonu, kod čega je 30 neprijateljskih vojnika poginulo, 20 ih je zarobljeno i uhvaćen značajan plijen. Naše jedinice koje operiraju u Sloveniji uspjele su kod Kočevja da natjeraju jednu jaču neprijateljsku kolonu od 600 ljudi u bijeg. Na pruži Ljubljana-Karlovac razbijen je jedan njemački garnizon, dok je na pruži Celje-Zidani Most u jednom jačem sukobu ubijeno 40 njemačkih vojnika. Kod Kočevja vode se žestoke

i ogorčene borbe, a kod Pleternice bačen je u zrak jedan most. Jedinice koje operiraju kod Mačve potukle su u jednom sukobu 20 njemačkih vojnika. Pokušaj ofenzive kod Crne Trave sa strane bugarskih četa protiv naše NOV potpuno je propao. U Primorju kod Brinja* razbijen je jedan neprijateljski puk, dok je u blizini Kapele uništena jedna ustaška kolona. Kod Turopolja u Slavoniji u žestokim bojevima uništena je jedna ustaška kolona.

U bojevima koje je zadnjih dana vodila naša Narodnooslobodilačka vojska naročito se je istakla Čehoslovačka brigada.

Dalmatinski partizani iskrcali su se na otoku Braču i napali s uspjehom utvrđeno mjesto Milnu.

SAVEZNIČKA BOMBARDIRANJA

U razmaku vremena od 48 sati letilo je nad Njemačkom oko 6.000 anglo-američkih aviona, koji su bombardirali važne industrijske centre. Tako je na Lajpcig bačeno 2.300 tona zapaljivih i eksplozivnih bombi, dok je na Stuttgart bačeno 2.000 tona bombi. Pogođeni su najvažniji centri za proizvodnju lovačkih aviona. Nadalje su još bombardovani i gradovi: Berlin, Roštok, Minhen i ostali gradovi sjeverozapadne Njemačke, zatim važni vojnički centri u Holandiji i sjeverozapadnoj Francuskoj. Prilikom ovih najvećih danjih zračnih napada, koji su do sada učinjeni od početka rata, izgubljeno je od strane Saveznika ukupno 113 aviona, što predstavlja od prilike 3% od ukupnog broja aviona, koji su učestvovali u tim operacijama. Nijemci su izgubili 126 aviona. Posljednje velike napade koje je izvršila saveznička avijacija bili su upereni protiv najvećih evropskih fabrika kugličnih ležaja, Štajer u Austriji i Švajnfurt u Njemačkoj.

Prema vijestima radio London zadnjih dana bombardirani su lučki gradovi na jadranskoj obali, i to Zadar, Šibenik, zaleđe Splita, rafinerija petroleja na Rijeci, te otok Uljan.

BORBE U ITALIJI

Iz Londona javljaju o žestokim bojevima na mostobranu kod Ancia, gdje Nijemci ponovno pokušavaju da bace Saveznike u more. Međutim je i ovaj pokušaj propao uslijed snažnog savezničkog protunapada. Nijemci su sada na mostobranu kod Ancia skoncentrisali devet divizija, te će vjerojatno pokušati novi napad. V armija vodi borbe oko mjesta Kasino, dok na sektoru VIII armije javlja se o mjestimičnoj aktivnosti patrola.

14 DANA SAVEZNIČKE OFENZIVE PO DANU

(Radio London) — Kada je prošlog mjeseca general Spats stigao u Britaniju i preuzeo zapovjedništvo američkog zrakoplovstva nad zapadnom Evropom, objavio je da će svakoga dana vršiti bombardiranje nad Njemačkom, i to tako dugo dok ne bude poražena. Teški bombarderi pružaju dokaz kako se to obećanje izvršuje. U posljednjih 14 dana ofenzive avioni su u velikim formacijama izvršili napadače na 13 raznih područja, i to 7 nad Njemačkom i 6 nad neprijateljskim objektima u sjevernoj Francuskoj i Holandiji. U koliko su ti napadači upereni dublje u unutrašnjost Njemačke, utoliko je njemački otpor osjetljiviji. Pri napadu na Braunšvajg pružilo je otpor 100 njemačkih lovaca od kojih je 90 oboreno. Za vrijeme posljednja 3 napadača na Frankfurt otpor je bio mnogo slabiji. Ovi napadači primoravaju njemačko zrakoplovstvo da stupa

* Pogrešno, svakako omaškom.

u borbu sa rezervama koje bi se morale štedjeti. Tako njemački gubici od 400 i više lovaca za 14 dana nisu još izvan mogućnosti da se materijalno nadomjesti, ali je nemoguće nadomjestiti iskusne pilote koji mogu da služe kao instruktori mladih snaga.

MEKSIKO — ZA PARTIZANE JUGOSLAVIJE

Prema vijestima iz Moskve, osnovan je u Meksiku odbor za pomoć partizanima Jugoslavije pod predsjedništvom Dr ALBERTA KUNA. Skupljaju se lijekovi i sanitetski materijal, te se sprema jedna grupa liječnika, koja kani doći u Jugoslaviju da pomogne ranjenim partizanskim borcima.

GLAS ISTRE — Broj 10, 14. mart 1944.

UPOZNAJMO I UNIŠTIMO SVE NEPRIJATELJE

Skori mjeseci nesumnjivo će nam donijeti nove događaje i promjene. Mi ih moramo spremno dočekati. Moramo raditi brzo i dobro. Našu borbu i naš pokret povest ćemo tako da budemo sposobni udarati uvijek tamo, gdje je opasnost od neprijatelja najveća. Tamo gdje je on već stvorio ili misli stvoriti svoja uporišta, odakle bi mogao danas ili sutra razbiti naše borbeno jedinstvo i sve ono, što smo krvlju stvorili. Ova opasnost ne postoji samo na bojnopolju, već je ona isto tako velika i na političkom polju.

Pred skorim oslobođenjem naše zemlje i našim sve većim uspjesima dat je znak za uzbunu u neprijateljskim redovima. Naši neprijatelji danas traže sve moguće načine i podlosti, kako bi razbili naš jedinstveni borbeni front, pro-našli neku slabu tačku i tako pomoću svojih gospodara Nijemaca i međunarodnih reakcionarnih krugova stvorili u našoj zemlji svoju bazu iz koje bi htjeli opet zajašiti i porobiti naš narod. Njihov prljavi rad osjeća se u zadnje vrijeme i kod nas u Istri. Kad čujete da će brzo početi veliki »rastrelamenat«, da »mi ne moramo nič kontra njih, ki imaju vele force«, da je Engleska sklopila s Njemačkom mir i da prema tome naša borba uzaludna, — znajte da su to oni. Kad se pred kratko vrijeme govorilo da je Hitler pobjegao i da je već rat gotov, — to su tako oni pričali, da se je vratio kralj Petar sa svojom vojskom i da je sklopio savez sa Titom. Oni žele stvoriti mržnju između Hrvata i Talijana u Istri govoreći kako su Nijemci dobri, dok su Talijani za sve krivi. Iz njihovih ustiju čujete, kako je naš pokret komunistički, kako on uništava vjeru i obitelj. Oni govore da se mi uzalud borimo, jer će sve biti kako »veliki« odluču. Oni plaćaju špijune da ubijaju naše rodoljube i borce. Oni pričaju kako je došlo veliko zlo na svijet i da zbog toga moramo praštati i ljubiti njemačke i fašističke pse. Da, oni su to, naši zakleti neprijatelji. Svejedno je da li sjede u njemačkom tenku, da li se kriju pod skutom kralja Petra ili nam farižejskim osmjehom savjetuju mir i strpljenje. Oni osjećaju nepogodu i poput šarenih zmija razmiljeli su se i našom Istrom.

Možemo li mi pobijediti sve te sjedinjene neprijatelje? Možemo i hoćemo. Pobijedit ćemo zato, jer ćemo se svi dignuti u borbu, jer ćemo stvoriti nove bataljone i divizije, strah i trepet svim zločincima i narodnim neprijateljima. Svi naši politički uspjesi bili su uvijek samo posljedica pobjeda naše slavne vojske. To će biti i u buduću. Kad ih pobijedimo na bojnopolju, pobijedit ćemo ih politički i razbiti u prah sve njihove podle planove.

A. D.

CRVENA ARMIIJA LOMI ČITAV JUŽNI FRONT

Kroz tutanj topova i buku tenkova nastupaju sovjetske armije lomeći Hitlerove linije i uništavajući njegove divizije. Čitav južni front, na dužini od Tarnopola do Nikolajeva, lomi se. Pod komandom Maršala ŽUKOVA, Maršala

KONJEVA i generala MALINOVSKOG, sovjetske trupe kroče napred i zadaju smrtno udarce neprijatelju. Osvojeno je novih 1.400 mjesta, među kojima gradovi UMAN, NOVI BUG i STAROKONSTANTINOV. Uništeno je 70 tenkova, 1000 topova, 18.000 kamiona i ogromna količina drugog materijala. 35 divizija bačeno je iz stroja. Samo u srednjem odsjeku ukrajinskog fronta palo je 20.000 njemačkih razbojnika. Kolhoznici i kolhoznice nose municiju i pomažu svoju Crvenu armiju. I front i pozadina su jedno: svi kreću naprijed do potpunog uništenja njemačke vojske.

K NAMA JE STIGLA SOVJETSKA DELEGACIJA

Pred kratko vrijeme stigla je u naš Vrhovni štab sovjetska vojna delegacija, koja se sastoji od 22 oficira na čelu sa generalom KORNEJEVIM. To je još jedan novi i veliki naš uspjeh, koliko vojnički toliko i politički. Mi oduševljeno pozdravljamo sovjetsku delegaciju, koja će još više učvrstiti bratske veze između nas i ruskog naroda, kao i velikog Sovjetskog Saveza. Mi ćemo stupati do kraja s našim velikim Saveznicima, koji nam ukazuju već pažnju i pomoć, do potpunog oslobođenja našega naroda.

ČUVAJMO I PODIŽIMO UGLED NARODNOOSLOBODILAČKIM ODBORIMA

Narodnooslobodilački odbori rodili su se u borbi, koju je naš narod poveo za svoje oslobođenje. Nastali su zato, jer je trebalo da najbolji i najborbeniji narodni ljudi pokrenu i vode tu tešku borbu, da sav narod kroz sve žrtve i patnje dovedu do pobjede. Zato treba da u NOO-u budu uvijek ljudi u koje će narod imati najviše povjerenja, koji su ranije bili poznati protivnici svega onoga, što je naš narod držalo u ropstvu. Ljudi, koji su uvijek bili spremni žrtvovati se za narod, koji su trpjeli mnoga poniženja i nepravde, jer nisu nikada htjeli prignuti šiju, niti stupiti neprijatelju u službu.

Fašisti su imali cilj odnaroditi naš narod. Na sve načine htjeli su to postići. Natjeravali su naše ljude u fašističke organizacije, gdje su ih namjeravali učiniti svojim slugama i krvnicima naroda. Htjeli su ih na to prisiliti proganjanjem, zatvorima i dovodeći ih najčešće u bijedu ne dajući im zaposlenja. Ali neprijatelj nije uspio. Istina bilo ih je koji nisu izdržali. Nekoji bojeći se bijede i patnja prignuli su šiju i upisivali se u fašističku stranku. Drugi opet, kojih nije bilo mnogo, otvoreno su se prodali. Razumljivo je da su borbu našeg naroda za oslobođenje i u Istri povelii najpošteniji i najborbeniji naši ljudi, oni koji su uvijek bili proganjeni i koji se nikad nisu pokolebali. A šta je sa onim slabijima, koji su iz straha i kukavičluka pristupali fašističkoj stranci, ali se mnogo nijesu ogriješili protiv naroda? Svi oni koji iskreno pristupaju našoj narodnooslobodilačkoj borbi i uviđaju da su bili na krivom putu mi ih ne odbijamo. Naš Narodnooslobodilački pokret dat će im prilike da pokažu i djelom jesu li iskreno pristupili našoj borbi i jesu li za nju i na žrtvu spremni. Ali razumljivo je i to, da narod ne može još imati povjerenja u takove ljude dok ih ne vidi na djelu. A biti vođe naroda, oni zaista ne mogu. Naši NOO-i moraju ostati čisti kao sunce. Narod hoće da ga vode i da njime upravljaju ljudi provjereni, koji su uvijek, i onda kad je trebalo trpjeti, bili uz njega. Ugled naših NOO-a mora biti u narodu velik, a to će zaista i biti ako u njima budu ljudi bez liage, koji i svojom prošlošću jamče, da će i u najtežim prilikama ostati vjerni svom narodu i znati ga kroz sve poteškoće dovesti do pobjede.

DUŠAN DIMINIĆ

LABINJANI SU DOSTOJNO PROSLAVILI GODIŠNJICU CRVENE ARMIIJE

Godišnjica Crvene armije proslavljena je u cijeloj Istri na najsvečaniji način. Istrani su toga dana dali vidne dokaze svoje ljubavi prema Crvenoj armiji ne samo govorima na raznim zborovima i mitinzima, ne samo mrtvim slovima u vidu mnogobrojnih pozdravnih brzojava već svojom borbenošću, koja se ogleda u rušenju cesta, mostova, željezničkih pruga, električnih centrala, u potapljanju brodova, te ubijanju mrskih okupatora i hapšenju narodnih izdajica. Između mnogih izvršenih akcija naročito se ističu akcije drugova iz kotara Labin.

Nakon dugog sastanka i dogovora svih organizacija svatko je otišao na svoju dužnost. Rano popodne vidjeli su se prvi pokreti i pripreme, a pod večer čuli su se već prvi udarci motika, dok su se na zidovima, cestama i kućama pojavili veliki natpisi, a na najvažnijim tačkama bacani su i letci. Na samom stanu gdje stanuje njemački komandant nalijepljen je letak. U svim okolnim kotarevima okupator je gledao kresove i slušao pucanje, te mislio da mir u Labinu znači pripremanje za proslavu slijedećeg dana. Međutim se je prevario, jer je tačno u pola noći dat znak bacanjem u zrak glavnog mosta Labin-Raša. Nekoliko minuta poslije počeli su se paliti kresovi u svim okolnim selima, zvoniti zvona sa svih seoskih crkava i tuliti sirene pojedinih rudnika. Na cestama pojedinih sela čule su se pjevati partizanske pjesme. Detonacije su se redale jedna za drugom. Na šest mjesta bačena je u zrak glavna cesta i razrušeni mostovi. Vatrenim slovima ispisani su poklici Staljinu i Titu, a iznad toga blistala je velika peterokraka zvijezda. Smjeli pothvat učinili su omladinci u luci sv. Martin i sv. Lovreč potopivši 15 motornih jedrenjaka i nekoliko šlepova sa ugljenom, koji su služili okupatoru. Razlupane su dvije električne dizalice, a natjerane dvije električne lokomotive svom snagom jedna na drugu i onesposobljene za upotrebu. Dok je tako protekla noć u predvečerje proslave, na sam dan proslave bačena je u zrak električna centrala u Vlačkoj uz pomoć jedne naše partizanske čete i na taj način onemogućen rad u rudniku, nanijevši istovremeno neprijatelju štetu od 620 milijuna lira. Taj i takvi bili su borbeni pozdravi naših Istrana na dan proslave godišnjice Crvene armije.

IVAN BASANIĆ

OBRADITI I ZASIJATI SVAKI PEDALJ ZEMLJE

Dugotrajna i nadčovječna borba našeg naroda protiv daleko nadmoćnijeg neprijatelja iscrpla je dobar dio naših materijalnih rezervi i znatno smanjila naš privredni potencijal. Poljoprivreda, koja je jedini izvor hrane za naš narod i vojsku, mnogo je stradala u svim krajevima naše domovine, i to prvenstveno uslijed čestih neprijateljskih ofenziva i planske pljačke naše narodne imovine, kao i uslijed barbarskog uništavanja i razaranja, koje je po cijeloj našoj zemlji sistematski vršio okupator. Ali zahvaljujući budnoj pažnji i odlučnoj intervenciji naših narodnih vlasti, te podvostručenom udarničkom radu naše pozadine, opasnost od gladi bila je do sada uvijek s uspjehom savladana.

Plamen općeg ustanka naroda Jugoslavije zahvatio je i Istru. Već od prvog časa švapska politika kod nas išla je za tim da dezorganizira našu pozadinu, a prije svega našu privredu. Njemački banditi mislili su da će na taj način najlakše ugušiti duh otpora i borbe našega naroda u Istri. Upravo zato Švabe i fašisti pale i plaćaju naša sela diljem cijele Istre. Zato oni, gdje god im je to moguće, bezobzirno uništavaju imovinu našega naroda.

Ali nasuprot toj švapskoj politici istrebljenja mi postavljamo svoj plan spasa, koji su s uspjehom sprovodila u život naša braća u svim drugim krajevima Jugoslavije. Prema tom našem gospodarskom planu mi moramo obraditi i zasijati svaki pedalj naše obradive zemlje. Najviši interesi naroda i domovine zahtijevaju da naša pozadina uloži sve svoje napore u pripremanju hrane za

sebe i za svoju vojsku. Kao i na fronti tako se i u pozadini mora voditi stalna i uporna bitka, bitka za snabdijevanje i pomoć fronti. I upravo ta bitka u pozadini mora biti osnovna karakteristika naše privredne politike.

Proljetni radovi na obrađivanju zemlje kod nas već su u toku. I upravo sada treba posvetiti najveću pažnju našoj poljoprivredi i organizaciji radova na zemlji. Prenesimo na Istru iskustvo stečeno u drugim krajevima naše domovine. Pristupimo odmah organizaciji omladinskih radnih četa i bataljona, koji će svršavati posao onih koji se daleko od svojih kuća bore za našu slobodu. Te omladinske radne jedinice isto tako će pomoći i obiteljima onih koji su poginuli za svetu stvar našeg naroda. Ako se u tom pothvatu ispolji u punoj mjeri saradnja NOO-a i naših omladinskih organizacija, potpuni uspjeh bit će osiguran.

Široka polja Čepića, Levade, Poreštine kao i svaki najmanji komadić zemlje u Istri treba što bolje obraditi i zasijati, kako bi na jesen pobrali što bogatiji plod. Nećemo više svoju ljetinu predavati na »amaso«. Nema više »podestarija« »ezatorija«, koje će nam oduzimati naš znoj i našu muku. Ono što bude rodilo na našoj zemlji, bit će za nas i za naše borce. Treba zasijati što više pšenice, ovasa, kukuruza (trukinje), repe, kupusa, zasaditi što više krumpira itd. Isto tako treba obdjeljavati loze, voćke i masline i svršiti sve druge radove.

Naša djeca ne smiju nikada biti gladna. Našim borcima na položaju nikada ne smije ponestati hrane, jer kad bi se to dogodilo, oni ne bi mogli do kraja izvršiti zadatak koji pred njih postavlja domovina. Neka naša pozadina uložiti sav svoj napor u obrađivanje zemlje. To je njen prvi zadatak na putu ka pobjedi.

Z. Č.

SAVEZNICI NAS POMAŽU

Mi smo se digli goloruki protiv ogromnih neprijateljskih snaga, koje su bile opremljene najmodernijom ratnom tehnikom. Ni u početku ni poslije toga, naša Narodnooslobodilačka vojska nije imala ni magazine, ni tvornice iz kojih bi se snabdijevala. Tako smo se kroz više od dvije i pol godine samo svojim sredstvima borili, jačali i pobjeđivali. Razumljivo je, da je naša vojska do sada uvijek oskudijevala ratnom tehnikom, odjećom, obućom, hranom i drugim sredstvima potrebnim za vođenje rata. U svrhu da uklone te poteškoće za našu vojsku i da ojačaju njenu borbenu snagu, naši veliki Saveznici prije nekog vremena počeli su da nam šalju materijalnu pomoć. Ta pomoć bila je u mjesecu januaru vrlo znatna, tako da je Vrhovni komadant naše NOV, Maršal Tito, izrazio posebnu zahvalnost našim Saveznicima Engleskoj i Americi. Osim toga Saveznici su pružili veliku pomoć našoj vojsci potpomažući njene operacije svojom avijacijom i mornaricom. Opravdano se nadamo, da će nam Saveznici od sada ukazivati još veću pomoć. — Na taj način naša junačka NOV bit će u mogućnosti da još jače tuče neprijatelja i tako ubrza zajedničku pobjedu Saveznika.

JEDNA AKCIJA

Idemo na akciju. Tamna je noć, bura puše, izgleda da se je primila u koštac s nama. Ali usprkos toga idemo dalje, jer nas nosi silna želja da se odužimo bratskoj Crvenoj armiji.

Godišnjica je Crvene armije, one moćne Armije radnog naroda, koja je spasila čovječanstvo od propasti, ona Armija koja je dala najviše pomoći i mogućnosti da se dignemo na oružje za slobodu svoje domovine.

Idući putem čuje se glas: »Ne trgaj vezu! To je glas komandira. Svi šutimo i idemo dalje, čuje se opet komanda: »Čelo lakše! Jedan drug je skliznuo, jer je put zaleđen, ali se brzo ispravi i korača dalje.

Netko nosi ključ, macu, štrangulin, pilu itd. Reklo bi se da radnici idu na rad, ali nose i pušku na ramenu. Zaista to i jesu seljaci i radnici, rudari, koji su radili u »kavi«. Oni idu i danas na rad, danas oni rušeći grade, grade novi svijet.

Došli smo na mjesto kasnije. Drug komandant daje raspored naših četa.

Rad počinje, ali ne ide dobro, jer nema dovoljno alata. Ipak ne gubimo vrijeme. Čuju se prvi povici Ho-ruk, Ho-ruk. Ne ide lako, jer željezo koje spaja šine smeta, i grdo se mučimo i dok se konačno prvi štos ruši niz brdo, uz povike Ho-Ruk ode niz brdo još 6 štosova.

U Buzetu svijetle žarulje. Tamo su oni crni psi zatvoreni u žici. Čuju naš »Ho-Ruk«, ali ne smiju izaći napolje kad žele već kad se može. Znaju oni dobro da je proslava 26 godišnjice Crvene armije.

Narod je na nogama — svuda se ruše ceste.

I drugarica Fumica i drug odbornik Slavko pomogli su kod rušenja šina. Bura zavija u noći. Zima je, ali u našim srcima je toplo, jer smo i mi noćas pomogli bratskoj Crvenoj armiji.

NAŠI JUNAČKI BORCI

Svakom prilikom naši hrabri borci pokazuju kako se uništava morskog neprijatelja. Tako je komesar čete jednog udarnog bataljona drug OŽBOLT JOSIP idući na bolovanje prelazio preko ceste Trst-Rijeka kod Rupe i primijetio njemačku patrolu od 5 vojnika. Drug nije mogao mirno gledati kako banda stupa našim cestama, već je iz svog šmajsera na njih otvorio mitraljesku vatru. Trojica bandita ostala su ležati na cesti obliveni svojom poganom krvi dok su ostala dvojica pobjegla. Drug je Ožbolt skočio na cestu i pokupio tri puške i 250 metaka.

Neka ovo bude primjer kako se ima istrebljivati mrske okupatore, tlačitelje našega naroda.

NAREDBA broj 20

Operativnog štaba za Istru dana 18 veljače 1944.

Pohvala 2. čete Istarskog partizanskog bataljona.

Pohvaljujemo borce i komandni kadar 2. čete I istarskog partizanskog bataljona, koji su se probili kroz neprijateljski obruč, kad su bili opkoljeni i tom prilikom nanijeli neprijatelju velike gubitke.

U ovoj borbi naročito se istakao komandir te čete drug FRANE ULJANIĆ, koji je umjesno rukovodio četom, komesar čete drug JAKOV JUREŠA, zamjenik komandira čete drug IVAN PAUS (LJUTI), vodnik drug BAŠIĆ IVAN, RAJNIĆ ANTON (GROM), puškomitraljesci: STANISIO TILIO, GRUBEŠIĆ ANTON, DRUŽETA MATE, RADAK IVAN, poslužioci teškog mitraljeza drugovi: VALE MIHO i CICERAN IVAN.

U ovoj borbi hrabro se držala cijela četa, te izvršujući naređenja svojih pretpostavljenih starješina izvršila je svoj zadatak.

Borce i komandni kadar ove čete ističemo za primjer.

Također pohvaljujemo drugu BENKO MILOŠA, borca 1. čete istog bataljona, koji je bio ranjen i još prije ozdravljenja se vratio u svoju četu i sa sobom donio tri puškomitraljeza.

Ovu naredbu pročitati pred strojem.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
JOŽA SKOČILIĆ v. r.

Komandant major:
SAVA VUKELIĆ v. r.

IDEM DA IZVRŠIM SVOJU DUŽNOST

U večer 22. veljače fašisti su zapalili nekoje kuće u kotaru Rovinj, među ostalima i kuću jednog siromašnog seljaka, bacivši ga na taj način zajedno sa porodicom na ulicu. Hrabri seljak našavši se na ulici poviče. Idem i ja da izvršim svoju dužnost, i popevši se na najbliži brežuljak, dok je još gorjela njegova kuća, upali veliki oganj u znak proslave godišnjice Crvene armije.

TOPLA NARODNA LJUBAV

Na rođendan Crvene armije u selu M. kotara Kastav 4 starca odnijeli su našoj vojsci na položaj 25 kg kruha, 30 l vina i 5 kg slatkiša. Ovo je jedan živi primjer ljubavi prema našoj narodnoj vojsci.

ŽENE SU PROSLAVILE SVOJ DAN

Ove godine dan žena proslavljen je u jeku pobjede vojsci slobodoljubivih naroda, proslavljen je diljem čitavoga svijeta u velikoj ljubavi žena prema svojim narodima. Taj dan žene u borbenim redovima stisnule su još čvršće pušku s odlučnošću da će nastaviti ovu svetu borbu sa još većim poletom i žarom.

Naročito naše žene i žene Sovjetskog Saveza proslavile su taj dan uz bok svojih muževa, sinova i braće, boreći se aktivno bilo kao borci, bilo kao bolničarke, izvidnice, obavještajke ili radnice u tvornicama, na polju ili u rudniku. One se bore i kuju pobjedu u zajednici sa svojim muževima za prava žena, za slobodu i bolju budućnost svoje djece.

Žene Jugoslavije, piše jedan američki list, svojim epskim podvizima kroz trogodišnju tešku borbu zadivljuju čitav svijet, one su se digle listom »kao po nekom tajnom dogovoru« da brane čast i slobodu svojih naroda složivši se bez obzira na vjeru i narodnost. — »Slobodna Riječ«, list koji izlazi u Americi, donosi uvodnik od Pauline Albale, u kojem se naročito govori o našim ženama, o njihovom herojstvu i požrtvornosti.

Svuda u svijetu maročita počast dana je sovjetskoj ženi. Na mitinzima u Engleskoj i Americi veličano je njezino herojstvo. U ovoj oslobodilačkoj borbi svih potlačenih naroda niče veličanstvena figura sovjetske žene — niču žene heroji, niču imena Zoje, Nuše, Katarinove i drugih. Ona pomaže Crvenoj armiji, da odnosi pobjede, ona nosi na položaj municiju, u industriji 75% radne snage zauzimaju žene. Četrdeset i pet hiljada sovjetskih žena odlikovano je za junaštvo — 23 dobile su naziv junaka Sovjetskog Saveza, a 3 junaka socijalističke izgradnje.

I Istranke proslavile su taj dan. Slavile su ga kroz škrgut zubi sa stisnutim usnama, podnoseći sve patnje i zvjerstva počinjena nad nevinom djecom i ženama čvrsto stupajući naprijed odlučno i hrabro. Taj ih je dan povezao sa srcima svih porobljenih žena i dao im nove snage i poleta za dalnju borbu.

M.

PISMO JEDNE DRUGARICE

Dragi drugovi!

Bila sam otišla kao delegat iz Istre na kongres antifašističke omladine Jugoslavije. Išla sam veselo pjevajući. Po putu sam sve mislila, kako ću tamo zagrliti milog i mudrog vođu Maršala Tita i našeg dragog pjesnika i predsjednika ZAVNOH-a, Vladimira Nazora. Kad su mi drugovi rekli da se kon-

gres odlaže, radi neprijateljske ofanzive, bila sam žalosna. »Drugarice, Istranko, što se vraćaš, ostani ovdje s nama« — govorili su mi tamo drugovi. Ja sam se morala vratiti u Istru na svoju dužnost, ali nisam bila vesela kao kad sam otišla. Lijepo će drugovi vidjeti naš oslobođeni teritorij, naša sela i gradove, makar su neka spaljena. Da vidite samo naše brigade i divizije. Vidjela sam i našeg Nazora i dr. Ivana Ribara, predsjednika AVNOJ-a. Tako sam zadovoljna što je Istra postala dio naše hrvatske domovine i federativne Jugoslavije. Kad sam se vraćala još sam jače pjevala i mislila na onaj sretni dan, kad ću brzo otići na II omladinski kongres.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Omladinka Slavica Ivančić

»PROKLETSTVO ŠVABAMA I ONIMA KOJI ČEKAJU«

Njemačko-fašistički koljači provalili su u Grdo Selo, pretražujući kuće, razbijajući pokućstvo i posude, trgajući i razbacujući odjeću.

Bilo je to predvečer, par kuća obuhvatio je plamen, muku trudbenika. Tik do goruće kuće, njoha se tijelo jednog Grdoseljana, a ispod njega ludački se cere krvoločne hitlerovske hijene, podrugujući se sa grupom pohvatanih seljaka. Do čas čuje se plotun mitraljeza. Deset ljudi se sruši — deset se tjelesa stalo kočiti u krvi u posljednjim trzajima. Začuje se jauk i krik matera i žena, tih nesretnica. Zrak se prolama i prekida noćnu tišinu. Starica se hvata za glavu čupajući svoju sijedu kosu, drhti joj glas vapijuće mržnje. »Prokletstvo i smrt Hitlerovim psima. Vrag odnio one koji nas ne slušaju a prokletstvo onima koji su govorili neka čekamo«. Znajite, narodne izdajice, koji čekate i govorite i drugima da čekaju, da je na vas palo prokletstvo ne samo grdoseljskih matera već cijelog našeg naroda.

ŽENE NAŠIM BORCIMA

Naše žene uvijek su pokazivale svoju odanost i zahvalnost našim hrabrim borcima nadarivši ih često lijepim darovima. Svi borci se rado sjećaju njihove tople ljubavi. Na proslavi Crvene armije samo jedan rajon kotara Kastav sakupio je i dao našim borcima 165 kg kruha, 88 kg slatkoga boljega kruha, 87 litara vina, 2 litre rakije, 1 kunića i 29 litara kave, 19 kg palente, 6 jaja, 3 konzerve, 26 kg pašte, 5 litara petroleja i 200 lira te 30 pari opanaka.

Podlistak »Glasa Istre«

ISTRIJA JE IMALA FEŠTU

Ča je to bilo one noći po Istriji? Zač »ščavi« nisu spali, kako i drugih noći? Oni su na stotine lit mirno delali zemlju i slušali po kušnjenci svoje go-spodare. Kapju po kapju njihovega pota je upijala istrijanska zemja. Ono ča jin je ona rodila, robovi su nosili svojim paronima za mito i šteure, za kaštige, munte i dugove. Kad je bila vojska »ščavi« su bili dobri i hodili su na front, kako ovce i su prolivali krv za Veneciju, Auštriju i Rim a nikad za sebe.

Ma od nikega vrmena ti robovi neće već da slušaju svoje parone Nemce. Istrijani su si vrgli u glavu, da će ovi bot bit slobodni. Storili su svoje narod-neoslobodilačke odbore i vojsku i priznaju samo ono ča reče njihov Maršal Tito i narodni guverno. Istrijanske force sve već rastu. U ovoj zemji je počeo pravi rat kontra svih onih, ča bi stili da Istrijani budu i naprid »ščavi« i sluge.

Ali zač su one noći između 22. i 23. febraja gorili toliki ognji? Zač se je onoliko hitalo? Zač se je toliko kantalo? — Te noći je nepokorena Istrija slavila velu feštu: Dvajset i šest lit od života Crvene vojske, one vojske, ča je spasila cili svit i nas Istrijane, da ne propadnemo. To je bila vela Istrijanska noć. Nikada do te večeri ni gorilo toliko ognji na jedan bot. Nikada do te vele noći narod Istrije ni spoznal da ima toliko force. Ognji su govorili ono ča se ne more reć besidami, a ča je ležalo u dobrom srcu junačkog naroda Istrije.

Nemci i njihovi podrepnjaki fašisti su spoznali koliko su deboli prid tolikon narodnon forcon.

U Labinu. Žminju, Rovinju, Pazinu, Opatiji i posvud fašisti i Nemci te noći nisu spali. Nikoji su se vre bili obukli u civilo, da bi mogli lagje pobić. Su se tresli kako mokri breki. Su pensali da jin je prišla zadnja ura. Ma to je bila samo naša generalna prova prid slobodon, koju ćemo brzo izvojevat. To je bilo samo u čast veloj i slavnoj Crvenoj armiji.

Neka znaju Nemci i fašisti ča je to bilo, neka jin dršču gnusne ruke, zač brzo će se sva naša forca srušit na njih, da gi zmavi.

Od sad će svaki dan bit 23. febraja. Svaki dan ćemo gi sve žešće mlaiti. Vražja krv njihova, dosta smo trpili, sad prihaja naše vrijeme!

Neka živi vele Crvena vojska!

LISTAJ GORO, CVIJETAJ CVIJEĆE, OMLADINA U BOJ KREĆE

ZVANE

NAPRID SOKOLI MILI

Osandeset vas je bilo
u dugoj fili,
ča ste hodili
kroz škrape i boške
kontra želizu i kontra sili!
Z naših dubravi,
z našega mora
ste prišli kuntenti, kako zora.
Kripni, mladi, zdravi
kako i lavi!
Ni u noći tmica,
ni grda litica,
ni od trnja žica
na konfinu
nič ni bila istrijanskom sinu.
Ni već konfini
ča su gi stili
po sili,
falsi Latini z gnusnim rukami
već meju nami!
Naprid! Srićni nam bili
kud god hodili
sokoli mili!
Za van se zdižu, kako bura
junaki novi, stari i mladi,
zač vre
gre
hura!
Slobode naše ur.

ANTE DRNDIĆ

ŽIVJELI NOVI ISTRIJANSKI PARTIZANI!

PREVARILI SMO BANDITE...

Da van povidan, drugovi, kako smo privarili bandite. Omladina jednoga našega sela je načinila jednega jako lipega partizana od slame. I ja san jin pomogla. Kad je bija finjen smo ga ponesli nad Lupoglav. Crne košulje i Švabe su ga vidili i su počeli hitat u njega najprvo iz teškega mitraljeza, a pole iz bacači. Ma naš »partizan« vavik na nogami. Na kraju su ga štešo pogodili. Kad su banditi vidili da je pa na zemlju, su prišli do njega sa prontin šmajserima u rukami, ma tamo su našli samo slamu u štracami.

Južuš i Marija, ča su kleli, sve onako po nemško »franfruhter« »franfruhter«. A mi smo bili kurenti ča smo gi privarili. Ča ni to bilo lipo? Deset kašet municije su špendali za jenega partizana od slame.

Slavica iz Brguca

FRANINA I JURINA

Fr.: Zdravo, zрман, ča je novega?

Jur.: A, evo, fala Bogu prišlo nan je i toplije vrime. Još jeno malo pa će bit sve puno sunca.

Fr.: Na koje sunce to pensaš?

Jur.: Ter znaš na koje, na ono, ča će nan donit slobodu.

Fr.: Ti, Jurina, znaš koji bot predikat kako i oni študijani judi.

Jur.: Vajki me ti nako malo štucigaš, ma ja se štešo neču ofendit zač te imam rad, ma pustimo sad to. Znaš ča san čuja?

Fr.: Ča?

Jur.: Da su prišli puli naš Vrhovni štab 22 ruska oficira i jedan general. Tako san poradi tega kuntehat, samo ne znan ako je to istina.

Fr.: Istina je, istina, kume moj, su nan prišli sovjetski brati. To je vela sriča za cili naš narod.

Jur.: Joh, ma bin gi rada vidit!

Fr.: Bin anke ja, forši će nan se jen bot i ta žeja ispunit. Vidiš, ča smo mi sve postigli z našon borbon. Sad nas cili svit priznaje. Ti znaš, ča ne, da su još ranije prišli engleski i amerikanski oficiri. O ten je i naš Maršal Tito govoriya u svojen zadnjen diškoršu. Si ga štija?

Jur.: San, lipo je govoria i pametno. Koliko se domišljan je reka da su nas naši savezniki i u drugom pomogli.

Fr.: I anke su, brat moj, su nan poslali i robe i armi, a sad će nan još i već poslat kad su prišli sovjetski delegati i kad je prešident od Engleske Čerčil proglasija Dražu Mihailovića izdavicom.

Jur.: Je, je, zрман Jurina, zač su sada naši savezniki vidili, da se samo naša junačka vojska bori kontra Nemcon i da smo mi danas postali vela forca. E, dragi moj, promisli malo ča sve more narod postić, kad se zdigne u borbu i kad ga peja Komunistički partit.

Jur.: Ma će, donke, je ovi naš narodni pokret, kako neki komunizam, a još očajna si mi bija reka da to ni tako i da to govore naši nepretelji.

Fr.: Čekaj, pomalo, družo Jurina, ja nisan ni sad reka, da je naša narodno oslobodilačka borba komunizam. Jušto je, da to predikaju naši neprijatelji, kako bi zavadili narod i prikazali našu borbu kako borbu za interese jenega partita, a ne za oslobodjenje ciloga naroda, kad se ne gleda na to kakove ki političke ideje ima i ko je bogat ili siromah.

Jur.: Ben, to je sve lipo pretelju moj i po kušnjenci, ma zač si onda prvo reka Komunistički partit? To ne kapin.

Fr.: Brat moj, triba da s tin budeš na čisto. Vidiš Komunistički partit je zdiga narod u borbu i mu je pokaza put, kojim će doč do slobode. Tako ga je spasija od rovane i ropstva. To je bilo u ono vrime, kad su u Jugoslaviju prodirali sa svih kraji naši neprijatelji. Oni bot su svi falši narodnjaki, ministri i kralj pobigli i puštili svoj narod na cidilu. Samo je zosta Komunistička partit, zač su u njemu bili i anke sad su najbolji i najpošteniji sini našega naroda.

Jur.: Aha, sad mi se pera da san kapi.

Fr.: Moraš znat još i to, brat moj, da su u prvim filama naše svete borbe poginuli mijari i mijari komunista za kojima je poša u borbu cili naš narod, svi pošteni judi, zač su oni vidili, da je samo u borbi naš spas i da se sad ne govori ni o komunizmu ni radikalizmu, već samo o ten, da se mi oslobodimo tih prokletih Nemci i fašisti.

Jur.: Bože moj, koliko čoviku triba dok sve te stvari kapi. Sad ću ovo ča smo predikali poč povidat i našemu butigeru Marku, a i našen plovanu, zač ni oni to misu kapili, kako ni ja do sada.

Fr.: Hodi, hodi, samo moraš anke znat da ima i takovih judi, ki me žele kapit tu stvar i kad jin se tumači.

Jur.: Gi, je da anke i takovih A si čuja da se je ovih dnevi po Istriji govorllo, da je Engleška udelala posebni mir z Germanijon i da te udril kuntra Rusiji. Ča biš ti nato reka?

Fr.: Ča ćeš, Jurina moj, da ti na to rečen i sam moraš vidit da to govore naši nepretelji, koji bi stili razbit našu borbu.

Jur.: Ma nima već, krv moja, te force, koja bi mogla razbit našu slogu. Mi ćemo se borit i mi ćemo dobit.

Fr.: I ćemo zasigurno, na 22. febraja se je vidilo, kolika je forza Istrije.

Jur.: Joh meni, ma će bit lipo živit, kad ne bude na svitu već fašisti. A sad gren, zač mi je kasno. Bog!

Fr.: Gren i ja, Bog! Do vidova!

HERSON OSLOBOĐEN

Velika sovjetska ofenziva na širokom ukrajinskom frontu traje i dalje nesmanjenom žestinom. Na cijelom frontu Nijemci se nalaze u paničnom bijegu, ostavljajući za sobom ogromne količine ratnog materijala, koji ne-oštećen pada u ruke trupa Crvene armije.

Prema najnovijim vijestima u Tarnopolu se nastavljaju ulične borbe; sovjetske trupe sada su udaljene od Proskurova samo 17 km. Obuhvatnim manevrom trupa Crvene armije osvojen je grad PERISLAV. U toku posljednjih dana Rusi su zaplijenili toliki broj njemačkih tenkova i ostalog materijala, da mogu opremiti pet oklopnih divizija.

U posebnoj dnevnoj zapovijedi Maršal Staljin objavio je 13. o. mj. da su trupe generala Malinovskog na juriš zauzele važan saobraćajni centar i njemačku ratnu bazu, crnomorsko pristanište HERSON. Topovi sa Kremlja opet su zatutnjili u slavu ove nove velike pobjede Crvene armije.

Goneći švapske razbojnice iz svete sovjetske zemlje, ruske trupe kreću se sve brže na zapad u pravcu rumunjske i mađarske granice. Zadnja ura za Hitlera i njegove bandite sve se više bliži.

Hvala i čast ratnicima Crvene armije, koji uništavaju hitlerove horde i tako spašavaju svijet!

PADAJU BOMBE NA NJEMAČKU

Ofenziva engleske i američke avijacije protiv Njemačke postaje svakim danom sve žešća. Milijuni kilograma bombi padaju na njemačke gradove svakoga dana. Milijunski njemački gradovi pretvaraju se u garišta i pustoš. Njemačka industrija i saobraćaj dobivaju smrtno udarce.

Osim njemačkih gradova Saveznici neprekidno bombardiraju njemačke vojne objekte u sjevernoj Francuskoj. U Francuskoj su također bombardirani i industrijski objekti.

U CIJELOJ ZEMLJI NEPRIJATELJ TRPI VELIKE GUBITKE

U svim krajevima Jugoslavije neprijateljske bande pretrpjele su u posljednje vrijeme velike gubitke u ljudstvu i ratnom materijalu. Samo u toku jedne bitke u Sloveniji Nijemci su izgubili 3 oklopna voza, jedan tenk i 750 mrtvih vojnika i oficira. U isto vrijeme partizani su bacili u zrak 5 mostova.

U Bosni i Hercegovini pored Nijemaca pretrpjeli su velike gubitke i četnici Draže Mihailovića.

U borbama kod Zlobina, na Vratniku i Kapeli jedinice naše XIII primorsko-goranske divizije u vremenu od 19. I do 13. II istrijebile su 900 i ranile isto toliki broj neprijateljskih vojnika i oficira.

Potpomažući operacije naše Narodnooslobodilačke vojske, saveznička avijacija potopila je duž naše obale 6 njemačkih brodova za prevoz trupa.

ISTARSKI PARTIZANI SVE ŽEŠĆE TUKU NEPRIJATELJA

Diljem cijele Istre naše čete i bataljoni nemilosrdno trijebe njemačke bandite. Raste broj Nijemaca i fašista koji se nikada više neće vratiti iz Istre svojim kućama.

Na željezničkim prugama i duž naših cesta padaju stotine Nijemaca. Gore njihovi kamioni i naša zemlja upija krv razbojnika. I u toj borbi Istra se neće smiriti dokle god i jedan Švaba i fašista bude gazio naše tlo i dok je njen borbeni put ne dovede do slobode.

GASI SE ZVIJEZDA IZDAJNIČKE VLADE

Jugoslavenski poslanik u Moskvi, Simić, i njegov vojni ataše, Lozić, predali su ostavke izdajničkoj vladi i stavili su se u službu Narodnooslobodilačkog pokreta. Isto tako otkupio je i poslanik jugoslavenske izbjegličke vlade u Kanadi, Izidor Cankar.

JUGOSLAVIJA SE IZGRADJUJE I IZGRADIT ĆE SE NA FEDERATIVNOM NAČELU KOJE ĆE OSIGURATI PUNU RAVNOPRAVNOST SRBA, HRVATA, SLOVENACA, MAKEDONACA I CRNOGORACA...

(Iz odluke AVNOJ-a)

ZIVJELA NAŠA NARODNA VLADA NA ČELU S MARŠALOM JOSIPOM BROZOM — TITOM!

GLAS ISTRE — Broj 11, 1. aprila 1944.

NOVA I STARA JUGOSLAVIJA

Mi Istrani još moguće nismo dobro uočili kolika ogromna razlika postoji između stare, trule monarhističke i nove zdrave narodne Jugoslavije, čiji smo dio odlukom našeg parlamenta i mi postali. Na ovu tako temeljitu i duboku razliku moramo uvijek ukazivati, a naročito sada, kada i mi Istrani svojom borbom uzidujemo granitnu kocku u temelje naše zajedničke domovine. Moramo znati zašto je potrebna opća mobilizacija naših snaga, moramo znati zašto dajemo svoju krv i živote.

Stara Jugoslavija, kuća Karađorđevića, prodala nas je u Rapalu imperijalističkoj Italiji. I dok je lila krokodilske suze za »siroticu Istru«, koju treba osloboditi od Talijana, i dok su odjekivali plotuni, koji su kosili mlade živote naših junaka, Gortana, Marušića, Tomašića i dr., dotle su gospodari stare Jugoslavije sklapali ugovor o »vječnom prijateljstvu« sa razbojnikom i grobarom Benitom Musolinijem. Ova podmukla izdaja nad našom Istrom ponovila se od tih istih ljudi i nad svim narodima Jugoslavije. Oni su pobjegli, pokrali novac i ostavili goloruki narod pred najezdom njemačko-fašističkih tenkova. Ne samo to već su oni i otvoreno pomagali ove divljake i s njima učestvovali u paležu i klanju našega naroda. Danas su razgolićeni pred čitavim svijetom i u svojoj nemoći sjedinjuju se po onoj »svoj lk svome« sa razbojnicima i ostalim koljačima, Nijemcima, ustašama, nedićevcima i Mačekom. Svojim, do la-

kata krvavim rukama, nastavljaju svoje djelo i kod nas u Istri: dok su Nijemci u Radošima i Lupoglavu strijeljali i vješali ljude, četnici kralja Petra podmuklo su ubili u Matuljama članove NOO-a, a ustaše zapalili šumu na Učki, misleći da su u njoj partizani. Eto ujedinjenih bandita. Među njima su i četnici kralja Petra, zadnji ostaci stare Jugoslavije.

Nova Jugoslavija rasturgala je razbojnički rapalski ugovor i omogućila nam da se vratimo majci Hrvatskoj. Omogućila nam je da preko pravih predstavnika naroda, naših NOO-a sami rješavamo sva politička, kulturna, prosvjetna i gospodarska pitanja. Omogućila nam je, da slobodno govorimo svojim materinskim jezikom. Omogućila nam je, da se dignemo na ustanak i tako borbom stečemo pravo na slobodan život. Mi smo svijesni toga, ali toga su svijesni i stari varalice bivše Jugoslavije. Oni iskorištavaju svaku mogućnost da naškode našem budućem sretnom životu. Znamo, da su to strijele sa broda, koji tone. Našom oružanom borbom zarinut ćemo i mi Istrani bodež osвете u gnjilo truplo stare Jugoslavije, otklanjajući tako zadnji podvodni greben, koji su kairski brodolomci podmuklo podmetnuli na put novoj Jugoslaviji, našoj moćnoj čeličnoj lađi, koja će doskora sigurno uploviti i u naše luke.

St.

**ISTRANI, NASTUPIO JE ČAS KADA TREBA DA PUŠKOM U RUCI,
U NOVOJ FEDERATIVNOJ DEMOKRATSKOJ JUGOSLAVIJI,
OSTVARIMO NAŠE VJEKOVNE TEŽNJE!**

**VELIČANSTVENI MARŠ CRVENE ARMIIJE
OSLOBOĐEN GRAD ČERNOVICE — ODESA UGROŽENA**

U Moskvi nikako ne prestaju grmjeti topovi u slavu novih pobjeda. Crvena armija maršira u Evropu. Nijemci bježe i ostavljaju hiljade mrtvih i zarobljenih, kao i fantastične količine ratne tehnike. Rusi su prešli Prut i na juriš zauzeli veliki grad i raskrnicu ČERNOVICE. Silne ruske armije nastupaju prema Odesi. Zauzeta je tvrđava OČAKOV na Crnom moru, 60 km od Odeše. Velike ruske snage nadiru prema Češkoj i Karpatima i Balkanu.

NITKO NEĆE ZAUSTAVITI CRVENU ARMIJU! ONA DOLAZI!

MOBILIZACIJA U PUNOM JEKU

Sa svih strana naše Istre stižu stotine novih boraca. Iz samog grada Pule i okolice stupilo je u NOV 410 osvetnika. Iz Rovinja prijavilo se je 30 drugova u talijansku četu »Giuseppe Budicin«. Uskoro neće više njemački bandit iz istarske zemlje otimati ljude. Istra spoznaje, da samo u općem narodnom ustanku leži njen spas i sloboda.

VELIKI MITING SLAVENSKIH RATNIKA U MOSKVI

Kad čitamo izvještaje o mitingu slavenskih ratnika u Moskvi održanog od 22. do 26. februara, odjekuju našim srcima riječi predstavnika slavenskih naroda na prvom sveslavenskom kongresu u Moskvi u jesen 1941. g. Dok su se na prvom sveslavenskom kongresu u Pragu 1848. g. predstavnici slavenskih naroda morali sporazumjevati njemački, na Kongresu u Moskvi slavenski narodi, sazreli kulturno, mogli su da se sporazume svojim materinskim jezicima. Dok se na prvom kongresu 1848. god. odrazila samo maglovita težnja slavenskih naroda za zbližavanje bez političkog programa i uz postojanu izdaju carske Rusije, slavenski narodi ostvaruju u Moskvi, u najtežim časovima

svoje historije, nerazdvojni savez borbe protiv nasljednika vjekovnih slavenskih krvnika, njemačkih imperijalista, Hitlerovih razbojnika, pod vodstvom moćnog bratskog SSSR-a.

Zbor ujedinjenih slavenskih boraca na teritoriji pobjedonosnog SSSR-a je još jedan korak naprijed u ostvarenju i produbljenu jedinstva slavenskih naroda, jedinstva borbe protiv fašizma, jedinstva mira, slobode, demokracije i napretka. Rame uz rame sa slavnim crvenim vojnicima borit će se sinovi svih slavenskih naroda za istu pobjedu, za iste ciljeve, za istu budućnost. Kap. Perišić rekao je na zboru: »Borba, koju mi slavenski narodi zajednički vodimo, nije samo borba za slobodu i spas našeg naroda, ona je ujedno borba za spas čovječanstva od fašističkih barbara, reakcije i ropstva. S ponosom uzdignute glave izgovaram ove riječi, jer znam da se u planinama moga kraja razliže jeka topova NOV«. — I narod Istre pozdravlja slavenske ratnike pozdravom borbe i jedinstva.

Zorin

TKO JE IZDAJICA DR MAČEK?

U Istri je malo poznat izdajnik, bivši vođa Hrvatske seljačke stranke dr Vlatko Maček. Tko je zapravo on? U svoje vrijeme je uspio okupiti oko sebe jedan dio hrvatskih seljaka. Imao je čak i u srpskom narodu svojih pristalica. Bilo je to onda kad se on prikazivao kao pravi narodni čovjek, koji se želi boriti protiv beogradskih vlastodržaca i pokvarene kraljevske kuće Karadorđevića. Međutim šta se dogodilo? U jesen 1939. dr. Maček sklapa sporazum sa beogradskim izrodima, kojima je na čelu tada stajao poznati varalica Dragiša Cvetković. Stvorena je tzv. savska banovina kao novi oblik izrabljivanja hrvatskog naroda. Poslije ove izdaje mnogi Hrvati su увидjeli kuda ih vodi Maček i prekinuli su s njime svaku vezu. Pred slomom Jugoslavije on potpisuje pristup silama trojnog pakta. Time je htio prodati zemlju fašizmu. Kad je narod, međutim, razbio svojom borbom taj izdajnički »sporazum«, dr Maček se tobože povlači iz političkog života i »očinski« savjetuje hrvatskom narodu da se pokori i sluša Pavelića, najvećeg zločinca našeg naroda. Razularene Hitlerove zvijeri i njegovi vjemi psi ustaše i četnici kolju po hrvatskoj zemlji starce, žene i djecu, a dr Maček nam poručuje: Čekajte, ljudi, još nije došlo vrijeme za borbu, veliki će o svemu odlučiti. To je bila samo maska pod kojom se krila treća izdaja Vlatka Mačeka.

Međutim pod rukovodstvom slavne Komunističke partije redaju se sve veće pobjede naše vojske, sve veći uspjesi naše politike. Priznaje nas čitav antifašistički svijet. U Vrhovni štab maršala Tita dolaze misije naših velikih Saveznika. Maček ostaje sam s nekoliko pristaša. Sa Pavelićem se više ne može, jer je ovaj i sam ugrožen (od partizana). Tako konačno dolazi do četvrte i najpodlije izdaje Mačeka: on, okorjeli izdajica, u strahu od narodnog suda, stvara sporazum s krvavim izrodom Dražom Mihailovićem! Našim drugovima pao je u ruke tekst toga sporazuma iz kojeg se vidi kako se Maček htio s jedne strane prikazati prijateljem NOB, a u isto vrijeme kovao pakleni plan s razbojnikom Dražom i kraljem Petrom o uništenju našeg pokreta i novom ropstvu našem narodu. Ova podla izdaja bila je atentat na čitav hrvatski narod i na sve narode Jugoslavije, na njihove krvlju stečene tekovine i pravo na slobodan život. To je ukratko prljavi politički put Vlatka Mačeka. Prezren od svog naroda kao odurni izrod on je dopunio broj narodnih zločinaca uz Pavelića, Nedića, Rupnika, Mihailovića i kralja Petra.

Ovaj primjer Mačeka uči nas Istnane da moramo dobro kontrolirati čitavu našu oblast da se ne bi možda pod vidom onih prijaznih lica, koja nam savjetuju da još nije došlo vrijeme borbe, krio po neki manji ili veći Maček. Možda i kod nas ovakvi spremaju slične izdaje uz pomoć agenata kralja Petra i Badolja, a pod zaštitom njemačkih okupatora. Budimo zato oprezni, njihove podmukle planove najlakše ćemo razbiti ako pristupimo još odlučnije mobilizaciji svih naših snaga. Uništavajući njemačko-fašističke pse smrvit ćemo ih sve

možda još prikrivene Mačke. Oni će otpasti kao suhe kraste sa ozdravljenog i kroz borbu osnaženog narodnog organizma.

A. D.

ISTRANI, ČUVAJTE SE NARODNIH IZDAJICA!

N A Š E Š K O L E

Naš narod u Istri trpio je sva moguća proganjanja pod fašizmom, ali smo najteže podnosili zatiranje našeg hrvatskog jezika. Fašizam je po svom paklenom planu ugušivanja naše nacionalne svijesti posijao Istru školama, koje su uz karabinjersku kasarnu bile glavno sredstvo »talijaniziranja« naših sela. Ali uza sve svoje napore neprijatelj nije uspio da naša djeca zaborave ili ne nauče lijepi materinski hrvatski jezik. Dok se u fašističkim školama — mučilištima nastojalo zaglupiti do kraja našu djecu idiotskim člancima, poučcima, himnama (otvorimo samo jednu stranicu faš. čitanki, pa će nas uhvatiti groza!) dotle su naši starci, očevi i majke, sricali s djecom abecedu i prenašali tako iz pokoljenja u pokoljenje slatku hrvatsku riječ.

Neprijateljske škole danas su prazne. Nema u njima više faš. »učitelja«. Njihova vrata su zatvorena. U njima od vremena do vremena grmi plamena partizanska pjesma. Naša omladina, naša djeca uče svoj materinski jezik iz usta narodnih boraca, iz stihova borbene narodne pjesme. Ali to nije dovoljno. Treba organizirati prosvjetni rad bez kojega naša borba neće moći da osigura narodu onu budućnost koju svi mi želimo i ostvarujemo. U tom smjeru radi se već svuda po malo. Ali to nije dovoljno. Treba otvoriti nove škole, treba, gdje to nije moguće, organizirati prosvjetne grupe, privući omladinu knjizi, znanju, koji će znati da gradi svoju budućnost svojim vlastitim snagama, koji će učestvovati u narodnoj vlasti svijesno, a to bez prosvjete, bez znanja neće moći biti. Manjkaju nam prosvjetni radnici. Po našim mjestima (Sušaku, Kastvu idr.) služe još uvijek okupatoru naši intelektualci, naši učitelji i profesori, koji bježe od naroda. Zar oni ne shvaćaju, da je to izdaja naroda i da će ih narod već sutra pitati za račun? Pristupite narodnom pokretu, učitelji i prosvjetni radnici, naša sela vas zovu i čekaju, naša sela vas trebaju. Pristupite ako ne želite da vas sutra naš narod odbaci i osudi kao izdajnike. Istra treba da nadoknadi dvadeset i pet godina tame i neznanja. Našu veliku budućnost mi danas gradimo s oružjem u ruci, ali korak u korak s oružanom borbom treba da stupa prosvjeta.

Zorin

PRVA OKRUŽNA KONFERENCIJA USAOH-a ZA BUZET

S velikim učestvovanjem (200 omladinaca i omladinki) i velikim oduševljenjem održana je okružna konferencija USAOH-a za Buzet. U selu T. u neposrednoj blizini neprijatelja naša hrabra omladina, pod zaštitom svoje vojske, sastala se prvi put da raspravi svoja pitanja i probleme u vezi s ulogom omladine u NOB-i. Referati drugova bili su popraćeni odobravanjem i širokom diskusijom. Omladinci se interesiraju za sve i hoće sve da znaju. Njihova pjesma orila se dugo prema jasnom proljetnom nebu Istre i miješala se zvukovima savezničkih aviona koji su prolazili. Dugo u noć trajala je zabava. Diletanska grupa dala je s uspjehom Franinu i Jurinu. Toga dana čitavo selo T. nije radilo. Bila je to narodna svečanost.

Na konferenciji izabran je okružni odbor USAOH-a za Buzet i izvršene su pripreme za prvu oblasnu konferenciju USAOH-a za Istru, koja ima da bude najveća manifestacija omladine Istre u borbi i radu za pobjedu i slobodu.

Zivjela I oblasna konferencija USAOH-a za Istru!

Milić

IMA IH JOŠ KOJI NE VIDE

U zapadnoj Istri, od Lima do Kopra, ima još mnogo ljudi koji ne vide i ne snvaćaju. Oni su izgleda brzo zaboravili krvavi fašizam, pljačkanje »amassa«, fašističke poreze i krv svojih sinova što su pali po raznim bojištima za fašističke pljačkaške planove protiv drugih naroda. Oni još danas plaćaju fašistima porez, a gotovo 50% ih se odazivlje u njemačku vojsku. Oni žele da saostalim hiljadama Nijemaca, ustaša, četnika i fašista pognoje svojim mesom istarsku zemlju. Oni neće da shvate da tako pomažu svog najvećeg neprijatelja i da ustaju u borbu protiv vlastitog naroda. Ali narod im tu izdaju neće zaboraviti!

Božo Kalčić

PRIMJER

U jednom selu veprinačke općine jedan teški invalid, koji se gotovo ni micati ne može, pokazao je svojim primjerom kako se pomaže naša vojska. On je predao NOO-u 14 kg razne hrane za partizane, iako sam nije sposoban za nikakav rad.

RODOLJUBI ŠIROM ISTRE, STUPAJTE SMJELO U REDOVE BORACA ZA SLOBODU!

ZADACI POVODOM PROLJETNE SJETVE

U prošlom broju »Glasa Istre«, govoreći o proljetnoj sjetvi, rekli smo da je prvi zadatak naše pozadine da obradi i zasije svaki pedalj obradive zemlje, jer to zahtijevaju podjednako i interesi naroda i interesi vojske, a preko toga i opći interesi naše narodnooslobodilačke borbe. U vezi s tim ima još nešto da se kaže.

Za obrađivanje zemlje potrebna je radna snaga. Mi u Istri na njoj oskudijevamo. To pitanje se može riješiti samo stvaranjem radnih jedinica, koje će u pojedinim kotarevima i okruzima smjesta pristupiti planskom radu na obrađivanju zemlje. Ali uz to pojedini NOO-i treba da po svojoj inicijativi što bolje i što pravilnije rasporede radnu snagu u jednom selu ili u jednoj općini. U svakom slučaju moraju do kraja sprovesti u život princip međusobne pomoći. Selo treba da pomogne selu, općina općini, itd. Ako jedna porodica nije u stanju da sama obradi svoju zemlju, NOO-i treba smjesta da joj organiziraju pomoć, koju će najprije potražiti u dotičnom selu. Ako cijelo selo treba pomoć onda mu tu pomoć mora pružiti drugo selo ili druga općina.

Isto tako treba postupiti kod dobave sjemena za one porodice, sela ili općine, koja ga nemaju u dovoljnoj količini. Kod toga treba riješiti jedno mezdavo stanje, koje je nastalo u zoni gdje se Istra dijeli od Slovenije. U toj zoni naši NOO-i treba da uspostave što tješnju vezu sa slovenskim NOO-ima, naročito po pitanju dobave sjemena i hrane iz slovenskih krajeva. Ne smije se onemogućavati prebacivanje živežnih namirnica odanle k nama. Naprotiv, treba stvoriti široku mrežu razmjene pojedinih dobara i uspostaviti sistem međusobnog pomaganja između nas i drugova Slovenaca.

Svu zemlju treba obraditi. Nećemo pitati čiji je ovaj ili onaj komad oranice. Zemlja narodnih neprijatelja je naša zemlja. Isto tako ćemo postupati i sa zemljom koja pripada pojedincima, koji su odsutni, itd. U sav taj ogroman posao treba unijeti mnogo savjesti i požrtvovanja. Treba sijati najbolje sjeme, obrađivati i gnojiti zemlju što je moguće bolje.

Diže se sunce nad naše oranice. Uz silnu pjesmu radosti Istra će još jače zasukati rukave da u borbi i radu do kraja izvrši svoju dužnost prema domovini.

Zvane Črnja

ŠTO POSIJEMO, TO ĆEMO I POŽNJETI!

PLEMENITO NATJECANJE NARODA ISTRE

Od 1. do 10. travnja raspisano je udarničko natjecanje svih naših organizacija u Istri na čelu s istarskom omladinom Buzetskog, Pazinskog i Puljskog okruga. Naša omladina odlučila je da mobilizira kroz te dane sve svoje snage za prikupljanje hrane za hrabre borce naše XIII divizije, koja svojim junačkim djelima sve više lomi neprijateljske snage na svom sektoru. U tom plemenitom poslu natjecat će se mladi članovi USAOH-a uz pomoć čitavog naroda Istre, pobjednik bit će nagrađen počasnom prelaznom nagradom, zastavicom i jednom korisnom knjigom. Tko će dakle sakupiti za našu vojsku više masti, suhog mesa, više špeka, ulja, brašna, janjaca, volova, čarapa i novca? Kojoj omladinskoj grupi, kojoj našoj organizaciji, kome selu, kome okrugu će pripasti časni naslov pobjednika? O tome već danas govori čitava omladina, čitav narod Istre, koji s oduševljenjem pozdravlja akciju naših boraca, koji svaki dan sve više pokazuju svoju aktivnost i pomoć narodu u borbi.

Rezultat toga takmičenja bit će objavljen u našem listu

Pomozimo dakle našu junačku XIII diviziju, s našom pomoću ona se bori, pobjeđuje i vodi nas slobdi

PROLJETNA SJETVA

Sagnuti nad zemljom kopaju težaci
Miriše proljetni gnoj.
Eh, bit će kruha za partizane
Urodit će mruka i znoj.

Istarska guda ne hrani gada,
Ropstvu se bliži kraj,
Pomoć će seljak svog drugu u Lici
Jedan je danas naš zavičaj.

Naprijed mladići, puškom i plugom
Zemlja nam daje blagoslov svoj
S Učke nas prati naš Veli Jože
A Tito vodi u boj.

Zorin

PIONIRI NA DJELU

Pred nekoliko dana nosila je jedna žena 3 kg mesa neprijatelju u Buzet. Ona je bila silno iznenađena kad je na cesti zaustavio pionir Klarić iz sela Bregli, koji je meso zaplijenio i predao NOO-u.

Svi treba da nastojimo da nijedan gram naše hrane ne dođe u ruke neprijatelju. Tko daje i dozvoli da drugi nose hranu neprijatelju, produžuje rat i radi protiv svoga naroda.

KNOO Motovun

Č R N I M A

Črni paronu, sve ste nan zeli,
ča smo dobrega imeli,
a pole ste nas još tukli
i u koparske pržune vukli!
Vi prokleti črni vrazi!

Za vas smo krumpir sadili,
palace i ceste gradili,
a nan ste uje od ričine dali
i vajk nas ščavima zvali!
Vi pogani črni breki!

U Motovun smo trudni hodili,
jaja, pršute i špek van nosili,
a pole ste nan vritnjak dali
za svaku ča smo od vas iskali!
Vi črni falši gnusi!

Mi smo van na radunu
pejali vole i našu vunu,
a nan ste slali daciijere,
filance i karabinjere!
Vi podmukli črni ladri!

I sine — naše junake
u vojaške vaše barake
na silu ste nan pejali
i u srce njin otrov metali!
Vi črni omraženi žbiri!

Ma ki vas to sada po Istri goni?
Istrijanski to su silni bataljoni...
Istrija sva se na osvetu zdiže
za muke, pržune i zgorene hiže!
Vi črni fašistički vuki!

Ante Drndić

SLOVENAČKA MAJKA

Putujem tramvajem iz Trsta u Opčinu. Mislim na današnji dan, na međunarodni praznik žena, na praznik svih protufašistkinja danjašnjice.

Dan je svijetao i topal. Pomalja se polako iz proljetne jutarnje mogle veliki Trst.

Nakon toliko vremena provedenog u zatvoru miluju me drage slavenske riječi. Htjela bih započeti razgovor s ljudima, ali ne smijem. Pitat će me otkuda i kamo, a ja ne mogu uskliknuti: »Braćo, drugovi, pobjegla sam iz nacističke tamnice, traže me po Trstu. Idem partizanima.«

Šuteći penjem se, stajemo i izlazimo. Dah nam zaostaje od užasa. Nekoliko koraka od stanice, na najživljem mjestu, na pogled velikog i modernog Trsta, visi na drvetu žena, a na grudima joj papir:

partizanka — banditkinja.

Jutros, 8. marta, na međunarodni praznik žena nacističke i fašističke hulje objesiše majku, slovenačku majku, roditeljicu šestero djece od kojih dvojica u partizanima.

14 dana su je tukli i vodili po Krasu da im pokaže puteve k partizanskim logorima. Nije htjela pokazati.

Tri je dana visila ta divna partizanska majka nad svojim rodnim gradom.

Zora Matijević

PUTEM OD JEDNE STANICE DO DRUGE

Noć je. Sretno smo prešli prugu. Kurir pred nama, mi za njim. Ostajem u prvom selu. već je 5 u jutro. Domaći u seljačkoj kući ustaju i daju nam krevete. Kad smo se probudili, sjeli smo kraj vatre. Pitamo domaćicu kako je u selu.

Govori nam o ženama, kaže da čitaju, da se sastaju, išlo je prije teško, ali sad ide lakše. Ona odlazi sa drugaricama na sastanak AFŽ. Krećemo dalje. Čuje se šum aviona. Seljaci posmatraju i vesele se kako će prokleti Švabe sad platiti. Još malo, pa će i njih vrag zet, kažu, veseli se svijet. Svrćamo u seosku kuću. Čeka nas objed.

Ajte, ajte, jedite, nudi nas starica. Danas je naš blagdan, kaže, blagdan našeg Tita, Josipovo!

Dvije djevojčice vode nas u drugo selo. Kraj puta u šumici nekakav zbor. Jedan mladić govori i poziva drugove u vojsku

Kako mobilizacija?

Ide, ide, narod se odazivlje. Znamo svi da je teško, ali ljudi shvaćaju da se radi o slobodi, o velikoj prilici, koju su čitava pokoljenja uzalud čekala. Sad je došao čas. Treba dati sve od sebe da se pobijedi. Jednom za uvijek. Da budemo svoji gospodari i da vlada narod sam sebi za svoje dobro.

Pruolazimo kroz selo. Drugarice čitaju »Naprijed« i mole nas da im pošaljemo još štampe, jer nemaju šta čitati.

Je li vam žao što muški odlaze?

A šta bi nam bilo žao, ta idu svojim. I treba da idu, prije će svršiti rat i nestati ovih gadnih pljačkaša i ubojica, Nijemaca.

Kurir nas vodi u gostionu. Tamo sjedi mladi Sicilijanac u uniformi domobrana i privlači svojim živim hrvatskim govorom.

Kad se vratim u Italiju, podići ću tri nova bataljona, kaže Talijan.

A šta si dosad čekao, boćkaju ga drugovi?

Bio sam već pred tri godine u Delnicama u vezi s partizanima i slao im oružje u šumu.

I onda zapjeva mladi Sicilijanac hrvatsku partizansku pjesmu. Prate ga istarski Hrvati.

Sunce sije nad našim putom. Negdje pjevaju partizani:

Republiko, majko naša
mi smo tvoji sinovi...

Još dalje negdje štekće mitraljez. Tako živi naša Istra.

Dušan Dimić

POZDRAV SOVJETSKOJ MISIJI

Prvi put u okupiranoj Evropi, na oslob. zemljištu Jugoslavije, na svečanoj večeri u Vrh. Štabu NOV u počast vojne misije SSSR-a sastali su se predstavnici vojska Engleske, SSSR-a, SAD i Jugoslavije. Pozdravljajući predstavnike Crvene armije drug Tito rekao je među ostalima: »Mi smo vas odavno očekivali. Naši narodi, naši borci, komandiri i politkomesari s čežnjom su očekivali dan kada će vas vidjeti u svojoj sredini.« Potom je podvukao veselje kojim su naši narodi dočekali predstavnike savezničke Engleske i Amerike. Danas narod s oduševljenjem i radošću pozdravlja drage goste, oficire naše velike i drage saveznice Crvene armije, koja nosi glavni teret džinovske borbe protiv zajedničkog neprijatelja. Drug Tito izrazio je uvjerenje da će ova zajednička večer savezničkih armija imati veliki značaj za našu daljnju borbu, da će ona još više učvrstiti međusobno povjerenje i doprinijeti brzem oslobođenju našeg i drugih porobljenih naroda Evrope. »Ja se nadam da ćete učiniti sve da se našoj NOV materijalno pomogne da bi uspješnije mogla izvršiti svoje zadatke.« Drug Tito završio je poklikom herojskoj Crvenoj armiji, njenom genijalnom vođi Staljinu, sov. misiji i velikim našim Saveznicima.

General-lajtnant Kornjejev, šef sov. misije, zahvalio je Maršalu Titu na sjajno priznanju i pozdravu Crvenoj armiji i na izvanredno toplom dočeku.

On ga pozdravlja kao najtalentiranijeg rukovodioca i organizatora NOV herojskog jugosl. naroda, koji je u najtežim prilikama zadavao jake udarce fašistima. »Takav narod nikad neće biti pod faš. čizmom. »Gen. Kornjejev je naglasio da nije daleko dan kad će pobjedonosna Crvena armija i Saveznici zadati konačni udarac Njemačkoj s istoka, zapada i juga. NOV igra i igrat će u tome ne malu ulogu. Obračajući se gen. Maklenu, on kaže da je uvjeren da su oni oba došli k nama da pomognu odlučno našu NOV i njenoj herojskoj borbi i završio je poklicima našem junačkom jugosl. narodu i njegovoj NOV te savezu triju velikih država.

Gen. Maklen, šef anglo-američke misije, pozdravio je sov. misiju, podvukao značaj velikih dnevnih uspjeha Crvene armije, izrazio uvjerenje da će gen. Kornjejev kao i on vidjeti u našoj Jugoslaviji početke nove Evrope. NOB...« je također, u toku ove ogorčene borbe za slobodu, povezao narode Jugoslavije u nerazdvojni savez bratstva i istinske demokracije. Posljedice toga pokreta prelaze okvir Jugoslavije, znače važan doprinos borbi Savezenika.« Gen. Maklen izražava nadu da će taj pokret služiti kao primjer i drugim narodima i završava s poklikom Crvenoj Armiji, NOV i vojskama Saveznika.

Drug Tito zahvalio je gen. Kornjejevu i Maklenu za priznanje NOV-i i izrazio uvjerenje da će njihov boravak imati silnog djelovanja u našoj zemlji i da je nerazdvojni savez borbe i krvi naših naroda garancija pobjede kao i prijateljstva i povjerenja u poslijeratnom životu svih slobodoljubivih naroda.

»BORITI SE PROTIV TITA I NOV ZNAČI BORITI SE PROTIV
BRITANIJE, AMERIKE I SOVJETSKOG SAVEZA«

(Radio London, iz govora G. Harissona.)

KRVNICI, PLATIT ĆETE!

Gladni njemački banditi došli su 15. III u selo Radoši, postavili cijelo selo pred mitraljeze, ustrijelili dvojicu seoskih boraca i popljačkali sve što su našli, naročito stoku. Jednom seljaku istočili su 12 hl vina. Poslije su u Poreču pričali da su sve to izvršili partizani.

U selu Brغدcu na Krasu razbojnici su ubili stražara i jednog druga objesili u Lupoglavu. U jednoj sirotinjskoj kući spalili su svu odjeću male djece. Otjerali su stanovnike iz sela i pri tom je žena s troje djece prošla kraj svog ubijenog muža a da nije smjela zaplakati da ne bi i nju zaklali. Popljačkali su sve što su našli.

U selu Zvoneća krvnici su ubili jednog i odveli 40 muškaraca.

U Matuljama četnički psi zaklali su 5 odbornika NOO. U selu Potpič pobješnjeli psi ubili su 5 članova NOO. 16. III njemačke životinje ubili su kod Bresta drugaricu Mikac.

U selu Grdo nacisti i fašisti iz Pazina strijeljali su 10 seljaka i jednog objesili. U selu Lanišće banditi su objesili 2 druga.

Tako sa svih strana Istre dolaze vijesti o krvavim nedjelima i pljački podivljalog okupatora.

Istrani pristupite u našu NOV da što prije uništimo krvnike našega naroda, da osvetimo nevine žrtve.

FAŠISTA GAZI RASPELO

U selu Mohorima (Tinjan) jedan fašista pucao je izazovno na Kristovu sliku, a poslije toga razbio i gazio Raspele.

Narod govori: fašisti nam pričaju da su partizani protiv Boga i da ruše crkve, sad još jasnije vidimo tko je protiv vjere.

FRANINA I JURINA

Jur.: Smrt fašizmu!

Fr.: Sloboda narodu! Zrman moj, ča je puli tebe novega?

JUR.: A, ovih dnevi se svega čuje povidat. Velike stvari će se brzo dogodit.

Judi me pitaju za to i ono, a ja ni sam puno tega ne kapin.

FR.: Ben, ča je to ča ne kapiš?

JUR.: Puno ti je tega, brat moj, ja ne znam stumačit stvari, a niki maši judi još nisu tolike spoznali da za borbu tribe sve dat i da je sloboda najveće bogatstvo.

FR.: Dobro, dobro, ma ja bin stija znat ča te to judi pitaju, zač, dragi moj, te tvoje beside su lipe, ma narod se ne more samo s tin kuntentat.

JUR.: Je jušto to, da. Vidiš, po nikin selima me pitaju da ča ne bi bilo korisnije da judi sad zostanu doma kad tribe toliko delat u kampanji misto da gredu u našu vojsku. Ča biš jin ti na to reka?

FR.: Bin jin dokaza, družu Jurina, da brez naše oružane force i brez slobode za nič oni kopaju i siju zemju. Ko bi Nemci i fašisti i naprid prihajali ubijati, palit hiže, krest obilu, blago i po konobami hitat u bačve z mitralji da bi vino stočilo i na kraju te još popejaju u Djermaniju u pržune da tamo umreš od gladi, zame ti onda sve muke, i sve izorane i zasijane kampanje. Za to je najpotrebnije da sve ča je sposobno za borbu uzme pušku da bi ča prvo stirali Nemce.

JUR.: Ben, donke ti pensaš da ne tribe delat zemju a u našen listu »Glas Istrije« je pisalo da triba izorat i posijati svaki bokunić zemje.

FR.: Ma, čekaj, ti vajak nikako drugače razumiš stvari. Jušto piše u našen listu, mi moramo posijati puno već nego druga lita, zač će to bit ovi bot za nas i našu vojsku a ne za amaše i šteure. Znam, ti češ mi reč, a ki će delat, ako se judi poberu u vojsku. Vidiš, i jedno i drugo se more uredit. Samo se tribe organizirat i jedan drugega pomoć. Naši odbornici se moraju tu pokazati na delu, — moraju storiti radne kunpanije od omladine, žena i starijih judi, pa lipo u slogi zakantati i duboko zaorat.

JUR.: Dobro si se domislila, a na kraju ko i ne budu svud te kunpanije ćemo nikako doć na kraj z delon. Dosti se je domisliti, kako su nan fašisti pobrali sve naše jude za njihov vražji rat pa smo se štešo nikako pomogli, a sad ćemo još i lagje kad smo organizirani. Samo tribe dobre voje, zač znaš kako se ono reče, ča se rado dela, lako se dela. Nego san ti stija još reč kako judi u nikin seli govore, da ča je potreba da mi Istrijani gremo tamo u Hrvatsku.

FR.: Prvo svega oni ča su te to pitali još ne znaju da je i Istrija za rat Hrvatske i zato di greš da greš vajak si u svojoj zemji i meju svojih judima. A z druge strane ti znaš da Istrija još ni oslobojena i da se sva naša vojska ne more tote vaditi, a još nimamo ni dosti naših oficiri i zato će i naši Istrijani prvo poč u druge kraje naše domovine, da projdu borbenu školu i da se tamo odgoje naši novi komandanti.

JUR.: A će li oni tornat simo?

FR.: Če, brat moj, i to forši sasvin brzo, i oni će bit nova vela forca. A ako bi i šli na jin s neba dojde sloboda, a misto tega dojdu Nemci pa gi poberu i pošaju na mijari i kilometri daleko u Djermaniju od kud će teško već tornat.

JUR.: Ter anke imaš račun. Po svud su naši judi. Znaš, su jeno malo čudni niki naši Istrijani. Oni su vre zabili kako su nas pejali kako blago na macel u Afriku, Šičiliju, Rusiju i u druge zemje da tamo daleko od svojih dajemo našu mladost i živote za tuje interese.

FR.: Pravo govoriš, nikima judima nič ni pravo, vajak najđu niki škuže i čekaju da jin s neba dojde sloboda, a misto tega dojdu Nemci pa gi poberu i pošaju na mijari i kilometri daleko u Djermaniju od kud će teško već tornat.

JUR.: A znaš li ča je novega? Malo prvo san sluša radio.

Rusi su zeli Černovice i marširaju u Rumunjsku.

FR.: Lipo je to čut i znat da je ovin beštijama brzo kraj, a sad te moran pozdravit. Tribe iskoristit svaku uru, da budemo pronti i jaki za dočekat velike dane koji dolaze. Bog i budi kurajan!
JUR.: Bog, zrman, i srečno ti delo!

DRUŽE, ŠTO ČEKAŠ? CRVENA VOJSKA DOLAZI, ZAR ČEŠ JE KOD KUĆE DOČEKATI? DRUŽE, SAMO AKO SE I TI DIGNEŠ U BORBU BIT ĆE ISTRA POTPUNO SLOBODNA!

POBJEDONOSNA PROLJETNA OFENZIVA CRVENE ARMIJE

Već sedam dana za redom tutnje u Moskvi topovi, a dnevne zapovijedi Maršala Staljina objavljuju svijetu uvijek nove uspjehe pobjedonosne Crvene armije. Bio je to pred nedjelju dana proboj fonte na sektoru TARNOPOL-PROSKUROV, zauzimanje mjesta PROSKUROV, dan kasnije zauzimanje grada BJELCI, stizanje Crvene armije na PRUT na granicu Sovjetskog Saveza, osvajanje KAMENECA-PODOLSKA, osvajanje NIKOLAJEVA, KOLOMEJE i napokon u posljednja 2 dana gradove ČERNOVICA i OČAKOVA. Hitlerovski banditi povlače se na čitavom ukrajinskom frontu u neredu i u paničnom strahu, ostavljajući u sovjetskim rukama ogromne mase ratnog materijala, tenkova, kemicna, vlakova punih municije i hrane te nebrojene magazine. Samo u toku 31. III Crvena armija zauzela je na ukrajinskom frontu 4 grada, 6 željezničkih stanica i 325 drugih mjesta.

Nezadrživo nadiranje sovjetske vojske vrši se sada u tri smjera: prema Kišinjevu, Tiraspolu i Odesi. Na pravcu Kišenjev bio je jučer zauzet važan željeznički čvor SIPTEN i time prekinuta željeznička linija Kišenjev-Jasy. U pravcu Tiraspol bile su zauzete mjesta KOTOVK, ANANJEV, ANDREJEVO-IVANOVKA i sto drugih mjesta. Na pravcu Odesa vojska 3 ukrajinskog fronta goni neprijatelja koji se u neredu povlači. Zauzet je željeznički čvor BEREZOVKI i 160 drugih mjesta. Na tom sektoru zauzet je 31. III grad i tvrđava OČAKOV zajedničkom akcijom vojske i padobranaca crnomorske mornarice. U posljednja dva dana Crvena armija približila se Odesi za više od 60 km. i nalazi se na manje od 50 km. od grada. Dok ovo javljamo, sovjetska artilerija bombardira već utvrde oko Odesa. Zauzet je otok PERVOMAJSK i time je očišćen od neprijatelja čitav dnjeprovsko-bugski zaljev. Crvena vojska približava se nezadrživim nadiranjem predratnim granicama Rumunjske i Česlovačke sa sjevera.

To su dnevni ogromni uspjesi sovjetske proljetne ofenzive. Dok se neprijatelj nadao da će i ovoga puta kao i dosad u proljeće doći do zastoja ratnih operacija na junom frontu, Crvena vojska pokazala je ponovno, kao i prošle jeseni da za nju ne postoje nikakve zapreke ni godišnjih doba ni terena. Iznenađeni neprijatelj mora da nemoćno prisustvuje razbijanju snaga svoje vojske, novoj teškoj katastrofi, koja nije ništa manja od katastrofe kod Staljingrada i Kurska.

Velika Crvena armija stupa nezadrživo iz pobjede u pobjedu i mosi skoro oslobođenje svim potlačenim narodima Evrope. Konac hitlerovskih zvijeri približava se.

VOJNA OKUPACIJA RUMUNJSKE I MAĐARSKE

Razbojnik Hitler bio je prisiljen da vojnički okupira porobljenu Mađarsku. Nezadrživo napredovanje Crvene armije pojačalo je težnje mađ. i rum. naroda da zbaci hitlerovski jaram. Da preduhitri katastrofu pozadine svoga fronta u raspadanju, Hitler je primijenio zadnju mjeru, vojnu okupaciju, popraćenu novim konc. logorima, masakrima u masi, ugušivanjem posljednjih ostataka slobodnog mišljenja naročito u Mađarskoj. Mađarske trupe i rodoljubi daju na nekim mjestima otpor.

USPJESI ISTARSKIH PARTIZANA

Istarski partizani, oduševljenim napredovanjem Crvene armije, pojačavaju svoje akcije protiv neprijatelja na svim sektorima. Na cesti Mošćenice-sv. Jelena napadnuta je nepr. mot. kolona od 40 vojnika. Uza sve pojačanje stiglo nepr., u bazu Lovran vratilo se svega 14 zdravih vojnika. Poginuo je njemački major. Oštećeno je 5 mot. vozila.

Jedna manja naša jedinica napala je na cesti Pazin-Žminj 15 fašista. Poginulo i ranjeno je 10 bandita.

Na cesti Pula-Arša napadnuta je kolona od 4 kamiona, 2 prikolice i 1 blind. auta. Poslije dulje borbe nepr. je imao 30 mrtvih i 40 ranjenih. Spaljena su 3 kamiona i 2 prikolice i zaplijenjeno mnogo municije i oružja. Pala su naša 2 druga i 3 su ranjena.

Kod Rakitovca izbačen je iz pruge vlak. Od naše koncentrične vatre nepr. je imao teške gubitke. Oštećena je lokomotiva i 4 vagona.

Istarski partizani zadaju okupatoru svaki dan sve teže udarce i tako skraćuju rat i patnje naroda Istre.

Naša I udarna brigada napala je nepr. na Goljaku. Poslije žestoke borbe koja je trajala cijeli dan, nepr. je imao 100 mrtvih i ranjenih.

23. III borci iste brigade naše 13. div. vodili su cijeli dan borbu s okupatorom na sektoru Jezerane-Križpolje-Prokike. Ubijeno je 20, a ranjeno 25 nepr. vojnika.

ISTRANI, VOJSKA I NAROD GORSKOG KOTARA I PRIMORJA TRPI NEDOSTATAK U HRANI. POMOZIMO SVIM SREDSTVIMA NAŠU VOJSKU I STANOVNIŠTVO TIH KRAJEVA, KOJI SE VEĆ 3 GODINE HRABRO BORE I BEZ KOJIH NE BI NI BILO NAŠE SLOBODE

GLAS ISTRE — Broj 12, 26. IV. 1944.

1. MAJ

Godinama su radničke mase svijeta slavile 1. maj kao dan borbe za oslobođenje od fašističkih tlačitelja svake vrste. Boreći se u prvim redovima radništvo je slobodoljubivom čovječanstvu dalo, uz svoje mnogobrojne živote, i svoj borbeni dan.

1. maj postao je u ovom velikom oslobodilačkom ratu dan borbenog jedinstva svih demokratskih, antifašističkih snaga svijeta na čelu sa SSSR.

Zbog toga ovogodišnji 1. maj ima mnogo veće i šire značenje. Čitava ova nedjelja bit će u znaku tog borbenog dana, u znaku silnog juriša na rasklimanu i crvljivu njemačko-fašističku »tvrđavu«.

Istrani nisu zapravo nikad slavili niti su mogli slaviti 1. maj. Oni su sa sigurnošću znali samo jedno: da će ih fašistički »biri« uoči toga dana doći hapšiti i odvesti u »pržune«. Nakon toga dana obično su slušali kako se u ovoj ili onoj zemlji demonstriralo i tražilo pravo na bolji i slobodni život. Čuli su i to da je bratskoj Rusiji toga dana veliki praznik mladosti i Crvene armije. U dubini njihovih duša gorjela je želja za osvetom i slobodom. Ali krvnička fašistička čizma nemilosrdno ih je gnječila. Svaki njihov otpor bio je bezizgledan. I tako je 1. maj prolazio kao i svaki drugi dan — ropski, ružno.

A danas, sjećajući se teških godina ropstva, sa silnom radošću u srcu gledamo novu Istru. Tek sada u potpunosti vidimo koliko smo dobili u narodnooslobodilačkoj borbi.

Zato baš ovogodišnja proslava 1. maja ima za nas Istrane još i posebno značenje, jer, eto, po prvi put možemo i mi da slavimo taj veliki dan zahvaljujući našoj borbi.

Ovih ćemo dana pokazati djelom koliko je velika naša ljubav prema no-
voj Jugoslaviji i tako već sada dokazati njenu prednost nad ovom starom i
preživjelom, stvarat ćemo nove radne čete, otvarati nove škole, sakupljati više
hrane za našu braću u Gorskom kotaru i Primorju, unovčiti više obveznica
za zajam, poraditi još više za produbljenje borbenog bratstva sa poštenim tali-
janskim stanovništvom Istre. Ali ovih će dana također još jače štekati naši
mitraljezi i praštati bombe. Prskat će pogana švapska krv po našim cestama,
dok njihovi zaglupljeni fašistički mozgovi ne budu prisiljeni da shvate da im
u našoj zemlji nema opstanka. U borbenoj utakmici naroda i naše junačke
vojske pretvorit će se čitava Istra u košnicu rada, u ratni logor. Iz njega će
zaplamsati visoke vatre i zacriti gromka i borbena pjesma rada i ustanka.

A. D.

U MARTU SU IZBAČENA IZ BORBE U ISTRI 953 BANDITA
ISTARSKI PARTIZANI UBILI SU U MARTU 536 NIJEMACA I 50 FAŠISTA
A RANILI 368 NIJEMACA I 50 FAŠISTA

UNIŠTENO JE 6 LOKOMOTIVA, 16 VAGONA, 11 AUTA I 1 ELEKTRIČNA
CENTRALA. RAZORENO JE 6 MOSTOVA I OKO 1 KM PRUGE,
A SAOBRAĆAJ JE BIO PREKINUT 924 SATA.

CRVENA VOJSKA PRIPREMA NOVE ODLUČNE UDARCE

U samih 5 dana Crvena armija razbila je 4 njemačke i 7 rumunjskih
divizija na Krimu i izvojevala tako još jednu silnu pobjedu. Zadnji ostaci 17.
njem. armije brane se danas očajnički u Sevastopolju. Proljetna sovjetska
ofanziva, koja je u 6 nedjelja izbacila iz borbe 450.000 Nijemaca, odbacila je
razbiješe njemačke armije na Karpate, ugrozila je prelazom rijeke Moldave
južnu Rumuniju, a osvajanjem Tarnopola ugrozila je Lavov, »istočna vrata
Njemačke«.

Izbijanjem Crvene armije na češku granicu je prijetnja čitavom desnom
krilu Njemačke na Balkanu i njenim pozicijama u srednjoj Evropi, gdje potla-
čeni narodi sve više pojačavaju otpor osjećajući blizu oslobođenje. Njemačka
komanda pokušala je posljednjih dana da zaustavi sovjetsko napredovanje,
koje sve više zauzima za Njemačku katastrofalne razmjere poraza, protuofen-
zivom na sektoru kod Stanislavova kao i sovjetskog uporišta kod Narve, ali
su te akcije potpuno propale. Danas se Crvena vojska priprema za nove odluč-
ne borbe koje imaju najbliže ciljeve: ostvarenje dodira i saradnje s NOV,
zauzimanje Lavova i prodiranje u Podunavlje. Saveznička avijacija u sve ve-
ćim napadajima ruši komunikacije u pozadini istočnog fronta, a u sjevernoj
Evropi priprema uvjete invazije koja je, prema izjavama Saveznika, neminov-
na i bliska.

ZAJAM NARODNOG OSLOBOĐENJA

Prošle godine raspisao je ZAVNOH zajam narodnog oslobođenja. Taj je
zajam naišao na veliki odaziv u svim hrvatskim krajevima. Tako je Zagreb
samo u drugoj polovini marta o. g. uplatio 4 milijuna kuna zajma.

Uplaćivanjem obveznica zajma narodnog oslobođenja postizavaju se dvije
stvari.

S jedne strane potpomaže se narodnooslobodilačka borba, stavljaju se u
službu naroda i gospodarska dobra. Time se ispunjava samo jedan mali dio
duga, koji svi mi dugujemo onima, koji svoju krv i svoje živote žrtvuju za
našu sretniju budućnost. Zajam narodnog oslobođenja već sada u toku samog
oslobodilačkog rata služi za izgradnju naše domovine, koju su okupatori i nji-

hove sluge popalili. Mnogi naši krajevi već su dobili pomoć. S druge strane uplaćivanjem zajma znači spasiti svoj novac i uložiti ga na sigurno mjesto. Svaki ulagač dobije za odgovarajući svotu obveznicu, kojom će poslije godine dana nakon oslobođenja moći da dobije potpunu protuvrijednost uz 3% kamata.

Naša moćna Narodnooslobodilačka vojska, naši sve veći vojni i politički uspjesi, kojima smo stekli ugled i priznanje čitavog demokratskog svijeta, osiguravaju već sada sretnu budućnost našoj novoj mladnoj državi. U isto vrijeme to je najbolja garancija za one koji upisuju zajam narodnog oslobođenja, da će njihov novac biti osiguran.

I Istrani moraju u tom pogledu učiniti sve što od njih traži naša sveta borba. Istra mora mobilizirati sve svoje narodne snage i u pogledu zajma za dobro same Istre i cjelokupne naše hrvatske-domovine.

NOO-i, potpomognuti masovnim antifašističkim organizacijama, AFŽ-om i USAOH-om, moraju odmah povesti široku i organiziranu kampanju, za uplaćivanje zajma. Samu organizaciju treba povjeriti pojedinim drugovima iz NOO-a, ali to nikako ne treba da znači, da se njima ima preputiti sva briga. Svi mi zajedno moramo da učinimo sve, što je u našim mogućnostima, da naša Istra ne zaostane u utakmici sa ostalim našim hrvatskim i jugoslavenskim krajevima.

Istriani! Rodoljubi! Uplaćujmo zajam ZAVNOH-a. Time ćemo doprinijeti skorom pobjedonosnom dokončanju rata i korisno i sigurno uložiti svoj novac.

»VELIKA BRITANIJA, SOVJETSKI SAVEZ I SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE UJEDINJENE SU ZAJEDNICOM KAKO IDEALA TAKO I INTERESA. KOJU NIŠTA NE MOŽE RAZRUŠITI« — (Šef anglo-američke vojne misije pri Vrh. štabu NOV i POJ general Maklen)

CRKVA U BORBI PROTIV OKUPATORA

U jednom selu kraj Udina svećenik Slovenac pokopao je u borbi pale partizane i Nijemce u groblju. Kada su Nijemci zabranili dalje pokapanje partizana u groblju, digao se 80-godišnji biskup Josip Nogaro i dao nalog svim svećenicima da sve pale, bili partizani ili ne, pokapaju u groblju. Istodobno je predbacio njemačkim vlastima uplitanje u crkvene obrede. Nijemci su zaprijetili biskupu smrću ako se bude protivio, a kad to nije djelovalo, objavili su službeno klevetu da se biskup odrekao Pape i prišao partizanima. Kad biskupu nije uspjelo da službeno opovrgne klevetu, on je ogorčeno pred cijelim narodom u crkvi opravdao svoj postupak. Nekoliko svećenika, koji su ga podržavali bili su uhapšeni, a dvojica od njih su već platili glavom. Jedan od ubijenih svećenik Crnetić, bio je ranije u partizanima.

»SVI ONI, KOJI BUDU I DALJE SLUŽILI OKUPATORU, U KOLIKO IH NE POGODI NAJTEŽA NARODNA OSUDA, NEĆE IMATI PRAVA DA UČESTVUJU U BUDUĆEM UREĐIVANJU NASE DRŽAVNE ZAJEDNICE. TAKVI NEĆE IMATI PRAVA DA SE KORISTE PLODOVIMA OVE VELIČANSTVENE OSLOBODILAČKE BORBE.«

T I T O

500 ČERKEZA I 24 AVIONA

Prilikom nedavnog odlaska njihove divizije na talijanski front prebjeglo je k nama 500 Čerkeza, koji su donijeli sobom sve teško oružje, nekoliko oklopnih auta i 2 tenka.

25. III slovenačke i talijanske partizanske jedinice zajedno s tim Čerkezima stigli su sa 18 kamiona na njemački aerodrom kod Udina, opkolili ga i uništili na njemu 24 njemačka aviona.

IZDAJICE

Trgovac i mlinar iz Buzeta, Bari, koji se dugo prikrivao kao simpatizer našega pokreta, pokazao je napokon svoje pravo lice. On poručuje narodu da se ne bori, da su žrtve uzaludne, jer će Njemačka tako i tako propasti. Tako on služi okupatoru. Narod mu poručuje da vodi borbu i daje žrtve zato da s Njemačkom propadnu i pogane njemačke sluge.

Trgovac Jure Černeka je nacistički agent u Buzetu. Prilikom zadnjeg »rastrellemanta« početkom aprila on je poručio ljudima sela Sovinjak, kotar Motovun, da se ne skrivaju, jer će ih Nijemci naći pomoću pasa. Ljudi se nisu skrili i okupator je odveo sve muškarce. Za svoju službu okupatoru trgovac Černeka bit će dostojno nagrađen.

UZALUDNI NAPORI NIJEMACA

Poslije propasti šeste njemačke ofenzive neprijatelj pokušava pojedinačnim udarcima da se probije na oslobođeni teritorij. Opasnost njegova položaja na Balkanu svaki dan povećava prodiranje Crvene armije. Međutim svi njegovi pokušaji u istočnoj Bosni na liniji Bijeljina-Tuzla, u zapadnoj Bosni na liniji Knin-Bihać, oko Sarajeva, u Crnoj Gori i Sandžaku završavaju krvavim gubicima i kojim privremenim uspjehom. Uporedo s tim pokušajima Nijemaca odvija se akcija bugarskih bandita u Makedoniji. Makedonska narodna vojska, koja već broji 12 hiljada boraca, zadaje im teške gubitke. Albanski okupatori pomažu okupatora u Crnoj Gori, nedićevske bande tučene su odlučno u sjevernoj Srbiji, dok se izdajice Dražine pojavljuju svuda pomalo od Srbije do Istre dijeleći s ustašama i hitlerovskim koljačima sudbinu razbojnika i pljačkaša, koju im na svakom koraku priprema narodna vojska.

Nijemci upotrebljavaju svuda avione i tenkove pomoću kojih postizavaju manje rezultate, ali su svi ti uspjesi skupo plaćeni i ne mogu da ih zadovolje. U bijesu nad izgubljenim ratom oni bombardiraju gradice i sela u Sloveniji, Bosni, Istri i Gorskom kotaru. U njemačkoj vojsci osjeća se blizina rasula. Oni žive po našim gradovima nemoćni, još samo za pljačku. Oni drhću pod prijetnjom narodne vojske i kolju mirno stanovništvo samo zato, da uguše u krvi svoj vlastiti strah. Naš narod osjeća taj njihov strah i suprotstavlja mu sve jaču i sve širu frontu vojske i pozadine. Narod gleda danas popaljene domove s manje žalosti i brige, jer osjeća da je u borbi, u jedinstvu, u pobjedi i u novoj narodnoj vlasti pod vodstvom velikog TITA njegova budućnost osigurana. Zato neprijatelj neće nikad uspjeti da nam naškodi. Svaka njegova nova ofanziva znači porast naše snage, a sve bližu njegovu propast.

SA UČKE...

Formira se prva istarska brigada. Postrojeni bataljoni. Prema njima masa omladine. Pjesma se ori. Zanos sijeva iz očiju. Borci dižu oružje u zrak i kliču: »U borbu! U borbu!...«

Omladina prihvaća, baca u zrak partizanske kape, diže stisnute pesnice: »Mi ćemo vam pomoći! Sve za front! Dok mi živimo, neće vam ništa manjkati!« U borbu! U borbu! ori se niz padine Učke. Nek drhće neprijatelj! Omladina fronta i pozadine se zaklela:

U BORBU! NA OSVETU! ZA POBJEDU!

OSVETILI SMO DRUGA BUDICINA!

Jedna četa I talijanskog bataljona Puljskog odreda napala je fašiste koji su išli da pljačkaju za Uskrs. Ubijeno je pet fašista, među njima i ubojica druga BUDICINA, herojskog talijanskog prvoborca, koji je dao svoj život za slobodu naše domovine i za jedinstvo hrvatskog i talijanskog naroda Istre.

ISTARSKI PARTIZANI SVE SNAŽNIJE TUKU OKUPATORA

Naša narodna vojska sudjeluje sve jače u općem savezničkom planu rušenja neprijateljskih komunikacija. Svaki dan stižu iz svih krajeva naše domovine vijesti o porušenim prugama i uništenim vlakovima. Tako je samo pruga Zagreb-Beograd u posljednje vrijeme bila prekinuta na 70 mjesta.

Istarski partizani u tome ne zaostaju za drugima. Male istarske jedinice izrasle su danas u jake i dobro snabdjevene, dobro uvježbane i disciplinovane jedinice, koje sve snažnije tuku neprijatelja. Jedinice brigade »Vladimira Gortana« i odreda »Učka« digle su tokom ovog mjeseca u zrak 9 vlakova i prekinuli prugu Trst-Rijeka na mnogo mjesta. Tako je jedinica odreda »Učka« porušila 100 m pruge između Lupoglava i Boruta i uništila vlak pun Nijemaca između Boruta i Cerovlja. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Na pruzi Cerovlje-Pazin bačen je u zrak vlak. U napadaju I brigade na Lupoglav uništena je željeznička stanica i vlak od 9 vagona. Jedinica II bataljona odreda »Učka« bacila je u zrak most između Cerovlja i Pazina. Jedinica I brigade uništila je vlak između Matulja i Rukavca, druga jedinica uništila je vlak između Mučiča i Rijeke. Na pruzi kod Ružiča i na još jednom mjestu uništena su dva vlaka. To su akcije samo u prvih 15 dana aprila. Kroz to vrijeme srušeno je ukupno nekoliko stotina metara pruge, uništeno je 8 lokomotiva i 20 vagona. Saobraćaj je stajao svega oko 200 sati. Rušimo neprijateljski saobraćaj! Slijedimo sjajni primjer istarskih bataljona! Kroz prvomajsku nedjelju treba da neprijatelj osjeti više nego ikad našu mržnju, našu odlučnost, našu snagu!

UNIŠTEN JE RUDOKOP UGLJENA U RAŠI

Jedna grupa udarnika uništila je dvije velike mašine rudnika u Raši. Hrabri omladinci protjerali su neprijatelja iz rudnika i s pjesmom ušli u njegove rupe, gdje su naši radnici radili i robovali u teškim prilikama izrabljivanja. Rudnik neće više raditi za okupatora. Šteta iznosi oko 15,000.000 lira.

ŽENA U NARODNO-OSLOBODILAČKOJ BORBI

Žene su dale i daju veliki prilog našoj narodnooslobodilačkoj borbi. One opremaju i šalju svoje muževe i sinove u našu vojsku, one same s puškom u ruci hrabro sudjeluju u borbi, one su bolničarke, radnice na kojima počiva veliki dio rada pozadine i pomoći borcima. Žene, kao dio naroda u borbi, odlučan faktor u narodnim naporima i uspjesima kroz ove tri godine. Antifašistička fronta žena (AFŽ) odigrala je veliku ulogu u organiziranju žena za pomoć NOV i u političkom i kulturnom njihovom izdizanju. Najsposobnije žene ušle su u NOO-e, ZAVNOH i AVNOJ.

Žena je u Istri odgojem djece u narodnom duhu očuvala narod od odnarođenja. Kad se narodnooslobodilačka borba prenijela u Istru, žena je uzela aktivnog učešća u njoj, jer je shvatila da je to odlučna borba za slobodu njenog naroda i nje same.

Međutim, ima još uvijek vrlo sposobnih žena u Istri, kojih sposobnost i borbeni duh nisu dovoljno iskorišteni za jačanje naših NOO-a. Sreće se i pogrešno mišljenje da je dovoljno da borbene i aktivne drugarice rade u odborima AFŽ. Često se čuje govoriti o »muškim« i »ženskim« odborima. To proizlazi iz neispravnog shvaćanja uloge AFŽ. AFŽ je organizacija i sastavni dio

opće narodnooslobodilačke fronte, koja ima cilj da obuhvati široke mase žena, da ih politički izdiže i aktivizira u NOB. Zadaci odbora AFŽ su isti oni zadaci koje NOO-i postavljaju pred narod. Mnoge su žene stvarno odskočile i odgojile se u AFŽ, te svojom sposobnošću i borbenošću mogu mnogo doprinijeti jačanju naših NOO-a i to treba iskoristiti.

U postavljajući žena na odgovorna mjesta treba imati više smjelosti. Napredni karakter narodnooslobodilačke borbe treba da se odrazi i u tome. Ravnopravnost koju su žene dobile učestvovanjem u NOB-i ne smije se ograničiti nato da one budu sami pasivni pomagači današnje borbe, nego one moraju postati i aktivni sudionici naroda u NOO-ima, raznim komisijama, pozadinskim stanicama i ostalim ustanovama.

»AFŽ JEST I TREBA DA BUDE POKRETAČ SVIJU ŽENA U BORBI ZA IZGRADNJU SLOBODNE DOMOVINE. TO ZNAČI OKUPITI I AKTIVIZIRATI I POSLJEDNJU ŽENU U NARODNO-OSLOBODILAČKU BORBU, OBUHVATITI ŠTO ŠIRE MASE ŽENA I POMOĆI IM DA UZMOGNU SVE SVOJE SNAGE STAVITI NA RASPOLOŽENJE NARODNOOSLOBODILAČKOM POKRETU.«

OD I OBLASNE KONFERENCIJE USAOH-a ZA ISTRU DO II KONGRESA USAOJ-a

Odjeknuo je po čitavoj Istri glas s Učke, povratili su se omladinci i omladinke s ponosne istarske planine, pronijeli su kroz naše šume i naša sela radosnu pjesmu mladosti i proljeća. Bila je to velika svečanost, konferencija na Učki, i svaki učesnik ponio je sobom iskrnu novog zanosa što će se razgorjeti u plamen borbe i rada. Svaki omladinac povratio se s osjećajem nove snage, osjetio je da je dio velikog fronta omladine Istre, Hrvatske, Jugoslavije, cijelog antifašističkog svijeta. Jedan pogled u mračnu prošlost ropstva, trenutak sjećanja na godine muka u školama, kasarnama, tamnicama i frontovima fašizma u sravnjenju sa sunčanim danom omladinske slave na slobodnom vrhuncu Učke bio je dovoljan da otvori pred omladinom Istre široke perspektive budućnosti pobjede i slobode. Poslije nepune dvije godine od dana kada su prvi članovi Komunističke partije povelili prve omladince Istre u borbu protiv fašizma istarska omladina s ponosom je utvrdila da danas Istra ima preko 10.000 organiziranih omladinaca, da danas Istra ima svoju prvu omladinsku brigadu, svoj prvi talijanski bataljon, izraz borbenog jedinstva talijanske i hrvatske omladine u Istri, da je danas Istra za uvijek dio domovine Hrvatske.

»OMLADINSKA ORGANIZACIJA, KOJA NE RADI POD LOZINKOM: GAJITI I RAZVIJATI OMLADINSKO UDARNIŠTVO NA POLITIČKOM, VOJNIČKOM I PRIVREDNOM POLJU, NEMA SVOJE BORBENE LOZINKE.«

«Nova Jugoslavija»

Omladina se vratila u naša sela i gradove da se pripremi za II kongres USAOJ-a. Ona je na Učki odlučila da za tu najveću manifestaciju naše borbene mladosti, kojoj će prisustvovati predstavnici antifašističke omladine svijeta, pojača svoj rad na svim sektorima, da izvrši mobilizaciju svih snaga, koje su još izvan borbe, da, u vojsci, udari još snažnije neprijatelja, da, u pozadini, pomogne svim snagama front, da učvrsti i produbi jedinstvo hrvatske i talijanske omladine Istre, da, pomažući svoje NOO-e, izvrši u potpunosti zadatak stvaranja i učvršćivanja narodne vlasti, naše nove države, na osnovu historijskih odluka II zasjedanja AVNOJ-a.

Na taj način omladina Istre dat će svoj najveći prilog narodnooslobodilačkoj borbi u časovima kad se bije posljednji, odlučni boj za pobjedu.

Zorin

K R O Z I S T R U

PRVI NARODNI UČITELJ ISTRE ŽRTVA OKUPATORA

31. III pao je od neprijateljske ruke prvi narodni učitelj Istre Vazmoslav Gržalja iz Sušaka. Imao je tek 18 godina, ali je, svijestan svog poziva, neumorno radio šireći prosvjetu po istarskim selima. Voljeli su ga svi koji su ga poznavali. Narod Istre gubi u njemu vrlog prosvjetnog radnika kojeg će gubitak teško nadoknaditi.

Ova nova žrtva okupatora dat će nam novog poleta za još intenzivniji rad i još jaču mržnju protiv nacističkih krvoloka, koji uništavaju mlade živote naših najboljih sinova.

Vazmiću, neka ti bude laha istarska zemlja, koju si toliko volio. Mi ćemo te osvetiti.

Slava prvom istarskom narodnom učitelju drugu Vazmolavu Gržalji!

ZIVJELA PRVA ISTARSKA BRIGADA »VLADIMIR GORTAN«!
ZIVJELI MLADI ISTARSKI BORCI, OSVETNICI NARODA!

»BILE SMO S PARTIZANIMA I ZADOVOLJNE SMO«

Lina i Farija povratili su se vesele i srećne s Učke u svoje selo, u Solvora. Bile su na oblasnoj konferenciji USAOH- , gdje je hrvatska i talijanska omladina Istre položila zakletvu borbe protiv krvavog okupatora. Marija i Lina pale su po povratku u ruke nacifašističkih zvijeri. Bestijalno mučene mlade djevojke s ponosom su odgovorile krvnicima: »Bile smo s partizanima i zadovoljne smo«. Kad su im obećali milost one se nisu pokobile i njihov odgovor ostao je isti. Krvnici su strijeljali Mariju i nad njenim mrtvim tijelom obećali su milost Lini. Lina je s rukama ukrštenim na prsima prezirno gledala ubojice u lice dok plotun nije oborio i nju. Cijelo stanovništvo Umaga i Solvora ispratilo je na zadnji počinak mlade herojske žrtve nacističkog zvjerstva.

Omladina Istre neće zaboraviti svoje junačke drugarice i njeno jedinstvo, u borbi saftir će krvavog neprijatelja. Kroz dane borbe i u času pobjede one će biti s nama. Na njihovim proljetnim grobovima izrast će novi sretniji život za omladinu našeg naroda.

SLAVA HEROJSKIM MLADIM DRUGARICAMA MARIJI I LINI!

30 NARODNIH ŠKOLA

Polako ali sigurno stvaraju se u Istri ognjišta narodne prosvjete, hrvatske narodne kulture. Čuje se kroz otvorene prozore škola dječja pjesma, sricanje abecede, blagi glas narodnih učitelja. Dođu stari nonići, zaustave se i slušaju. Da li su im oči pune sunca ili se tu zacaklila suza u kutu oka?

Krče se putevi prosvjete, putevi slobode kroz naša sela. Uzalud neprijatelj kolje, uzalud pali. Prkosi im neslomljiva omladina, narod, prekaljen u patnjama, prkosi mu čovjek Istranin, majka Istranka, prkosi, bori se, gradi na zgaristima, polako, ustrajno, ali za vijekove. U Pazinu su objesili krvoloci 13 se-

Ijaka, u Novakima 3. U Grdom Selu spalili su u kućama 2 starice i 2 čovjeka; u sjevernoj Kastavštini spalili su i opljačkali sela Jelušići, Jelovičane, Turke, 58 zgrada, popalili su i opljačkali sela Smoljane i Štanciju, objesili 2 seljanke, u selu Semic popljačkali su i spalili 17 zgrada, u Staradu 21 zgradu, bombardirali su Brost ispod Žbevnice, porušili 15 zgrada, ubili starca i dijete, bombardirali su Brgudac i ubili 17 žena i djece. Beskrajna je kronika njihovih zločina. Pale i ruše, ubijaju i pljačkaju, ali im spasa nema! Popaljena sela postaju borbeni logori, pogođene porodice šalju u borbu ljute osvetnike. Narod se više ne boji. Prkosni. »Živjela sloboda«, kliče starac u Brestu dok pljušte bombe. »Bile smo s partizanima i zadovoljne smo«, izgovaraju Marija i Lina, »da nije ove šestero djece«, viče majka udovica, »i ja bih uzela pušku, prokleti krvnici«. Svako popaljeno selo je jedan grad naše budućnosti. Svaki heroj-mučenik je jedno pokoljenje sretno mladosti. O tome nam govore tanki glasići naše djece što pjevaju abecedu u 30 istarskih narodnih škola. Da, 30 ih je već. Inaju već blizu 1.000 učenika. U njima se uče knjigi i stariji. 15 Istrana završilo je prvi tečaj za učitelje. Raste tako nova vojska pobjede, vojska prosvjete. Silna, neslomljiva je njena snaga, snaga naroda Istre.

Zdenko

BANDITI U ISTARSKIM CRKVAMA

Sve više skidaju masku nacistički banditi. Ne zaustavljaju se više ni pred crkvenim vratima. U selu Rakotle opljačkali su crkvu. U Kaldiru ukrali su svićeće sa oltara i 3000 lira. Svećenika Ivana Gala iz Kaldira vukli su sobom da im nosi municiju. Zar je moguće da još ima svećenika koji to ne vide i ne čuju?

Podlistak »Glas Istre«

VELIKI DAN ISTARSKJE OMLADINE

Kvarner je duboko pod nama. Iz jutarnje magle pojavljuju se pomale gradovi i sela na obali. Niz planine u daljini sve tamo negdje do Velebita silazi jutarnje sunce. U moru se kupaju naši otoci.

Gazimo snijeg na vrhu Učke. Proletno sunce polako se uspinje nad nas. Naša kolona putuje već dva dana. Jučer smo prokisli do kože, ali nismo umorni. Omladina pjeva svoju omiljenu pjesmu »Republiko, majko naša«.

Na velikoj zgradi leprša hrvatska trobojnica s petokrakom zvijezdom, naša sveta zastava pod kojom se borimo i umiremo. Tu će se održati prva oblasna konferencija USAOH-a za Istru.

Gledajući kako slobodno leprša naš barjak na vrh slobodne Učke srsi nam prolaze tijelom. Omladina pjeva: »Druga Tita mi hoćemo...« Ime Titovo izgovara se sa zamosom, u nj omladina ulijeva svu neizmjernu ljubav prema vođi naših naroda. To nije više obična pjesma, to je krik vjere i oduševljenja. Stižu za nama kolone omladinaca sa svih strana Istre. Ulazimo u veliku salu okićenu parolama i zastavama, hrvatskim i talijanskim. Jedan omladinac Talijan iz Rijeke, koji se prvi put susreo s partizanima govori: »Nešto takva nisam očekivao. Sve je kao u riči, fantastično.« Neću moći više živjeti kao do sada. Stidim se kad promislim da sam do jučer živio bezbrižno, gledao po ulicama Nijemce i fašiste, dok ste se vi ovdje borili. Nisam ni sanjao da je tako divno biti među vama.«

Doznajemo da će se danas osnovati na Učki prva Istarska brigada. Istra će imati brigadu!... Omladina i vojska velika i svijetla budućnost Istre, obećanje pobjede, naša sloboda! Ovo je veliki dan u povijesti Istre!

Počinje konferencija. Redaju se govornici. Preko 800 delegata iz svih krajeva Istre prekida ih oduševljenim poklicima Titu, Staljinu, Saveznicima, našoj hrabroj vojski, pobjedonosnoj Crvenoj armiji, oružanom bratstvu talijanske i hrvatske omladine Istre. Slijevaju se u jednobeskraini »Živio« »Viva« isprekidani borbenim, zamosnim i prijetećim poklicima: »Ti-to, Ti-to...!«

Čitav svečani i radni dio konferencije protekao je u takvom oduševljenju. Govornici su podvukli značaj djela koja je istarska omladina dosad ostvarila i velike zadatke koji stoje pred njom, potrebu jedinstva Hrvata i Talijana u Istri, potrebu sve šire mobilizacije naroda u sve odlučniju borbu protiv neprijatelja. Govori komandant Operativnog štaba za Istru potpukovnik Savo Vukelić, oduševljeno pozdravljen pokr.c.ma: »Voj-ska, voj-ska, voj-ska...« »Ponosim se, kaže on, što se nalazim na čelu jedinice koja se sastoji u najvećem dijelu od omladinaca. Nije slučajno što će se danas na ovom istom mjestu osnovati i prva istarska brigada »Vlad mir Gortan« (silno oduševljenje u dvorani. Poklici: »Živjela prva istarska brigada«, (Bri-ga-da, Bri-ga-da), koja bi se mogla nazvati i omladinskom, jer su 90% njezinih boraca omladinci.«

Poslije ručka u snijegu i suncu prisustvujemo formiranju brigade. Stigli su naši bataljoni. Omladina ih pozdravlja onako, kako se pozdravlja onaj koji ti je najdraži. Borci ozdravljaju. Omladina fronte i pozadine našla se zajedno. U njenoj najužoj suradnji i uzajamnoj ljubavi leži garancija naše snage i naših uspjeha.

Vojska se razvrstava. Prenose se komande. Potpukovnik Savo Vukelić čita naredbu o organiziranju brigade, ime novog komadanta, Paje Širole, i politkomesara druga Josipa Matasa. Predstavnici raznih organizacija, NOO-a, Komunističke partije pozdravljaju novu brigadu. Omladina fronte i pozadine zajedno se raduje, kliče i pjeva.

1. aprila na vrhu Učke stvorena je prva istarska brigada nazvana imenom borca za slobodu heroja Vladimira Gortana. 1. aprila na vrhu Učke održana je najveća borbena manifestacija istarske omladine koju pamti naša povijest. Istarska omladina nikada neće zaboraviti taj svoj veliki dan.

Kasno u noć niz Učku silaze kolone istarske omladine noseći sobom radost i pjesmu, novi plamen oduševljenja za rad, požrtvovnost i borbu do pobjede. 1. aprila na vrhu Učke hrvatska i talijanska omladina Istre, omladina fronte i pozadine, položila je kamen temeljac slobode svoga naroda.

PISMO MATERI ZA VAZAN

Segutra san gleda tvoju sliku
i sliku Tita.
U muki i ontar kada u borbi
rastu moje snage,
Te dvi slike vajka su mi
jednako drage.

Vidiya san mile brazde na tvom licu
i njegovo vedro čelo.
Vidiya san tvoje škrbl
i njegovo lice smjelo.

Gledajući sliku Tvoju
vidin uno ča je u tvom oku skrito.
Ma ubriši, mati, crnu suzu plahu,
pak budi vedra
kako Tito.

Z. Črnja

(Žminjski dijalekt)

FRANINA I JURINA

Franina: Zdravo, zrman Jurina.

Jur na: Bog daj zdravlje, lipi moj čovik.

Franina: Ben donke povi mi jeno malo kako si pasa ove vazamske fešte?

- Jurina: Znaš i pored svega trpljenja i muke ča još podnosimo štešo mi je ovo bija najlipiji i najveseliji Vazam. Cili narod je pun vire i špe-rance u naše brzo uskrснуće. San bija i na veloj maši na dan Vazma. Naš plovani je lipo predika i je reka da će drugi Vazam biti za sigurno u slobodi, ako se budemo meju sobom jubili i pomogli u svemu one ča daju živote i krv za naše oslobođenje. Ni nam moga reč sve ča je pensa, ma mi smo ga štešo dobro kapili.
- Franina: Danas je potribe već nego ikad da pravi narodni pastiri budu uz svoj narod. Čuda od njih su vre spoznali da samo naša sveta borba peja k slobodi. Ovo nemško blago ne da ni njima mira, narod još povida kako su obisili plovana iz Kanfanara.
- Jurina: A si čuja ča su udelali u Kaldiru? Tamo su pokreli crkvu, a plovani jin je mora nosit na ramenu municijon.
- Franina: San čuja i zato. Govorin ti ja, to su beštije a ne judi. Njih tribe stuč koliko god gi je.
- Jurina: Ma znaš da jin naši istrijanski bataljoni daju papra. Svaki dan padaju i gnoje našu zemlju. Si čuja da smo vre storili i našu prvu istrijansku brigadu »Vladimir Gortan«. Ona će mijar boti osvetit našega junaka. A si vidija kako su se tresli oni u Lupoglavu, kad su zagrmili naši mitraljezi i kaluni.
- Franina: Su mi povidali da i još san čuja da je jedan kalun dobija ime »Jurina«.
- Jurina: Hodi, hodi, ča se z menun šegačiš.
- Franina: Aj, vero je istina. Proprijio »Jurina« su mu dali ime. Ča ti ni pravo?
- Jurina: Ma znaš, ne moren reč da mi je krivo, samo ja ti nisam nikakav junak da bin merita da kalunu daju moje ime.
- Franina: Ma ki je reka da nisi. Ča se ti nisi vajik borija i dela kako pravi narodni čovik za . .
- Jurina: Ma pušti, pušti sad to, ča ćemo o ten govorit, nego san te stija pitat ča ti pensaš od onega zajma ili kako bismo mi rekli preštita, ča ga je raspisalo naše Vijeće ZAVNOH. Ja peran da je to jedna dobra i korisna stvar.
- Franina: Svakako da je. Znaš tim se pomaže naša borba, a s druge strane tu su ti šoldi najsigurniji i češ gi moć lako zdignut lito dan pole svršetka rata uz 3 po sto intereša.
- Jurina: Ja se ufan da ćemo mi Istrijani bit najprvi i da ćemo uložit najveć šoldi od svih drugih naših kraj.
- Franina: To bi anke bilo lipo i pošteno od nas, zač su naši brati dali čuda već životi i krvi za našu zajedničku slobodnu domovinu, pa ćemo im se tako mi Istrijani bar jeno malo odužit. A tribe da jih pomoremo i u intradi i u drugim stvarima. Njima su brižnima te proklete beštije i po šest bot palili hiže.
- Jurina: Aj vero ćemo im pomoć, brat moj, u sven ča budemo mogli. A kad zbroje i promislimo i naša bi borba bila za nič ko oni ne bi mogli do kraja zdurat. Mi smo sad svi jedna država, pa kad trpi jedan kraj, mora trpit i cila naša zemja.
- Franina: Tako je jušto, zman moj, mi moramo sve dat od sebe i među sobom se pomoć da bi mogli srićno pasat i ovi zadnji teški bokunić puta do naše žejne slobode.
- Jurina: A kad svršši ova borba i kad budemo svoji na svojemu će bit za sve nas kruha i mesa i cukara.
- Franina: I anke će, krv moja lipa, zač je naša Jugoslavija vela i bogata zemja, a neće nas zabit ni naši ruski brati i naši veli Savezniki. Na bi, po majku, ni bilo pošteno, da naši junački narodi ki su se pokazali najprvi u borbi i u njoj žrtvovali sve ča su imeli, sutra trpe glad.
- Jurina: Lipi čovik moj, moraš bit siguran da se to neće dogodit, samo moramo zdurat do kraja.

Franina: Zdurat ćemo mi, ziman moj, zdurat zač z nami je cili naš narod, a kako smo se u zadnje vrime mogli osvedočiti z nami se vre bore i poštenu Talijani ki žive z nami u Istriji. Oni su spoznali da je Istrija hrvatska i da mora pripast novoj Jugoslaviji. Ma oni znaju i to da to neće bit fašistička država i da će svaki čovik ki mi udela slabega našemu narodu i ki se je borija bit slobodan.

Jurina: Mi Hrvati u Istriji moramo vidit onu velu diferencu između onih škarioti od fašisti i poštenih sini taljanskoga naroda ki pristupaju u naše file.

Franina: Tako je pravo. U slogi, borbi i delu skratit ćemo naše muke. a sloboda će bit lipja i slaja. Sad moram poč. Barba Jože me čeka da mu donesem novi broj »Glasa Istre«.

Jurina: Moran se i ja pripravit na put, zač je sutra naša konferencija. Bog

Franina: Bog, krv moja, i do vidova!

AKCIJA NA LUPOGLAV

Samo nekoliko dana poslije svoga formiranja I brigada »Vladimira Gortana« napala je neprijateljski garnizon Lupoglav u jačini od 120 fašista. Mladi istarski borci bacili su se kao lavovi na to krvničko gnijezdo. likvidirali s ručnim bombama, uz pomoć topova i teških bacača, željezničku stanicu i bunkere oko nje. Poslije 4 sata borbe stigla su neprijatelju pojačanja iz pravca Pazina i Trsta. Žestoka se borba nastavila. Pod večer brigada se povukla poslije nego što je pobila oko 80 fašista i Nijemaca i isto toliko ih ranila. Potpuno je uništen vlak od 9 vagona i 2 lokomotive. Zaplijenjena su 4 teška mitraljeza, 22 puške i mnogo municije. Poginula su 4 druga i 12 ih je ranjeno. Ta prva velika akcija naše brigade odjeknula je radosno po čitavoj Istri. Uskoro će doći čas kad će jedno po jedno biti likvidirana sva krvnička gnijezda u Istri.

UREDNIŠTVU »GLASA ISTRE«

Mi borci I brigade »Vladimira Gortana«, ranjeni u borbi kod Lupoglava, željno vam javljamo kako je kod nas. Nekima je lakše, nekima još teže, ali kad pomislimo da smo mi svoju krv prolili za oslobođenje naše domovine i za ljepšu i sretniju budućnost našega naroda, onda lakše trpimo. Drug liječnik i drugarice bolničarke Smilja i Stanka mnogo nam pomažu i treba da ih pohvalimo. Danas sutra kad ozdravimo odmah ćemo svijesno ponovno stupiti u redove NOV i tući morskog i krvavog neprijatelja do konačnog njegovog uništenja.

Antun Bačić, politkomesar, Daus Slavko, vodnik, Cerovac Stanko, Valdelstaj Riko, česetari, Prodan Zlatko, Ivančič Milan, Klobas Romano, Sinčić Marijan, Gržinić Janko, Gouliša Josip i Črnac Ivan, borci.

VIJESTI IZ SVIJETA

SMRT MARŠALA VATUTINA. U Kijevu je umro Maršal SSSR-a F. N. Vatutin, sin seljačke porodice, koji je ušao 1920. u Crvenu vojsku kao vojnik, a 1921. u boljševičku partiju. Učestvuje u borbama protiv intervencije. Vršio je čitav niz visokih funkcija u vojsci, 1942. komanduje obranom Voronježa, probija njemačke linije oko Staljingrada, probija njemački front na srednjem

Donu, odbija u julu 1943. napadaj na Kursk i u ofenzivi poslije toga ulazi kao oslobodilac u Kijev. Bio je odlikovan ordenom Lenjina, Suvorova i drugima. U vezi s njegovim pogrebom Maršal Staljin izdao je slijedeću dnevnu zapovijed: »Armija i vodstvo SSSR-a klanja se nad mrtvim tijelom generala Vatutina i odaje počast jednome od najboljih vojnika Crvene vojske. Naređujem da mu se oda počast u Moskvi sa 24 salve iz 24 topa.«

PROMJENE U VLADAMA. Vlada Maršala Badoglio predala je ostavku, on će sastaviti novu široku demokratsku vladu. Antifašističke stranke Italije prihvatile su suradnju. Vode se pregovori za sastav nove vlade. Višinski, komesar za vanjske poslove SSSR-a, izjavio je da će do izmjene u talijanskoj vladi doći na osnovu predloga vlada SSSR-a koji je bio prihvaćen od vlade USA i Engleske. Demokratizacija vlade i uprave u Italiji ostvarit će ujedinjenje svih demokratskih snaga zemlje za borbu protiv Njemačke. Od te vlade tražit će se da dađe izjavu da prima na sebe sve obaveze prema Saveznicima, koje je bio preuzeo Badoglio. Ustavna pitanja riješit će se poslije rata. Togliatti (Ercoli) komunista dao je izjavu da talijanski narod mora ispraviti sve ono zlo koga su fašistički krvnici nanijeli drugim narodima.

U Kairo su stigli predstavnici grčkog narodnog otpora, među njima i predstavnik Komunističke partije Grčke, koji ima da ostvare široku narodnu vladu.

U francuski komitet oslobođenja ušla su 2 predstavnika francuske Komunističke partije. Komandant vojske, general Giraud, bio je preveden u rezervu.

IZDAJICE U STRAHU. Takozvani predsjednik češkog protektorata Hacha uputio je poziv narodu da ne sluša poziv Beneša, koji ga zove na ustanak. Takav isti poziv uputio je Laval francuskom narodu. A mađžarski regent Horthy pozvao je narod da se bori do kraja po boku Nijemaca, koji vode borbu za spas čovječanstva.

General Antonescu poziva Rumunje da se bore do zadnjeg čovjeka. Drh-šću narodni izdajice pred narodnim gnjevom. Narod ih više ne sluša. Narodi Čehoslovačke sve većim i odlučnijim akcijama protiv neprijatelja pozdravljaju oslobodilačku Crvenu armiju, koja se s Karpata sprema da siđe u srednju Evropu. U Mađžarskoj sve više se pojačava nacistički teror. Dezercije iz vojske sve su češće, čitava mađžarska odjeljenja prešla su na Karpatima na stranu Crvene armije. U sjevernoj Francuskoj u zadnjih 6 mjeseci patrioti su bacili u zrak 180 vlakova s njemačkom vojskom, pobili 3000 Nijemaca, 1 generala, 6 pukovnika, 18 oficira i 37 Gestapovaca uz mnoge druge akcije sabotaže. U Rumunjskoj pak seljaci dočekuju oslobodilačku Crvenu armiju i bratime se s njom. To je odgovor potlačenih naroda svojim izdajicama i krvnicima.

(z)

GLAS ISTRE — Broj 13, 13. maja 1944.

LUDAČKOM TERORU SUPROTSTAVIMO NAŠU SNAŽNU ORGANIZACIJU

Još jednom okupator je s tvrdoglavim bijesom prodro u naša sela s namjerom da uguši narodni otpor. On danas već dobro zna da je to nemoguće. On je prisiljen da svakog dana više otkriva svoju zločinačku prirodu udarajući kao ranjena zvijer oko sebe u luđačkoj madi spasa. Svako popaljeno selo, svaka nevina žrtva je nova kap otrova koja opija varkom snage i pobjede okupatorovo stado volova. Njemačka životinja ide slijepo, tupo i glupavo u klaonicu da bude zaklana ili da kolje. Jediní postupak prema njoj je: dotući je.

Već 3 godine naš narod suprotstavlja tom čudovištu neizmjeni heroizam svjesnih boraca, svoju živu pronicljivost, svoju duboku potrebu slobode, svoju organizatorsku sposobnost, svoju vjeru u naše narodne vrijednosti, u pravednost naše borbe, u sigurnu pobjedu.

U tom smjeru Jugoslaveni ispunjavaju uzvišenu misiju prvoboraca protiv nacističke nemani. Mi smo našom borbom, oko koje su se grupisale sve napredne snage, dali signal otpora pregaženih naroda Evrope. Gledana tako široko i jedino ispravno, naša borba pokazuje nam da je svaka akcija neprijatelja značila za nas korak naprijed, jer je krvavim progonima privezivala mase naroda sve više uz pokret, jer je postavljala pred nas nove sve teže i odlučnije zadatke. Na taj način mi smo u borbi jačali i razvijali se u općenarodni pokret oslobođenja. Tako i neprijateljski pokušaji u Istri, oni prošli i budući, predstavljaju za nas, uza sve bolne gubitke i časovitu premoć okupatora, uspjeh. Uspjeh zato što sve više otkriva nemoć neprijatelja da nam ozbiljno naškodi kao i zato što nas uvijek prisiljava da napregnemo naše osobine: pronicljivost, žilavost, organizatorsku vještinu i nepomirljivost, koje našu borbu vode pobjedi.

Zato će i poslije nedavnih akcija okupatora naši rukovodioci i naš narod u pogodnim krajevima svjesno i mudro nastaviti borbu i rad još odlučnije, još čvršće. Narod Istre nije prignuo šiju kroz desetljeća fašizma. On neće malaksati ni pod krvavim bičem okupatora, jer je borba uvjet njegove budućnosti u novoj slobodnoj domovini Jugoslaviji.

Z. Š.

CRVENA ARMIA OSLOBODILA SEVAPOSTOPOLJ

Poslije oslobođenja Krima razbijena njemačka armija povukla se u Sevastopolj s namjerom da ga zadrži u rukama. Grad je, opkoljen utvrdama u dubini od 8 km, jedna od najjačih pomorskih baza svijeta. Evakuacija dijela trupa koštala je Nijemce preko 120.000 tona potopljenih brodova. Konačni napadaj na tu silnu tvrđavu trajao je 72 sata. Nijemci su se branili samoubilačkim očajem. Pobijeno je i zarobljeno 300.000 neprijateljskih vojnika.

»CRNO MORE NIJE ZA NAS PREPREKA, NEGO CESTA. NE UMIRE SE SAMO U SEVASTOPOLJU, NEGO I PRED BUKUREŠTOM. RUMUNJI ĆE TO UBRZO OSJETITI. CRVENA ARMIA JE OPET BLIŽE GRČKOJ I JUGOSLAVIJI. BALKANSKI NIKAD POKORENI NARODI DIĆI ĆE JOŠ VIŠE ZASTAVU SLOBODE. A ONDA ĆEMO POĆI U NJEMAČKU DA UREDIMO VELIKE I TEŠKE RAČUNE. NAD RAZORENIM SEVASTOPOLJEM, IZGUBLJENIM I SADA OPET OSLOBOĐENIM, MI SE KUNEMO DA ĆEMO DOĆI U BERLIN.«

Ilja Erenburg

USPJEŠNA PROTUOFENZIVA NAŠE VOJSKE

U Sandžaku i Crnoj Gori jedinice naše vojske zauzele su Berane i zadale neprijatelju teške gubitke napredujući u pravcu Pljevalja. Zapadna Bosna očišćena je od neprijatelja. Zauzeto je mjesto Kladanj. Teške borbe vode se u Srbiji, Sloveniji i Makedoniji, gdje 40.000 bugarskih vojnika, teška artiljerija i avijacija pomažu njemačke čete. Na granici Štajerske teško su potučene njemačke jedinice.

U Hrv. Zagorju X korpus vrši uspješne operacije. Neprijatelj nije siguran više ni u samom Zagrebu. Jedna naša jedinica prodrla je u grad, domogla se važnih dokumenata i zarobivši nekoliko Nijemaca povukla se bez smetnja.

ZIVJELE UJEDINJENE ANTIFAŠISTIČKE SNAGE SVIJETA!

IZBORI I DEMOKRATIZACIJA NARODNOOSLOBODILAČKIH ODBORA

U toku narodnooslobodilačke borbe nastali su u svim krajevima Jugoslavije NOO-i, u kojima su se našli najbolji i najborbeniji predstavnici naroda. Našli su se oni koje je sama borba uzdigla za rukovodioce naroda. Tako su i u Istri stvoreni NOO-i. Jedno od glavnih obilježja naše borbe jest da narod u samom njenom toku dalje razvija i organizira svoj budući slobodni život. Tako, čim se za to ukaže prilika, pristupa se slobodnim izborima za NOO-e, NOO-i su narodna demokratska vlast i najbitnije je obilježje njihovog demokratskog karaktera da ih narod bira na slobodnim izborima.

I Istra se danas priprema za slobodan i demokratski izbor NOO-a. Već odavna Istra nije mogla birati svoje narodne predstavnike. Fašizam nije pitao narod Istre dali je zadovoljan s onima koji njemu vladaju. Na prvim izborima poslije talijanske okupacije fašisti su terorom sprječavali narod da izrazi svoju slobodnu volju. Zatvarali su, tukli, palili, tjerali sa zemlje i ubijali. Od onda nije više bilo ni govora o izborima. Narod Istre je teško podnosio namefnutu tuđinsku vlast. Ta je vlast za narod značila samo zlo. Ona je bila tu samo za to da narod iskorištava, ugnjetava. Sud nije krojio pravdu, nego zaštićivao nepravdu fašista. Narod se bojao svakog poziva, svake »kartuline« tuđe fašističke vlasti, jer je znao da mu od nje samo zlo dolazi, jer mu je ona bila namefnuta, jer ona nije bila izraz njegove volje.

Za to će dan izbora za NOO-e biti veliki dan u novom životu Istre. Tog će dana narodi izabrati svoje NOO-e, svoju vlast, koja je nikla iz naroda i preko koje narod sam sobom upravlja. Na dan izbora svatko će u Istri slobodno izreći svoju volju i dati svoj glas za one ljude koje smatra najsposobnijima i najdostojnijima da budu članovi NOO-a. Velika je odgovornost svih Istrana, jer o njihovom izboru ovisi da u NOO-e uđu drugovi lično poštenji, rodoljubivi, borbeni i privrženi NOB-i. Narod će u NOO-e izabrati ljude, koji neće samo znati da ga predvedu u borbi i da mu pokazuju primjer požrtvovnosti, već koji će uvijek znati da zadrže usku vezu s narodom svjesni da ih je narod izabrao i da o narodu ovisi dokle će oni biti odbornici. Odbornici NOO-a moraju biti oni koji stalno gledaju što je narodu potrebno u toku borbe, koji stalno prate razvitak narodnog života i smjelo i odlučno vode narod rješavanju svih njegovih pitanja. Tad će čitav narodni život sa svim mnogostrukim njegovim izrazima političkim, gospodarskim, prosvjetnim, socijalnim, zdravstvenim itd. morati biti pred očima odbornika. Zajedno s narodom na skupovima i sastancima odbornici će rješavati svako pitanje i za svoj rad odgovarati narodu. Oni će se brinuti za mobilizaciju u NOV, za prehranu vojske, za red i sigurnost naše pozadine. Povest će oštru borbu protiv narodnih izdajica i špijuna. Brinut će se za izgradnju gospodarskog, kulturnog i prosvjetnog života našeg naroda. Osigurat će narodu pravnu sigurnost vršenjem sudske vlasti.

Po prvi put u povijesti našeg naroda glasat će i žene. Žene su u NOB-i izvojevale ravnopravnost sa muškarcima boreći se zajedno s muškarcima, radeći za NOP u pozadini one su pokazale da imaju pravo birati i biti birane u NOO-e. Glasat će i naši narodni borci koji u redovima NOV daju svoju dragocjenu krv za našu slobodu.

Ostvarujući svoje slobodne izbore naš narod pokazuje kako je odlučno još u toku rata pristupio izgradnji svoje nove slobodne demokratske zajednice: nove jugoslavenske domovine. Tim izborima narod će pokazati svoju povezanost i privrženost narodnoj vlasti na čelu koje stoji najomiljeniji sin Jugoslavije drug Tito. Svojim učešćem u izborima narod Istre izrazit će još jednom svoju odlučnost da dovede borbu do konačne pobjede. Slobodni će izbori biti odgovor svim neprijateljima koji pokušavaju omesti našu borbu i odvojiti Istru od Hrvatske i nove federativne Jugoslavije. Slobodni će izbori pokazati slogu Hrvata i Talijana u Istri, koji su povezani u zajedničkoj borbi za slobodu, u borbi protiv njemačkog okupatora i njegovih fašističkih slugu.

Za narod Istre prvi slobodni izbori imaju još jedno veliko značenje. Biranjem NOO-a, oslonaca naše narodne vlade, Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, naš narod će još jednom pokazati pred cijelim svijetom da

on oduševljeno prima i odobrava svečani akt od 13. septembra 1943. g. kojim je Istra konačno i za uvijek ujedinjena s hrvatskom i jugoslavenskom domovinom.

Dušan Diminić

**ZIVJELI PRVI SLOBODNI IZBORI U ISTRI!
DOLJE STARE NENARODNE FAŠISTIČKE VLASTI!**

D R U G M I L I Ć

Bolno je odjeknula čitavim našim krajem gorka vijest o smrti nezaboravnog druga Milana-Milića Jardasa.

U punoj mladenačkoj snazi — bilo mu je tek 22 godine — dao je domovini svoj dragocjeni život. Iako mlad, on je kao član slavne Komunističke partije vršio teške i odgovorne dužnosti.

24. maja 1942. g. pao je u ruke fašističkim gadovima i bio je osuđen na 15 g. robije. Upitan da li je zadovoljan presudom, on odgovara krvnicima: »Zadovoljan ću biti onda kad vas više ne bude u našoj zemlji!« Zbog ovog odgovora dobio je naknadno još 5 g. zatvora. On je čvrsto vjerovao da fašistička Italija mora propasti i kad se poslije njenog sloma vratio u svoju rodnu Kaštavštinu, premda slab od dugih mjeseci teškog tamnovanja, pristupa opet odlučno u borbu. — Teško ranjen ubojitim zrnom on je do kraja izvršio dužnost narodnog borca — komuniste: Iz svog šmajsera pucao je na morskog neprijatelja do predzadnjeg metka ostavivši zadnjega za sebe.

Nema više dobrog drugo Milića! Svu gorčinu te stvarnosti osjećamo do dna svi mi koji smo ga poznavali.

Nezaboravni naš Miliću, Ti znaš našu tugu, ali mi ćemo obuzdati suze. Sad nije za to vrijeme. To bi nam i Ti savjetovao. Zar ne? Ti bi nam savjetovao također da ne gubimo ni časa vremena, već da ih neprestano tučemo i do tučemo. To ćemo i urad ti. Kunemo se za to nad Tvojim svježim grobom!

A uskoro će doći... kad Te po hiljaditi put osvete i kad oslobode Tvoju dragu Kaštavštinu, Tvoja mlada braća i mi, Tvoji drugovi, do Tvog groba sa zastavama pobjede i reći Ti da se ostvarilo ono zbog čega si Ti živio.

DRUŽE, VJEČNA NEKA TI JE SLAVA!

Stipe

HEROIZAM ISTARSKIH ŽENA

Hitlerovski banditi ubili su u općini Labin 7 starih ljudi, među njima i muža 80 godišnje žene, kojoj su ujedno teško ranili sina. Na riječi utjehe općinskog odbornika, koji je došao da joj ponudi pomoć, junačka žena odgovorila je: »Družo, dala sam sve za partizane. Sad su razbojnici ubili moga druga i upropastili sina koji mi je toliko drag. Ubojice misle da će tako ubiti moju vjeru. Ne, sada ih mrzim više nego ikada, imam 80 godina i ono malo snage što mi ostaje dat ću za našu veliku i pravednu stvar.«

Ova herojska starica i majka dala je u ime istarskih žena i majki naj-dostojniji odgovor krvavom okupatoru na njegove besramne zločine.

I. ISTARSKA BRIGADA IZBACILA JE IZ BORBE 120 NIJEMACA U JEDNOJ AKCLJI

U prvim danima mjeseca maja naša I brigada zauzela je položaje između Ilirske Bistrice i Sv. Petra na samih nekoliko kilometara udaljenosti od mjesta Bistrice. S tih položaja izvršen je napadaj na vlak njemačkih vojnika, koji je na tom mjestu naletio na našu minu. Prilikom eksplozije mine uništena

je lokomotiva i 2 vagona. Nijemci su u vlaku pjevali dok nisu mina i naši mitraljezi zapjevali novu pjesmu: pjesmu smrti švapskim banditima. Žestoka borba vodila se oko pola sata. Vrata od vagona bila su zaglavljena njemačkim lešinama. Naši mitraljezi nemilice su kosili njemačke životinje uhvaćene u klopku. Poslije toga naša brigada napala je teškim bacačima i mitraljezima samo mjesto Bistricu. U garnizonu nalazilo se oko 1200 Nijemaca, ali se oni nisu od straha usudili ni da pišnu. Nakon akcije od pola sata naše jedinice su povučene kako bi opet na drugim mjestima zadale nove udarce švapskim zvijerima. Neprijatelj je toga dana imao preko 120 mrtvih i ranjenih. Mi smo imali svega 2 lakše ranjena.

Osveta i odmazda za klanja našega naroda, za paljenje kuća i pljačku tek je sada počela. Hrabri istarski borci postali su i bit će svaki dan sve strašnji osvetnici. Svoja nedjela platit će švapski banditi svojim glavama.

Potpukovnik Savo Vukelić

USPJEŠNE AKCIJE ISTARSKIH PARTIZANA

U tjednu prvomajske proslave naša junačka I istarska brigada izvršila je na cesti Trst-Rijeka kod Šapjana napad na jednu neprijateljsku kolonu od 4 kamiona i 1 autobusa. Poslije 1 sata borbe naši hrabri borci savladali su neprijatelja, zapalili 3 kamiona i autobus, dok je 1 kamion uspio da pobjegne s mrtvima i ranjenima. Zaplijenjeno je mnogo oružja i spremne. Borba se vodila i na osiguranjima. Neprijatelj je imao 50—55 mrtvih i mnogo ranjenih.

Jedna jedinica Odreda »Učka« dočekala je iznad sela Šušnjeвица kolonu od 24 kamiona bandita koji su kretali prema Krasu da vrše pokolje i paljenje. Strjelovitim napadajem kolona je bila razbijena, kukavni razbojnici razbjegli su se i bez reakcije povukli se prema Lupoglavu sa 3 kamiona mrtvih i ranjenih.

Mnoge manje jedinice naše vojske izvršile su uoči 1. maja akcije protiv neprijatelja. Neke od tih akcija poremetile su koljačke i pljačkaške namjere hitlerovskih ubojica. Jedna četa Puljskog odreda pobila je tako 20 Nijemaca kod sela Bala.

GOSPODARSTVO

DOPIS RADNE GRUPE

Dragi drugovi, molimo vas da stavite na »Glas Istre« o našoj grupi zemljodjelaca.

Mi, grupa od zemljodjelaca seoskog NOO-a Španidige smo storili naše prvo delo, koje smo imali za opraviti našim drugovima ki se najdu u četi i onima koje je neprijatelj ubio i otepeja u Nemčiju. Cilo naše selo sve boje i lipje dela naša polja i vinograde, pjevajui naše pjesme, a najveć omu »Mi smo pak Istrani, Hrvati pravi«. Mi samiljodjelci od kotara rovinjskog očemo tući s puškom u ruci naše nepretelje i anke delati naše polja. Duga lita su nam fašisti sve uzimali, mi nećemo već za njih delat. Nas ne triba da dojde zvati naš »kapoškvadra«. Mi sami vidimo kadri tribe poč delat i vaje smo pronti da gremo. Nećemo mi Istrijani našu intradu već pejat u amaso u zube fašistom. Nećemo već pejat naše grozje u kantu šecjal kadri su nan polovicu pojili na račun boli i taši. Tako je bilo i za šenicu, a misto tega sad čemo im dat jist olovo i bat po glavi, a naša intrada će pojt u naše magazine, za naše jude i vojsku. Na poziv našega odbora i naša dica su zeli motike i su šli kopat. Nećemo mi već dat naše blago za raduno da fašisti imaju vele tr-

buhe. Oni moraju platit za ono ča su nam pojili i popili. Mi sada već delamo u jedan dan nego prije u tri, zač znamo da sad delamo za nas. Mi smo zadovoljni dat i svu intradu za našega druga Maršala Tita i dat ćemo svu svoju krv i svoje tilo za njega, ki je naš najveći čovik ki se tuče za našu slobodu.

Živio naš vojvoda drug Tito!

Živila Jugoslavija! Živila Istrija!

drugarski pozdrav!

S. F. S. N.

Drug LED

NAROD ISTRE ZA NAŠU XIII DIVIZIJU

Sa svih strana Istre stižu podaci o velikim količinama hrane koju narod Istre daruje za našu XIII diviziju.

Tako je među ostalim općinski NOO Dane (Kotar Kras) sakupio 47 kg hrane i 50 jaja, općinski AFŽ istog mjesta 24 komada rublja. Kotarski USAOH za Buzet proveo je veliku akciju skupljanja koja je dala izvanredne rezultate: 2237 kg hrane, 1000 jaja, 3 telca, i 1 janjca, 28 porcija i žlica, te 40 komada rublja. Narod kotara Žminj darovao je: 1056 kg hrane, 19 volova, 132 janjca, 18 kokoši, 200 jaja i razne robe.

ISTRANI, VAŠA POMOĆ NAŠIM JUNAČKIM BORCIMA SKRAĆUJE RAT, PRIBLIŽAVA DAN SLOBODE I PROPASTI MRSKOG OKUPATORA!

NAŠ ZAJAM

Organizacija naše nove države, sve veće potrebe vojske koja raste te potpomaganje pučanstva najteže pogođenih krajeva naše domovine nametnuli su potrebu raspisa zajma narodnog oslobođenja. Novac koji će narod dati svojoj državi za ubrzanje i osiguranje pobjede i slobode je novac koji naroc na taj način osigurava sam sebi u vremenima kad, uslijed rata, nastaje takvo opadanje njegove vrijednosti koje se često zaustavlja tek na vrijednosti štampanog papira. Na teritoriju naše države vrijede danas, dok ih podržava vojna snaga okupatora, novčani sistemi raznih država. U momentu propasti Njemačke svi ti novčani sistemi, koji su opterećeni štampanjem novih novčanica bez zlatnog pokrića, doživjet će krah. Taj krah je već u toku, jer već danas sve te razne novčanice sve manje vrijede. Prema tome jedino novac uložen u zajam narodnog oslobođenja ostaje vrijednost koju će posjednik moći da iskoristi sutra kad poslijeratne prilike budu zahtijevale gotovinu za obnovu gospodarstva u ratu iscrpljenog. Upisivanje narodnog zajma je dakle jedini put kojim se može spasiti gotovina koju pojedinac posjeduje u stranim novčanicama. Zajam, kao velika pomoć NOB-i, povezuje na taj način ujedno opće interese naroda i ekonomske interese svakog pojedinca koji zajam upiše.

Naša mukotrpnna i krvava narodna borba iznudila je napokon priznanje naših napora sa strane Saveznika. Naša država, kao jedan od osnovnih faktora budućeg uredenja Evrope, ulazi tako u opći plan poslijeratne obnove. Pomoć koju će on dobiti od SSSR-a i Saveznika garancija je da će taj proces obnove biti kod nas izvršen u relativno kratko vrijeme. Narodna vlast, koja će težiti u prvom redu obnovi sektora rada i privrede koji interesiraju najšire mase, garancija je da će svi oni, koje je rat najteže pogodio, dobiti svu

pomoć nužnu za organizaciju novog života. Međutim, danas je pred nama glavni zadatak: Pobjeda. Za nju smo dali već neizmjerne žrtve. Za nju treba da damo sve što je još potrebno u krvi i radu, u hrani i novcu. Za to je zajam narodnog oslobođenja jedan od oblika našeg povjerenja u vlastitu snagu, u budućnost slobode, u narodnu vlast, u našu vojsku i njenog komandanta našeg mudrog vođu Tita. Za to je zajam narodnog oslobođenja jedan od oblika naše obrane od okupatorove pljačke, jedna od forma ujedno naše obrane od posljedica ovog rata, od gospodarskog kraha.

Zdenko

KROZ ISTRU

NEZABORAVNI ČASOVI

Danas se nešto neobično događa u našem ubavom mjestu. Cijelo jutro stižu iz gorskih sela sjeverne Istre s veseljem i pjesmom seljaci na kolima, omladinci i omladinke. Šta će to biti, braćo? Čujem da naša drugarska četa dolazi amo. Ulicama vrvi svijet. Djevojke se sabiru da dočekaju junake. Evo dolaze gorostasi veliki ljudi u svojoj vojničkoj opremi, stupaju naprijed kao na juriš, ali ih se nitko od nas ne boji, nego ih svatko s veseljem i suzom u oku dočekuje i pozdravlja. Ta to su naša braća, naši borci!

Veliku dvoranu divno okićenu resi u sredini slika slavnog Maršala druga Tita. Ulaze gosti, ali ih mnogo mora da ostane vani, jer nema mjesta. Govornici slave narodnooslobodilačku borbu, a narod oduševljeno pozdravlja slavnoga Maršala. Naizmjenice se pjeva i govori. Milo je slušati djecu i djevojčice koji slave naše mile borce pale za domovinu. U očima sviju blistaju suze. Na to je pjevao zbor djevojčica i mješoviti zbor. Pjevali su »Oj Slaveni«, »Svi na front, sve za front« i komičnu pjesmu »Mogoroviću«. Pjesma je radost živih, a križ i vijenac domaćeg cvijeća na grob palih, od kojih mnogi te srdačne počasti svojih milih neće imati.

Svečanost je završila plesom omladine, koja se potom razišla noseći u srcu zahvalnost našim junačkim borcima, obećavši im pružiti pomoć u svemu. Svatko od nas cijeni i ljubi te čovjekoljubive i požrtvovne naše borce. Živjeli!

Jedan stari očevidac svećenik

ZAHVALA

Prilikom Uskrasnih blagdana cijela je Istra još jednom bezbrojnim darovima našim ranjenicima pokazala svoju ljubav prema našim borcima-osvetnicima, koji su svoju krv prolili za slobodu našeg naroda.

U ime svih ranjenih i bolesnih zahvaljujemo svim organizacijama AFŽ iz Istre, napominjući naročito kotar Puła, istočno i zapadno primorje Istre, Kras i AFŽ Rijeka i Kastav.

Toplo sjećanje naših pozadinskih organizacija na naše rane i trpljenje daje nam još veću snagu i odlučuju volju da tučemo morskog neprijatelja do njegovog potpunog uništenja.

Referent saniteta Operativnog štaba za Istru!

ŽIVJELI NAŠI ISTARSKI BATALJONI!

ŽIVIO NAŠ KOMANDANT SAVO VUKELIĆ!

1. MAJ U KOTARU BUJE

Dok je neprijatelj u noći na 1. maj prodirao u naša sela da tamo vrši svoje ogavne zločine, Istru su poplavili prvomajski kresovi, vatreni signali otpora, prkosa, borbenog poleta naroda. I usred zone rastrelamenta planuo je tu i tamo izazovno prvomajski krijes. Sa Učke, po kojoj je neprijatelj najviše bijesnio, narod je vatrama pozdravio slavlje oduševljene Kastavštine. U proslavi 1. maja naročito se istakao kotar Buje. Sve borbene organizacije, oko 200 osoba, natjecale su se u pripremama. Po brdima, u neposrednoj blizini fašističkih gnijezda, zapaljeno je 40 kresova. Ispaljeno je 500 metaka i bačeno 40 bomba. Po cestama i selima izvješeno je preko 400 talijanskih i hrvatskih zastava sa crvenom zvijezdom, ispisano 600 parola i 200 zvijezda. Uništena je jedna fašistička pošta, a pokušaj paljenja mosta na putu Trst-Pula nije uspio radi manjka benzina. Blizu Grisignana istaknute su na visokim stubovima dvije vatrene parole »W TITO« na koje su fašisti bjesomučno pucali. Prepiljeno je 70 telegrafskih stubova, pri čemu se naročito istakao hrabri Splićanin drug Iso, koji u oduševljenju nije odmah ni opazio da mu je stup u padu razbio nogu. Ujedinjeni u akciji Hrvati i Talijani kotara Buje manifestirali su svojom poletnom proslavom 1. maja neslomljivi savez borbe za zajednički cilj: slobodan i ravnopravan život u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji.

Sonja R.

OKUPATOR PLJAČKA CRKVE

Njemački krvnici upali su u selo Kramari i popljačkali sve do čega su došli. Pri tom su provalili u seosku crkvu i razbili jedan kalež od koga su ukrali dva komada. Sa glavnog oltara odnijeli su jednu voštanicu i odrezavši konope zvona u crkvenom tornju, onemogućili su zvonjenje za 15 dana. Narod je s ogorčenjem žigosao učinjeno svetogrđe i shvatio još dublje da sloboda vjere postoji samo ondje gdje postoji sloboda, za koju se danas bori čitav naš narod.

ŽRTVA KRVNIKA

U selu Donji Sroki kotar Kastav njemačke životinje ubile su strahovitom smrću poštenog seljaka rodoljuba Romana Sušnjaja. Oni su ga bijesno tukli, odrezali mu uši i onda ga zaklali. Da se ne čuje njegovi strašni jauci koljači su navili gramofon:

Slava mučeniku Romanu!

Smrt ogavnim njemačkim krvnicima!

PODLISTAK »GLASA ISTRE«

ISTRA NEĆE POPUSTITI

Prelio se preko naših sela ponovno val zvjerstava, paleža i pljačke. Neprijatelj u nemoći nema drugih sredstava da održi svoju vlast, da produži svoju agoniju. Mjesto obećanih divizija, koje se kao sjene neprijateljske propagande nadvijale nad Istrom kroz duge mjesece, u kojima je okupator bespomoćno morao da prima udarce istarskih boraca, došli su već poznati krvnici iz žica, iz gubavih okupatorskih gnijezda. I dok su kukale majke nad leži-

nama djece, dok se proljetne livade pile krv ubijenih seljaka, dok su gorjela sela i živi ljudi u kućama, pomagači neprijatelja zlorado su se smijali među bunkerima.

Narod Istre prošao je još jednom kroz vatru i krv, stisnuo je zube nad svojim mrtvima i svojim popaljenim domovima, zgusnuo je svu svoju bol u još jaču, još bjesniju mržnju i vapaj za osvjetom. Ubrzo će hitlerovska Njemačka ležati kao krepana strvina na usmrđljenom đubrištu Evrope. Uskoro će njezini vojnici-krvnici biti samo gnjila masa ucrvanog mesa, a svi njihovi pomagači kažnjeni strahovitim gnjevom narodne patnje. Jao njima, jao njima! — šapću, govore, viču kroz naša sela naše majke, naše sestre, naša braća. Prihvaćaju oružje novi borci, novi beskućnici, nove čete spremaju se na istrebljenje neprijatelja, na osvetu.

Neprijatelj je htio da uništi našu vojsku, ali ga je ta ludost koštala samo u dva slučaja ovih dana blizu 2000 mrtvih i ranjenih. Naša vojska je narod i nju ne može da uništi nitko. To je okupator iskusio u 6 propalih ofenziva.

Neprijatelj je pokušao slomiti našu pozadinu, odijeliti narod od njegove vojske. Narod Istre odgovara mu na to još jednom: svaka nevina žrtva, svaki popaljeni dom je nova još čvršća spona naroda s njegovom vojskom, osvetnicom i osloboditeljicom.

Pod suncem proljeća, u žaru nada koje se bude pred odlučnim udarcima Crvene armije i Saveznika, zacjeljuju rane, bol se pretvara u prkos, u odlučnost, u borbeni poriv, strah ustupa potrebama nove organizacije, novog povezivanja svega što je neprijatelj potrpio, novog još šireg, još masovnijeg pokreta. Samo tako može da dođe skoro dan slobode, kog nam ne će nitko darovati, za kog su potrebne žrtve, pregaranja, borba, samo tako mogu da se skrate dani patnje i terora. U pomirljivosti, u povlačenju s linija otpora, u popuštanju, u panici i strahu nema spasa. To je pokazalo trogodišnje iskustvo našeg naroda u borbi, to znadu danas Lika i Kordun, gdje su sela spaljivana po 6—7 puta, gdje nema više nijednog nepopaljenog sela, gdje su neprijateljske horde klale staro i mlado što se nije sklonilo u šumu, gdje ljudi grade svoje barake po deseti put znajući da će sutra opet pogorjeti. Istrani, očvrslili u patnji pod fašizmom. Istrani, koji ovom borbom, što za njih traje istom 8 mjeseci i za koju su naši narodi dali već prije ogromne žrtve, postizavaju svoju slobodu u okviru domovine Hrvatske poslije stoljeća ropstva, Istrani neće i ne mogu zaostati za ostalim Jugoslavenima. Istrani, gledajući mrtvu svoju djecu neće i ne mogu zaboraviti da su naši narodi za našu zajedničku slobodu do sada dali 40.000 najboljih omladinaca. Istrani, svjesni ciljeva narodne borbe, pregnut će još više, odgovorit će na krvavi teror pokretanjem svih snaga koje još nisu u redovima boraca, sve čvršćim povezivanjem pozadine s frontom, sve većom pomoći svojoj vojsci, sve širom organizacijom narodne vlasti, masovnim upisivanjem zajma oslobođenja, sve organizovanom međusobnom pomoći u radu i nevolji, sveobuhvatnim pokretom borbe i rada za pobjedu, za oslobođenjem, za smrt krvavom okupatoru.

Zorin

ŽIVJELI ISTARSKI JUNAČKI BORCI, OSVETNICI NEPOKORENE ISTRE!

ŽENI OBJEŠENOJ U TRSTU

Praznik je danas veliki, mila majko
naša, a tebe objesiše,
praznik sovjetskih i svih naprednih
žena svijeta.
Cijelo Primorje proplaka nad udesom
divne slovenske majke
što ne odade puta do hrabrih sinova
svojih, do partizana.

Sestero si djece rodila, mila majčice
naša, a sada visiš na domaku rodnoga
grada, ugašene tvoje oči gledaju široko more što plače obale naše
prelijepe Istre.

Veliki grad je pod tobom,
rodni tvoj grad po kome još se
prokleti gadovi šeću.

Grče se pesnice ljudi što zasad
još mučke prolaze i gledaju
mučenicu Majku.

Al mržnja do neba raste.
Osvetit ćemo te, majko!

Zora Matijević

FRANINA I JURINA

Franina: Dobar dan, kume Jurina!

Jurina: Bog daj, zрман Franina, jušto san te želiya vidit.

Franina: Mi imaš forši ča novega povidat?

Jurina: Ni nič posebnega, ne, a znaš štešo da se najde vajak stvari, koje ja
posven ne kapin, nike pak i kapin, ma gi ne znan stumačit drugima.

Franina: Ben, na ča to pensaš, ja ću ti pomoć koliko budem zna i moga.

Jurina: Vidiš, kume moi, u ovo zadnje vrime naši nepretelji prid svoju smrt
delaju svaku foz deliti i šire najveća laži o našoj borbi i našem pokretu.

Sami pišu manifesto sa crvenom zvizdom i gi firmaju kako da su naši. U
njime govore da je sad prišlo vrime kad tribe finit z našimi Savezniki i da
se tribe tuć kontra svih bošatijih kmeti, butigijeri i kontra svećenika. U crikvu
od Kapučini u Riki su hitili bombu i su rekli da su to udelali naši.

Franina: Ti znaš, brat moj, da te gnusne laži oni šire kako bi narod odcipili
od našega pokreta i kako bi ga lagje pokorili.

Jurina: Sve je to tako, ma ja bin stija znat kako bi trebalo naš narod odgojit,
pa da on more vaje otkrit te njihove laži, zač gi je puno ki u svojem pošte-
nju ne moru ni virovat da more niki bit toliko pokvaren.

Franina: E, Jurina moj, pomalo to gre dok se svi navade jušto pensat i dok
upoznaju prave nepretelje. Narod je dugo živija u neznanju i sliparijama To
moramo svi najprvo dobro znat i delat sa velom pacijencom dok se naš narod
ne uzdigne i ne bude kapac spoznat i otkrit sam sve sporke manovre naših
nepretelji. Borba će oni put bit čuda lagja.

Jurina: Ma znaš da je trda va borba, ja se vajak čudin kako Nemci još duraju.
Franina: Čovik moj, nemaš se tu ča čudit. Sve se to lako da kapit. Mi moramo
znat da se sad vodi borba za pravu slobodu i da je ni, ča su nan je zeli i
ča su sporadi tega mogli pit našu krv i jist naše trude, ne žele dat samo taku.
I sporadi tega Nemci i svi njihovi šareni podrepnjaki delaju sve ove delite
jušto sad, kad im prihajaju zadnje ure.

Jurina: To vidiš, štešo ne kapim, zač sad, kad jin gre sve po vražju bi mo-
rali pensat kako će spasit glavu, a ne...

Fr.: E dragi moj Jurina, ma ti si pozabija jednu stvar. Ti ne pensaš na one
pokvarene jude po cilon svitu o kojima san ti imput govoriya, i ki su ko ćemo
pravo, i storili fašizan u Italiji i Nemčiji, i ki se zovu »reakcija«.

Jur.: A, se domislin, da. Si mi reka da gi je ovakovih i poli nas u Istriji

Fr.: Da, da, Jurina moj, na one triba mislit. Oni i fašisti su si jenaki. Svi
se mantenjaju iz iste kase i svi imaju iste interese. Oni su krivi ča ovi rat
još dura, zač se šperaju da će narod njimi past na kolina i da će oni oni bot
gpet nad njin zagospodarit. To im neće poč za rukom, ma z druge strane mi
moramo znat da su još jaki i da oni dobro znaju svoj mestijer kako se slipi

narod. Zato moramo mi prvo skupit sve naše force u borbu da gi ča prvo smlatimo i drugo, da i sami dobro spoznamo njihove manovre i tako budemo kapac i narodu pokazat njihove laži.

Jur.: Ma, Franina moj, znaš, ja sam se jušto pole ovih njihovih zadnjih deliti na Krasu osvidočija da naš narod ne more već niki pokorit: prid 3 dana san poša u popaljeno selo Brest, tam je bila jedna stara drugarica. U njenoj hiži ni ostalo nič nego matuni od ognjišta i jedna krava ča je bila u boški. »Hodi, hodi — mi je rekla — druže, čemo popit skupa ovo malo mlika, poglej ča su mi udelali ti prokleti breki. Ma neka, neka užgižu. Mi smo zostali brez krova, ma oni te brzo brez glave.

Fr.: Je pravo, da, ko naš junački narod bude složan nima te force koja ga more slomit. Si vid'ja samo kako se po šud proslavija blagdan 1. maja. Nič jin nisu pomogli, svi njihovi raštrelementi: ognji su gorili i zvali na osvetu.

Jur.: A, krv moja, si čuja onu vijest da će u našu zemju tornat svi naši mladići, koje su fašisti mobilitali u talijansku vojsku.

Fr.: San čuja, da. To je velo veselje za cilu Istriju. Naši dragi Maršal Tito pensa za sve nas. On je iska od komande naših Savezniki da se puste naši judi ki su zostali u Sardenji i Sičiliji i tamo delaju kako robovi, lačni pod komandom starih fašističkih oficiri, koji su zostali z njimi. Znaš da gi je oko 40 mijari. Promisli da će sutra meju vojacima naših bataljuni doč i oni u sela i gradove naše oslobođene Istrije.

Jur.: Čovik moj, sad ću te pustit i gren vaje povidat mojoj susedi kurni Luciji da će i njen sin tornat iz Italije, Bog i stoj mi dobro!

Fr.: Zdravo, Jurina i sričan put!

TITO TRAŽI POVRATAK ISTRANA IZ SARDINIJE I SICILIJE

Časopis »Nova Jugoslavija« u članku »Istrani su naša neodjeljiva braća« donosi izjave Istrana i Dalmatinaca koji se još i danas nalaze u logorima Sicilije i Sardinije i koji tamo stradavaju od gladi, malarije i s kojima se postupa kao sa bespravnim robljem. Oni traže da budu vraćeni u domovinu i da stupe u redove boraca za slobodu.

Naš Vrhovni komandant Maršal Tito na osnovu ovoga poslao je savezničkim vladama ovaj prijedlog:

»Italijanske fašističke vlasti u toku rata prisilno su mobilizirale veliki broj Slovenaca i Hrvata sa teritorija koji su držale pod svojom okupacijom. Još prije napada na Jugoslaviju, one su mobilizirale Slovence i Hrvate u Istri, Slovenskom Primorju i Beneškoj Sloveniji. Poslije okupacije zapadnih dijelova Jugoslavije ODVODILE SU U VOJSKU I NA PRISILNI RAD JUGOSLAVEN-SKE DRŽAVLJANE IZ DALMACIJE, HRVATSKE I HRVATSKG PRIMORJA. OVI SINOVI NARODA JUGOSLAVIJE NALAZE SE JOŠ I DANAS PROTIV SVOJE VOLJE, U TALIJANSKOJ VOJSCI ILI U TALIJANSKIM SPECIJALNIM RADNIM ČETAMA.

DOK SE NJIHOVA DOMOVINA U HEROJSKIM BORBAMA OSLOBADJA OD NEPRIJATELJA, ONI SU PRIMORANI DA POD KOMANDOM FAŠISTIČKIH OFICIRA TRPE ISTO ONO UGNJETAVANJE KOJE SU TRPJE-LI I POD ITALIJANSKOM OKUPACIJOM. NA SARDINIJI, U REGULARNOJ TALIJANSKOJ VOJSCI I U SPECIJALNIM RADNIM ČETAMA IMA OKO 40.000 MOBILIZIRANIH SLOVENACA I HRVATA, KOJI ŽIVE POD STRAHOVITO TEŠKIM USLOVIMA KAO FASISTIČKO ROBLJE. ONI ŽELE SAMO JEDNO: DA SE PRIKLJUČE REDOVIMA ONIH BORACA KOJI OSLOBADAJU NJIHOVU DOMOVINU OD NJEMAČKOG OKUPATORA.

NACIONALNI KOMITET OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE I VRHOVNI STAB NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE PRIMILI SU NJIHOVE POTPISANE IZJAVE U KOJIMA MOLE DA BUDU PREBAČENI U JUGOSLAVIJU I DA STUPE U NARODNOOSLOBODILAČKU VOJSKU. U TIM IZJA-

VAMA ONI OPISUJU KAKVIM SU PATNJAMA IZLOŽENI OD STRANE SVOJIH VOJNIH KOMANDANATA, KOJI PREMA NJIMA UPOTREBLJUJU FAŠISTIČKO NACISTIČKE METODE SISTEMATIČKOG ISTREBLJIVANJA.

NE MOŽE SE DOZVOLITI DA OVI JUGOSLAVENSKI OMLADINCI PROPADAJU U TALIJANSKOM ROPSTVU OD GLADI I BOLESTI, DA SE HAPSE I KAŽNJAVAJU OD TALIJANSKE KOMANDE ZBOG NJIHOVA RODOLJUBLJA I PRIVRŽENOSTI SAVEZNIČKOJ STVARI, KAD JE MOGUĆE NE SAMO SPASITI IH- NEGO IZIĆI U SUSRET NJIHOVOJ VATRENOJ ŽELJI DA SE BORE PROTIV ZAJEDNIČKOG NEPRIJATELJA.

NACIONALNI KOMITET OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE ENERGIČNO TRAJI DA SE U OPĆEM INTERESU SAVEZNIČKE STVARI OMOGUĆI PREBACIVANJE OVIH SLOVENACA I HRVATA IZ SARDINIJE I SICILIJE U ITALIJU, DA BI SE PO NJIHOVOJ ŽELJI, MOGLE FORMIRATI JEDINICE NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE, KOJE BI ŠTO PRLJE STUPILE U BORBU PROTIV NEPRIJATELJA.

NACIONALNI KOMITET OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE SMATRA DA OVO PREBACIVANJE TREBA IZVRŠITI ŠTO JE MOGUĆE BRŽE. U TU SVRHU ON PREDLAŽE DA JEDNA SAVEZNIČKA VOJNA KOMISIJA, U KOJOJ BI BILO I PREDSTAVNICI NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE BUDE UPUĆENA U SARDINIJU I SICILIJU, GDJE BI UZ POMOĆ TALIJANSKE KOMANDE ORGANIZIRALA PREBACIVANJE U JUŽNU ITALIJU SVIH SLOVENACA I HRVATA, KOJI SE DOBROVOLJNO JAVE U NARODNOOSLOBODILAČKU VOJSKU».

40.000 naših ljudi, kojima 20 godina ropstva nije moglo uništiti visoku nacionalnu svijest, mora biti vraćeno jugoslavenskoj domovini. To traži drug Tito, to oni sami hoće, to zahtijevaju svi narodi Jugoslavije, koji žele što prije vidjeti svoju oslobođenu braću vraćenu slobodi. Naročito mi, Istrani, moramo se boriti i zahtijevati povratak te naše braće.

Glas Istre treba da se čuje. Time ćemo omogućiti, da što prije dođe radostan dan kada će ti zarobljeni istarski sinovi ući u narodnooslobodilačku borbu i kao pobjednici doći u naša oslobođena sela i gradove.

POSLJEDNJE VIJESTI

V i VIII saveznička armija poduzele su ofenzivu na čitavom talijanskom frontu. Prema prvim vijestima savezničke snage probile su na 2 mjesta jako utvrđenu liniju Gustav. Na putu njihovog napredovanja nalazi se još linija Hitler. U ofanzivi sudjeluju jake snage artiljerije, avijacije i flote.

Vlade Sovjetskog Saveza, Engleske i Amerike objavile su zajedničku deklaraciju upućenu Rumuniji, Mađarskoj, Finskoj i Bugarskoj sa zahtjevom da se, dok je još na vrijeme, otrgnu od Njemačke, jer će inače snositi sve posljedice njemačkog poraza.

Njemački pljačkaši iznudili su do sada od evropskih potlačenih naroda za troškove okupacije 5,000.000.000 funti.

Od oktobra 1941. do aprila 1944. Saveznici su poslali Sovjetskom Savezu 5031 tenk i 6778 aviona. U 6 posljednjih mjeseci poslano je SSSR-u

milijun 250.000 tona oružja i materijala preko Sjevernog ledenog mora, 98 posto toga materijala je stiglo u SSSR. To je izjavio Čerčil u engleskom parlamentu.

GLAS ISTRE — Broj 14, 26. V 1944.

IZGRAĐUJMO NOVU JUGOSLAVIJU

Mi smo Jugoslaveni svojom veličanstvenom borbom već položili granitne temelje naše federativne države, koja nam u odlukama II zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije osigurava sretniju budućnost. Ovaj dragocjeni plod naše trogodišnje krvave borbe primljen je sa silnom radošću kroz nebrojene zborove, usklike i pozdrave od stotina hiljada rodoljuba naše zemlje. Izrodi i izdajice narodne slobode: izbjeglička jugoslavenska vlada, Maček, Pavelić i ostali prozreli su svu opasnost, koja im prijeti stvaranjem nove Jugoslavije, jer znaju da će im u njoj narod suditi za njihove podle izdaje. Oni su se danas već otvoreno bacili u krilo Hitlera, pokušavajući uz pomoć njegovih razbojničkih rulja, razbiti naš pokret i prisilnom mobilizacijom odvojiti one, koji do danas nisu još bili dosta odlučni da stupe u redove naše vojske. Toj činjenici treba danas obratiti najveću pažnju. Svim silama moramo spriječiti njihove paklene planove. U našim istarskim gradovima još čekaju mnoge rodoljubive snage, prosto zato, što im nismo znali pristupiti i dokazati kako je u njihovom vlastitom interesu da stupe bez oklijevanja u ovu borbu, najpravedniju borbu u povijesti našeg naroda. Mora im se već danas lediti krv pred užasom kojeg će sutra doživjeti, kad ih narod bude sutra osudio kao sramotne izdajnike. Mi smo kovači naše sreće i budućeg života.

»NEMA POVRATKA NA STARO« i »SVE ZA FRONT, SVE ZA POBJEDU« mora biti stalno u mislima i radu svakog jugoslavenskog rodoljuba. Te riječi moraju biti utisnute u srce, urezane u pušku svakog borca.

Ali, međutim, ljuto bi se prevarili kad bi mislili da se Nova Jugoslavija može izgraditi samo propagandom. Lozinka »Nema povratka na staro« može ostati samo šuplja riječ, ako mi još danas u svakodnevnom životu ne uspijemo našem narodu pokazati koristi i slobode koje je on već danas dobio u novoj Jugoslaviji. Kad npr. naš istarski seljak bude dobio preko NOO-a 2 kg kupusovog ili repovog sjemenja ili par kg modre galice, koji su mu toliko potrebni; kad žena iz popaljenog sela dobije pomoć koja se organizirala preko naših ustanova sabirnim akcijama ili zajmom — onda će njima biti jasno, da se netko za njih brine i da je to za to, jer se stvara nova Jugoslavija. Kad neki otac bude vidio kako njegov sin napreduje u narodnoj školi i uči svoj materinji jezik ili kad bilo koji građanin bude osjetio da on može slobodno iznijeti na zboru ili seoskom skupu svoj opravdani zahtjev kako npr. nije pošteno što je Luka ostao kod kuće samo za to što je rođak odbornika Marka i kad se on bude osvjedočio da je sutradan ovaj bio upućen u vojsku — oni će osjetiti da su opet postali slobodni ljudi i da zaista sudjeluju u narodnoj vlasti. Ako ranjenik u bolnici naiđe na njegu i drugarsku ljubav, njemu će rane biti lake i kad ih preboli opet će poći u borbu za novu Jugoslaviju. Kad novomobilizirani borci ili bilo koji putnik prolazeći kroz naše relejne stanice odmah dobije hranu, odmor ili brzu vezu, on će već danas u tom redu i drugarstvu naslutiti u njima naše buduće komande područja i krenut će na dalji put da još više radi za Novu Jugoslaviju. Kad recimo borac XIII ili XXXV divizije, koji danas oskudjevaju u hrani dobije za ručak nešto više kruha ili mesa zato što su mu to poslali drugovi iz Istre ili Slavonije, on će shvatiti da je to zato, što je nova Jugoslavija bratska zajednica naroda.

Eto tako ćemo već danas svakodnevnim praktičnim radom omogućiti našem narodu da on kroz vlastita iskustva upozna novu Jugoslaviju i da kroz ta iskustva bude sposoban strgati farizejsku masku s lica onih, koji su ga po-

moću stare Jugoslavije izdali i porobili. I tada će tek nova Jugoslavija postati zaista neosvojiva tvrđava u kojoj će bratski slavenski narodi Balkana — uza sav bijes i mržnju raskrinkanih izdajica — sutra lako i konačno odlučiti, da bez nove Jugoslavije nema slobode ni života.

A. D.

MEĐUSOBNA POMOĆ — MOĆNO ORUŽJE U OSLOBODILAČKOJ BORBI

Ovaj rat je surova škola, koja nas je mnogo čemu naučila. U prvom redu nas je ovaj rat naučio da samo nepoštednom borbom i samoprijegorom možemo sačuvati svoj opstanak, svoju slobodu. Ali je taj rat i pojedince i narode naučio da će tek u slozi, u zajedničkom radu i borbi moći postići pobjedu nad fašizmom. Tim putem pošao je i naš narod. I mi danas vidimo, kako se iz krvi u lomu oružane borbe diže zgrada nove Jugoslavije, napredne domovine sretnih naroda. Potrebu sloge u borbi protiv okupatora i fašista osjetili su Istrani. Danas nakon toliko godina ropstva, mraka i mržnje najveći plod kojeg je postigao narodnooslobodilački pokret u Istri jeste sloga i zajednička borba za slobodu hrvatskih i talijanskih rodoljuba Istre.

Krvava škola ovog rata naučila nas je, da ćemo se moći odvrati neprijatelju i postići slobodu tek ako budemo složni i organizirani. To znaju istarski seljaci, koji uspostavljaju svoje seoske straže i koji odmah javljaju iz sela u selo približavanje neprijatelja. Toga su svjesne žene i omladinke, koje donose jela borcima naših četa, koje i neupitane odmah preuzimaju da im operu i urede rublje. To je osjetio i onaj dječak istarski Talijan, koji je sa svojih nogu skinuo cipele da ih daje partizanu Hrvat u Istre. To je vrlo dobro razumio onaj starac, narodni svećenik, koji je teško dižući svoje već umorne staračke noge došao javiti u udaljeno selo, što je čuo o namjerama neprijatelja. Borba nas je naučila, borba nam je pokazala način, kako ćemo se najbolje očuvati, ona nam pokazuje i put u budućnost. Pred općenarodnim nesrećama i žrtvama postaju sitne i prljave sebične lične želje. Koliko je npr. ogavan i bijedan onaj bivši odbornik Nadalin Pribetić iz Nove Vasi, koji je neprijatelju prodao 40 jaganjaca po 60 lira kg, ili onaj bivši odbornik sela Levaki, općina Karojba, koji je iz kukavičluka dao fašistima 3 janjca, nakon čega su fašisti došli i odnijeli tridesetak jaganjaca. I koliko će biti opravdana narodna kazna!

Neprijateljske rulje, poživinčeni njemački i fašistički razbojnici omamljeni krvlju, podivljali od straha pred bezizglednošću svoga položaja, haraju, pale i kolju po nezaštićenim istarskim selima. Tome treba sve više suprotstaviti organiziranu narodnu solidarnost. U dogovoru s masovnim antifašističkim organizacijama USAOHom i AFŽ-om NOO-i trebaju na seoskim skupovima da rješavaju sve probleme zajedničke obrane i zajedničke pomoći. Treba urediti seoske straže i obranu sela od grupa bandita, koji dolaze na pljačku. Treba organizirati masovno izvještavanje o kretanju neprijatelja. I starci i žene i djeca mogu i moraju sudjelovati u tom poslu.

Osim toga treba organizirati međusobnu pomoć, pomoć pojedincima i selima postradalima od neprijatelja. Vođen svojim odbornicima narod na skupovima mora utvrditi široku akciju međusobnog pomaganja. Sasvim opravdano traži se od naroda poostranije blokade mjesta, gdje se nalaze neprijateljski garnizoni, ali isto tako treba pomoći sirotinj, koja zbog te blokade ne može prodati ili zamijeniti ono nešto malo svojih proizvoda da nabavi potrebno za život. Oni koji imaju više, pomoći će one koji nemaju, da izdrže još ovo vrijeme borbe. To će biti u korist čitave zajednice, to će nas naći spremnijima da pristupimo izgradnji nakon oslobođenja, to će nas naučiti da čvrsto povezani svladamo sve teškoće. Isto tako se naša sloga mora pokazati u obrađivanju zemlje onih koji se nalaze u NOV. Zemlja onih, koji liju svoju krv za našu slobodu, mora biti prva obrađena, njihova djeca moraju najmanje osjetiti teškoće ovoga rata.

Nesmiljenom oružanom borbom s jedne strane — međusobnom dobrovoljnom pomoći, čvrstom, prokušanom organizacijom, slogom i budnošću s druge strane suprostavit ćemo se najlakše pobješnjelom neprijatelju i najviše doprinijeti njegovom skorom uništenju.

Prof. Vlado Švalba

IAKO ĆE SE PITANJE NAŠEG UNUTRAŠNJEG UREĐENJA DEFINITIVNO RJEŠAVATI POSLIJE OSLOBODJENJA OD OKUPATORA, IPAK JE DANAS POTREBNO PREDUZETI MNOGE PREDRADNJE, KOJE SU NEOPHODNE NE SAMO ZATO DA BI SE TO PITANJE LAKŠE RJEŠAVALO POSLIJE SVRŠETKA RATA, NEGO I ZATO, ŠTO JE NEOPHODNO VEĆ DANAS, RADI USPJEŠNIJEG VOĐENJA OSLOBODILAČKE BORBE. PITANJE FEDERACIJE POZNATO JE MNOGIM GRAĐANIMA NAŠE ZEMLJE SAMO KAO RIJEČ FEDERACIJA, KOJA PREDSTAVLJA NEŠTO BOLJE OD STARE JUGOSLAVIJE, A ŠTO ONA U STVARI ZNAČI ZA NAŠU ZEMLJU U CJELINI I ZA POJEDINE NARODE POSEBICE, MNOGIMA NIJE JASNO. USPJEŠNO OBJAŠNJAVANJE TOG POJMA NE MOŽE SE OSTVARITI SAMO PROPAGANDOM. ONO MOŽE BITI POTKRIJEPLJENO PRAKTIČNIM RADOM, ODNOSNO RJEŠAVANJEM VEĆ DANAS IZVJESNIH PITANJA KOJA SPADAJU U DOMENU FEDERATIVNOG UREĐENJA (TITO)

U SPOMEN DRUGARICI NEDI

Divna je omladinka bila drugarica Neda. Još davno, među najprvima, došla je ona u šumu Hrvatskog primorja da se bori. Srela sam je na vojno-pozadinskoj stanici u Istri. Tek je došla ovamo na rad. Sa revolverom i bombom o pojasu išla je ona neustrašivo putem dužnosti. Njena je plava kosa vijorila na vjetru kao zastava. Živjela je i radila za slobodu svoga naroda. Znala sam da je član Oblasnog komiteta za Istru i zavidala sam joj da stoji na čelu takve borbene omladine kao što je istarska.

Bio je početak maja, poslije zadnjeg rastrelamenta. Njena vedra i sretna mladost smijala se svim zamkama koje nam je neprijatelj postavljao. Otišla je s drugovima prema Raškoj kotlini. Još čujem njen odlučni posljednji pozdrav »Smrt fašizmu«.

Nede nema više. Njena plava kosa ne vijori više na vjetru kao borbena zastava. Smrt je uozbiljila njeno vedro lice. Njen je grob u mladoj zelenoj travi u dolini Raše. Ali njene su plave oči širom otvorene i budno prate kretanje neprijatelja. Njene oči stražare kao oči djevojke Jagode na cesti Grmečkoj. I ona zove drugove: dođite, drugovi moji. Dođite i osvetite sve nas i naš prerani grob. Ne dajte da neprijatelj oskvrni naše svježje grobove svojom nogom poganom!

Nedo, mi čujemo tvoj dragi glas. Duskora će divna pjesma tvoje slobodne omladine zaoriti našom Istrom predragom. Raša će veselo zapljuskivati tvoj grob i pjevat će ti o našoj pobjedi od jutra do mraka, od mraka do jutra.

M.

KOTARSKA KONFERENCIJA AFŽ ZA LABIN

Poslije dugih godina robovanja, neznanja, patnje i poniženja, probudila se je istarska žena i ušla u narodnooslobodilačku borbu. Dokaz toga je i prva šira kotarska konferencija AFŽ za kotar Labin. 11. maja sakupilo se je na jednom šumskom proplanku, okićenom sa hrvatskim i talijanskim zastavama s petokrakom zvijezdom, preko 350 žena kotara Labin. Poslije svečanog dijela

u radnom dijelu saslušani su izvještaji i utvrđen način rada žena u narodno-oslobodilačkoj borbi. Nakon toga nastupila je prvi put kazališna skupina »Otokar Keršovani« Okružnog NOO-a Pazin. Ovom svojom konferencijom žene kotara Labin su se dostojno pripremile za Oblasnu konferenciju AFŽ za Istru, na kojoj će biti izabran i Oblasni odbor AFŽ.

ODRŽAN JE II KONGRES OMLADINE JUGOSLAVIJE

Na oslobođenom tlu naše domovine uz prisutstvo mnogobrojnih omladinskih delegata iz svih krajeva Jugoslavije i drugih zemalja, održan je II kongres naše junačke omladine. Najveća radost za omladinske delegate bilo je prisustvo našeg slavnog vođe Maršala Tita. Svjetsko omladinsko vijeće u Londonu u svom pozdravu omladini Jugoslavije između ostalog kaže: »Mi ćemo vas u svemu pomoći. Pozdravljamo zaključke II kongresa. S ponosom vas pozivamo da imenujete vašeg zastupnika u svjetskom omladinskom vijeću. Mi smo zaključili da slijedeći kongres omladine svijeta bude održan u Jugoslaviji. Pozdravljamo vas s oduševljenjem!« Poslije svog II kongresa omladina će još većim žarom i voljom pregnuti u borbu i rad za novu jugoslavensku domovinu. O ovom važnom događaju u povijesti NOP-a pisat ćemo još u slijedećim brojevima »Glasa Istre«.

UGLEDAJMO SE U NAROD KOTARA LABIN!

Kotar Labin je najpasivniji kraj Istre. Međutim narod ovoga kraja je najoduševljenije i najorganiziranije pristupio narodnooslobodilačkoj borbi.

U samih prvih 15 dana mjeseca aprila 483 novih narodnih boraca pošlo je iz tog kotara u NOV, tako da do 15. aprila bilo je svega 1238 boraca iz kotara Labin.

Osim toga narod kotara Labin dokazuje visoku rodoljubnu svijest. Uništio je rudnike, spalio školske zgrade, u koje su se morali smjestiti neprijateljski garnizoni.

Ali ne samo to: u vezi s akcijom skupljanja hrane za našu XIII diviziju u kojoj se nalazi i oko 3.500 istarskih sinova, omladina je skupila od naroda labinskog kotara 60 kvintala hrane. Time je narod labinskog kotara postavio svijetao primjer svim Istranima. Oni koji ne odlaze u vojsku, oni koji zbog godina ili bolesti ne mogu postići najvišu čast da se oružjem u ruci bore za slobodu imaju dužnost, da makar uz lične žrtve, dadu sve što mogu za borce, koji će i njima donijeti slobodu. Tek će tako i oni biti dostojni sutrašnjeg slobodnog života. Neka se u kotar Labin ugledaju oni istarski kotari, u kojima ima mnogo više hrane, i u kojima je život mnogo lakši!

Neka i nas u ove sunčane dane proljeća, kad obrađujemo našu ljubljenu zemlju, ispuni žarka radost da ne radimo samo za sebe i svoju porodicu, nego da radimo i za naše borce, za naš narod i slobodu!

GOSPODARSTVO

KAKO ĆEMO DOĆI DO MODRE GALICE (VERDERAMA)?

Vino je glavni proizvod našeg seljaka. Razumljivo je za to da on u obradivanju vinograda ulaže najviše pažnje i truda. Teško je danas prolaziti mimo tih vinograda i gledati smežurano požutjelo lišće na trsima, koje izjeda pe-

ronospora. Jedini sigurni lijek protiv toga zla je modra galica. Do galice se međutim teško dolazi, jer glavna sirovina za njeno dobivanje jest bakar, koji sada služi za ratne svrhe. Tu si možemo pomoći ako odmah pristupimo masovnom sabiranju bakra. Bakarne žice, bakarni novac od 5 i 10 centesima, patrone od metaka, razni nepotrebni bakarni predmeti mogu nam u tome pomoći. Pored bakra potrebno je nabaviti i veću količinu sumporne kiseline (acido solforico). Isto tako treba se pobrinuti za jednu zemljanu posudu koju ćemo povezati žicom. Sad imamo u glavnom sve. Rad za dobivanje galice je slijedeći: u zemljani lonac stave se komadići bakra i sumporne kiseline. Obično na 1 kg bakra 4 kg kiseline. To se grije na vatri nekoliko sati i miješa se dok se bakar ne rasopi. Dobije se gusta kaša gotovo crne boje. Ta se kaša zatim stavi na sunce koja dobije plavu boju. I eto nam modre galice. Za škropljenje loze dovoljno je staviti 35 dekagrama na 100 litara vode. Ako se pri kuhanju sav bakar ne rastopi, nadolije se još sumporne kiseline. Korisno je nabaviti i azotne kiseline (acido nitrico), koja se također polako ulijeva u lonac. Ona olakšava rastapanje bakra. Pri ovom radu treba biti na oprezu, jer sumporna kiselina izjeda odijelo. Treba također paziti da lonac dok kuha ne prekupi.

Do sumporne kiseline i azotne, a i do samog bakra, može se lakše doći u gradovima. U tu svrhu mogu seljaci dozvolom svojih NOO-a da zamijene svoje proizvode u gradu sa ovim sirovinama. Sakupljanje bakra i uopće dobavu materijala za fabričaciju modre galice treba da organiziraju odbornici, pri čemu može naša omladina mnogo doprinijeti.

Spasimo naše loze! Grožđe i vino ove godine bit će za nas, ne za fašističke lopove.

St.

SACUVAJMO SIJENO I DJETELINU. ZASADIMO ŠTO VIŠE KRMNE BLITVE I KUPUSA

Neprijatelj je u svom divljem bijesu spalio mnoga istarska sela i uništio također mnoge štale i stogove, gdje je bilo pohranjeno sijeno za našu stoku. Da se uzmogne sačuvati ovogodišnje sijeno i djetelina, potrebno bi bilo da si naši seljaci naprave tzv. lotrije, koje se mogu postaviti izvan sela, a koje su vrlo podesne za čuvanje krme. Krma se u njima zrači od sunca, vjetra i kiše. Nije teško napraviti jednu takvu lotriju. Uzmu se 4 stupa duga 3 do 4 metra, pa mogućnosti od tvrdog trajnog drva. Na svima njima se u istoj visini izvrtaju rupe u kosom smjeru udaljena jedna od druge za 20 do 30 centimetara. Stupovi se zatim zabiju pola metra duboko u zemlju. U rupe se polože željezni klinovi dugi 30 centimetara, koji služe za držanje krova lotrije. Za sam krov može se upotrebiti ražena slama, koju treba pričvrstiti tankim dugim prućem. Ovo se pruće povezuje tankom žicom sa kosturom krova, kako ga vjetar ne bi mogao odnijeti. Krov se diže prema potrebi, kad se sijeno slaže u lotriju, ili se pak spušta kad se iz nje vadi. Istodobno se željezni klinovi prebacuju više ili niže. Ovakve lotrije mogu se vidjeti po nekim selima, pa će biti dobro da se prije početka rada pregleda jedna gotova lotrija. Da bi si osigurali što veću količinu krme, naši seljaci će dobro uraditi, ako sa svojih rasadnika presade što veću količinu krmne blitve (peše), koja može poslužiti ne samo kao stočna hrana, već se isto tako može koristiti kao hrana za ljude. Ona se kisa na isti način kao kupus u glavama ili repa. Iza prvih kiša treba također presaditi glaviti kupus i to ne samo kao do sada za vlastitu potrebu, već u mnogo većoj količini, jer će se time moći pomoći i siromašnom i nastradalom narodu, a bit će to od koristi i za našu NOV.

Kisela repa, peša i kupus vrlo je zdrava hrana, koju se može koristiti ne samo preko čitave zime, već preko proljeća sve do mjeseca juna.

Luka D.

KROZ RADNA SATA

U obradi zemlje za proljetnu sjetvu naročito su se istakle radne grupe Štrped i Buzet, i one sela Selce. Samo u jednom tjednu radne grupe su radile su 575 radnih sati, radne grupe općine Buzet 257 radnih sati, a radna grupa Selce u 13 dana 84 sata.

Na taj način akcija međusobne pomoći u obradi zemlje, koja bi inače ostala neobrađena, zahvata u cijeloj Istri sve više maha. Koristi, koje će od toga imati naša borba, velike su. Naši borci bit će dobro snabdjeveni, njihova zemlja bit će obrađena.

KROZ ISTRU

BANDITI KRADU KALEŽE

— U SELU VRANJE upali su njemački razbojnici u crkvu, ukrali kalež iz tabernakula sa svetim sakramentom i bacili ga u ruksak. Zatim su sa 6 bombi demolirali crkvu. Isto tako ukrali su kalež iz oltara u crkvi sela Rašpor.

Ovi vandali XX vijeka ne znaju više za nikakove svetinje. Oni sve uništavaju što je našem narodu sveto. Ali brzo će doći vrijeme, kad će ove razularene životinje platiti za svoja besramna djela.

— U KOTARU UMAG proslavljen je 1. maj pored ispisivanja borbenih parola i bacanjem letaka također sa nekoliko uspješnih akcija. Jedna od ovih izvršena je u kamenolomu Negro, gdje je radilo 138 radnika, od kojih je 70 bilo mobilizirano. Tu se vadio kamen koji je služio za topljenje željeza u ljevaonicama Trsta. Bačena je također u zrak električna centrala, drobilica kamena, 2 magazina eksploziva i pristanište parobroda. Zapaljen je sav kance: larijski materijal, a zapljenjeno 2.700 kapsula za mine, mnogo dinamita i razne druge robe.

— U SELU NUGLE omladinci su na brdu ispisali kamenjem i oblijepili krečom 50 m dugu i 20 m široku parolu »Tito«, koja se je vidjela na velike daljine. Ni upadi neprijatelja ni pretnje ne mogu spriječiti našu omladinu da iskraže ljubav svome vođi.

— U BELUŠIĆIMA, opć. Sv. Katarina, banditi su popalili kuće i pokrali stoku. Hrabre žene i omladina ovoga sela gasila je vatru. Narod nije pokolebao. Omladinac Anđeo je rekao: »Teže je meni za onu drugaricu Neđu i našega kurira kojega su ubili u Raši, nego za sve naše kuće i štale.«

MALO ŠALE

Ni tovar ne će da dela za Nemce

U selu Zinzebi, općina Karbune, su prišli nemški i fašistički breki i po navadbi užgizali hiže, ubijali ljude i kreli sve do čega su došli. Dvima famejama su zeli 50 k'li špeka i ga natovarili na jednoga tovara, kega su štešo ukreli. Ma grdi ladri ovi bot nisu mogli požerat pokradeni špek. Tovar gi je kojana. I on je kapija da ovo ča Nemci delaju ni pravo i je deština da ne nosi naprid pokradeni špek i pršute. Kad je vidija da je zgodno za pobit u jen hip se je obrnija i počēja teč prema svome selu. Banditi su hitali za njim, ma se je on junački drža i sritno priša svome gospodaru sa svim špekom. U selu su ga dočekali i po sud se sad povida kako ni tovari neće već da gređu s nemškim gnusima.

JUNAČKI PODVIG NAŠIH DRUGOVA

U zatvoru Umaga bila su zatvorena dva druga Corenica Pietro i Kozlovik Rudolf, koje su Nijemci uhvatili, ali hrabri drugovi su čvrsto odlučili da pobjegnu iz zatvora.

6. maja za vrijeme šetnje po hodniku zatvora Pietro se bacio smjelo na stražara, istrkao mu pušku iz ruke i uperio na drugog stražara, naredivši mu da digne ruke u vis. Drug Rudolf je dotle razoružao i tog stražara. Oba ova fašistička psa čuvara strpali su naši drugovi u ćeliju i tamo ih zaključali. Kad su izlazili iz zatvora stražari su ih prepoznali, ali se ovi još nisu bili ni snašli, kad su ih naši hrabri borci drugovi već bili bili razoružali. Tako su Pietro i Rudolf sretno umakli i došli do naših drugova koji su im opet omogućili da se bore i da se osvete njemačkim krvnicima.

— U RIJECI je jedna omladinska borbena grupa likvidirala poznatog narodnog zločinca Skrobognu Andrea. On je već odavno bio poznat kao odurni fašistički špijun, koji se hvalio kako je ubio 50 naših ljudi. Bio je aktivni član »Gruppo d'Azione fascista di Fiume«. Ovom fašističkom mitkovu sudila je naša omladina sa 3 revolveraska metka. Neka strepe sve izdajice, jer neće ni njih mimoći pravedna ruka osvete.

— U PULI je druga naša borbena grupa izvršila akciju u hotel »Bonavia«, gdje se njemački oficiri tove na račun našega naroda. Bačene su 3 ručne bombe. Među Švabama i fašistima nastala je panika. Počeli su od straha pucati kud god su stigli. Ubili su dva radnika, antifašistu Fosco Armanda i Amerigogno Francesca. Sutradan je tim nevinih žrtvama b'o priređen sprovod na kojem je bilo prisutna masa svijeta. Po čitavoj Puli bile su uoči 1. maja ispisane borbene parole i bacani brojni leci. Ni blokada grada, ni tenkovi koji su krstarili ulicama, ni špijuni nisu mogli spriječiti hrvatski i talijanski narod Pule da iskaže svoje oduševljenje za narodnoslobodilačku borbu.

— U KOTARU MOTOVUN narod je naročito svečano proslavio 1. maj. Održano je 15 mitinga, upaljeno preko 60 kresova, od kojih su nekoji bili u neposrednoj blizini grada Motovuna. Zapaljena je jedna neprijateljska kuća. Naše borbene grupe zapucale su na neprijateljske bunkere, gdje su se zločinci od straha skrili, iz kojih su uzalud pucali na rasplamtjele vatre.

PODLISTAK »GLASA ISTRE«

KROZ NEPOKORENU DOMOVINU

Predsjednik Oblasnog NOO-a za Istru drug Joakim Rakovac vraćajući se sa našeg oslobođenog teritorija, gdje je bio na III zasjedanju ZAVNOH-a napisao je ove retke za »Glas Istre«.

Putujući iz Istre za Gorski Kotar, Kordun i Baniju svratismo se u selo sušačkog kotara kod drugoga odbornika, koji nas je srdačno dočekao i ponudio večerom. Tek što smo malo zadri, mali, probudi nas glas kurira: »Dižite sidro, drugovi!« Putujemo dalje. Kasna je večer. Pred nama je na uskom putu porodana četa omladinki. Na leđima su im uprčene vreće i ruksaci.

»Zdravo, drugarice, kuda to?«

»E, družo, nosimo hranu koja je došla iz Istre za našu XIII diviziju.«

»Da li ćete izdržati tako dug put?«

»Kako ne bi izdržale, ta nije nam ovo prvi put što nosimo za naše borbe« — odgovaraju spremno drugarice.

Putovali smo čitavu noć i sutra oko podne stigli smo na oslobođeno tlo. Bili smo umorni, ali to se ne bi moglo reći za mlade drugarice. One su iz svega grla zapjevale: »Nema cvijeća, što su jorgovani, nit je vojska, što su partizani«...

Putujući dalje sreli smo se sa društvom Drežničanki, koje se vraćahu iz Istre, gdje su bile da dobiju nešto hrane. ali su se zbog ofenzive vraćale prazne nazad. »Zar niste mogli na Sušaku dobiti hrane?« pitam 13 godišnjeg dečkića koji je bio s njima.

»Mi se, družo, već tri godine borimo, šest puta smo bili popaljeni, pa zar bi mogli dozvoliti da se pred njima sada, uoči pobjede, ponizimo. Sve da bi nam oni hranu i nudili mi je od njih nećemo.« Divan je naš junački narod.

U Gorskom kotaru razgovarao sam sa nekojima Istranima, borcima XII divizije. »Kako sa hranom, drugovi?«

»E, mi je kako kod nas u Istri, ali ništa. Kad smo trpjeli toliko godina fašistički jaram, prebrodit ćemo i ovo, ali oružja nećemo položiti sve dok ne vidimo našu zemlju čistu od fašističko-njemačke bande!« U štabu XIII divizije naši su komandanti hvalili istarske borce. Pričali su nam kako je jedan od njih bio opkoljen od Nijemaca i 15 ih ubio prije nego što je slavno pao.

»Znate — rekao nam je na rastanku drug komandant — ovo su najteži mjeseci, treba da nam pošaljete hranu. Vidjet ćete kako će se onda boriti vaši Istrani. Brzo ćemo skupa doći da pomognemo očistiti našu Istru od njemačke kuge.

U oslobođenom Slunju sreo sam druga Marija, on je tenkista. Bio je veseo što smo se sreli i pričao mi je kako se je jedna brigada XXXV divizije, u kojoj ima najviše Istrana, narcčito istakla u borbi i dobila pohvalu od štaba divizije. Dok smo još bili u razgovoru, upravo je stigla grupa izbjeglica iz Like. Opet im je neprijatelj palio domove... Jadno odjeveni i ispaćeni, u većini djeca i žene, griskaju komadić crnog kruha od prosa. Sira nema, ali ga zaslađuju njihovom omiljenom pjesmom: »Družo Tito, ljubičice bijela!« Malo dalje pjevala je očima punim osvete jedna žena »Prokleta vam sreća, oj ustaše, bila, što su vama mala djeca kriva«.

Prolazimo kroz srpska sela, koja je ustaška banda popalila i uništila i izvršavajući slijepo naloge Hitlerovih zvijeri poklala na hiljade nevinog stanovništva. Nova Jugoslavija već zaljećuje rane bratoubilačkog rata: tu i tamo već se vidi gdje se podižu sela. Hrvatski zidari i tesari natječu se tko će više poraditi da bi srpski brat opet bio pod krovom. U hrvatska pak sela, pcpnjačkana i uništena od četničkih izroda dolaze srpski seljaci sa volovima i plugovima, da izoru hrvatskom bratu njivu u kojoj će uroditi ne samo kruh za iduću godinu nego će iz truda i krvi niknuti za sve njih novi život.

Vraćajući se opet u rodni kraj ne mogu a da ne mislim na sve ono što sam vidio na svom putu. Ne mogu zaboraviti naše hrabre borce, našu lijepu zemlju, ali također i na suze i patnje koje podnosi i koje je podnio naš junački hrvatski narod. I mi Istrani smo dio tog naroda i zato ćemo baš uložiti sve naše napore i snage da učinimo što više za prehranu ne samo našeg siromašnog pučanstva, već i za one sjajne borce koji daju sve za našu sretniju budućnost. Dragovoljno ćemo podnijeti sve žrtve, jer će samo tako sloboda biti potpuna i slatka.

Joakim Rakovac

»KAKO ČOPOR PREPLAŠENIH ZVIJERI BJEŽAT ĆE KROZ OPUSTOŠENE ZEMLJE I NIJEDNA RUKA NEĆE IM PRUŽITI MRVICU HLJEBA, NEĆE IM PRUŽITI ČASU VODE. ČAĐ POPALJENIH SELA IZJEDAT ĆE IM OČI. VJETROVI ĆE IH UDARATI U LICE OMČAMA VJEŠALA KOJA SU PODIGLI U OKUPIRANIM ZEMLJAMA. LJUDI ĆE IM PLJU VATI U LICE, A OSIROTJELA DJECA BACAT ĆE SE KAMENJEM NA NJIH. STRIJELJANE ŽRTVE USTAT ĆE IZ GROBOVA I STAJAT ĆE POKRAJ PUTOVA, POZIVAJUĆI NA OSVETU.«

FRANINA I JURINA

Fr.: Srično ti delo, zrman Jurina, se šolforaje, a?

Jur.: Ho, lipi moj čovik, to si ti, šolforajen da jeno malo. San priša za dva dana na permeš, pa ću uredit malo ovo trsje. Neka bude grozja za naše junake. Samo će ta vražja peronošpora udelat čuda škode, zač se ne more nikako doć do verđerama.

Fr.: Teško je to, ma se mora o nikako pomoć. Si štija ča pišu u našem djornalu da se more anke doma udelat verđeram.

Jur.: San štija, da. Znaš da ću i ja provat. Doma iman jedan stari kotlić od rama, a naš butigijer Franić mi je obeća da će mi prokurat iz Trsta aćida od sumpora. Bi bilo dobro da delaju to i drugi. To će bit od vele koristi za nas. A, po majku, ovega lita neće oni okusit vina, ča ga ja stormjan.

Fr.: Tako, tako, zrman, i tu se mora vodit borba. Nič jin nećemo dat. Vražja krv njihova, neka krepaju od žeđe i glada. Otrova bi jin čovik najraje da kako i štakorima.

Jur.: To blago dela svega ča se pošten čovik ne bi moga ni domislit. Niki dan san vidija jenega brižnoga starega iz Lipe. Sve su mu užgali, a cilu fameju zaklali. Ni klabuka ni brižan ima. Ja san mu da mojega. Mi je povida da su jude zaprli u hiže i žive gi unutra užgali. Jedan otrok je stija pobić, ma su ga te beštije vaje prijeli za noge i živega hitili u oganj. Nike stare žene su silovali i pole razrztali na bakuniće.

Fr.: Znaš da čoviku proprijo uzavre krv kad sluša takove stvari. To blago po ničemu već ne sličī na jude. Za ovakove delite ne zna štorija otkad postoji svit. Svo to blago triba potući da njim ne zostane ni imena ni simena.

Jur.: Ma jin daju, brat moj, i naši dobro po repu. U ovo zadnje vrime su gi sami Rusi na Krimeji 300 mijari stukli i udelali pridjonjeri.

Fr.: Neće past dugo ne, pa gi ni poli nas u Istri već neće bit živih, samo gi u ove zadnje ure triba najjače tuć i podnit junački sve prove, zač je zvir, prije nego křepa, najbisljija.

Jur.: Pravo predikaš, brat moj, ma znaš ima i poli nas još nepravice.

Fr.: Kako to pensaš?

Jur.: Lipo, vidiš, kad san ovih dnevi pasava kroz Motovunštinu, Poreštinu i drugamo, san vidija po selima puno mladi judi ča još stoje doma i mi je palo u oko da su to najveć sini od onih ki imaju čuda zemje. Tako su našli skužu da oni moraju doma delat.

Fr.: Imaš račun, to ni pošteno. Za slobodu se moraju svi borit, i bogati i siromašni ko je žele imat. To tribe da znaju svi naši judi. Jedan drugome tribe da pomoremo delat zemju, da bi bilo kruha za svih. Ma ne more se nikako puštit da se bore i daju svoju krv samo oni ki su siromašni i da brane zemju i donesu slobodu onin bogatijima. Ko ćemo jušto ovi bi se morali još već tuć zač imaju i već zemje za obranit.

Jur.: Jušto predikaš, družu Franina. Ko budemo svi zajedno nosili pezu i ko se budemo meju sobom pomogli, onda će nam i sva naša borba i trpljenje biti puno lagje. Danas su tolike brižne fameje zostale bez krova i blaga. Njih treba pomoć, zač oni su najveć podnesli za našu slobodu, koju ćemo brzo svi skupa uživat.

Fr.: A si štija, zrman, ono ča je to nemško blago pisalo po djornalima i mami-feštima kako su oni ubili u Istriji tri mijare partizami i zarobili naše komandante. Te štampane laži san štija borcima naše brigade »Vladimir Gortan« kad su tornali iz akcije poli Bistrice kad su ubili 120 nemških i fašističkih ladri.

Jur.: Ma nemoj pensat da jin ki viruje u ono ča pišu. Ča ćeš, njihovi moždjani su tako plitki i ne moru nikako kařit da naše force ni kapac već niki slomit, a najmanje pak to moru oni s njihovimi gnusnimi deliti. Sad su i oni zadnji slipci vidili ki ubija, krede, ruši orikve i sve ča je našem narodu sveto.

Fr.: Znaš, da su i na Riki sad spoznali njihovo pravo lice. Po gradu su prodavali robu, krave, ure i sve ča su narodu pokrali, ma nijedan pošten Ričanin ni stija kupit te pokradene stvari. I iz Rike svaki dan prihajaju u našu narodnu vojsku novi talijanski i hrvatski borci da se skupa časno bore za lipi život hrvatske Rike i cile naše jugoslavenske domovine.

Jur.: Znaš, Franina moj, kad čovik s tobom predika kako da dobije vajk nove force i kuraja.

Fr.: To mi je drago, samo ja znam, kume Jurina, da ti imaš kuraja i bez mene. Ma sad ću te pustit da delaš. Zato bog i srićno!

Jur.: Po urdinu triba i ja sutra da gren na naše delo i do vidova.

ISTRANI, POMAŽITE NASTRADALE KOD OBRADJIVANJA ZEMLJE
JER PLOD TE ZEMLJE NEĆE UŽIVATI OKUPATOR!

ODRŽANO JE III ZASJEDANJE ZAVNOH-a

U oslobođenom hrvatskom gradu Topusko, uz prisustvo brojnih narodnih vijećnika, među kojima su bila i tri istarska delegata, održano je treće važno zasjedanje hrvatskog parlamenta na kojem su donešene važne odluke. U idućem broju našega lista donijet ćemo podrobnije vijesti o tom značajnom događaju.

IZJAVA MARŠALA TITA

U svojoj izjavi koju je dao savezničkim novinarima, Maršal Tito je između ostalog rekao: »Polovica Jugoslavije je oslobođena. Naša vojska borit će se sa Saveznicima sve dok Hitler ne bude uništen. Pojedine jedinice NOV porasle su prošle zime za 10 do 40 posto. U NOV ima 44 posto Srba, 20 posto Hrvata, 10 posto Slovenaca, 5 posto Crnogoraca i 2,5 posto Makedonaca. Mi očekujemo takovu pomoć od Saveznika, da ona bude mogla zadovoljiti potencijal vojske od 600.000 vojnika. Mi se borimo za ostvarenje federativne Jugoslavije. Poslije rata treba da se ostvari savez sa balkanskim narodima i da se nastavi uska saradnja Jugoslavije sa Engleskom, Amerikom i SSSR-om.

Maršal Staljin primio je članove vojne misije NOVJ general-lajtnanta Terzića i pukovnika Dilasa. Ruske novine donijele su na uvodnim stranicama sliku Maršala Tita.

BORBE U ITALIJI I ZRAČNA OFENZIVA

Ofenziva V armije i dalje napreduje. Osvojena su mjesta Cassino, Esperia, Formia, Sant'Oliva, Gaeta, Fondi, Santa Lucia, Otpočela je također nova ofenziva na mostobranu kod Anzia. U sjevernoj Italiji osjetno se pojačala aktivnost partizana, koji vrše napadaje naročito na prugu preko Brennera. Kod Udina operira brigada »Garibaldi« sastavljena od talijanskih vojnika i oficira pod vrhovnim zapovjedništvom Maršala Tita. Saveznička avijacija bombardirala je Speziu, Livorno i Genovu u Italiji, žestoko su bombard rani objekti u Francuskoj i Belgiji, kao i mnogi gradovi u Njemačkoj, među kojima naročito gradovi Duisburg, Kil i Dortmund. Bačeno je na milijune kilograma eksplozivnih i zapaljivih bombi.

NOVE POBJEDE NAŠE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE

U toku borbi u Sandžaku i Crnoj Gori d 5. IV do 5. V neprijatelj je izgubio 2.800 ljudi. Naši gubici su 900 mrtvih i ranjenih. U toku posljednja 2 mjeseca samo u istočnoj Bosni neprijatelj je ostavio na bojnopolju 5.000 mrtvih vojnika i oficira. Naše jedinice su ponovno oslobodile Starigrad na Hvaru, dok je zadarski odred oslobodio Novigrad. U dolini Neretve uništena su 4 njemačka vlaka. Jedinice II korpusa nastavljaju čišćenjem desne obale Lima. Kod Žumberka izbačeno je iz stroja 500 njemačkih vojnika, uništeno 7 oklopnih kola i 6 tenkova. Zauzet je otok Šolta i na njemu uništen garnizon od 250 neprijateljskih vojnika. Bombardiran je Beograd, Zagreb, Niš i Bihać.

BORBE U ISTRI

Diverzantska grupa I bataljona Odreda »Učke« postavila je minu na cesti kod Vineža, tuda je naišla kolona od 11 kamiona. Na svakom kamionu je bilo po 3—4 Nijemaca, dok se u jednom vozilo 30 bandita. Kad je taj kamion naišao zapalili su naši borci minu koja je eksplodirala, auto je odletio u zrak i potpuno se razmrskao, 30 njemačkih i fašističkih gadova valjali su se mrtvi u svojoj poganoj krvi. Iza kamiona naišao je jedan motocikl, koji je doživio istu sudbinu sa svoja dva vozača. Osim toga oštećena su 2 kamiona, a bilo je još i nekoliko ranjenih bandita.

15. maja bačen je u zrak most na cesti Pazin-Paz pod Gologoricom, a 16. maja postavljena je kod tog mosta zasjeda. Naišlo je 5 kamiona, fašista i Nijemaca iz Cerovlja. Naši su otvorili vatru i borba je trajala 30 minuta. Nije se mogao ustanoviti broj neprijateljskih gubitaka.

Nikakvi neprijateljski pokušaji ne mogu slomiti borbeni duh naših partizana. Nijemci i ustaše imaju i imat će prilike sve više da (se) uvjere kako im u našoj zemlji ne može biti opstanka.

U KLANI JE ODRŽANA KOTARSKA KONFERENCIJA USAOH-a

Uz prisustvo 400 delegata kotara Kastav održali su naši omladinci i omladinke svoju kotarsku konferenciju na kojoj se raspravljalo o raznim omladinsvečani program u kojem su se naročito istakli svojim sjajnim nastupom naši pioniri i zoog toga bili nagrađeni burnim aplauzom.

ŽIVJELA NAŠA OMLADINA!
ŽIVJELA NAŠA ISTARSKA BRIGADA »VLADIMIR GORTAN«

GLAS ISTRE — Broj 15, 4. VI. 1944.

NOVE TEKOVINE NARODNOOSLOBODILAČKE BORBE

Narod Istre i čitave Hrvatske uvijek s velikim interesom prati rezultate zasjedanja AVNOJ-a i ZAVNOH-a, jer oni znače prekretnice u razvoju naše narodnooslobodilačke borbe. One nam pokazuju što je postignuto tokom oslobolilačkog rata u pogledu izgradnje našega novog života i nove državne zajednice. Pokazuju nam, da sve žrtve i napori naših naroda nisu uzaludni.

8. i 9. svibnja u Topuskoje održano je III zasjedanje ZAVNOH-a, na kojemu su doneseni zaključci od historijske važnosti.

Na tom zasjedanju donesena je »Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske«. U njoj se naglašava, da su hrvatski i srpski narod u Hrvatskoj potpuno ravnopravni, a nacionalnim manjinama osiguravaju se sva prava na nacionalni život. Svim građanima Hrvatske osigurava se jednakost i ravnopravnost pred zakonom, zajamčuje im se lična i imovinska sigurnost, pravo vlasništva i sve demokratske slobode. Izborna prava vrši se tajnim glasanjem, od koga se može odstupiti samo u toku oslobodilačkog rata. Pravo birati i biti biran imaju svi građani i građanke, koji su navršili 18 godina, a borci bez obzira na godine. Dužnost je i čast svakog za oružje sposobnoga građanina da sudjeluje u oslobodilačkom ratu.

Donesena je »Odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu državne vlasti demokratske Hrvatske«. ZAVNOH na osnovu volje naroda u Hrvatskoj, u skladu s odlukama AVNOJ-a, jeste vrhovni organ narodne vlasti. Zakonodavnu vlast vrši ZAVNOH na svojim plenarnim zasjedanjima, a izvršnu predsjedništvo ZAVNOH-a i narodna vlada.

U »Odluci o odobrenju rada predstavnika Hrvatske na II zasjedanju AVNOJ-a« vijećnici ZAVNOH-a utvrđuju, da su sada ispunjene vjekovne težnje hrvatskog naroda za ostvarenje nacionalne države, koje nisu mogle biti ispunjene ni u staroj Jugoslaviji ni u fašističkoj Pavelićevoj tvorevini. U borbi hrvatski je narod stekao pravo na samoodređenje. U zajedničkoj su borbi narodi Jugoslavije izvojevali slobodu i ravnopravnost i tako su ostvarene njihove težnje. Ističući nepokolebljivu volju za zajedničkim životom ZAVNOH izjavljuje, da su samo AVNOJ i Nac. komitet jedini ovlašteni da pred inozemstvom zastupaju Hrvatsku, a to pravo poriče izbjegličkoj vladi. ZAVNOH s pravom očekuje, da će vlade velikih Saveznika čim prije priznati Nac. komitet.

U »Odluci o ustrojstvu i poslovanju NOO-a i narodnooslobodilačkih skupština federalne države Hrvatske« utvrđeno je da u Hrvatskoj kao federalnoj državi u sastavu federativne Jugoslavije sva vlast pripada narodu. U selima, općinama i manjim gradovima narod izabire NOO-e, a u većim gradovima, kotarevima, okruzima, oblastima i pokrajinama narod izabire zastupnike NOO skupština, kao što izabire i članove ZAVNOH-a. Skupštine iz svoje sredine kao svoje izvršne organe izabiru NOO-e. Odbornici i zastupnici skupština polažu račun narodu, koji ih je izabrao i mogu od većine birača svakog časa biti opozvani.

Historijski zaključci III zasjedanja ZAVNOH-a još nam jednom potvrđuju principe slobode, ravnopravnosti, demokracije i bratstva, koji pobjedonosno vode narode Jugoslavije u ovoj teškoj i neravnoj borbi. Oni i mama Istranima služe kao novi, još jači poticaj da sve svoje snage stavimo u službu narodnooslobodilačke borbe. Istarskim Talijanima — antifašistima još jednom pokazuju da će i njihovi pravedni nacionalni zahtjevi biti osigurani u hrvatskoj domovini. Istranin znade, što znači biti bespravno roblje, kome se ne dozvoljava ni govoriti materinjim jezikom. On znade, koja je velika sreća i ponos moći sam odlučivati o svojoj sudbini. I zato Istra će pojačati svoje napore i žrtve i uvijek će novima snagama rasplamsati oslobodilačku borbu do konačne pobjede!

St. V.

RIJEČANI ODBACUJU LAŽNE ZAŠTITNIKE

Postoji na Rijeci jedna grupa ljudi, koji vole isticati, da su Riječani. U koliko su stariji, ti su ljudi služili mađarske vlasti, a kasnije fašističke. Oni su štiteći tobože interese Rijeke nastojali da održe narod u pokornosti tuđincu, i zajedno s tuđincem ga izrabljivali. I kao austro-mađarski i kao fašistički sluga imali su masne plaće. Tvrđili su za sebe, da su Riječani talijanskog jezika, ali su učili mađarski. Tvrđili su da im je na srcu procvat njihova grada, ali su

pomagali poslijeratnu fašističku pljačku. Neki su od njih govorili da su autonomiši i nastojali da narod na sve načine odvrate od hrvatske pozadine s kojom je bio sudbinski i u velikoj većini i krvno vezan. Danas, kad se konačno ruši zgrada fašizma pod udarcima slavenskih i drugih slobodoljubivih naroda, ti tuđinski sluge, ti ljudi zabrinuti samo za svoje trbušine sjedinili su se pod zaštitom njemačkog okupatora. Zajedno se nalaze stari mađaroni, bivši grlati fašiste i dvolični »autonomiši«. Oni se povezuju, stvaraju planove o nekim liburnijskim strankama, posebnim državicama. Stvaraju planove, kako će najbolje služiti švapskom gospodarstvu i izvući za sebe korist. Ti stari reacionari zabrinuto gledaju kako narodnooslobodilački pokret zauzima sve više maha u Rijeci. Oni teškog srca promatraju buđenje odvažne riječke omladine.

Nasuprot njima dižu se mase Riječana i oni hrvatske kao i oni talijanske narodnosti.

Primjer antifašističke borbe Hrvata i svih naroda Jugoslavije, primjer Istre i Hrvatskog primorja danas vodi narod Rijeke. Rijeka danas osjeća i znade, da je sudbinski vezana s maticom zemljom Hrvatskom, da će ona samo u slobodnoj Hrvatskoj, dijelu federativne Jugoslavije, imati zajamčena sva svoja prava i svoj puni razvitak. To znaju i Hrvati i Talijani Rijeke. I zato se oni sjedinjuju u borbi. Zato ovih dana pucaju automatske puške i revolveri riječke omladine. Za to talijanski omladinci Rijeke oslobađaju iz zatvora hrvatskog omladinca i narodnog borca Žutog. Zato Riječani s gađenjem odbijaju da iz krvavih ruku fašista i Švaba kupe stvari opljačkane u selu Lipa, i poprskane krvlju nevine djece i žena hrvatskih sela ispod Učke. Za to Riječani danas pomažu narodnooslobodilačku borbu, i ulaze u Narodnooslobodilačku vojsku. Zapretane snage progovaraju i Rijeka zauzima borbeno mjesto, koje joj pripada među ostalim hrvatskim gradovima.

Vid

NOVO NARODNO SUDSTVO

U toku narodnooslobodilačke borbe narod je srušio staru reacionarnu vlast i sve ustanove, koje su služile njenim interesima. Tako je dokinuto i staro, a stvoreno novo narodno sudstvo, koje potpuno odgovara narodnim shvaćanjima i potrebama.

Staro sudstvo bilo je nenarodno, jer se protivilo pravnom shvaćanju naroda. Dugotrajan i skup postupak je samo pojačao u narodu osjećanje da je čitavo pravosuđe više manje prikrivena prevara i nasilje.

Naš je narod u Istri najteže osjetio što je bilo staru sudstvo. Fašistički zakoni pisani na tuđem jeziku i u duhu potpuno tuđem našem pravnom osjećaju, bili su uvijek primjenjivani na štetu našeg naroda, koji je osjećao da je ovo pravosuđe njemu potpuno tuđe i da u fašističkom sudu za njega nema pravde.

Stvarajući svoju narodnu vlast naš je narod stvorio i svoje novo narodno sudstvo, koje proizlazi iz njegova pravnog shvaćanja i odgovara njegovim potrebama. To sudovanje vrše NOO-i, organi narodne vlasti. U njima narod neposredno učestvuje u sudstvu kao sudac i sudi po narodnom pravnom shvaćanju.

Sudsku vlast vrši narod preko sudova općinskih, kotarskih, okružnih, oblasnih odnosno pokrajinskih NOO-a te ZAVNOH-a. Sudovi raspravljaju uvijek u vijeću od tri člana, odbornika NOO-a, koje bira narod istodobno sa ostalim članovima NOO-a. Na taj način je potpuno osigurana demokratizacija sudstva, koja se izražava u tome što će suci proizlaziti iz naroda, koji će preko njih dijeliti pravdu prema svom shvaćanju i potrebama.

Postupak pred narodnim sudom je kratak, brz, usmen, jednostavan jasan i slobodan od svakog birokratizma. Sudovi će uvijek nastojati da se sporovi urede na drugarski način tj. putem nagodbe i gledat će da na svaki način spriječe suvišno parničenje, koje su do sada često iskorištavali bezdušni advokati, da iscijede i posljednju paru iz džepa klijenata.

Štiteći tekovine narodnooslobodilačke borbe i interese narodnooslobodilačkog pokreta te stvarajući pravnu sigurnost nužnu za život dostojan čovjeka, narodni će sudovi pridonijeti izgradnji temelja bolje budućnosti u novoj federativnoj demokratskoj Jugoslaviji.

Dr. F. O.

**ZIVJELI NARODNI SUDOVI —NEĆEMO VIŠE FAŠISTIČKIH TRIBUNALA
ŽIVIO OBLASNI NOO ZA ISTRU!**

JEDINICE NOV JUGOSLAVIJE JUNAČKI SE BORE U ISTRU

Neprijatelj je u zadnje vrijeme razvio glupu propagandu, koja je težila zastrašivanju naroda Istre i unošenju pometnje u njegove borbene redove. Uz zločinačke napade, klanja i pljačku po nezaštićenim istarskim selima, kukavičkog bombardiranja iz zraka malih seoskih kućica, paljenja šuma, neprijatelj je potrošio velike količine papira i utrošio mnogo riječi da pokaže narodu, da su jedinice NOV u Istri... uništene. Pričali su i pisali, da je na Učki uništeno na hiljade narodnih boraca, koji se tu uopće nisu malazili. Bacali su iz zraka letke, jer švapskim kukavicama je to najsigurniji način za bacanje letaka i bomba. Pisali su avionima po nebu o amnestiji. Ali nakon toga sa sve većim strahom mogli su konstatirati, da su akcije narodnih boraca pojačane u Istri. Narodna je vojska neuništiva! Po pravilima partizanskog ratovanja, koje se provodi na istarskom terenu, ona se može povući, ali to povlačenje ne znači bježanje. Treba sačuvati živu snagu vojske, treba sačuvati, koliko je moguće, istarske sinove — borce, ali istovremeno stalno ometati neprijatelja, zadavati mu udarce i uništavati njegovu živu snagu i tehniku. Naša Narodnooslobodilačka vojska je tu, ona ispunjava svoj zadatak i tuče neprijatelja do konačnog njegovog uništenja.

Krajem aprila izvršen je čitav niz akcija. Tako su jedinice I brigade »Vladimir Gortan« napale neprijateljski vlak u blizini Mučića. Uništene su 2 lokomotive i 22 vagona. Ubijeno je 20 i ranjeno 20 Nijemaca. Zarobljeno je 7 fašista. Na cesti Trst-Rijeka napale su jedinice iste brigade neprijateljsku omotoriziranu kolonu. Ubijeno je 50 neprijateljskih vojnika, a spaljena su 3 kamiona i 1 autobus.

Jedna jedinica I partizanskog odreda »Učka« napala je neprijateljsku motoriziranu kolonu između Podgrada i Muna. Ubijeno je 29 neprijateljskih vojnika i spaljen 1 kamion. Druga jedinica istog Odreda u napadu na neprijateljsku kolonu između Podgrada i Pasjaka uništila je 25 neprijatelja. Manja jedinica istog Odreda uništila je na pruzi Pazin-Sv. Petar 1 lokomotivu i 1 vagon. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 18 ranjenih.

2. V. manja jedinica II pulskog partizanskog odreda napala je neprijateljsku bandu koja je iz Barbana išla na pljačku prema selu Krvavići. Neprijatelj je pobjegao ostavivši na mjestu 8 mrtvih.

8. V I brigada »Vladimira Gortana« napala je neprijateljski vlak između Bistrice i Sv. Petra. Uništena je lokomotiva i 2 vagona, a ubijeno 108 neprijateljskih vojnika.

Istog dana jedna jedinica I partizanskog odreda »Učka« napala je na cesti Pazin-Motovun neprijateljsku motoriziranu kolonu. Neprijatelj je imao 49 mrtvih.

12. V jedna jedinica istog Odreda uništila je na pruzi Pazin-Cerovlje 1 lokomotivu i 8 vagona. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 7 teško ranjenih.

22. V u blizini Roča ulovljeni su od boraca istog Odreda narodni neprijatelji Ritoša Rodolfo i Bari Josip (bivši Cerovac). Narodni sud ih je osudio na smrt.

23. V jedna grupa omladinaca III bataljona I odreda napala je neprijatelja na pruži između Roča i Lupoglava. Ubijen je 1 neprijateljski oficir i 3 vojnika.

Pred par dana, 31. V, dobio je neprijatelj još jedan težak udarac: Jedinice I brigade »Vladimira Gortana« napale su kod Breze njemačku motoriziranu kolonu. Uništena su 3 kamiona i 1 auto. Neprijatelj je imao mnogo mrtvih i ranjenih.

PISMO ISTARSKOG BORCA

Dragi zrman!

Na početku mojega malega pisma te najprvo lipo i srdačno pozdravin tebe i tvoje roditelje i dan ti znati, hvala lipen Bogu, da meni nič ne fali i se ufan da je kod vas sve u redu.

Tone dragi, ti dan znati kako lovimo fašiste i njihove pretelje ustaše po oven našen kraju, kad se sada malazimo. Znaš, smo jeno malo daleko, ma stojimo dosti dobro.

Sigurno si vre štija i čuja da smo storili našu prvu brigadu »Vladimir Gortan«.

Nič nan ne fali. Donke da ti povidan jeno malo. Kako smo pred kratko vrime ubili 83 fašista, Nemci su stili da jin gredu na pomoć z jednom feraton, ma mi smo ih dočekali i jin hitili feratu u ariju. Na njoj je bilo 82 Nemca, koje smo skoro sve potukli a vagune zapalili. Tone dragi, da ti znaš kako je oni dan bilo lipo. U večer, kad smo pošli prema našen logoru svaki je ima ča nosit od onega ča smo jin zarobili. I tako gremo naprid. Dolazi brzo. Smrt fašizmu.

Opet te lipo pozdravin.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Tvoj zrman

Miho

SVIJETLI GROBOVI

U borbi za slobodu i bolju budućnost Istre poginula su dva vjerna istarska sina, ugasila su se dva plemenita zanosna života.

29. IV poginuo je prigodom provale neprijatelja Ljubo Mrakovčić, sekretar Kotarskog Komiteta KPH za Kras. Još kao student u Zagrebu sudjelovao je Ljubo u naprednom pokretu, vodila ga je žarka ljubav za narod i slobodu. Kad je njemački sluga Pavelić došao na vlast, Ljubo bježi iz njegove tamnice i dolazi u Istru, kamo ga odavno vuklo srce. Odmah ulazi u antifašistički oslobodilački pokret, ali u Lovranu pade u ruke fašističkom neprijatelju, koji ga osuđuje na 22 godine robije. Poslije kapitulacije fašističke Italije, Ljubo se vraća u Istru i povećanom energijom nastavlja rad i borbu za slobodu Istre. Za tu slobodu on žrtvuje i svoj snažni, poletni život.

7. V. u borbi s fašističkim neprijateljem poginuo je student Babić Ante-Šime. Rođen u Sv. Lovreču u kotaru Umagu već od rane mladosti sudjeluje kao nacionalista u borbi protiv fašizma. Fašistički tirani ga zatvaraju i on podnosi teški život fašističkih koncentracionih logora u Italiji. Kad mu uspeva pobjeći iz zatvora, odmah pristupa narodnooslobodilačkom pokretu, kojemu se potpuno posvećuje. Postaje članom Okružnog narodnooslobodilačkog odbora za Buzet. Drug Šime umire braneći samoprijegorno i neustrašivo odstupnicu svojih drugova. Umire za svoje drugove i za slobodu.

VJEČNA SLAVA ISTARSKIM JUNACIMA LJUBI MRAKOVČIĆU
I ANTI BABIĆU!

ISTRANI IZ SICILIJE I SARDINIJE MORAJU BITI VRAĆENI SVOME NARODU I BORBI

»Mi danas smo storile jedan veli blagdan, kega nismo još nikada imele pokle smo žive. Storile smo našo I Kotarsko konferenco AFŽ., na koj smo se spravile skupa 350 žena i se na jedanput smo pozdravile našu pravu demokratsku narodnu vladu — Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije, za ku pitamo, da ju priznaju naši Saveznici, kako jedino našo pravo vlado. I tako mi žene išćemo od naših Saveznici, da nan pošaljo svi naši ljudi doma od Sardiniji i Siciliji, da bi se oni borili u svojem kraju, da bi bolje i brže mogli storit našu novu federativnu zajednicu Jugoslavijux.

(Sa Kotarske konferencije AFŽ. Labin, 11. V 1944)

ŽIVJELA DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA!

OMLADINA ISTRE U BORBI I RADU

Omladina okruga Pula provela je udarničko takmičenje s bratskom omladinom Hrvatskog primorja. Takmičenje je trajalo od 15. IV do 15. V. Donosimo neke postignute rezultate omladine okruga Pula.

U tom razdoblju omladina okruga Pula ispisala je 1,728 parola, zalijepila 6.700 letaka i 180 štampanih plakata i izvjesila 60 hrvatskih i talijanskih zastava s petokrakom zvijezdom, zalijepila 92 petokrake zvijezde, popilila 45 telefonskih stupova, srušila cestu na 2 mjesta, uništila vodove električne struje kod Zminja, uništila 600 m telefonske žice, pucala na 6 neprijateljskih garnizona, raskopala prugu na 5 mjesta, zapalila 1 neprijateljsku školu, likvidirala 4 špijuna i ubila 4 fašista.

Sakupila je 2,982 jaja, 2.362.42 kg hrane, 1 paket kafe i 1 kakao, 101 l vina, 9.895 lira, 155 pari čarapa, 15 pari hlača, 10 pari gaća, 19 košulja, 9 maja, 62 druga odjevna predmeta, 159 kutija šibica. Osim toga skupila je jedaći pribor, kancelarijske potrepštine, lijekove, igle, konac, sapun.

Za štampu omladina je napisala 55 članaka.

U ISTOM RAZDOBLJU OMLADINA OKRUGA PULA MOBILIZIRALA JE IZ SVOJIH REDOVA 405 NOVIH NARODNIH BORACA.

U kotarima Buje i Umag stvorena je omladinska borbena grupa sastavljena od 13 drugova i 1 drugarice. U prvih 8 dana od svoga postanka grupa je izvršila više akcija. Sakupila je za vlastite potrebe 2 brede, 1 puškomitraljez sa 700 metaka, 1 parabelu sa 400 metaka, 7 pušaka sa 200 metaka, 8 pištolja sa 200 metaka i 40 bomba.

5. V grupa je izvela iz daljine od 5 metara napad na fašitičku stražu garnizona Grožnjan. Na prasak bomba i jauk ranjenih fašista nastala je uzbuna u garnizonu, ali omladinci su se pucajući nesmetano povukli.

13. V komandir grupe drug Aldo i drug Dante sukobili su se sa 80 fašista, koji su pljačkali blago po selima općine Grožnjan. U sukobu su hrabri omladinci ubili 2 fašista.

Pod komandom druga Alda omladinska borbena grupa nastavlja borbu. Ona pokazuje primjer svoj istarskoj omladini, kako se treba boriti za slobodu naroda i prava omladine.

8. V kod Zminja napala je jedna grupa omladinaca fašiste, koji su bili pošli u pljačku. Fašiste su sa sobom imali jednog konja i kola. Omladinci su pucali na razbojнике i ubili ih četvoricu i konja, dok su 2 fašista ostala ranjena. Preostali razbojnici su se trkom vratili u Zminj.

KROZ ISTRU

ŠVABE PRIJETE SMRĆU BUZETSKOM SVEĆENIKU

Svećenik u Buzetu korio je mlade djevojke, što plešu sa njemačkim vojnicima, koji se opijaju i razvratno ponašaju. Kad su to Švabe doznali, dočekali su jedne večeri svećenika pred njegovim stanom i zaprijetili mu, da će ga ubiti, ako se to ponovi.

HRABRI PIONIR

Jedan 13-godišnji pionir iz Čiriteža bio je odveden od fašista u Buzet. Ovdje su ga oni metnuli pred mitraljez i stavljali mu konopac oko vrata, prijeteci se da će ga ubiti, ako ne izda, gdje su bunker i tko piše parole. Hrabri pionir nije ništa izdao i drugog im je dana uspio pobjeći.

PRISILNO SLUŠANJE GOVORA

U Sv. Vinčentu fašistički tenente zaustavlja narod, kad izlazi iz crkve i dok svi pod stražom karabinijera moraju držati ruke u vis, on im drži govore i nagovara narod na plaćanje poreza, nošenje hrane u gradove i službu neprijatelju. Tim povodom piše nam jedna žena iz Sv. Vičenta: »Uzalud nas tenente prisiljava da slušamo njegov govor. Fašisti su streljali naše muževe i sinove i mi ih nećemo hraniti, već ćemo sve što možemo dati za našu NOV.« Druga žena piše: »Prvo nego moj muž gre služiti okupatora ubit ću prvo njega, a poslije sama sebe«.

ODRŽAN JE KURS ZA ODBORNIKE NOO-a

Od 12. do 19. V održan je kratki kurs za odbornike narodnooslobodilačkih odbora za kotar Pazin. Kursu je prisustvovalo 9 odbornika, od kojih jedna žena. Na kursu su se odbornici upoznali sa raznim pitanjima u vezi s narodnooslobodilačkom borbom i radom narodnooslobodilačkih odbora, organa narodne demokratske vlasti.

RADNE EKIPE U OPĆINI VEPRINAC

U općini Veprinac, kotar Lovran, radne grupe obradile su do sada napuštenu zemlju i zasadile krumpirom i zasijale fažolom. Ako bude dobra godina na obrađenom zemljištu moglo bi uroditi 250 do 300 kvintala krumpira, koji su namijenjeni našoj NOV.

Neka se i druge istarske općine u stvaranju radnih grupa ugledaju u rad drugova i drugarica iz općine Veprinac.

HRVATICE I TALIJANKE ANTIFAŠISTKINJE LABINA POZDRAVLJAJU DRUGA TITA

»Mi žene od kotara Labina tolika leta smo bile skiave pod režimom fašističkim i smo bile maltratane na se foze, nismo ni mi ni naša deca mogli govcriti z našem hrvackem zajikon, ke ga su nas navadili naši stariji. Naš život nan je bil težak, zač smo živele vajk va strahе za naši muži, ki su sa leta zgubili va kave od karbona, kade gi je ustalo čuda mrtveh i rovinaneh za so živjenje. Danas imamo najljepši dan va našen živote, zač držimo našo prvo konferenco AFŽ, na koj smo prvi put pokle smo žive mogle govoriti od našeg trpljenja. U ten najveselejen dnevnu smo se spravile preko 350 žena kotara Labina. Naše srce nan cvate od veselja, kako ove rožice, ke rastu

na toj ravnice okole nas. Kako ove dve bandiere hrvacka i talijanska, ke su se nagnule jena na drugo i skupa gi vetar vije, tako smo i mi žene Hrvaticice i Talijanke spravile se skupa tu, na oven mestu, od kuda te pozdravljamo z našen borbenim pozdravima, tebe naš miili i dragi Vođa, družu Tito. Mi se skupa ti obećujemo, da ćemo dat se od sebe, ča više budemo mogle za to našo lepo slobodo, ko znamo da ćemo imet, aku nas budeš ti i dalje pelja pu ten praven tvojen putu.«

PRVA KONFERENCIJA AFŽ ZA KOTAR ŽMINJ

18. V održale su žene antifašistkinje kotara Žminj svoju prvu konferenciju, na kojoj su izneseni rezultati dosadašnjeg rada i postavljene smjernice za daljnji rad. Sa konferencije poslan je pozdravni brzovjav Maršalu Titu i Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije. U njemu se kaže: »Mi smo se prvi put ovako u velikom broju sakupile i zajednički odlučile, da ćemo od sada još više raditi, pomagati borbu i sudjelovati u izgradnji naše države federativne Jugoslavije.«

USPJEŠAN RAD UMJETIČKE DRUŽINE »OTOKARA KERŠOVANIJA«

U okrugu Pazin organizirao je Okružni propodjel umjetničku družinu, koja s velikim uspjehom obilazi pojedina mjesta pazinskog okruga. Članovi družine glume, recitiraju pjesme, pjevaju i prikazuju narodne istarske plesove. Priredbe ove družine povezane su često održavanjem zhorova, na kojima se narodu tumači politička situacija. Osim na konferenciji AFŽ za kotar Labin, ova je umjetnička družina održala uspjele priredbe u mjestima Sv. Martin, Čepić i Kostrčan.

ŽIVJELE ISTARSKE ANTIFAŠISTKINJE!

PODLISTAK »GLASA ISTRE«

JOŽI — JAKOVU ŠURANU

»Ču te čekat, družu, poli našeg sela
okoli osme na krožeri Rapavela.
Črni klobuk ću imat na glavi.
A u rukami facolić plavi«

Kuščić bile harte — naša prva zveza.
I te večeri smo držali prvi zastanak
Se domislić? si me pita
za našega Tita
A judi su povidali kako je bilo žuko
Podnest fašizam toliko lita...

Svaku besidu žejno si sluša
Ko žedno trsje kapljice dažja,
kad je dugo suša.
Tvoje oči su bile kuntente
i sritna tvoja duša.

»Znate, judi, — si reka svima —
Ognja ni bilo nikad brez dima.
A veli dani
Su sada pred nami.«

★

Slipe zviru su te ubile,
grdo mučile
I na kraju u Višnjan za pal obisile.
Ma cno ča si ti udela ne može
Ubit niki, ča ne, Jože?

Na greb smo ti donesli friške rože
I svi smo poštenu bisidu dali:
Da ćemo gi slomit,
Istriju oslobodit
I tebe, junaka, mijar boti osvetit.

Ti si nam reka, da tako mora bit!

Strašno su te mučili. Ma ti si bija jači
Od svih njih i od smrti
I nisi pensa ni na hižu,
Ni na brajđe ni mlado žito.
U prestrašene oči si jin gleda (vrito
I zagrnija ponosito:
»ŽIVIO MARŠAL TITO«!

1. lipnja 1944.

A. Drndić

★

SLAVA JOŽI — JAKOVU ŠURANU HEROJU I MUČENIKU ISTRE!

Drug Jože Šuran sudjeluje od početka u borbi za slobodu Istre. Zbog svoje hrabrosti, svog nesebičnog rada i organizacionih sposobnosti uživao je silnu ljubav kod naroda Poreštine i Tinjanštine. On je visoko držao zastavu poštenog hrvatskog rodoljuba i borca. Nikad nije pokolebao. »Slaveni su se zdigli i složili i niki gi ne more već pokorit« — govorio bi on.

Bio je član Komunističke partije i predsjednik Kotarskog NOO-a Tinjan. Fašistički psi su ga uhvatili i na njemu plemenitom borcu za dobro i slobodu — iskalili sav svoj životinjski bijes. Mučili su ga na najgrozniji način. Palili mu obrve i brkove, čuškali ga i pljuvali. Da bi ga pred narodom ponizili vodili su ga vezanog konopcem oko vrata po Muntrijskim selima i prisiljavali ga da pije mutnu vodu iz lokava, dok bi mu oni fučkali kao da napajaju volove. Zahitjevali su da govori, ali od nega nisu ništa saznali. Dok su ga polumrtvog vješali za telegrafski stup i podlo ga pitali da li žali za počinjena djela, on im ponosno odgovori: »Žalim što vam nisam popilio još i ovaj pal«. A pred samu smrt gromko je uskliknuo: ŽIVIO TITO!

Njega su, junaka, mogli samo vrijeđati, ali nikad poniziti. O njemu će pričati pokoljenja kao o gorostasu velom Joži, kao o mučeniku Matiji Gupcu. Istra je izgubila svog velikog sina, ali seljak Jože Šuran nije mrtav. Sutra će opet ustati onako silan sa svojim snažnim žuljevitim rukama i zapriječiti put bijega njemačko fašističkoj stoki. Veliki nemilosrdni sudac tražit će osvetu u ime naroda i pravde za sva umorstva, podlosti i poniženja.

Heroji ne umiru, oni vječno žive.
I Jože Šuran neće nikad umrijeti.

S RANJENICIMA U BORBI

Ranjenici naše vojske u Istri odlučili su da će se svim svojim silama suprotstaviti njemačkim gadovima. Njima je uspjelo da se probiju kroz sve teškoće i da se sretno izvuku iz neprijateljskog okruženja. Noć je. Opasnost je minula. Prolazimo kroz sela. Na licima seljaka čitamo odlučnost i sigurnu vjeru za našu stvar. Znaju oni da će zvjerstva njemačkih divljaka biti ljuto osvećena. Još jednom je neprijatelj skinuo svoju podmuklu masku sa gadnog lica. Prolazimo dalje. Svuda tišina i popaljena sela. Zgarišta još dime. Mjesec osvjetljuje sablasno ruševine. Kuće nas gledaju crnim ugaslim očima. Pored puta vidimo leševe žena, djece i staraca. To je krvav trag ljudoždera. Bijedne kukavice se hvale kako su uništile naše jedinice. A eto nisu mogli ni s nama ranjenim da iziđu na kraj. Mi smo ranjeni, ali naše su nam rane lake, jer smo osjetili ljubav i brigu čitavog naroda i naših divnih drugova omladinaca. Mi ćemo čepet ozdraviti i strašno se osvetiti nacističkim nitkovima.

T. A.

SMRT FAŠISTIČKO-NJEMAČKIM OKUPATORIMA! OSVETIMO PALE JUNAKE!

FRANINA I JURINA

Jur.: Dobar dan, kume, ča si se tako spotija?

Fr.: Zdravo, zрман moj, a ča ćeš, nan je, fala Bogu prišlo vre i lito. Se je boje i potit nego trest od zime, a pogotovu za nas stare...

Jur.: Daj, daj, te molin, vrug je star, ma ne mi. Lita ne kontaju nič. Danas su svi mladi, ki se bore za slobodu i za lipi život našega naroda.

Fr.: Iman, za reć pravo, u ten dosti istine. U borbi se judi pomlade, ter je i naš prešident od ZAVNOH-a Vladimir Nazor reka u nekom diškoršu da sad počinje naš novi život i zato da smo od sada svi mladi...

Jur.: I ja, znaš, čovik se propijo prepородi. Kad se samo domislin onih lipih dnevi naše slobode kad je pala fašistička Italija. Meni se paralo da iman dvajest lit, a kad za kratko krola i Djermanija će bit još i lipje. Ma pustimo sad lita, povi ti meni raje malo od našega prešidenta Nazora koga si pominja, zač me ti čovik čuda pjaža. Mu tribe zdignit klabu, zač samo pravi narodni čovik more u onoj dobi poč u boške i dat sve svoje zadnje force za narodnu borbu.

Fr.: Da, zрман Jurina, veli je to i pravi čovik. I mi ga Istrijani poznajemo još kad je bija 1903. profesor u Pazinu i Kastvu. On je anke najveći hrvacki pisnik, za to je i ustaškin izdavicama bilo strašno kad je on iz Zagreba pobiga u partizane. Su bili izventali da su ga naši ukreli.

Jur.: A ča je on na to reka, te molin?

Fr.: Se je smija i je odgovorija da kad bi almeno bija takova lipa mlada, pa da ju partizani ukredu još bi se i moglo razumit, ma da niki dojde ukrest starega čovika od priko 70 lit — to se ni nikad vidilo ni čulo.

Jur.: Propijo se je lipo domislja, a ovih dnevi su mi povidali niki naši vječnici, ki su bili na šeduti od našega parlamenta ZAVNOH-a, da su ga vidili i da se drži kako jedan mladić. Nego kad smo već na ten, biš mi štija jeno malo povidat ča su tamo deštinali naši narodni vječnici, zač to me interesa, a je potriba anke da znan, kako bi moga judima stumačit.

Fr.: Znaš, čovik moj, o ten bi ti moga dugo predikat, a sad nimamo toliko vremena. Natanko će ti to bit stumačeno u našen listu i drugoj narodnoj štampi, a ja ti mogu reć u kratko da smo mi Hrvati priko našeg narodnog parlamenta kroz ovu borbu vre osigurali lipji život sebi i svojoj dici. Promisli, družu moj, da smo mi pole već od 800 lit dobili mašu slobodnu hrvacku državu, u kojoj sva vlast pripada narodu. To je najveće

bogatstvo, koje jena nacija more postić u svojoj borbi. Samo tribe do kraja zdurat, da nan to, ča smo postigli, ne bi zeli judi ki nisu nič dali za ovu borbu ili su anke bili i kontra njoj.

Jur.: Aha, znan na kega pensas zasigurno na onega Dražu i one druge ministre ča su pobigli, ča ne?

Fr.: Zrman moj, vidin da se vre dosti intendiš u politiku. Na one, da, pensan i na čuda drugih ki se sad ne saku foz žele prikazat kako narodni pretelji i ki samo, kako mački, čekaju momenat da bi skočili i ukreli narodu ča bi se još dalo.

Jur.: Po majku, neće imat ovi bot tega gušta, zač gi narod vre dobro poznaje.

Fr.: E, moj Jurina, sad opet nisi dobar političar. Još gi je čuda ki nisu spoznali pravu istinu i ki sporadi tega i nisu u našoj borbi. Sve njih treba još predobit.

Jur.: Je jušto da i čera kad san pasa kroz Poreštinu san bija strašno jadan za one jude, ki su šli delat za Nemce u kavama od baušita. Ma ča oni pensaju, a?

Fr.: Neznan ne ni ja, zrman, ča pensaju. Bin reka najveć nič, zač kad bi pensali ne bi cno delali. Promisli da Nemci od one črljene zemlje delaju alumini, a od tega eroplane, ki hitaju bombe i mitraljaju naše brate, žene i dicu po ciloj našoj zemji. I tako u jednu ruku i oni ubijaju s nemškim brekima naš brižan narod. Ko se na vrime ne urazume će bit joh za njih, zač se ne more podnit da najbolji naši sini daju svoju krv za slobodu a drugi da delaju arme s kojima gi ubijaju.

Jur.: Forši niki od njih i ne zna ča će reć delat danas za Nemce.

Fr.: Bi bilo vrime da se i oni opamete, zač ni daleko dan kad će i ovo nemško blago biža. kako i oni lani u šetemburu. A sad je tribe da gren.

Jur.: Ma čekaj jedan hip da prvo još zakantamo onu našu »ŽIVI, ŽIVI DUH SLAVENSKI«, zač nismo odavna...

Fr.: Ben čonke, daj.

Jur. i Fr.. (kantaju): »MI STOJIMO POSTOJANO, KANO KLISURINE — PROKLET BIO IZDAJICA NAŠE DOMOVINE!...«

Jur.: Sad si kuntenat, ča ne? Ben, bog i srićno!

POSEBNA ZAPOVJEST MARŠALA TITA

U naročitoj dnevnoj zapovijedi trupama NOV i POJ izdao je Maršal Tito svim snagama da otpočnu svojim napadima na njemačke baze i druge vojne objekte koji su im na dohvat. U svojoj zapovijedi Maršal Tito kaže:

U CIJELOJ JUGOSLAVIJI NIJEMCI UZ POMOĆ KVISLINGA NEDIČA, PAVELIČA I MIHAILOVIČEVIH ČETNIKA VRŠE POSLJEDNJE NAPORE DA RAZBIJU NOV JUGOSLAVIJE DA BI PODIGNULI MORAL SVOJIH VOJNIKA. ONI TRPE PORAZE NAROČITO SADA, KADA IM SE PRIBLIŽUJE POSLJEDNJI UDARAC SA STRANE CRVENE ARMIIJE I ANGLO-AMERIČKIH TRUPA. NAREĐUJEM SVIM JEDINICAMA NOV I POJ DA NA SVIM SEKTORIMA PODUZMU SMJESTA NAJODLUČNIJE AKCIJE PROTIV NIJEMACA. PRIJE SVEGA DA UNIŠTAVAJU NJIHOVA PREDUZEĆA, SAOBRAČAJNE LINIJE, MOSTOVE I DRUGE VAŽNE OBJEKTE.

OPERACIJE U ITALIJI — SAVEZNICI 22 KM OD RIMA — ZAUZET VELETRI I VALMONTONE

Savezničke trupe V armije presjekle su odstupnicu Nijemcima i nalaze se na dogledu Rima. Slomljene su posljednje njemačke odbrane u Apeninskom gorju. Vrhovna saveznička komanda u Napulju objavila je da su savezničke

trupe zauzele glavna njemačka utvrđenja pred Rimom: Veletri i Valmontone. U svom sektoru operacija VIII armija napreduje s one strane via Cassilina. Zauzeti su važni gradovi: Frosinone, Veroli i Ferentino. Grupe njemačkih vojnika, koji su prema Hitlerovom naređenju morali da se brane do posljednje kapi krvi, predali su se savezničkim snagama.

ISTOČNI FRONT

Trupe Crvene armije odbile su njemačke jake pješadijske i tenkovske napade sjeverno od Jašija. U svojim uzaludnim pokušajima da prodru u sovjetski teritorij neprijatelju su nanešeni teški gubici. Nijemci su ostavili na bojnem polju više hiljada lješeva svojih vojnika. Oborena su 162 njemačka aviona i uništena 122 tenka. Sovjetska avijacija jako je bombardirala Roman i Husi u Rumunjskoj, gdje je uništeno na zemlji 60 njemačkih aparata. Jedan rumunjski puk pokušao je da se preda Rusima, Nijemci su na njega otvorili mitraljesku paljbu. Sa istočnog fronta se javlja o stalnim koncentracijama sovjetskih trupa za odlučne bitke.

BOMBARDIRANJA NEVIDENIH RAZMJERA

Na Njemačku, Italiju, Rumuniju padaju svakog dana milijuni kilograma eksplozivnih i zapaljivih bombi. U operacijama na tvornicu aviona u Osnabriku sudjelovao je veliki broj bombardera i 1.500 lovaca. U napadu na tvornice benzina u Njemačkoj i Austriji sudjelovalo je 4.000 savezničkih aviona od čega 1.500 američkih teških tvrđava. Uništeno je 168 njemačkih aviona, dok su Saveznici izgubili 82 zrakoplova.

Bombardiranja u mjesecu maju daleko su veća od bilo kojeg mjeseca ranije. U tom mjesecu je nad neprijateljskim teritorijem letilo 130.000 aviona i bačeno 100.000.000 kg eksploziva.

RAZNE VIJESTI

— U Albaniji napustio je svoje namještenje jedan viši činovnik i pridružio se partizanima. On je sobom poveo 50 svojih žandara i 250 političkih uhapšenika, koje je oslobodio. S tim u vezi Nijemci su uhapsili veliki broj ličnosti koje su s njima saradivali.

— Moskovski radio objavio je danas da su se pred 3 dana spustila 2 bataljona njemačkih padobranaca na područje glavnog stana Maršala Tita da ga unište. Njihova je namjera spriječena, uslijed pravovremeno poduzetih mjera. Poginulo je nekoliko stotina njemačkih vojnika i oficira.

— Meksička vlada objavila je vijesti o velikoj svečanosti, koja je održana u čast meksičkih bolničara i vojnika, koji su se dobrovoljno javili da pođu u Jugoslaviju. U Meksiku postoji jedan odbor pod imenom »Slobodna Jugoslavija« i jedan odbor za pomoć našoj vojsci. Odbori su izveli priredbe u svrhu pomoći NOV. Prva je priredba održana u jednoj koncertnoj dvorani u prisustvu američkih, britanskih, sovjetskih i meksičkih predstavnika. Druga pri-

redba održana je u jednoj velikoj kinodvorani. Sama vojska otkupila je 1.000 sjedišta. Jedan od govornika na toj proslavi rekao je da je oslobodilački pokret u Jugoslaviji od najveće vrijednosti ne samo za Jugoslaviju, već i za cijeli svijet.

— Kako javljaju iz Londona više stotina jugoslavenskih vojnika uče se rukovanju tenkovima i avionima u naročitim školama na srednjem Istoku. Partizanski piloti marljivo uče da bi se što prije osposobili i vratili u svoju domovinu. Na tečajevima predavaju britanski vojni stručnjaci.

— U Americi pušten je u more brod, koji nosi ime »Jugoslavija Pobjede«.

Izradila Tehnika »Pobjeda«

BILJEŠKE UZ UVOD »GLASA ISTRE«

1. Poblize o tim listovima: Vinko Antić, Štampa narodnooslobodilačkog pokreta u Hrvatskom primorju, Gorskom kotaru i Istri. Prilog radu tehnika, štamparija i izdavanje listova. — Jadranski zbornik I/1956 (Rijeka-Pula), str. 17—19.

2. Instituta za historiju radničkog pokreta u Zagrebu. Spisi Okružnog komiteta KPH za Hrvatsko primorje (Dalje: AIRP).

3. A.(nte) D.(rudić): Istra. — Naprijed (Zagreb), III, 115, 21. VII 1945, str. 6.

4. Svjedočanstva o slavenstvu Istre. Pazin 1946, str. 14

5. Izvještaj OK KPH za Hrv. primorje od 23. III 1943. — AIRP.

6. Izvještaj OK KPH za Hrv. primorje od 5. IV 1943. — AIRP.

7. »Glas omladine« bio je glasilo Saveza mlade generacije za Hrvatsko primorje; prvi put je izašao 15. srpnja 1942, drugi put u prosincu 1942. i prestao izlaziti. — Poblize: Vinko Antić, Štampa... str. 18.

8. »Primorski borac« počeo je izlaziti početkom siječnja 1942. i štampao se u tehnici u Novom Vinodolskom, a od broja 2. u tehnici OK KPH za Hrv. primorje. Prvi urednik bio mu je Josip Đerđa. Do siječnja 1944. izašlo je 13 brojeva i time je prestao izlaziti.

9. Pismo Josipa Matasa od 4. III 1943. — AIRP.

10. Vojno-istorijski institut u Beogradu. — K 1952/1 3—6 (Dalje: V. I. I.).

11. Poblize: Vinko Antić, Štampa..., str. 33—35.

12. Pismo sa Punkta Istra Okružnom komitetu KPH za Hrv. primorje od 13. VII 1943. — AIRP.

14. Isto. — K 1951 4/I 16.

15. Izvještaj OK KPH za Hrv. primorje upućen CK-u KPH. — AIRP.

16. Pismo sa Punkta Istra Okružnom komitetu KPH za Hrv. primorje od 13. VII 1943. — AIRP.

17. Zapisnik sastanka Partijskog rukovodstva za Istru od 25. i 26. VIII 1943. — AIRP.

BILJEŠKA NA STRANI 93 NA KRAJU BROJA 6.

* Iz 5. broja GLASA ISTRE preštampani su u 6. broju ovi prilozii, koji su ovdje razumije se, ispušteni:

— Rezultati jednomjesečne borbe naših junaka-partizana protiv njemačkih okupatora (sa 1. strane 5. broja na 1. stranu 6. broja);

— Istra svojoj narodnoj vladi i drugu Titu (sa 2. strane 5. broja na 2. stranu 6. broja);

— Nova Jugoslavija — bratska zajednica naroda (isto);

— Budimo oprezni (isto);

— Iz odluka AVNOJ-a (isto);

Prema tome 2. strana 6. broja je istovetna z. strani 5. broja.

— NOO-i — organi narodne vlasti (sa 3. strane 5. broja na 5. stranu 6. broja),

— Franina i Jurina (isto).

Prema tome 5. strana 6. broja je istovetna 3. strani 5. broja, osim što je u 6. broju na kraju priloga »Franina i Jurina« dodan još ovaj dijalog:

Jur. : Bog, Bog, gren i ja, gren.

Fr.: Hodi, hodi, ač prez dela i prez borbe ni slobode. Nijenemu se još sloboda ni na pijatu prnesla, nju triba z borbom dobit. Bog, dovidova.

— Istrani žele oružjem braniti svoja sela. — Ovaj naslov iz 5. broja malo je izmijenjen u 6. broju i glasi: »Istrani oružjem brane svoja sela.« Na kraju prvog odjeljka iza riječi »da se i on želi boriti« dodane su još ove dvije: »... protiv fašista.« (Sa 4. strane 5. broja na 6. stranu 6. broja);

— Slaveni u borbi (isto).